

Зміст

Виробництво.....	4
Аналіз структури виробництва зараз і 10 років тому	4
Картопля.....	7
Овочі борщового набору	7
Тепличні овочі.....	8
Сезонні овочі відкритого ґрунту.....	9
Інші овочі.....	11
Баштанні.....	12
Зерняткові	13
Кісточкові	14
М'які ягоди.....	16
Горіхи.....	17
ТОП-10 основних культур	19
Тепличні огірки та помідори.....	19
Лохина.....	20
Волоський горіх	20
Часник	20
Ожина.....	21
Малина.....	21
Слива	22
Баштанні.....	22
ТОП – 10 нішевих культур, що заслуговують на увагу	23
Батат	23
Спаржа.....	25
Гарбуз	25
Порічка та чорна смородина.....	25
Вишня	26
Груші	27
Солодкий перець.....	27
Пекінська капуста	27
Цвітна капуста та брокколі	28
Географія вирощування картоплі, овочів, фруктів та ягід в Україні	30
Карта виробництва овочів відкритого ґрунту	30
Карта виробництва овочів закритого ґрунту.....	31
Карта виробництва картоплі	32
Карта виробництва горіхів.....	33
Карта виробництва м'яких ягід	34
Карта виробництва яблук	35
Карта виробництва всіх фруктів (без горіхів).....	36
Карта виробництва всієї плодоовочевої продукції (загалом)	37
Карта виробництва всієї плодоовочевої продукції (комерційне виробництво).....	38
Карта виробництва всієї плодоовочевої продукції (господарства населення).....	39
Аналіз ринку.....	40
Ринок фруктів, ягід та баштанних.....	40
Ринок картоплі та овочів.....	43
Міжнародна торгівля овочами і фруктами в Україні.....	46

Загальний імпорт та експорт овочів і фруктів в Україні в 2011-2015 рр.	46
Імпорт та експорт свіжої плодоовочевої продукції в Україні в 2011-2015 рр.	47
Імпорт та експорт свіжих овочів в Україні в 2011-2015 рр.	48
Імпорт та експорт тепличних овочів в Україні	49
Імпорт та експорт овочів борщового набору в Україні	51
Імпорт та експорт горіхів в Україні в 2011-2015 рр.	54
Імпорт екзотичних фруктів в Україну в 2011-2015 рр.	55
Імпорт та експорт неекзотичних фруктів в Україні в 2011-2015 рр.	55
Імпорт та експорт перероблених овочів та фруктів в 2011-2015 рр.	65
Імпорт та експорт заморожених овочів та фруктів в Україні в 2011-2015 рр.	68
Імпорт та експорт окремих категорій консервованих овочів та фруктів, а також іншої переробленої плодоовочевої продукції в 2011-2015 рр.	72
Консервовані огірки	72
Томатна паста	74
Джеми, желе, мармелади	75
Плодоовочеві соки	76
Кетчупи та соуси томатні	78
Детальний аналіз експорту ТОП-10 категорій свіжих овочів, фруктів та горіхів в 2011-2015 рр. (по об'єму та динаміці)	80
Експорт волоських горіхів, лущених	80
Експорт волоських горіхів (у шкаралупі)	82
Експорт томатів	85
Експорт огірків	87
Експорт кавунів	90
Експорт цибулі на ріпку	92
Експорт картоплі	95
Експорт малини та ожини	97
Експорт чорниці та лохини	99
Експорт перцю солодкого	102
Рейтинг продуктів з найбільшим експортним потенціалом	104
Рейтинги потенційних імпортерів	107
Рейтинг потенційних імпортерів волоських горіхів (лущених або у шкаралупі) з України* ...	107
Рейтинг потенційних імпортерів лохини з України*	108
Рейтинг потенційних імпортерів малини та ожини (заморожених) з України*	109
Рейтинг потенційних імпортерів малини та ожини (свіжих) з України*	110
Рейтинг потенційних імпортерів огірків (свіжих) з України*	111
Рейтинг потенційних імпортерів суніці (замороженої) з України*	112
Рейтинг потенційних імпортерів томатів (свіжих) з України*	113
Рейтинг потенційних імпортерів цвітної капусти і брокколі (заморожених) з України*	114
Рейтинг потенційних імпортерів часнику (свіжого) з України*	115
Рейтинг потенційних імпортерів черешні (свіжої) з України*	116
Рейтинг потенційних імпортерів яблук (свіжих) з України*	117
Загальний рейтинг країн-імпортерів	118
Сукупний рейтинг по зайнятим місцям	118
Детальний аналіз ланцюжків доданої вартості для ТОП-продуктів	119
Свіжі ягоди	119
Лохина	119
Малина	123
Заморожені ягоди	126
Заморожена малина	126

Заморожена суниця	129
Свіжі томати	131
Волоські горіхи	134
Аналіз слабких місць в експорті та виробництві більших обсягів овочів та фруктів в Україні	137
Сертифікація	139
Стандарти якості в ЄС.....	140
Стандарти в інших країнах світу	141
США.....	141
Канада	141
Гонконг	141
Сингапур.....	141
ОАЕ.....	141
Контакти	142
Контакти виробників плодоовочевої продукції	142
Контакти переробників плодоовочевої продукції	146
Контакти компаній-експортерів.....	147
Контакти компаній, що надають сертифікаційні послуги в Україні	151
Контакти продуктових ритейлерів в Україні*	152

Виробництво

Аналіз структури виробництва зараз і 10 років тому

За останні 10 років зміни у структурі виробництва плодоовочевої продукції були відносно незначними. Основна частка на ринку, як і раніше, належить картоплі. Однак, якщо в 2007 році на дану продукцію припадало близько 68% всього об'єму виробництва плодоовочевої продукції в Україні, то вже в 2016 році цей показник знизився до 64%. В той же час, помітно збільшилася частка овочів борщового набору, тепличної продукції та сезонних овочів.

Такі тенденції, в першу чергу, ми пов'язуємо з більш стрімким зростанням споживання інших овочів та баштанних культур. Однак, більш суттєвому зменшенню долі картоплі в загальному виробництві сприяло хоч і незначне, але збільшення споживання картоплі в країні (порівняльні данні наведенні у таб.1.2.).

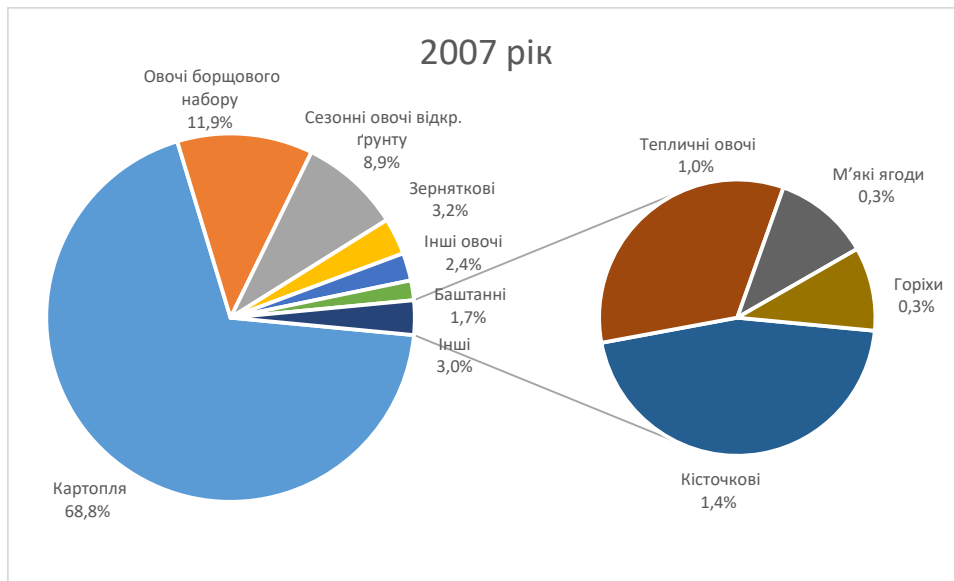

Рис. 1.1. Структура виробництва плодоовочевої продукції в 2007 році¹

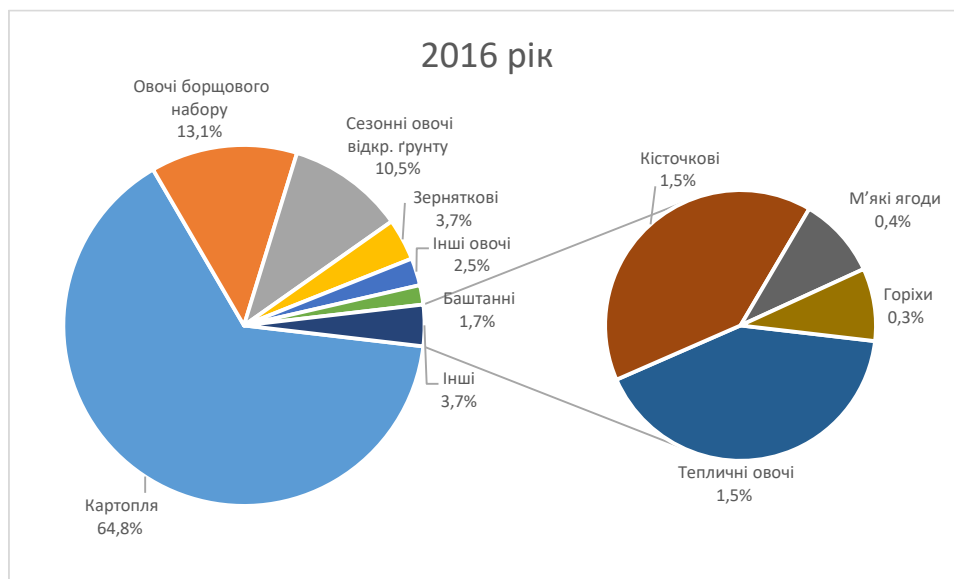

Рис. 1.2. Структура виробництва плодоовочевої продукції в 2016 році

¹ Тут та надалі за даними Укрстат

Табл. 1.1. Зміни в обсягах виробництва плодоовочевої продукції за останні 10 років і 3 роки

Виробництво	2007	2014	2016	2016 до 2007,	2016 до 2014,
	тис. ТОН	тис. ТОН	тис. ТОН	%	%
Картопля	19 101,95	23 693,17	21 750,29	14%	-8%
Овочі борщового набору	3 304,58	4 772,97	4 416,34	34%	-7%
Тепличні овочі	280,07	428,96	516,74	85%	20%
Сезонні овочі відкритого ґрунту	2 461,42	3 465,93	3 518,97	43%	2%
Інші овочі (гарбуз, горошок, часник)	673,45	791	823,51	22%	4%
Баштанні	481,88	685,24	583,42	21%	-15%
Зерняткові	894,31	1 243,04	1 255,24	40%	1%
Кісточкові	382,73	500,4	497,42	30%	-1%
М'які ягоди	94,72	130,26	120,39	27%	-8%
Горіхи	82,32	102,74	107,99	31%	5%
УСЬОГО	27 757,43	35 813,71	33 590,31	21%	-6%

Табл. 1.2. Зміни в обсягах споживання плодоовочевої продукції за останні 10 років і 3 роки

споживання	2007	2014	2016	2016 до 2007,	2016 до 2014,
	кг/особа/рік	кг/особа/рік	кг/особа/рік	%	%
Картопля	130,4	141	139,8	7%	-1%
Овочі та баштанні культури	118,4	163,2	163,7	38%	0%
Плоди та ягоди	42,1	52,3	49,7	18%	-5%

В цілому ж, виробництво плодоовочевої продукції за вказаний період збільшилося на 21%. При цьому, за даними офіційної статистики, найбільший приріст відзначається в сегменті тепличної продукції.

Також варто відзначити зростання виробництва сезонних овочів. За останні 10 років валовий збір цієї продукції збільшився на 43%, що було обумовлено, в першу чергу, відкриттям низки великих переробних підприємств в період з 2010 по 2013 роки. Враховуючи це, багато фермерів почали корегувати свої плани, з огляду на потреби переробки. Крім того, більшість великих переробних підприємств вважали за доцільне самостійно вирощувати сировину для власних потреб.

Виробництво фруктів в цілому за десятиліття збільшилася практично на третину. Однак, варто зазначити, що даний сегмент більш чутливий до примх Небесної канцелярії, в зв'язку з чим, в залежності від погодних умов в зимово-весняний період, виробництво фруктів і ягід може або істотно зрости, або так само різко знизитися.

До 2014 року плодоовочевий сегмент в Україні розвивався досить рівномірно: загальне виробництво картоплі, овочів і фруктів поступово зростало, чому сприяла низка факторів. По-перше, в українських виробників був досить стабільний зовнішній ринок збуту – Російська Федерація. Ціни на плодоовочеву продукцію в Росії практично завжди були помітно вищими, ніж в Україні. До того ж, РФ в значній мірі залежала від імпорту, що дозволяло українським фермерам непогано заробляти на експорті. Крім того, на відміну від країн ЄС, вимоги до якості продукції у російських компаній були невисокими, що також робило ринок Росії більш привабливим для українського виробника.

Ситуація кардинально змінилася після 2014 року, коли Росія ввела заборону на поставки плодоовочевої продукції з України, причому як свіжої, так і консервованої. Багато консервних заводів, орієнтованих на російський ринок, вже в 2015 році або різко скоротили обсяги переробки, або зовсім припинили своє існування. Як результат, в Україні істотно знизилася виробництво сезонних овочів, основна частка яких раніше відвантажувалась на переробку.

У той же час, фермерам південних областей, орієнтованим на свіжий ринок, вдавалося відвантажувати свою продукцію до РФ в обхід існуючих санкцій – через окупаний Крим. Однак вже 20 вересня 2015 року це стало неможливим через торговельну блокаду півострова. Єдиним варіантом поставок на ринок РФ залишився реекспорт продукції через треті країни.

Геополітичні реалії, що склалися, звичайно ж, позначилися і на тенденціях розвитку українського плодоовочевого сектору. Як результат, темпи зростання виробництва сезонних овочів дещо сповільнилися, і за останні три роки валовий збір в даному сегменті зріс лише на 2%.

Схожа ситуація спостерігається і на ринку овочів борщового набору. У попередні роки українські виробники намагалися реалізувати «надлишки» продукції на російському ринку, де попит на плодоовочеву продукцію був майже завжди високим, що хоч якось рятувало внутрішній ринок України в роки перевиробництва. Після введення російського ембарго, майже весь обсяг цієї продукції почав осідати на внутрішньому ринку. Як результат, виробництво в даному сегменті за три роки знизилося одразу на 7%.

Розглянемо більш докладно кожну з підгруп з таблиці 1.1.

Картопля

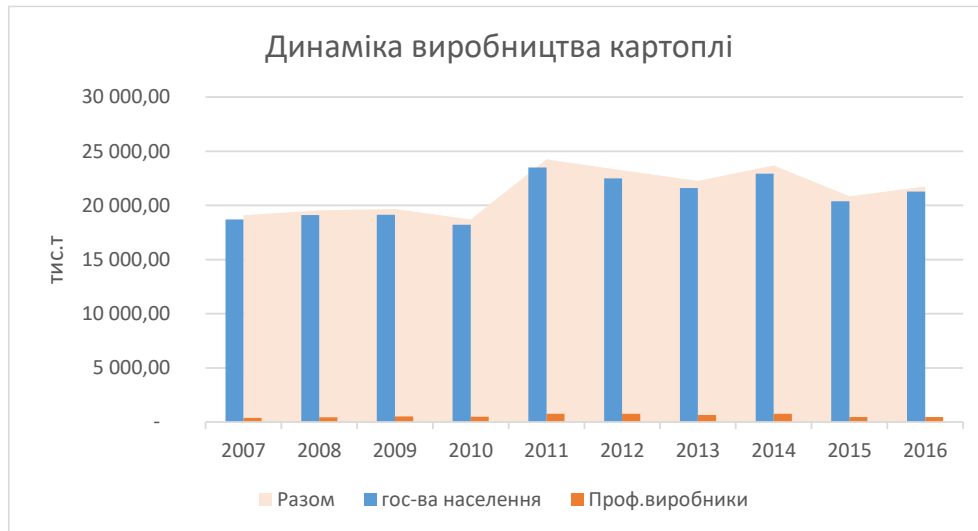

Рис. 1.3. Динаміка виробництва картоплі

Щорічно виробництво картоплі в Україні становить близько 20-22 млн. тонн. При цьому майже весь об'єм припадає на господарства населення. За даними офіційної статистики, частка професійних виробників не перевищує 3%.

На сьогоднішній день одним із головних факторів, що впливають на виробництво картоплі, є попит та ціни на цю продукцію в попередньому сезоні. Таким чином, якщо попереднього року в країні спостерігалось різке зниження виробництва, то навесні ціни на картоплю фіксувалися на доволі високому рівні. Як результат, вже наступного сезону в більшості випадків виробництво картоплі збільшувалось. Причому такі тенденції прослідковуються як в сегменті професійних виробників, так і в господарствах населення.

Тим не менш, незважаючи на щорічні коливання виробництва, загалом за останні 10 років врожай картоплі зріс на 14%, при чому в більшості своїй за рахунок зростання врожайності на 26% внаслідок впровадження в виробництві більш сучасних технологій в комерційному секторі (сортова зміна, більш ефективні засоби захисту рослин, зрошення). В той же час за наведений період збірна площа зменшилась на 10%.

Овочі борщового набору

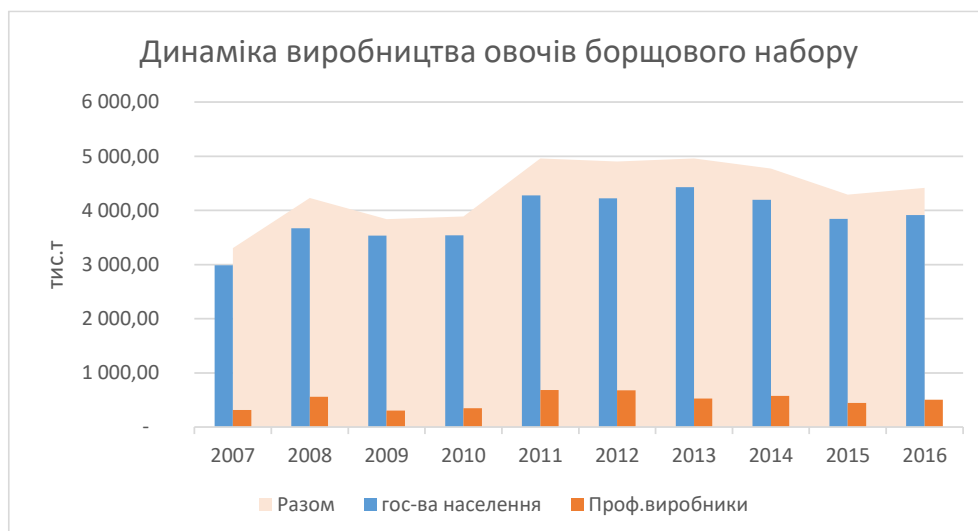

Рис. 1.4. Динаміка виробництва овочів борщового набору

До овочів борщового набору традиційно відносяться наступні культури: капуста, морква, буряк та цибуля.

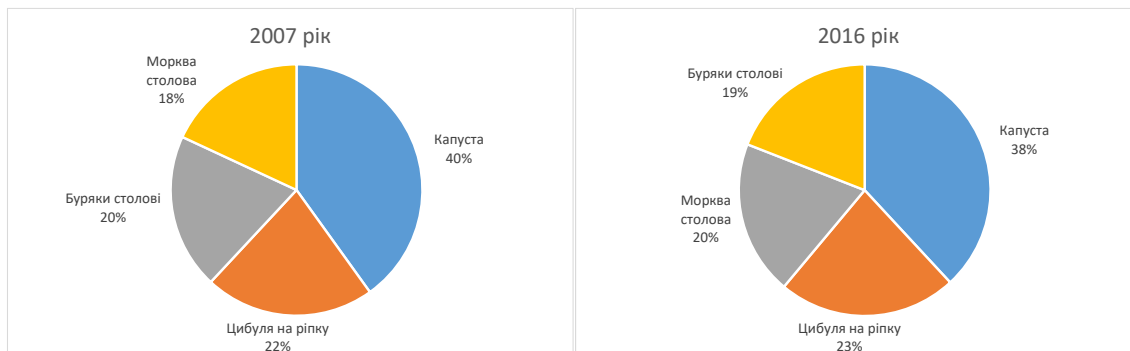

Рис. 1.5. та 1.6. Структура виробництва овочів борщового набору в 2010 та 2016 роках.

Ситуація з виробництвом овочів борщового набору дуже схожа з тенденціями в сегменті картоплі. Але, якщо у випадку з картоплею частка професійних виробників в загальному обсязі виробництва останні 10 років залишається відносно стабільною, то в даному випадку в останні роки ми спостерігаємо зниження зацікавленості у вирощуванні з боку професійних фермерів та зростання долі господарств населення. Це пояснюється тим, що представники комерційного сектору з кожним роком все частіше заявляють про нерентабельність виробництва овочевої продукції та переорієнтуються на інші види землеробства.

Тепличні овочі

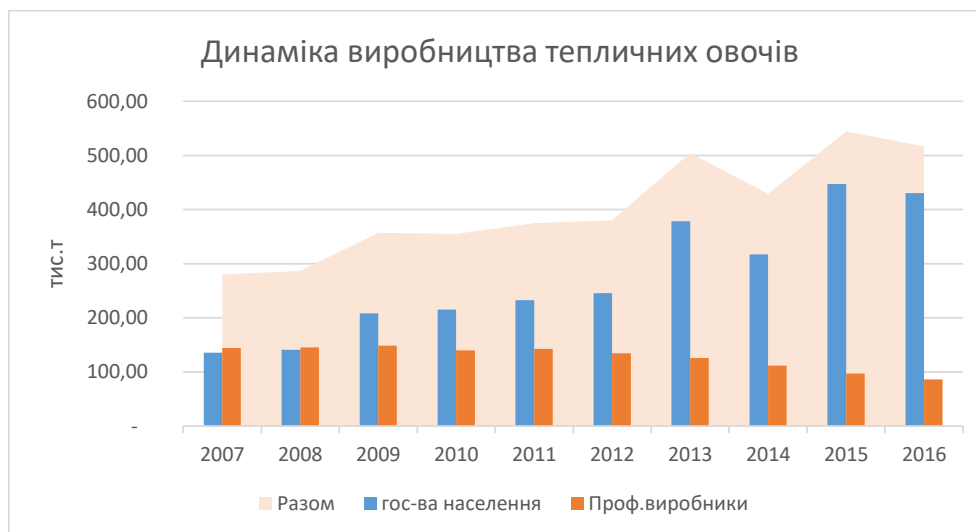

Рис. 1.7. Динаміка виробництва тепличних овочів за останні 10 років

Тепличний сектор є один з тих, що розвиваються найбільш стрімко. Навіть незважаючи на зниження валового збору у 2014 та 2016 роках, в цілому ми спостерігаємо тенденцію до збільшення виробництва. При цьому слід зауважити, що перш за все зростання врожаю обумовлено збільшенням зацікавленості у вирощуванні з боку господарств населення. Згідно з даними офіційної статистики, валовий збір тепличної продукції в господарствах населення за 10 років виріс більш ніж в три рази. Однак, ми не виключаємо, що суттєва частка тих об'ємів, що офіційно виробляється в господарствах населення, насправді вирощується у невеликих фермерських господарствах, які не мають юридичного статусу.

Щодо асортиментної структури тепличної продукції, то протягом останнього десятиліття вона не зазнала суттєвих змін. Як і 10 років тому, в 2016 році доля огірків у загальному обсязі виробництва ледь перевищувала долю томатів.

Зазначимо, що загалом збільшення виробництва тепличних овочів зумовлене зростанням попиту на таку продукцію як на внутрішньому ринку, так і з боку експортерів. Крім того, таким тенденціям сприяє і зниження зацікавленості фермерів у виробництві продукції відкритого ґрунту через залежність від погодних умов.

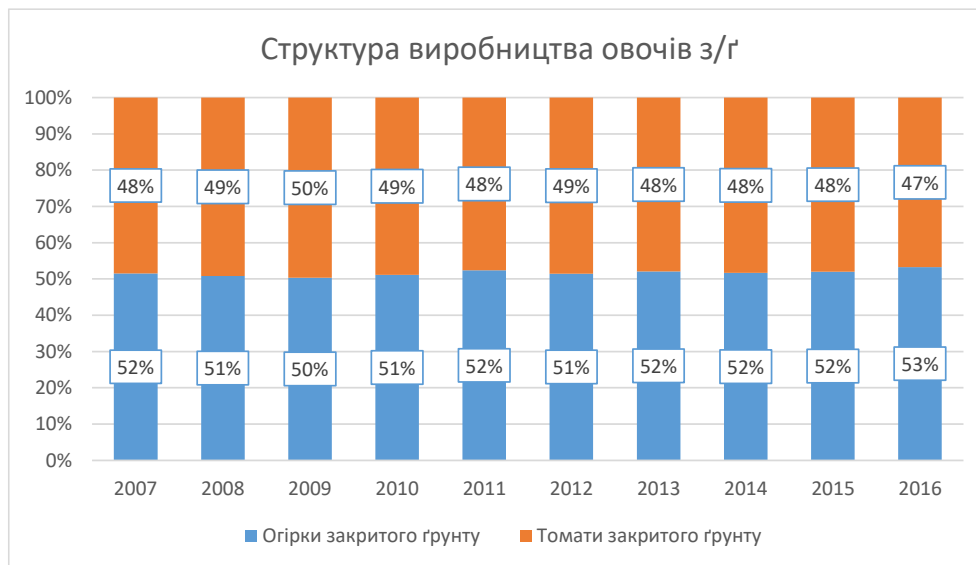

Рис. 1.8. Структура виробництва тепличних овочів за останні 10 років

Сезонні овочі відкритого ґрунту

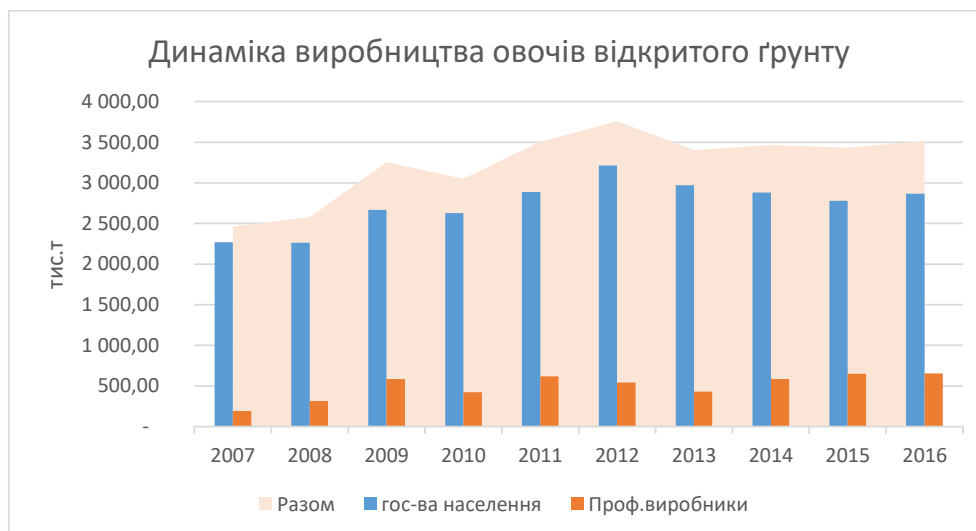

Рис. 1.9. Структура виробництва овочів відкритого ґрунту за останні 10 років

На розвиток сегменту овочів відкритого ґрунту в Україні впливає багато чинників. По-перше, виробництво таких овочів орієнтовано як на свіжий внутрішній ринок, так і на подальшу переробку. По-друге, ще до минулого року деякі українські виробники активно експортували ґрунтові овочі до Росії (спочатку офіційно, а після введення продовольчого ембарго – через окупований Крим).

Щодо впливу переробної промисловості на виробництво сезонних овочів, то на прикладі 2011 та 2012 років маємо змогу спостерігати, що після доволі вдалого в плані обсягів переробки овочів 2011 року, вже в 2012 році різко зросло виробництво сировини. Зумовлене це тим, що після успішного в фінансовому плані року фермери більш охоче розширювали площі під овочами під замовлення. Крім того, деякі виробники взагалі працювали виключно за договорами. Але вже починаючи з 2013 року ситуація дещо погіршилась через падіння попиту

на консервовані овочі, з огляду на що більша частина підприємств зменшила об'єми переробки, а деякі заводи взагалі припинили працювати.

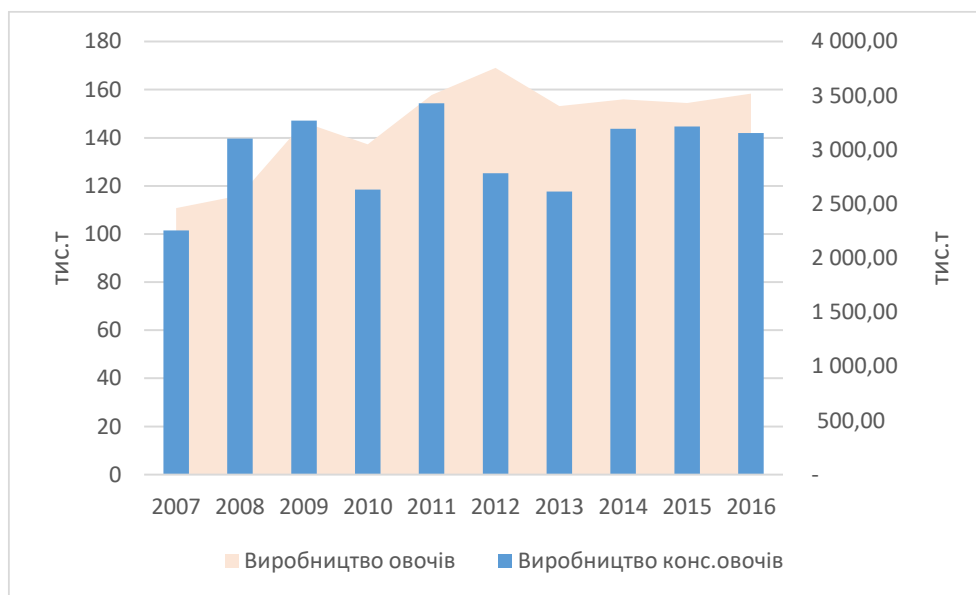

Рис.1.10. Динаміка виробництва консервованих овочів та виробництва овочів відкритого ґрунту за останні 10 років

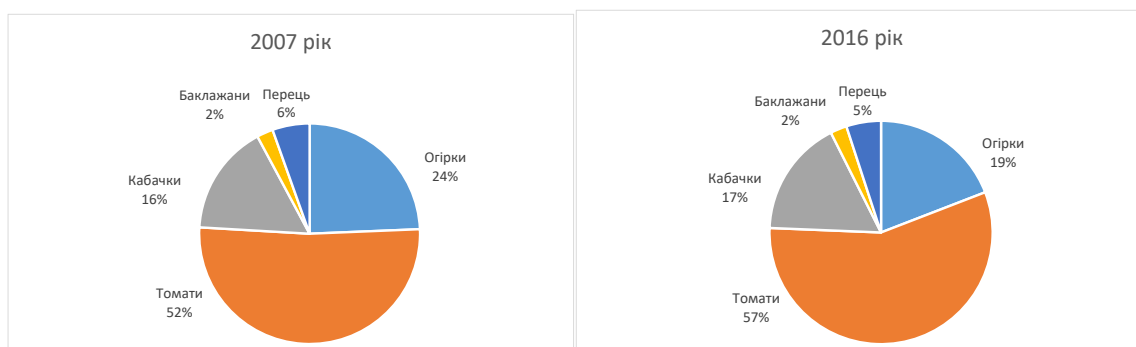

Рис.1.11. та 1.12. Структура виробництва сезонних овочів у 2007 та 2016 роках

Що стосується змін в структурі, то слід відзначити суттєве збільшення частки томатів відкритого ґрунту, в першу чергу за рахунок скорочення долі огірків. Такі тенденції пояснюються тим, що в останні роки виробництво огірків потрапило до зони ризикованого землеробства через значні зміни клімату: посушливе літо з високими температурними показниками в більшості випадків призводило до суттєвих втрат насаджень. При цьому слід зазначити, що в меншій мірі втрати також були зафіксовані і в тих господарствах, де застосовували крапельне зрошення.

В той же час суттєвих змін в сегменті перцю, кабачків та баклажанів за аналізований період не спостерігається. Такі овочі досі залишаються нішевіми і здебільшого вирощуються або для власних потреб (наприклад, власні проекти по вирощуванню сировини переробними заводами), або під замовлення (переробні підприємства, роздрібні мережі).

Інші овочі

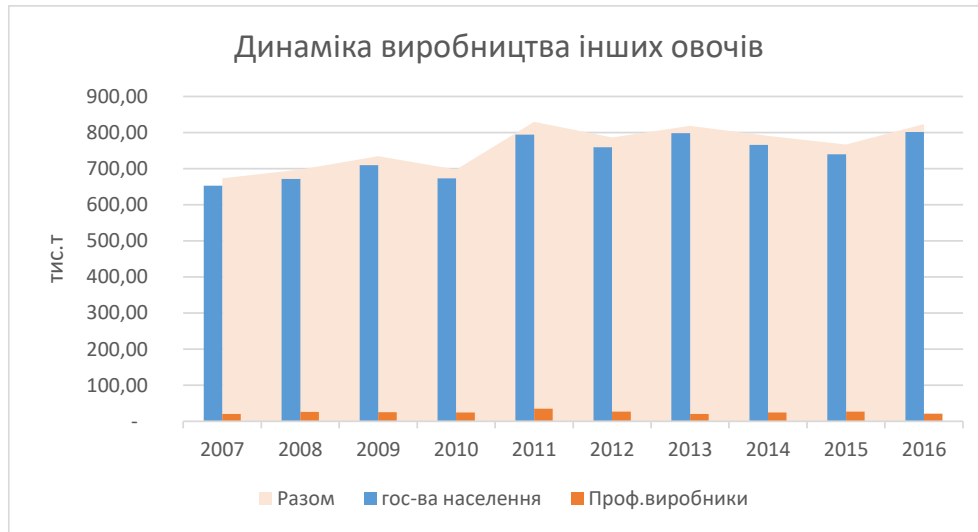

Рис.1.13. Структура виробництва інших овочів за останні 10 років

До підкатегорії «Інші овочі» ми віднесли гарбуз, часник та зелений горошок. Такі овочі здебільшого вирощуються в господарствах населення, а професійні виробники в більшості випадків займаються вирощуванням даної продукції під замовлення, або ж на експорт.

Суттєвих змін як в обсягах, так і в структурі виробництва вказаних овочів за аналізований період майже не відбулося. Однак все ж слід відзначити збільшення долі часнику. Такі тенденції стали можливими, в першу чергу, за рахунок популяризації вирощування цього овоча в країні з огляду на перспективу зменшення долі імпортного часнику на українському ринку за рахунок продукції власного виробництва.

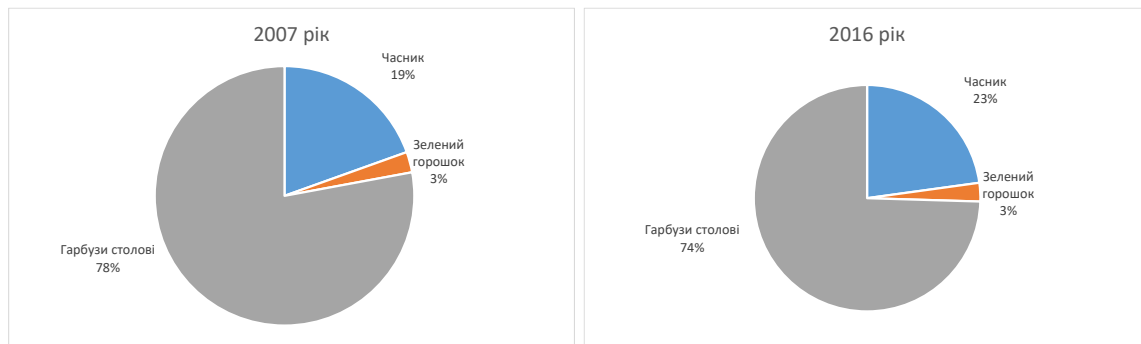

Рис. 1.14. та 1.15. Структура виробництва інших овочів в 2007 та 2016 роках.

Баштанні

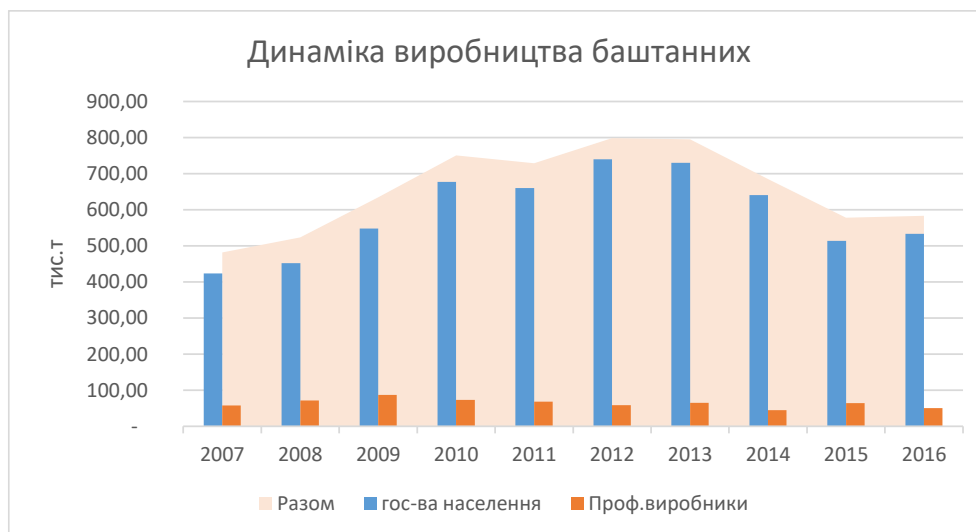

Рис.1.16. Динаміка виробництва баштанних за останні 10 років

Непоганий попит всередині країни та доволі активний експорт як динь, так і кавунів призвів до поступового збільшення виробництва даної продукції з 2007 і аж до 2013 року.

Однак вже з 2013 року ситуація дещо змінилася. По-перше, після різкого падіння експорту у 2012 році, багато хто з виробників передивилися плани щодо насаджень в бік зменшення. По-друге, падіння обсягів відвантажень на зовнішній ринок мало негативний вплив і на ситуацію всередині країни. Через надлишок продукції ціни на баштанні були відносно невисокими, в наслідок чого фермери залишилися невдоволеними сезоном в фінансовому плані. Як результат, навесні 2013 року площі зменшилися навіть у тих господарствах, які були орієнтовані виключно на внутрішній ринок.

Такі тенденції зберіглися аж до 2016 року і були обумовлені, в першу чергу, проблемами з реалізацією, через що більшість виробників називали вирощування динь та кавунів збитковим. Крім того, баштанні, як і огірки відкритого ґрунту, також потрапили у зону ризикованого землеробства через високу залежність від погодних умов, оскільки при недостатній кількості опадів та високих температурах повітря для отримання якісного врожаю та високої врожайності потрібні додаткові витрати на зрошення. Тому перш за все зменшення виробництва фіксувалось в тих господарствах, які не мали відповідних технічних умов.

При цьому слід зазначити, що, незважаючи на зміни обсягів валового збору, структура виробництва баштанних майже не змінилася: як і 10 років тому, фермери віддають перевагу кавунам.

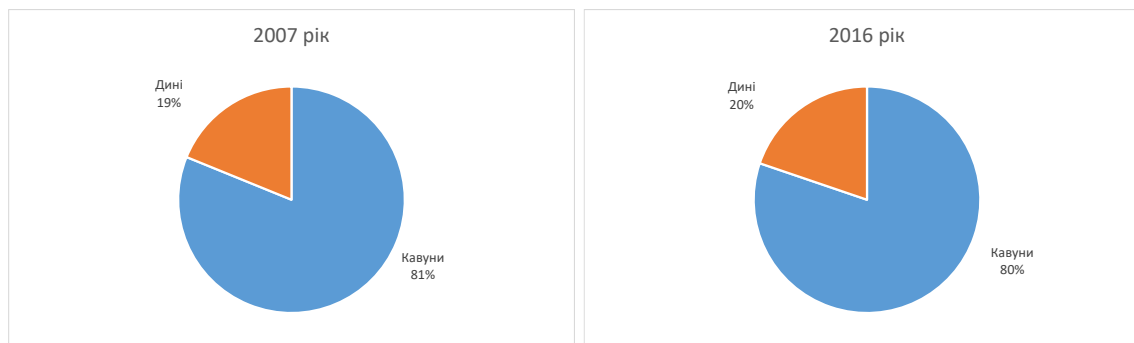

Рис. 1.17. та 1.18. Структура виробництва баштанних в 2007 та 2016 роках.

Зерняткові

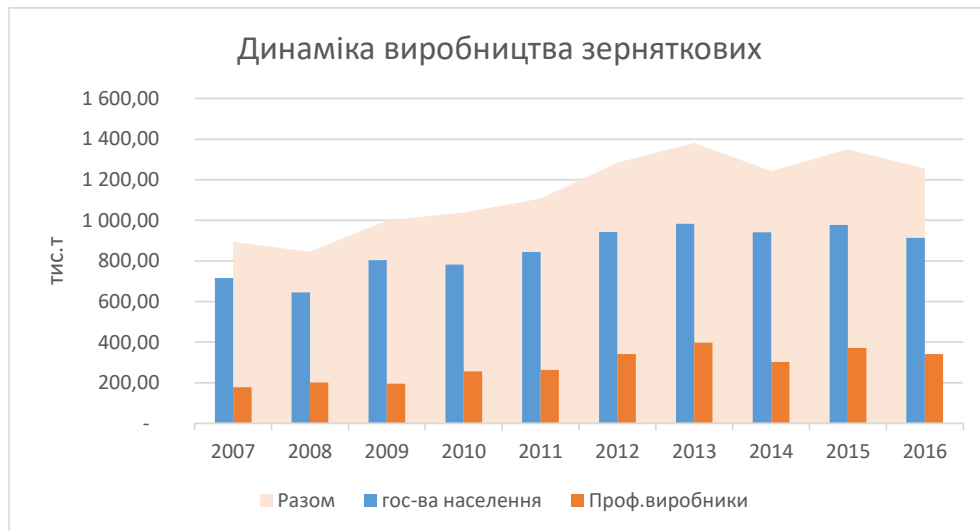

Рис.1.19. Динаміка виробництва зерняткових за останні 10 років

Найбільш стрімке збільшення виробництва яблук було зафіксовано з 2011 року, коли почали вступати у плодоношення молоді інтенсивні сади, закладені у 2008-2009 роках. Слід зазначити, що у вказаний період в країні дуже активно впроваджувалася державна програма підтримки садівництва, одним з пунктів якої було часткове компенсування витрат на закладку нових насаджень та будівництво сучасних фруктосховищ. Однак, останні роки програма майже не працює, що певним чином відобразилося і на розвитку галузі в цілому.

Паралельно із закладанням нових садів в Україні в останні 10 років досить активно відбувалося і викорчовування старих насаджень. При чому цей процес був інтенсивним, аніж висадка нових дерев, через що, за даними офіційної статистики, в країні кілька років поспіль спостерігається тенденція до зменшення площ.

Втім, виробництво зерняткових за останні 10 років збільшилось в 1,4 рази за рахунок більш високої урожайності.

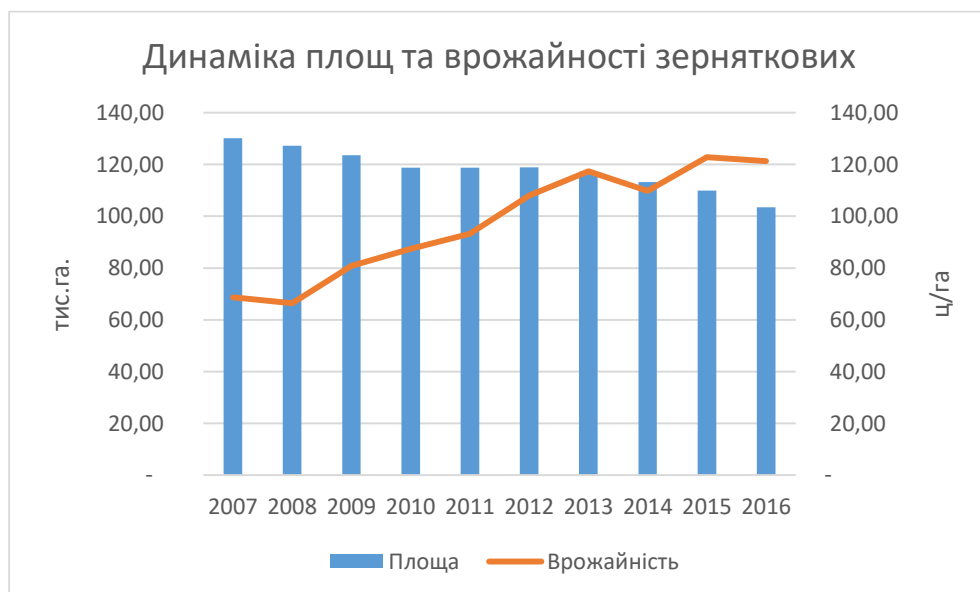

Рис.1.20. Динаміка плодоносних площ та врожайності зерняткових за останні 10 років.

Таким чином, українські виробники яблук та груш з кожним роком все більше приділяють увагу інтенсифікації виробництва.

При цьому слід зазначити, що, як професійні виробники, так і господарства населення, все частіше віддають перевагу яблукам, через що їх доля в загальному виробництві зерняткових за останні десять років зросла.

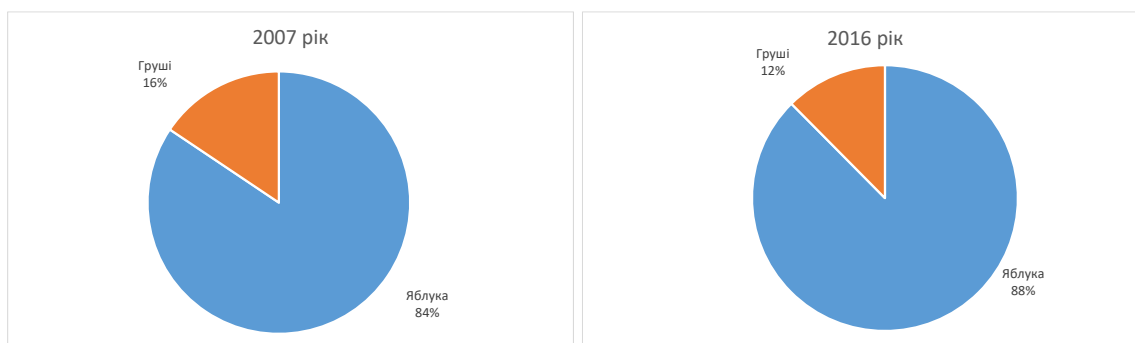

Рис.1.21. та 1.22. Структура виробництва зерняткових в 2007 та 2016 роках.

Кісточкові

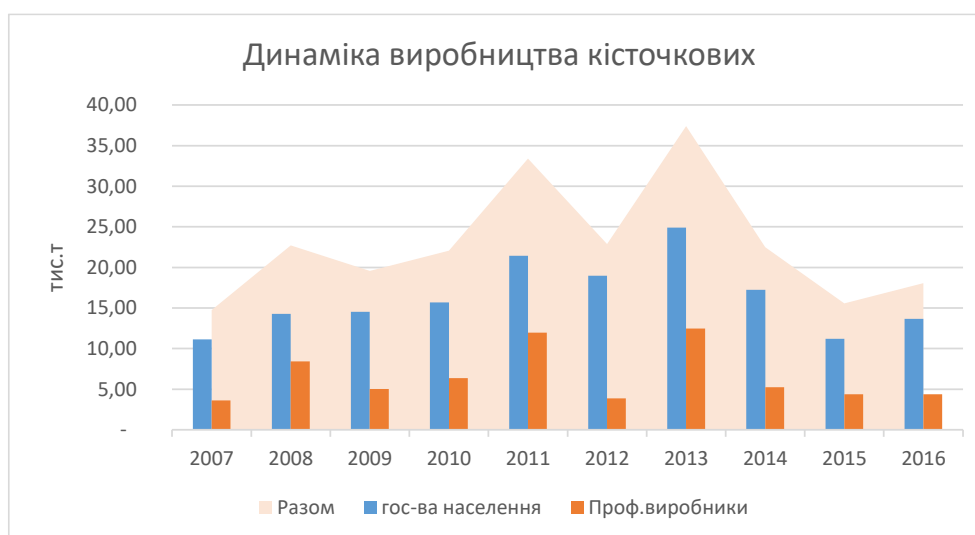

Рис.1.23. Динаміка виробництва кісточкових за останні 10 років

Сегмент кісточкових найбільш нестабільний в плані виробництва. В першу чергу така ситуація зумовлена тим фактом, що саме ці насадження найбільш піддаються впливу погодних умов в період цвітіння та зав'язування плодів. Причому слід зазначити, що в більшості випадків саме в цей період в Україні спостерігаються зворотні приморозки.

Однак, не дивлячись на це, в сегменті кісточкових, як і у випадку з яблуками та грушами, спостерігається інтенсифікація виробництва: при зменшенні площ з 2007 року на 18% врожайність цих фруктів зросла майже вдвічі.

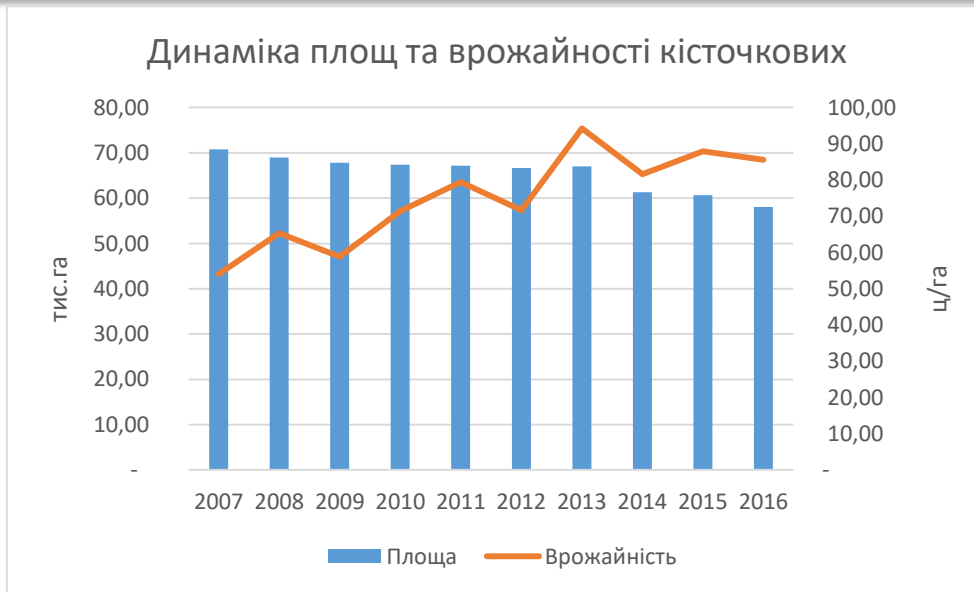

Рис.1.24. Динаміка плодючих площ та врожайності кісточкових за останні 10 років.

Як і 10 років тому, ситуація з розподілом обсягів виробництва по основних культурах майже не змінилась. Трійку лідерів так само складають слива, вишня та черешня. Причому частка слив в 2016 році суттєво зростає через різке зниження валового збору вишні та черешні внаслідок несприятливих погодних умов під час цвітіння.

Рис.1.25. Структура виробництва кісточкових за останні 10 років.

М'які ягоди

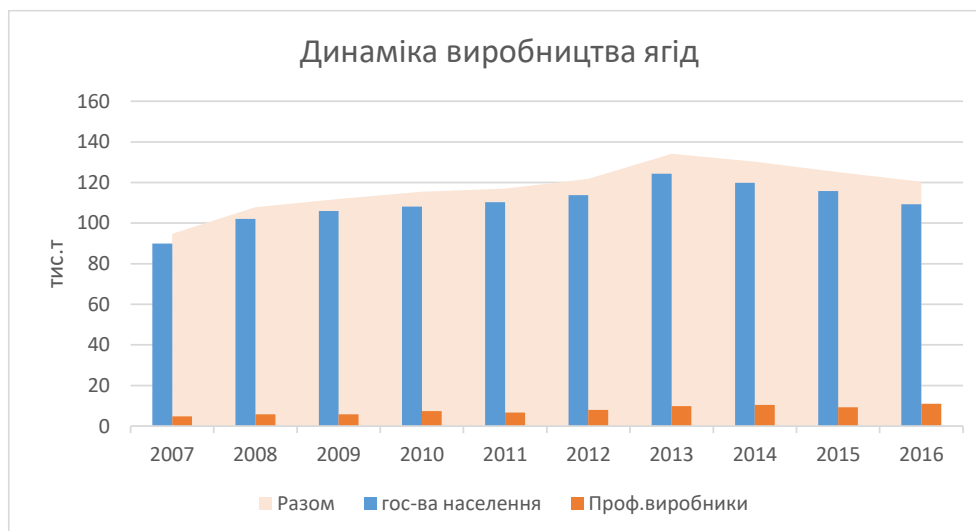

Рис.1.26. Динаміка виробництва ягід за останні 10 років

Розвиток сегменту м'яких ягід за останні 10 років можна розділити на два етапи: поступове зростання обсягів виробництва в період з 2007 по 2013 роки та зменшення зацікавленості садоводів у вирощуванні цих культур починаючи з 2014 року.

З початку аналізованого періоду в сегменті м'яких ягід доволі чітко відслідковувалась тенденція до нарощування виробництва через низку причин. По-перше, на початкових етапах виробництва саме такої продукції потребує менших інвестицій, та ефективно навіть на малих площах. По-друге, перший врожай можна отримати на другий рік після висадки, на відміну від зерняткових та кісточкових. В результаті, як професійні виробники, так і господарства населення в першій частині аналізованого періоду нарощували валовий збір здебільшого за рахунок того, що вони віддавали перевагу більш врожайним сортам.

Однак, три роки тому ситуація дещо змінилася, в першу чергу, через різке зниження цін на суницю і, як наслідок, втрачання інтересу до її вирощування. Так, якщо у 2013 році частка цієї ягоди в загальному виробництві м'яких ягід досягала 56%, то вже у 2016 році цей показник знизився до 52%.

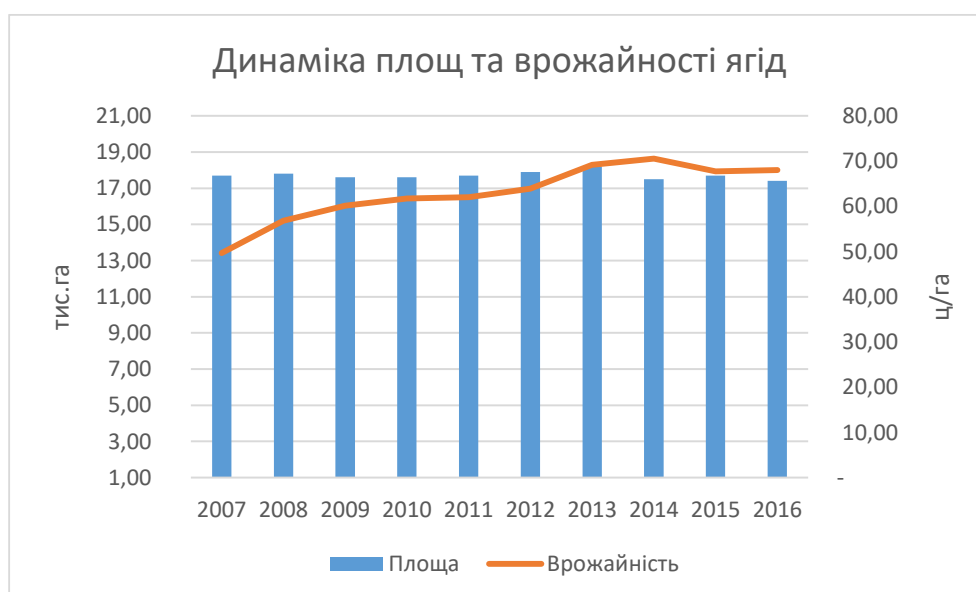

Рис.1.27. Динаміка плодючих площ та врожайності ягід за останні 10 років.

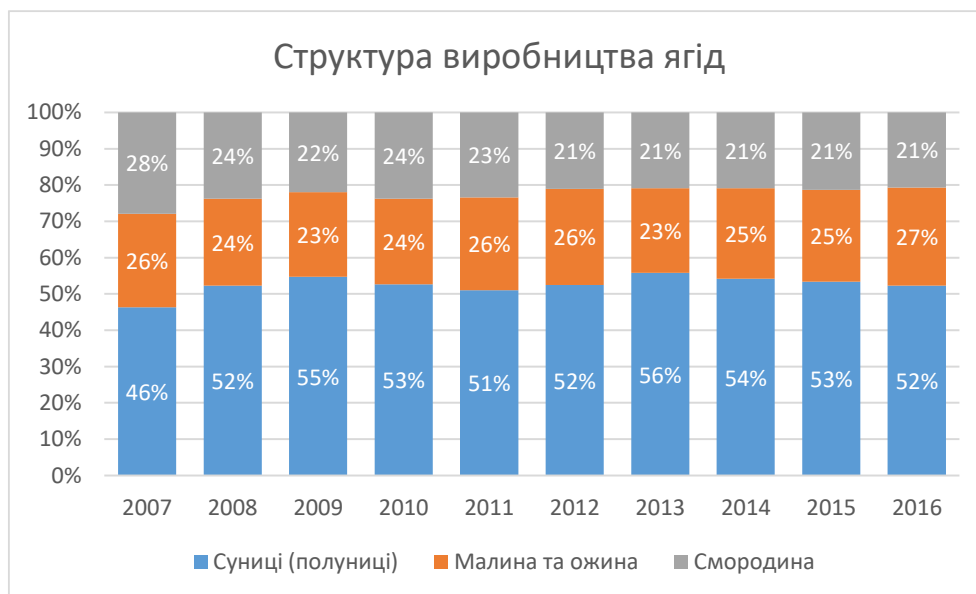

Рис.1.28. Структура виробництва ягід за останні 10 років.

Горіхи

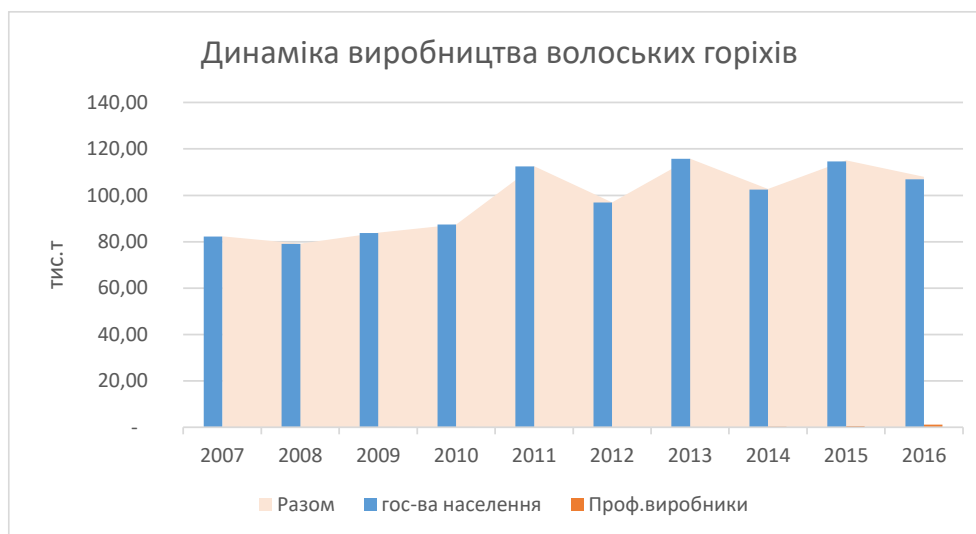

Рис.1.29. Динаміка виробництва волоських горіхів за останні 10 років

Останні 10 років зацікавленість у вирощуванні волоських горіхів серед фермерів України постійно зростає. За цей час загальні площі під горіховими садами збільшилися на 10%, хоча закладання інтенсивних садів відбувалося набагато швидше. Вперше помітний приріст площ офіційна статистика зафіксувала в 2011 році – плантації розширилися одразу на 9%. Потім площі почали скорочуватися, що пояснювалося швидким викорчуванням старих насаджень. Друге значне розширення плантацій статистика показала в 2015 році – горіхові сади стали більшими на 3%.

Комерційний сектор за останні 10 років розширив плантації в 3,1 рази, проте, як і раніше, 99% всіх горіхових насаджень зосереджено в господарствах приватного сектору.

Валовий збір горіхів в Україні протягом останніх 10 років збільшувався, головним чином, завдяки зростанню врожайності, що доводить факт інтенсифікації виробництва в цілому. Якщо в 2007 році врожайність горіхів у середньому по Україні становила 58 ц/га, то вже до 2016 року цей показник сягнув 80 ц/га.

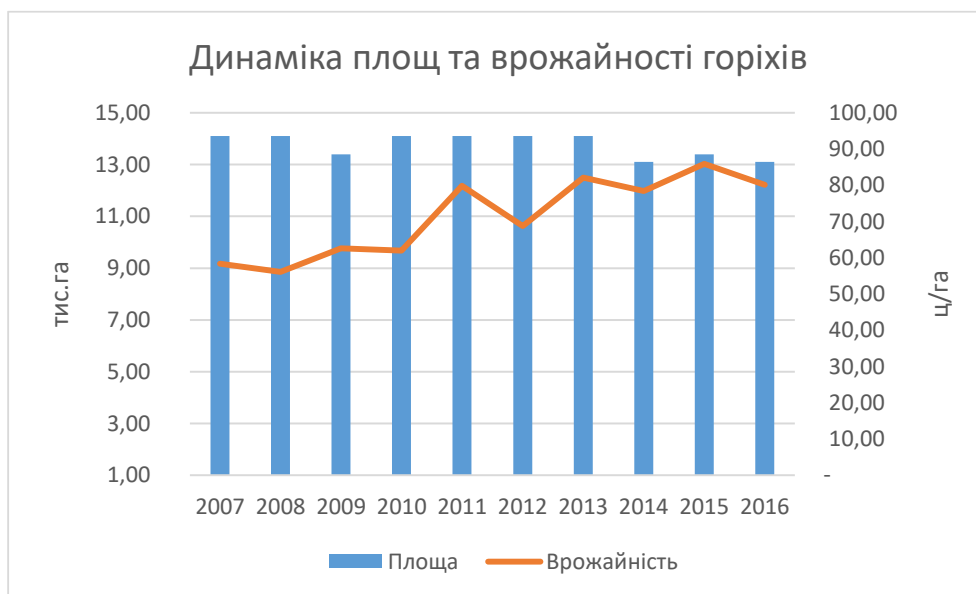

Рис. 1.30. Динаміка плодючих площ та врожайності горіхів за останні 10 років.

ТОП-10 основних культур

У цьому розділі ми пропонуємо розглянути десять сегментів, що демонструють найбільш динамічне зростання, або ж доволі стрімке зниження серед основних плодоовочевих культур. Під категорію «основні культури» підпадають ті, які добре відомі українським споживачам (тобто, по ним вже є чітко сформована культура споживання), вирощуються українськими господарствами, а за рахунок імпорту покривається лише дефіцит продукції. Більш того, по цим позиціям Україна вже має досвід експорту, або непоганий потенціал його зростання. При цьому слід зазначити, що останні два роки тенденції на плодоовочевому ринку України в своїй більшості досить різко змінилися. Це пов'язане з низкою факторів.

Перш за все, на зміну «векторів» вплинула політична та економічна криза в Україні в 2014 році. Через стрімку девальвацію гривні по відношенню до долару США та євро, платоспроможність українських споживачів значно погіршилась, що не могло не вплинути на стан сільськогосподарського сектору країни. Погіршився і стан речей в українських фермерів: через зниження курсу національної валюти більшість з них були змушені досить кардинально коригувати свої виробничі плани, оскільки значну частку посадкового матеріалу, ЗЗР, добрива тощо, вони купували на зовнішньому ринку за долари чи євро. Більш того, цього року Україна втратила головного імпортера плодоовочевої продукції – Росію.

Тим не менш, навіть в таких умовах деякі тренди продовжували демонструвати тенденцію до зростання, а також залишалися доволі перспективними для інвестиції. Водночас, деякі овочі та фрукти, навпаки, досить стрімко втрачали свої позиції, що було обумовлене низкою причин. В той же час, ми вважаємо доцільним аналізувати ці сегменти не тільки в порівнянні з 2007 роком, але й по відношенню до 2014 року.

Тепличні огірки та томати

На сьогоднішній день сектор тепличних огірків та томатів в Україні демонструє найбільш динамічне зростання, тому саме цим позиціям ми вирішили віддати перші дві сходинки рейтингу. Причому, оскільки у цих двох сегментах спостерігаються майже ідентичні тренди, доцільно розглядати їх одночасно.

Так, за останні 10 років виробництво томатів та огірків захищеного ґрунту демонструє найбільш активний зріст з усієї плодоовочевої галузі. Згідно з офіційними даними, за цей період валовий збір овочів захищеного ґрунту в країні збільшився майже вдвічі. При цьому слід підкреслити, що тенденція до зростання виробництва тепличних огірків та томатів зберігалася в Україні навіть після 2014 року, тобто вже після того, як Російська Федерація ввела заборону на імпорт української плодоовочевої продукції. Зокрема, вже в 2016 році валовий збір огурків та томатів закритого ґрунту майже на 20% перевищував результати дворічної давнини.

Такі виробничі тренди були обумовлені одразу декількома причинами. Головною з них став той факт, що виробники все більше почали віддавати перевагу вирощуванню огірків і томатів у закритому ґрунті, аніж у відкритому, навіть не заважаючи на підвищення виробничих витрат. Свої дії аграрії пояснювали тим, що у випадку вирощування у захищеному ґрунті значно зменшується вплив на врожай несприятливих погодних умов.

Крім того, зростання цього сектору стимулював досить високий попит на тепличні огірки та томати з боку експортерів. При чому, після введення Росією ембарго по відношенню до української плодоовочевої продукції, Україні вдалося досить суттєво наростити свою присутність на ринку ЄС. Водночас слід зазначити, що, згідно з офіційними даними, найбільш активно виробництво нарощується в сегменті дрібних господарств та господарств населення, тоді як крупні комерційні комбінати останнім часом намагаються не корегувати виробничі площі. Таким чином, затребуваність продукції на внутрішньому ринку вдавалось задовольнити здебільшого за рахунок дрібних господарств, та господарств населення, в той час, як крупні комбінати продовжували експансію на зовнішніх ринках.

Лохина

Лохина є світовим лідером за темпами зростання виробництва серед «м'яких» ягід. Так, якщо за останні 20 років валовий збір суниці садової, найбільш популярної ягоди у світі, збільшився в 1,7 разів, то врожай лохини за той самий період виріс одразу в 25 разів! Більш того, практично у всіх країнах лохина залишається лідером за темпами зростання споживання, що робить цей сегмент усе більш привабливим для інвесторів².

Ці тенденції притаманні й Україні: усього за 10 років лохина з маловідомої та нішевої перетворилася на одну з основних ягідних культур. Темпи розвитку цього сегменту в країні відповідають загальносвітовим: закладання нових проектів відбувається дуже інтенсивно, а врожай щорічно збільшується на 500-600 тонн.

Вже у 2016 році лохина була вперше додана до переліку культур, за якими звітують українськи виробники. Так, згідно з офіційними даними, в цьому році в Україні під лохиною було зайнято близько 500 га, з яких 400 га були у плодоносному віці. Таким чином, за оцінками спеціалістів Укрстат, в минулому році валовий збір наведеної ягоди в країні сягнув 1,26 тис. тонн.

Проте, галузеві експерти категорично не згодні з даними, що наводить статистичне відомство. Свою думку вони аргументують тим, що офіційна статистика не враховує ті обсяги, що вирощуються в господарствах населення, оскільки статистичний перелік таких виробників поки що відсутній. Таким чином, за оцінками аналітиків ринку, в минулому році реальні площі під лохиною в Україні були вдвічі більші, ніж зафіксовано Укрстатом, та перевищували 1 тис. га. Це майже в 1,5 рази більше, ніж площі під малиною в комерційному секторі. Відповідно, валовий збір лохини в країні в 2016 році також був вищим за офіційні показники та складав близько 2,4 тис. тонн.

У той же час споживання лохини в Україні зростає повільніше за її виробництво, оскільки ця ягода залишається досить дорогим задоволенням для українців, платоспроможність яких досить невисока. Тож головним каналом збуту поки що залишається експорт, причому, попит на ягоду з боку експортерів зростає досить швидко, оскільки лохина стає все більш популярною серед європейських споживачів. Доказом цього є рекордний експорт у 2016 році, який склав 1271 тону, у 4 рази перевищивши показники попереднього року. При чому, майже 60% цих об'ємів були реалізовані на ринку ЄС, зокрема в Нідерландах та Великобританії. Крім того, галузеві експерти прогнозують, що темпи зростання попиту на лохину на внутрішньому ринку вже найближчим часом помітно прискоряться, адже по мірі збільшення виробництва ця ягода буде ставати все більш доступною для українців.

Волоський горіх

Інтерес українських фермерів до вирощування волоського горіху зростає досить стрімко, причому, розпалює його саме високий попит на світовому ринку. Так, за даними ІТС, світовий імпорт нелущеного горіху за останні 10 років виріс майже втричі, а лущеного – в 1,6 рази. Найбільшу зацікавленість в українському волоському горіху проявляють саме європейські країни, де власне виробництво зазвичай у рази нижче за споживання.

Крім того, кліматичні умови більшості регіонів України оптимально підходять для вирощування цієї продукції. Як результат, за останні 10 років валовий збір волоського горіху в країні збільшився на 31%. Окрім розширення площ, цьому сприяла інтенсифікація виробництва та, як результат, помітне збільшення врожайності. Слід зазначити, що за останні два роки темпи зростання виробництва цієї продукції в Україні значно знизились: в 2016 році урожай волоського горіху був лише на 2% вищий за результат 2014 року. Але, таку тенденцію виробники пов'язували скоріш із негативним впливом погодних катаклізмів.

Часник

На сьогоднішній день, згідно з даними ФАО, Україна входить до ТОП-10 найбільших виробників часника у світі. Але в той же час наша країна знаходиться лише на 60 позиції

² За даними презентації О.Босого на конференції «Овочі та фрукти України – 2016»

рейтингу світових експортерів цієї продукції. Більш того, за даними Міністерства аграрної політики України, на сьогоднішній день країна спроможна покрити лише близько 10% потреб внутрішнього ринку, адже більш ніж 70% виробництва часнику зосереджено у господарствах населення, які не мають належних технологічних умов для вирощування та зберігання.

Тож, така ситуація привертає все більше уваги до цієї культури з боку професійних аграріїв, які розуміють, що часник має досить високий потенціал, перш за все, на внутрішньому ринку, де на даний момент панує продукція з Китаю: щорічно на долю цієї країни приходить від 75% до 91% загального експорту часнику в Україну. Також вирощування часнику має низку переваг перед іншими овочевими культурами, адже не вимагає обов'язкового зрошення, не потребує додаткового обладнання, є добрим антисептиком для ґрунту тощо. В той же час, на відміну від овочів борщового набору, коливання цін на часник з сезону в сезон не суттєві. Крім того, український часник стає все більш затребуваним з боку експортерів. Доказом того є той факт, що вже у 2016 році Україна експортувала 195 тонн часнику, що є рекордним показником.

Однак, слід зазначити, що до країн ЄС Україні вдалося відвантажити всього лише 50 тонн³, тож квота в розмірі 500 тонн, надана з боку Євросоюзу, так і залишилася невичерпаною.

Ожина

На сьогоднішній день ожина належить до нішевих ягідних культур, але галузеві експерти впевнені, що вже скоро ця культура посяде місце серед найбільш поширеніших ягід, тож ми вирішили вже сьогодні розглядати тренди у цій галузі в розділі основних культур. При чому, в жодній країні немає більш-менш об'єктивних офіційних даних про розміри плантацій та обсяги валового збору вказаної продукції. За найскромнішими підрахунками, під ожиною у світі зайнято щонайменше 30 тис. га, які приносять не менше 25 тис. тонн ягід щорічно. Більш того, спираючись на оцінки міжнародних експертів, можна сказати, що наразі саме ця ягода входить до трійки лідерів після лохини та малини за темпами закладання нових насаджень і, відповідно, зростання виробництва.

В Україні також немає офіційних даних щодо площ під ожиною та обсягів її виробництва. За підрахунками фахівців Інституту садівництва НААНУ, станом на 2016 рік під ожиною в країні біло зайнято приблизно 100 га. Проте, відносно нова для українських садівників культура досить швидко набирає комерційного значення. Вихід на ринок нових сортів, у тому числі й української селекції, удосконалених енергозберігаючих технологій вирощування, які суттєво спрощують догляд за насадженнями, та високий потенціал продуктивності ожини стимулюють стабільне розширення промислових плантацій, особливо в сегменті до 5 га. Більш того, на фоні збільшення виробництва спостерігається й зростання культури споживання, та, як результат, і попиту на цю ягоду на внутрішньому ринку. Доказом цього є також розширення каналів збуту ожини: якщо ще декілька років тому основні об'єми ожини реалізовувалися через оптові ринки, то вже у сезоні 2017 року цю продукцію активно пропонували майже всі крупні роздрібні мережі. Крім того, росте і попит на ожину з боку переробних підприємств. Тож, враховуючі ці фактори, найімовірніше, що виробництво ожини в Україні зростатиме і надалі.

Малина

Згідно з даними ФАО, Україна займає 6 місце в світовому рейтингу країн-виробників малини та 4 місце серед європейських країн. У період з 2012 по 2014 роки площі під цією культурою в Україні переважно скорочувалися, тому що старі насадження викорчувалися швидше, ніж закладалися нові. Але водночас, в останнє десятиліття врожайність малини в Україні зростала практично безупинно, забезпечуючи майже щорічний приріст валового збору цієї ягоди в країні на 2-2,5 тис. тонн.

Одночасно із зростанням виробництва малини, збільшувалося і споживання цієї ягоди. Так, затребуваність малини на свіжому ринку зростала на 5-6% щорічно і практично повністю задовольнялась власною продукцією, у той час як імпорт залишався досить дорогим задоволенням.

---

³ За даними митної статистики України

Варто зазначити, що навіть в умовах зростання пропозиції, ціни на малину в Україні завишалися відносно стабільними аж до 2016 року, коли валовий збір цієї ягоди в країні сягнув рекордних показників за всю історію незалежності і склав майже 32 тис. тонн. Але й того сезону виробникам вдалося уникнути значного цінового падіння завдяки затребуваності з боку переробних підприємств, оскільки попит на українську заморожену малину на ринку ЄС був дуже високим.

Тож, оскільки Україна продовжує нарощувати експорт замороженої малини, а попит на цю продукцію з боку країн Євросоюзу залишається досить активним, не виключно, що у найближчі 2-3 роки тенденція до розширення площ під цією культурою в Україні буде панувати і надалі. При цьому можна допустити, що Україна випередить Польщу за швидкістю закладання нових малинових насаджень. Водночас з тим, не зважаючи на зростання виробництва, Україна навряд чи зможе збільшити експорт свіжої малини, адже необхідна для цього інфраструктура в країні майже відсутня. Але у замороженої малини досить високі шанси завоювати зовнішній ринок.

Слива

Не зважаючи на те, що слива не вважається експортною продукцією в Україні, останнім часом зацікавленість українських виробників в цій культурі поступово зростає. І це при тому, що слива є прямим конкурентом вишні в сегменті кісточкових: щороку більш ніж 60% валового збору кісточкових в країні приходить саме на ці дві культури. Однак, якщо вишня є досить примхливою до погодних негараздів, які все частіше спостерігаються в Україні навесні, то слива є досить морозостійкою культурою, тож температурні перепади та зворотні приморозки не завдають, як правило, серйозної шкоди врожаю. Саме завдяки цим якостям в 2016 році сливі все ж таки вдалося вибороти першість в сегменті кісточкових: на її долю припало 36% загального виробництва кісточкових в країні, тоді як доля вишні знизилась до 31%, а доля черешні та абрикос взагалі склала лише 13% та 16% відповідно (див.рис.1.25.).

Крім того, якщо у випадку вишні основним каналом збуту традиційно виступає сектор переробки і ціни на цю продукцію здебільшого диктують переробники, то майже весь врожай сливи реалізується на свіжому ринку, де вже склалася певна культура споживання. Причому слід зазначити, що зазвичай внутрішній попит на сливу в Україні задовольняється за рахунок власної продукції, тоді як за рахунок імпорту зазвичай лише компенсується зниження виробництва.

Баштанні.

Якщо розглянути вище культури демонструють яскраво виражені позитивні тенденції, або ж, як у випадку зі сливами, із року в рік залишаються найбільш стабільною культурою у своєму сегменті, то баштанні, безперечно, є культурою з найбільш негативною динамікою з усього плодоовочевого ринку України.

Перш за все така ситуація зумовлена тим, що, як і у випадку з огірками відкритого ґрунту, вирощування кавунів та динь потрапило до розряду ризикованого землеробства, оскільки отримання якісного врожаю баштанних вимагає додаткових інвестицій, перш за все, на систему зрошення. Враховуючи проблеми зі збутом, які спостерігаються в країні останні три роки, більшість з виробників не готові вкладати додаткові кошти в ці культури, а скоріш просто відмовляються від вирощування баштанних. Як результат, більшість площ під баштанними так і залишаються без зрошення, що в умовах посушливої та спекотної погоди, яка останніми роками спостерігається в Україні у другій половині літа, спричиняє досить суттєву шкоду якості врожаю, негативно впливає на обсяги виробництва і в решті решт робить виробництво баштанних збитковим.

Проте, все ж таки є перспективи розвідки в сегменті нішевих сортів баштанних. Зокрема наразі на зовнішньому ринку досить затребувані безкісточкові та жовті кавуни, а також дині таких сортів як Ханидью (Honeydew) та Галія (Galja).

ТОП – 10 нішевих культур, що заслуговують на увагу

Останнім часом українські виробники все більше уваги приділяють вирощуванню нішевих культур. При цьому, в даному випадку мова йде як про овочі, так і про фрукти та ягоди. Такий тренд, за їх словами, зумовлений одразу декількома факторами. Перш за все, зацікавленість фермерів у виробництві такої продукції продиктована зростанням попиту на неї всередині країни, адже більшість з цих овочів та фруктів потрапляють у розділ так званих «здорових продуктів», споживання яких активно пропагується активістами ЗСЖ.

Більш того, тренд здорового способу життя стрімко набирає обертів і в інших країнах, наприклад, в ЄС, тож затребуваність корисних овочів, фруктів та ягід, які багаті на вітаміни, амінокислоти, мікроелементи, антиоксиданти тощо, на ринках цих країн також пропорційно збільшується. Водночас, кліматичні умови та географічне розташування України робить таку продукцію доволі перспективною для вирощування з оглядом на експорт.

Проте, варто зауважити, що такі тенденції стосуються не всіх позицій, що входять до даного ТОП-10. Деякі з них, наприклад, груша чи порічка, наразі досить добре відомі українцям. Їх вирощують в Україні вже протягом певного часу і в країні до цього часу склалася певна культура споживання. Але, ще зовсім нещодавно комерційні господарства майже не цікавилися їх виробництвом, основна частина урожаю вирощувалася населенням або дрібними фермерами, а самі культури впродовж довгого періоду так і залишалися нішевими. І тільки в останні кілька років вони отримали можливість розкрити свій потенціал завдяки певним трендам. Тож, розглянемо кожну з цих культур окремо.

Батат

Якщо ще кілька років тому переважна кількість українців вважали батат якоюсь дивиною, яка була доступна тільки в якості продукції преміум-сегменту, то вже зараз ця культура досить впевнено завойовує український ринок. Це зумовлено одразу кількома факторами. Перш за все, популярність батату в Україні зростає завдяки його корисним властивостям. Він містить у собі велику кількість вітамінів та поживних речовин. При цьому, склад клубенів може змінюватися в залежності від сорту та умов вирощування.

Саме такі якості і роблять батат все більш популярним серед прихильників здорового харчування, які надають перевагу цій продукції на противагу звичайній картоплі.

Тож, як результат, зростання попиту на батат спонукає все більше фермерів спробувати себе у вирощуванні цієї культури. Крім того, за словами експерта та виробника Вадима Дудки, задля успішного виробництва такої продукції зовсім не потрібні великі площі. Більш того, батат досить добре підходить для вирощування майже у всіх регіонах України, однак у різних областях урожайність буде відрізнятися: від 100 т/га при вирощуванні в південному регіоні, до 35 т/га, якщо плантації розташовані на сході. Але для порівняння зазначимо, що у Бельгії у 2016 році врожайність батату фіксувалася на рівні 20-50 т/га в залежності від сорту та умов вирощування.

За даними пана Дудки, вже в першій рік вирощування рентабельність виробництва батату може скласти 180%. В той же час, роздрібні ціни на батат на українському ринку нерідко сягають 160 грн/кг, причому, значну кількість пропозиції складає імпортна продукція, яка в потенціалі може бути витіснена бататом місцевого виробництва.

Крім того, Україна має досить непогані перспективи заявити про себе на зовнішньому ринку батату, зокрема на ринку ЄС. Згідно з даними ІТС, наразі майже половина усього обсягу імпорту батату до Євросоюзу (у грошовому вираженні) припадає на США. Тож, теоретично, Україна в майбутньому може витіснити частину американської продукції з європейського ринку за рахунок менших витрат на логістику.

Спаржа

Клімат України дозволяє вирощувати спаржу практично по всій території країни. Тож, за даними галузевих експертів, за останні 5 років площі під спаржею в Україні збільшилися приблизно втричі. Більш того, уже у 2016 році ця культура увійшла до переліку тих, за якими фермери повинні надавати звітність. Тож, згідно з даними Укрстату, у минулому році від спаржею в Україні було зайнято 0,2 тис. га, а урожай склав 1,09 тис. тон.

Тож, як бачимо, популярність спаржі серед українських виробників зростає досить швидко. Це зумовлено одразу декількома факторами. Преш за все, спробувати себе у вирощуванні спаржі фермерів України заохочує невисока собівартість цієї продукції та досить високі ціни на спаржу у роздрібних мережах.

Крім того, за думкою багатьох експертів плодоовочевого ринку України, наразі спаржа має один з найвищих експортних потенціалів галузі. Більш того, країна має досить непогані перспективи завоювати ринок ЄС. Цей регіон вже багато років залишається нетто-імпортером спаржі: при стабільних темпах зростання внутрішнього виробництва, Євросоюз щороку закуповує на зовнішньому ринку майже 100 тис. тонн спаржі (за даними ІТС).

Проте, головна перевага України в даному випадку полягає в досить дешевій робочій силі, адже вирощування спаржі безпосередньо пов'язане із використанням ручної праці. Саме це робить вирощування цієї культури в українських реаліях досить привабливим, а саму продукцію – вельми конкурентоспроможною на європейському ринку в ціновому плані .

Гарбуз

Звісно ж, гарбуз важко назвати новинкою для ринку України, або ж екзотикою для українських споживачів. Навпаки, ця культура відома українцям з давніх давен. Проте, вона так і залишається нішевою, а обсяги її споживання в середині країни – доволі невеликими. Але, деякі галузеві експерти вважають таку ситуацію несправедливою, адже, на їх думку, гарбуз має дуже високий потенціал, перш за все, завдяки корисним властивостям цієї продукції. При цьому, все більше комерційних виробників починають розділяти цю думку, вважаючи гарбуз доволі перспективною продукцією з огляду на експорт.

Найбільш потенційним експортним ринком збуту для українського гарбуза на сьогоднішній день виступає Євросоюз. При цьому варто зауважити, що на сьогоднішній день Україна вже має досвід досить успішного постачання даної продукції на європейські ринки, зокрема у Великобританію. Так, наприклад, компанія «Грін Тім» (Херсонська обл) вже протягом трьох років експортує гарбузи у цьому напрямку, тож, в даному випадку вже можна без перебільшення казати про системний експорт, а не про пробні поставки.

Але варто зазначити, що задля того, щоб налагодити співпрацю з європейськими покупцями, українським виробниками слід, перш за все, змінити сортову структуру виробництва, адже найбільшим попитом на ринку ЄС на сьогоднішній день користуються гарбузи преміум-сегменту так званих «порційних» сортів, в яких вага плоду не перевищує 1 кг, як, наприклад, сорт Butternut squash.

Порічка та чорна смородина

Порічку та чорну смородину також можна віднести до тих культур, які добре відомі українським споживачам, проте все одно залишаються нішевими. Однак, слід зазначити, що останнім часом вирощування смородини в Україні набирає обертів, причому, ці два сегменти розвиваються за досить різними сценаріями.

Так, якщо зацікавленість садоводів у вирощуванні чорної смородини зумовлена, перш за все, доволі високим попитом з боку переробних підприємств, то зростання виробництва порічки проковує збільшення споживання на свіжому ринку.

Крім того, на думку галузевих експертів, вже найближчим часом порічка зможе вибороти собі місце у ТОП-5 основних ягідних культур, що вирощуються в Україні, разом з суницею садовою, малиною та лохиною. У той же час, чорна смородина вже посіла місце у п'ятірці лідерів за обсягами валового збору.

Так, в ході свого виступу на восьмій міжнародній конференції «Ягоди України – 2017: заморозка та свіжий ринок» заступник директора з наукової роботи Інституту Садівництва НААНУ Олександр Ярещенко запевнив, що наразі вирощування порічки в Україні має низку переваг. Завдяки високій врожайності та доволі рівномірному дозріванню зібрати одночасно товарну партію продукції не важко. Більш того, за умови правильного підходу до післязбиральної доробки, термін збереження ягоди може сягати 6 місяців.

Також слід зазначити, збільшення попиту на українську смородину і на зовнішньому ринку. Так, у 2016 році перші партії цієї ягоди були відвантажені на ринок Польщі через ОРСП Шувар, тоді як до цього дана продукція не експортувалася до ЄС. Вже влітку 2017 року, згідно з офіційними даними, Україна збільшила експорт смородини утричі у порівнянні з минулим роком, щоправда, головним покупцем так і залишилася Білорусь. Тут слід зазначити, що на експорт відвантажувалась лише чорна смородина.

Вишня

На сьогоднішній день можна сміливо віднести вишню саме до нішевих культур через низку факторів. По-перше, в останні декілька років суттєво зменшилася доля професійних виробників, оскільки, як правило, комерційні господарства перш за все націлені на збут врожаю на свіжому ринку, де попит на вишню з кожним роком падає. В той же час ця продукція все більше затребувана на ринку переробки, насамперед з боку підприємств, що спеціалізуються на «шоковій» заморозці.

При цьому слід зазначити, що через брак пропозиції сировини відповідної якості, Україна вимушена щорічно імпортувати що найменше 2 тис. тонн замороженої вишні. Нестачу сировини підтверджують і ціни на вишню в сезон закупівель, які в останні роки вже майже зрівнялися з цінами на свіжому ринку.

Рис.1.31. Імпорт замороженої вишні в Україну, тонн

Таким чином, найбільший потенціал для подальшого розвитку даного сегменту ми бачимо саме у виробництві вишні в якості сировини для подальшої переробки, попит на яку в країні залишається доволі високим в останні декілька років.

Груші

Незважаючи на те, що груші вже давно відомі українському споживачу та вирощуються в ряді професійних господарств, нажалі вони і досі залишається нішевою культурою.

Щорічно валовий збір груш в Україні становить близько 150-170 тис. тонн. причому на професійних виробників припадає лише 4-5 тис. тонн. Як наслідок, вже у другій половині сезону нестача пропозиції груш на ринку призводить не тільки до стрімкого зростання цін, але й до початку імпорту вказаної продукції. Для порівняння, вже взимку ціни на груші мінімум в два рази вищі, ніж на яблука.

Солодкий перець

Солодкий перець ми віднесли до перспективних нішевих культур в першу чергу через зростання попиту на цю продукцію на зовнішньому ринку. Так, якщо ще у 2015 році експорт солодкого перцю складав лише 962 тонни, то вже у 2016 році цей показник виріс майже до 2,5 тис. тонн.

Крім того, доволі висока торгова активність спостерігається і на внутрішньому ринку, адже зацікавленість у придбанні солодкого перцю вказують як оптові компанії та роздрібні мережі, так і переробники. Причому найбільшим попитом користується перець кубічних сортів.

Щодо виробництва, то слід зауважити, що цей сегмент доволі динамічно розвивається саме у комерційному секторі, адже тільки за останній рік валовий збір солодкого перцю у професійних господарствах зріс одразу в 1,6 рази.

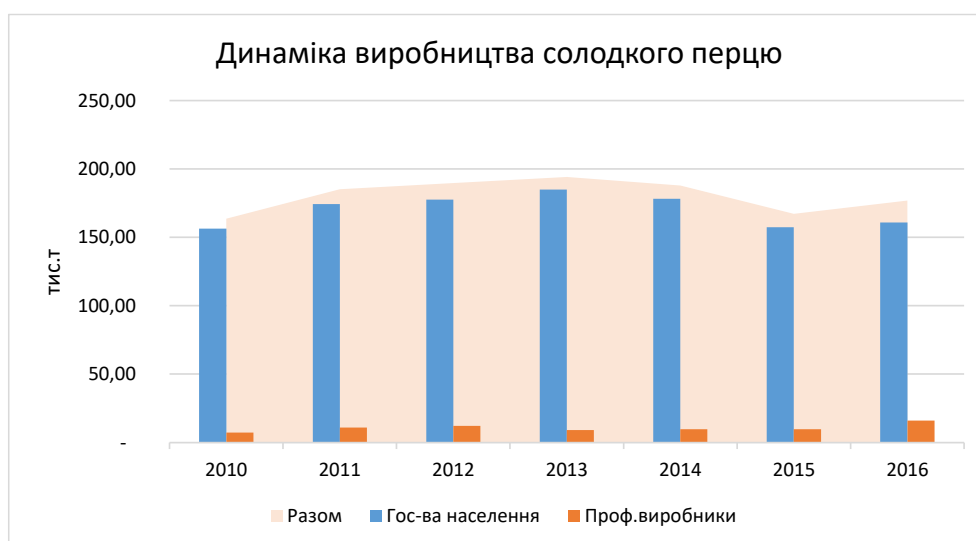

Рис.1.32. Динаміка виробництва солодкого перцю в Україні

Пекінська капуста

З кожним роком популярність пекінської капусти серед аграріїв України зростає, що зумовлене стабільно високим попитом на цю продукцію як на внутрішньому ринку, так і з боку експортерів.

Так, згідно з митною статистикою, українські виробники збільшили обсяги експортних продажів більш ніж в 2 рази тільки за останні два сезони. Для порівняння, якщо у сезоні-2014/15 Україна відвантажила на зовнішній ринок близько 0,7 тис. тонн пекінської капусти, то вже у сезоні-2016/17 цей показник зріс до 1,5 тис. тонн.

При цьому слід зазначити, що в останні роки фермери суттєво змінили підхід до вирощування пекінської капусти, вкладаючи великі інвестиції не тільки у виробництво, а й у доробку та зберігання. Тому що саме вміння правильно зберігати цю продукцію є одним з найважливіших моментів у виробництві пекінської капусти, оскільки на відміну від звичайної білоголової капусти, «пекінку» потрібно зберігати у сховищах з регульованим газовим середовищем.

Рис.1.33. Експорт пекінської капусти із України, тонн

Цвітна капуста та брокколі

Сегмент цвітної капусти в Україні доволі динамічно зростає. При чому здебільшого така продукція в професійних господарствах вирощується під замовлення, як для переробників, так і для роздрібних мереж. Те ж саме стосується і брокколі.

За даними офіційної статистики, валовий збір цвітної капусти та брокколі за останні 10 років виріс в 1,7 рази. Причому тільки за минулі три роки виробництво цих овочів збільшилося на 15%.

Слід зазначити, що найбільш активно цей сегмент розвивається саме у комерційному секторі. Якщо 10 років тому фермери не дуже виявляли зацікавленість у вирощуванні як цвітної капусти так і брокколі, то вже в 2016 році виробництво цих овочів в професійних господарствах зросло більш ніж удвічі. Для порівняння, якщо у 2007 році валовий збір цих видів капусти у комерційному секторі становив близько 0,9 тис. тонн, то вже в минулому році цей показник зріс майже до 2,5 тис. тонн. На нашу думку такі тенденції, в першу чергу, зумовлені зростанням культури споживання таких видів капусти у населення.

Таким чином, ми не виключаємо подальшого росту споживання даної продукції, причому не тільки у свіжому вигляді, а й у замороженому. Це неодмінно буде провокувати зростання попиту і на брокколі і на цвітну капусту як на свіжому ринку, так і з боку переробників.

Географія вирощування картоплі, овочів, фруктів та ягід в Україні

Карта виробництва овочів відкритого ґрунту

Овочі відкритого ґрунту	Тис.тон			Долл.США *		
	Ком.вир-во	Гос-ва нас-ня	Разом	Ком.вир-во	Гос-ва нас-ня	Разом
УКРАЇНА	1 179,73	7 579,09	8 758,82	234 679,26	1 115 172,10	1 349 851,36
АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ	-	-	-	-	-	-
ВІННИЦЬКА	7,19	457,38	464,57	1 107,08	65 600,79	66 707,87
ВОЛИНСЬКА	20,51	265,05	285,56	3 218,92	39 881,07	43 099,99
ДНІПРОПЕТРОВСЬКА	68,76	581,37	650,13	9 099,10	85 749,77	94 848,87
ДОНЕЦЬКА	22,03	181,36	203,39	3 164,58	25 205,08	28 369,67
ЖИТОМИРСЬКА	5,87	275,59	281,46	951,17	39 398,12	40 349,29
ЗАКАРПАТСЬКА	4,03	249,16	253,19	660,39	39 985,30	40 645,69
ЗАПОРІЗЬКА	19,90	245,66	265,56	2 792,13	34 715,74	37 507,87
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА	4,14	158,82	162,96	619,55	21 653,23	22 272,78
КИЇВСЬКА	38,55	552,03	590,58	5 914,60	76 074,47	81 989,07
КІРОВОГРАДСЬКА	7,18	220,10	227,28	789,41	30 108,68	30 898,09
ЛУГАНСЬКА	0,64	165,61	166,25	30,58	21 281,52	21 312,09
ЛЬВІВСЬКА	21,16	468,29	489,45	3 007,57	62 277,71	65 285,28
МИКОЛАЇВСЬКА	274,55	215,87	490,42	63 997,12	29 669,25	93 666,37
ОДЕСЬКА	64,15	279,26	343,41	11 513,77	40 080,01	51 593,77
ПОЛТАВСЬКА	8,11	502,17	510,28	1 303,71	71 191,28	72 494,99
РІВНЕНСЬКА	11,75	201,37	213,12	1 628,99	29 367,81	30 996,80
СУМСЬКА	2,27	193,37	195,64	300,98	28 531,47	28 832,45
ТЕРНОПІЛЬСЬКА	15,54	211,69	227,23	1 823,48	31 541,38	33 364,86
ХАРКІВСЬКА	16,93	605,49	622,42	2 461,30	95 151,13	97 612,44
ХЕРСОНСЬКА	513,44	677,97	1 191,41	113 964,56	116 400,02	230 364,58
ХМЕЛЬНИЦЬКА	4,18	217,31	221,49	578,38	27 043,96	27 622,34
ЧЕРКАСЬКА	42,00	260,06	302,06	4 804,01	45 156,28	49 960,30
ЧЕРНІВЕЦЬКА	1,29	217,29	218,58	175,70	34 444,18	34 619,88
ЧЕРНІГІВСЬКА	5,56	176,82	182,38	772,17	24 663,85	25 436,01

- Без врахування часнику, зеленого горошку, гарбузів, кабачків, баклажанів та перцю

Карта виробництва овочів закритого ґрунту

Овочі закритого ґрунту	Тис.тон			Долл.США		
	Ком.вир-во	Гос-ва нас-ня	Разом	Ком.вир-во	Гос-ва нас-ня	Разом
УКРАЇНА	86,14	430,60	516,74	74 980,56	374 815,77	449 796,33
АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ	-	-	-	-	-	-
ВІННИЦЬКА	4,45	5,78	10,23	3 873,50	5 031,20	8 904,70
ВОЛИНЬСЬКА	-	1,67	1,67	-	1 453,65	1 453,65
ДНІПРОПЕТРОВСЬКА	10,79	65,19	75,98	9 392,16	56 744,64	66 136,79
ДОНЕЦЬКА	3,96	4,07	8,03	3 446,98	3 542,73	6 989,71
ЖИТОМИРСЬКА	2,11	7,14	9,25	1 836,65	6 215,01	8 051,66
ЗАКАРПАТСЬКА	0,93	7,44	8,37	809,52	6 476,15	7 285,67
ЗАПОРІЗЬКА	1,36	119,36	120,72	1 183,81	103 896,91	105 080,72
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА	4,07	2,61	6,68	3 542,73	2 271,87	5 814,61
КИЇВСЬКА	22,59	9,98	32,57	19 663,47	8 687,09	28 350,56
КІРОВОГРАДСЬКА	-	1,54	1,54	-	1 340,49	1 340,49
ЛУГАНСЬКА	0,15	1,18	1,33	130,57	1 027,13	1 157,70
ЛЬВІВСЬКА	4,35	3,67	8,02	3 786,46	3 194,55	6 981,01
МИКОЛАЇВСЬКА	0,78	7,95	8,73	678,95	6 920,08	7 599,03
ОДЕСЬКА	0,39	0,81	1,20	339,48	705,06	1 044,54
ПОЛТАВСЬКА	0,37	5,89	6,26	322,07	5 126,95	5 449,02
РІВНЕНСЬКА	4,86	9,87	14,73	4 230,39	8 591,34	12 821,73
СУМСЬКА	2,04	1,11	3,15	1 775,72	966,20	2 741,92
ТЕРНОПІЛЬСЬКА	0,32	27,08	27,40	278,54	23 571,79	23 850,33
ХАРКІВСЬКА	9,32	59,27	68,59	8 112,59	51 591,57	59 704,17
ХЕРСОНСЬКА	2,52	73,53	76,05	2 193,53	64 004,19	66 197,72
ХМЕЛЬНИЦЬКА	0,50	4,15	4,65	435,23	3 612,37	4 047,59
ЧЕРКАСЬКА	9,84	2,31	12,15	8 565,23	2 010,74	10 575,97
ЧЕРНІВЕЦЬКА	-	5,59	5,59	-	4 865,82	4 865,82
ЧЕРНІГІВСЬКА	0,44	3,41	3,85	383,00	2 968,23	3 351,23

Карта виробництва картоплі

Картопля	Тис.тон			Долл.США		
	Ком.вир-во	Гос-ва нас-ня	Разом	Ком.вир-во	Гос-ва нас-ня	Разом
УКРАЇНА	468,16	21 282,13	21 750,29	56 179,20	2 553 855,60	2 610 034,80
АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ			-	-	-	-
ВІННИЦЬКА	4,13	1 844,43	1 848,56	495,60	221 331,60	221 827,20
ВОЛИНСЬКА	12,56	1 119,84	1 132,40	1 507,20	134 380,80	135 888,00
ДНІПРОПЕТРОВСЬКА	25,11	576,98	602,09	3 013,20	69 237,60	72 250,80
ДОНЕЦЬКА	7,13	402,00	409,13	855,60	48 240,00	49 095,60
ЖИТОМИРСЬКА	59,41	1 257,20	1 316,61	7 129,20	150 864,00	157 993,20
ЗАКАРПАТСЬКА	3,89	530,38	534,27	466,80	63 645,60	64 112,40
ЗАПОРІЗЬКА	0,69	263,05	263,74	82,80	31 566,00	31 648,80
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА	4,24	970,80	975,04	508,80	116 496,00	117 004,80
КИЇВСЬКА	54,40	1 648,71	1 703,11	6 528,00	197 845,20	204 373,20
КІРОВОГРАДСЬКА	0,84	602,55	603,39	100,80	72 306,00	72 406,80
ЛУГАНСЬКА	-	252,84	252,84	-	30 340,80	30 340,80
ЛЬВІВСЬКА	45,13	1 573,73	1 618,86	5 415,60	188 847,60	194 263,20
МИКОЛАЇВСЬКА	3,54	264,88	268,42	424,80	31 785,60	32 210,40
ОДЕСЬКА	3,16	537,90	541,06	379,20	64 548,00	64 927,20
ПОЛТАВСЬКА	18,08	1 047,32	1 065,40	2 169,60	125 678,40	127 848,00
РІВНЕНСЬКА	4,02	1 245,40	1 249,42	482,40	149 448,00	149 930,40
СУМСЬКА	8,34	1 057,24	1 065,58	1 000,80	126 868,80	127 869,60
ТЕРНОПІЛЬСЬКА	36,46	950,51	986,97	4 375,20	114 061,20	118 436,40
ХАРКІВСЬКА	0,26	1 077,39	1 077,65	31,20	129 286,80	129 318,00
ХЕРСОНСЬКА	24,24	255,40	279,64	2 908,80	30 648,00	33 556,80
ХМЕЛЬНИЦЬКА	2,51	1 317,96	1 320,47	301,20	158 155,20	158 456,40
ЧЕРКАСЬКА	29,77	809,38	839,15	3 572,40	97 125,60	100 698,00
ЧЕРНІВЕЦЬКА	1,71	592,98	594,69	205,20	71 157,60	71 362,80
ЧЕРНІГІВСЬКА	118,54	1 083,26	1 201,80	14 224,80	129 991,20	144 216,00

Карта виробництва горіхів

Горіхи	Тис. тон			Долл. США		
	Ком. вир-во	Гос-ва нас-ня	Разом	Ком. вир-во	Гос-ва нас-ня	Разом
УКРАЇНА	1,16	106,84	108,00			
АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ	-	-	-			
ВІННИЦЬКА	0,08	5,42	5,50			
ВОЛИНСЬКА	-	1,08	1,08			
ДНІПРОПЕТРОВСЬКА	-	9,69	9,69			
ДОНЕЦЬКА	-	7,17	7,17			
ЖИТОМИРСЬКА	-	1,90	1,90			
ЗАКАРПАТСЬКА	-	9,79	9,79			
ЗАПОРІЗЬКА	-	3,63	3,63			
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА	-	1,33	1,33			
КИЇВСЬКА	-	4,77	4,77			
КИРОВОГРАДСЬКА	0,19	2,41	2,60			
ЛУГАНСЬКА	-	0,16	0,16			
ЛЬВІВСЬКА	-	4,97	4,97			
МИКОЛАЇВСЬКА	0,79	2,91	3,70			
ОДЕСЬКА	0,08	6,26	6,34			
ПОЛТАВСЬКА	-	5,04	5,04			
РІВНЕНСЬКА	-	5,83	5,83			
СУМСЬКА	-	0,06	0,06			
ТЕРНОПІЛЬСЬКА	-	1,84	1,84			
ХАРКІВСЬКА	-	1,48	1,48			
ХЕРСОНСЬКА	-	1,22	1,22			
ХМЕЛЬНИЦЬКА	0,01	10,02	10,03			
ЧЕРКАСЬКА	0,01	11,24	11,25			
ЧЕРНІВЕЦЬКА	-	8,35	8,35			
ЧЕРНІГІВСЬКА	-	0,27	0,27			

Карта виробництва м'яких ягід

М'які ягоди	Тис. тон			Долл. США *		
	Ком.вир-во	Гос-ва нас-ня	Разом	Ком.вир-во	Гос-ва нас-ня	Разом
УКРАЇНА	11,03	109,36	120,39	10 083,52	99 569,36	109 652,88
АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ	-	-	-	-	-	-
ВІННИЦЬКА	3,13	5,81	8,94	2 830,93	5 071,58	7 902,50
ВОЛИНСЬКА	2,27	3,23	5,50	2 050,06	2 889,24	4 939,30
ДНІПРОПЕТРОВСЬКА	0,12	9,27	9,39	115,02	8 677,89	8 792,91
ДОНЕЦЬКА	0,08	9,74	9,82	70,14	9 024,82	9 094,96
ЖИТОМИРСЬКА	0,22	9,80	10,02	213,07	8 664,25	8 877,32
ЗАКАРПАТСЬКА	0,04	2,55	2,59	35,07	2 207,44	2 242,51
ЗАПОРІЗЬКА	0,19	4,29	4,48	172,59	3 998,48	4 171,06
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА	0,01	1,23	1,24	8,56	1 091,77	1 100,33
КІЇВСЬКА	0,33	10,41	10,74	294,09	9 554,50	9 848,59
КІРОВОГРАДСЬКА	0,06	2,00	2,06	56,41	1 890,64	1 947,05
ЛУГАНСЬКА	-	1,95	1,95	-	1 838,43	1 838,43
ЛЬВІВСЬКА	0,98	4,24	5,22	957,95	3 869,07	4 827,03
МИКОЛАЇВСЬКА	0,01	0,55	0,56	8,77	523,00	531,76
ОДЕСЬКА	0,51	2,45	2,96	453,14	2 272,21	2 725,35
ПОЛТАВСЬКА	0,06	5,62	5,68	56,61	5 256,90	5 313,52
РІВНЕНСЬКА	0,03	5,09	5,12	30,31	4 664,07	4 694,38
СУМСЬКА	0,09	3,02	3,11	77,67	2 759,08	2 836,75
ТЕРНОПІЛЬСЬКА	0,45	3,80	4,25	437,38	3 504,90	3 942,28
ХАРКІВСЬКА	0,36	6,29	6,65	335,45	5 479,02	5 814,47
ХЕРСОНСЬКА	0,77	2,61	3,38	685,09	2 413,82	3 098,91
ХМЕЛЬНИЦЬКА	0,57	3,68	4,25	495,23	3 343,05	3 838,28
ЧЕРКАСЬКА	0,44	4,32	4,76	390,94	3 897,05	4 287,99
ЧЕРНІВЕЦЬКА	0,28	5,12	5,40	282,94	4 572,54	4 855,48
ЧЕРНІГІВСЬКА	-	2,29	2,29	26,10	2 105,62	2 131,72

* Без врахування агрусу

Карта виробництва яблук

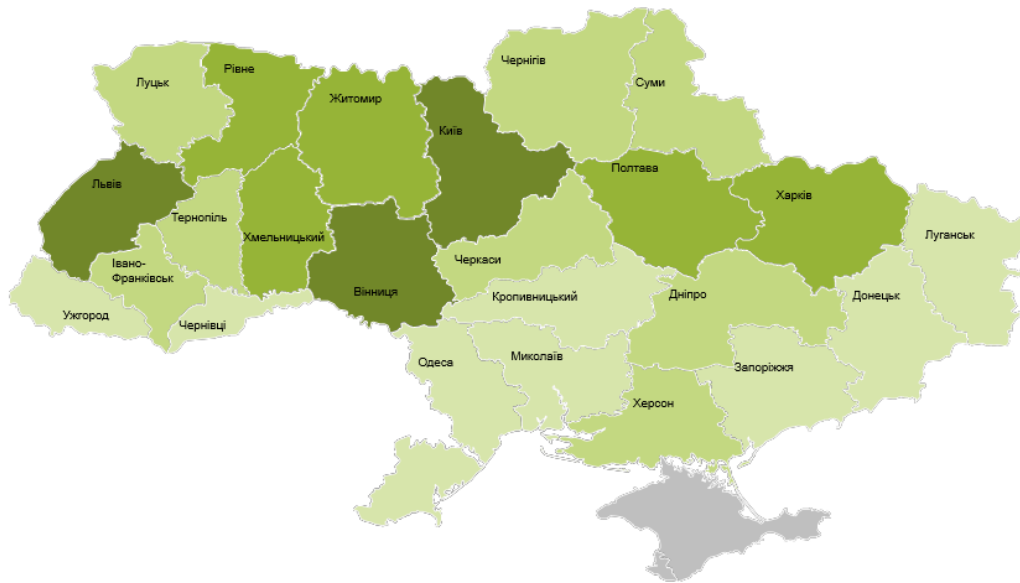
ЯБЛУНЯ	Тис. тон			Долл. США		
	Ком. вир-во	Гос-ва нас-ня	Разом	Ком. вир-во	Гос-ва нас-ня	Разом
УКРАЇНА	337,65	761,59	1 099,24	86 259,45	194 563,40	280 822,84
АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ	-	-	-	-	-	-
ВІННИЦЬКА	131,93	95,53	227,46	33 704,16	24 405,05	58 109,21
ВОЛИНСЬКА	2,91	17,76	20,67	743,42	4 537,15	5 280,56
ДНІПРОПЕТРОВСЬКА	10,70	32,10	42,80	2 733,53	8 200,59	10 934,12
ДОНЕЦЬКА	3,29	21,90	25,19	840,50	5 594,79	6 435,29
ЖИТОМИРСЬКА	0,04	21,22	21,26	10,22	5 421,07	5 431,29
ЗАКАРПАТСЬКА	19,82	64,38	84,20	5 063,42	16 447,16	21 510,57
ЗАПОРІЗЬКА	9,35	6,97	16,32	2 388,64	1 780,63	4 169,27
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА	4,44	27,88	32,32	1 134,29	7 122,50	8 256,79
КІЇВСЬКА	5,04	25,45	30,49	1 287,57	6 501,71	7 789,28
КІРОВОГРАДСЬКА	0,49	3,78	4,27	125,18	965,68	1 090,86
ЛУГАНСЬКА	0,04	10,50	10,54	10,22	2 682,44	2 692,65
ЛЬВІВСЬКА	9,47	56,92	66,39	2 419,30	14 541,35	16 960,65
МИКОЛАЇВСЬКА	6,62	4,93	11,55	1 691,21	1 259,47	2 950,68
ОДЕСЬКА	3,09	16,81	19,90	789,40	4 294,45	5 083,85
ПОЛТАВСЬКА	0,72	26,33	27,05	183,94	6 726,53	6 910,46
РІВНЕНСЬКА	0,04	30,28	30,32	10,22	7 735,63	7 745,85
СУМСЬКА	1,19	6,75	7,94	304,01	1 724,42	2 028,43
ТЕРНОПІЛЬСЬКА	19,74	35,40	55,14	5 042,98	9 043,64	14 086,62
ХАРКІВСЬКА	7,08	29,29	36,37	1 808,73	7 482,72	9 291,44
ХЕРСОНСЬКА	22,23	5,69	27,92	5 679,10	1 453,62	7 132,72
ХМЕЛЬНИЦЬКА	23,93	113,26	137,19	6 113,40	28 934,53	35 047,93
ЧЕРКАСЬКА	7,41	11,23	18,64	1 893,03	2 868,93	4 761,96
ЧЕРНІВЕЦЬКА	47,56	91,35	138,91	12 150,15	23 337,18	35 487,34
ЧЕРНІГІВСЬКА	0,52	5,88	6,40	132,84	1 502,16	1 635,01

Карта виробництва всіх фруктів (без горіхів)

Всі фрукти, без горіхів	Тис.тон			Долл.США		
	Ком.вир-во	Гос-ва нас-ня	Разом	Ком.вир-во	Гос-ва нас-ня	Разом
УКРАЇНА	367,61	1 505,44	1 873,05	106 312,43	612 301,37	718 613,80
АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ	-	-	-	-	-	-
ВІННИЦЬКА	138,26	125,12	263,38	38 083,67	42 517,83	80 601,50
ВОЛИНСЬКА	5,19	30,31	35,50	2 801,50	11 125,84	13 927,34
ДНІПРОПЕТРОВСЬКА	12,83	125,25	138,08	3 484,44	64 746,75	68 231,18
ДОНЕЦЬКА	3,41	76,76	80,17	948,73	37 726,20	38 674,93
ЖИТОМИРСЬКА	0,26	38,14	38,40	223,29	16 325,87	16 549,17
ЗАКАРПАТСЬКА	19,90	97,91	117,81	5 117,84	32 821,33	37 939,18
ЗАПОРІЗЬКА	10,91	45,51	56,42	3 776,62	26 189,49	29 966,11
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА	4,52	42,36	46,88	1 175,86	12 814,27	13 990,12
КІЇВСЬКА	5,43	58,56	63,99	1 602,93	26 861,14	28 464,07
КИРОВОГРАДСЬКА	0,71	24,35	25,06	281,78	14 050,97	14 332,75
ЛУГАНСЬКА	0,06	25,79	25,85	26,27	11 170,82	11 197,09
ЛЬВІВСЬКА	11,56	88,76	100,32	4 251,42	26 160,60	30 412,02
МИКОЛАЇВСЬКА	7,60	18,86	26,46	2 318,81	9 661,77	11 980,57
ОДЕСЬКА	6,39	67,90	74,29	2 672,97	36 235,02	38 907,99
ПОЛТАВСЬКА	0,81	70,81	71,62	262,01	30 866,97	31 128,98
РІВНЕНСЬКА	0,07	68,72	68,79	40,53	29 903,21	29 943,74
СУМСЬКА	1,29	14,23	15,52	385,59	6 556,13	6 941,72
ТЕРНОПІЛЬСЬКА	20,27	50,56	70,83	5 503,84	17 499,28	23 003,12
ХАРКІВСЬКА	7,66	69,04	76,70	2 296,59	27 933,35	30 229,93
ХЕРСОНСЬКА	27,32	27,60	54,92	9 096,41	16 309,72	25 406,12
ХМЕЛЬНИЦЬКА	24,69	164,19	188,88	6 655,78	51 596,27	58 252,05
ЧЕРКАСЬКА	8,23	30,37	38,60	2 572,82	15 209,25	17 782,08
ЧЕРНІВЕЦЬКА	49,69	130,82	180,51	12 573,79	41 569,11	54 142,90
ЧЕРНІГІВСЬКА	0,52	13,52	14,04	158,94	6 450,19	6 609,13

Карта виробництва всієї плодоовочевої продукції (загалом)

Вся плодоовочева продукція	Тис.тон			Долл.США		
	Ком.вир-во	Гос-ва нас-ня	Разом	Ком.вир-во	Гос-ва нас-ня	Разом
УКРАЇНА	2 153,08	31 437,23	33 590,31	475 499,16	4 702 001,19	5 177 500,34
АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ	-	-	-	-	-	-
ВІННИЦЬКА	154,18	2 467,15	2 621,33	43 564,01	337 194,27	380 758,28
ВОЛИНСЬКА	38,26	1 417,97	1 456,23	7 527,63	186 843,81	194 371,44
ДНІПРОПЕТРОВСЬКА	118,28	1 390,45	1 508,73	25 038,37	279 343,08	304 381,45
ДОНЕЦЬКА	36,93	685,25	722,18	8 440,93	115 946,14	124 387,07
ЖИТОМИРСЬКА	67,70	1 581,83	1 649,53	10 143,29	212 965,16	223 108,45
ЗАКАРПАТСЬКА	28,76	894,68	923,44	7 055,15	142 928,38	149 983,52
ЗАПОРІЗЬКА	39,76	715,94	755,70	8 273,25	199 986,61	208 259,86
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА	16,97	1 175,92	1 192,89	5 846,94	153 235,37	159 082,31
КИЇВСЬКА	121,26	2 284,31	2 405,57	33 738,82	310 564,75	344 303,56
КІРОВОГРАДСЬКА	9,46	872,66	882,12	1 205,36	119 964,89	121 170,25
ЛУГАНСЬКА	1,02	457,46	458,48	197,52	64 719,03	64 916,54
ЛЬВІВСЬКА	82,20	2 139,42	2 221,62	16 461,05	280 480,46	296 941,51
МИКОЛАЇВСЬКА	288,17	536,98	825,15	67 488,88	80 444,31	147 933,19
ОДЕСЬКА	76,66	921,27	997,93	15 079,86	144 339,66	159 419,52
ПОЛТАВСЬКА	28,07	1 654,93	1 683,00	4 099,00	235 165,81	239 264,81
РІВНЕНСЬКА	20,70	1 531,19	1 551,89	6 382,30	217 310,37	223 692,67
СУМСЬКА	13,96	1 274,06	1 288,02	3 464,28	163 700,60	167 164,87
ТЕРНОПІЛЬСЬКА	72,81	1 241,68	1 314,49	11 994,15	186 673,65	198 667,80
ХАРКІВСЬКА	36,00	1 877,72	1 913,72	13 010,48	309 497,05	322 507,53
ХЕРСОНСЬКА	602,22	1 226,95	1 829,17	130 494,19	241 749,99	372 244,18
ХМЕЛЬНИЦЬКА	31,89	1 715,12	1 747,01	7 970,59	240 552,99	248 523,58
ЧЕРКАСЬКА	89,97	1 126,95	1 216,92	19 525,37	160 902,37	180 427,74
ЧЕРНІВЕЦЬКА	52,75	964,70	1 017,45	12 958,26	152 854,99	165 813,25
ЧЕРНІГІВСЬКА	125,07	1 282,64	1 407,71	15 539,50	164 637,46	180 176,95

Карта виробництва всієї плодоовочевої продукції (комерційне виробництво)

Вся плодоовочева продукція	Тис.тон			Долл.США		
	Ком.вир-во	Гос-ва нас-ня	Разом	Ком.вир-во	Гос-ва нас-ня	Разом
УКРАЇНА	2 153,08	31 437,23	33 590,31	475 499,16	4 702 001,19	5 177 500,34
АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ	-	-	-	-	-	-
ВІННИЦЬКА	154,18	2 467,15	2 621,33	43 564,01	337 194,27	380 758,28
ВОЛИНСЬКА	38,26	1 417,97	1 456,23	7 527,63	186 843,81	194 371,44
ДНІПРОПЕТРОВСЬКА	118,28	1 390,45	1 508,73	25 038,37	279 343,08	304 381,45
ДОНЕЦЬКА	36,93	685,25	722,18	8 440,93	115 946,14	124 387,07
ЖИТОМИРСЬКА	67,70	1 581,83	1 649,53	10 143,29	212 965,16	223 108,45
ЗАКАРПАТСЬКА	28,76	894,68	923,44	7 055,15	142 928,38	149 983,52
ЗАПОРІЗЬКА	39,76	715,94	755,70	8 273,25	199 986,61	208 259,86
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА	16,97	1 175,92	1 192,89	5 846,94	153 235,37	159 082,31
КІЇВСЬКА	121,26	2 284,31	2 405,57	33 738,82	310 564,75	344 303,56
КІРОВОГРАДСЬКА	9,46	872,66	882,12	1 205,36	119 964,89	121 170,25
ЛУГАНСЬКА	1,02	457,46	458,48	197,52	64 719,03	64 916,54
ЛЬВІВСЬКА	82,20	2 139,42	2 221,62	16 461,05	280 480,46	296 941,51
МИКОЛАЇВСЬКА	288,17	536,98	825,15	67 488,88	80 444,31	147 933,19
ОДЕСЬКА	76,66	921,27	997,93	15 079,86	144 339,66	159 419,52
ПОЛТАВСЬКА	28,07	1 654,93	1 683,00	4 099,00	235 165,81	239 264,81
РІВНЕНСЬКА	20,70	1 531,19	1 551,89	6 382,30	217 310,37	223 692,67
СУМСЬКА	13,96	1 274,06	1 288,02	3 464,28	163 700,60	167 164,87
ТЕРНОПІЛЬСЬКА	72,81	1 241,68	1 314,49	11 994,15	186 673,65	198 667,80
ХАРКІВСЬКА	36,00	1 877,72	1 913,72	13 010,48	309 497,05	322 507,53
ХЕРСОНСЬКА	602,22	1 226,95	1 829,17	130 494,19	241 749,99	372 244,18
ХМЕЛЬНИЦЬКА	31,89	1 715,12	1 747,01	7 970,59	240 552,99	248 523,58
ЧЕРКАСЬКА	89,97	1 126,95	1 216,92	19 525,37	160 902,37	180 427,74
ЧЕРНІВЕЦЬКА	52,75	964,70	1 017,45	12 958,26	152 854,99	165 813,25
ЧЕРНІГІВСЬКА	125,07	1 282,64	1 407,71	15 539,50	164 637,46	180 176,95

Карта виробництва всієї плодоовочевої продукції (господарства населення)

Вся плодоовочева продукція	Тис. тон			Долл.США		
	Ком.вир-во	Гос-ва нас-ня	Разом	Ком.вир-во	Гос-ва нас-ня	Разом
УКРАЇНА	2 153,08	31 437,23	33 590,31	475 499,16	4 702 001,19	5 177 500,34
АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ	-	-	-	-	-	-
ВІННИЦЬКА	154,18	2 467,15	2 621,33	43 564,01	337 194,27	380 758,28
ВОЛИНЬСЬКА	38,26	1 417,97	1 456,23	7 527,63	186 843,81	194 371,44
ДНІПРОПЕТРОВСЬКА	118,28	1 390,45	1 508,73	25 038,37	279 343,08	304 381,45
ДОНЕЦЬКА	36,93	685,25	722,18	8 440,93	115 946,14	124 387,07
ЖИТОМИРСЬКА	67,70	1 581,83	1 649,53	10 143,29	212 965,16	223 108,45
ЗАКАРПАТСЬКА	28,76	894,68	923,44	7 055,15	142 928,38	149 983,52
ЗАПОРІЗЬКА	39,76	715,94	755,70	8 273,25	199 986,61	208 259,86
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА	16,97	1 175,92	1 192,89	5 846,94	153 235,37	159 082,31
КИЇВСЬКА	121,26	2 284,31	2 405,57	33 738,82	310 564,75	344 303,56
КІРОВОГРАДСЬКА	9,46	872,66	882,12	1 205,36	119 964,89	121 170,25
ЛУГАНСЬКА	1,02	457,46	458,48	197,52	64 719,03	64 916,54
ЛЬВІВСЬКА	82,20	2 139,42	2 221,62	16 461,05	280 480,46	296 941,51
МИКОЛАЇВСЬКА	288,17	536,98	825,15	67 488,88	80 444,31	147 933,19
ОДЕСЬКА	76,66	921,27	997,93	15 079,86	144 339,66	159 419,52
ПОЛТАВСЬКА	28,07	1 654,93	1 683,00	4 099,00	235 165,81	239 264,81
РІВНЕНСЬКА	20,70	1 531,19	1 551,89	6 382,30	217 310,37	223 692,67
СУМСЬКА	13,96	1 274,06	1 288,02	3 464,28	163 700,60	167 164,87
ТЕРНОПІЛЬСЬКА	72,81	1 241,68	1 314,49	11 994,15	186 673,65	198 667,80
ХАРКІВСЬКА	36,00	1 877,72	1 913,72	13 010,48	309 497,05	322 507,53
ХЕРСОНСЬКА	602,22	1 226,95	1 829,17	130 494,19	241 749,99	372 244,18
ХМЕЛЬНИЦЬКА	31,89	1 715,12	1 747,01	7 970,59	240 552,99	248 523,58
ЧЕРКАСЬКА	89,97	1 126,95	1 216,92	19 525,37	160 902,37	180 427,74
ЧЕРНІВЕЦЬКА	52,75	964,70	1 017,45	12 958,26	152 854,99	165 813,25
ЧЕРНІГІВСЬКА	125,07	1 282,64	1 407,71	15 539,50	164 637,46	180 176,95

- Без врахування часнику, зеленого горошку, гарбузів, кабачків, баклажанів, перцю та агрусу

Аналіз ринку

Ринок фруктів, ягід та баштанних

Якщо в натуральному вираженні ринок фруктів та ягід за останні 10 років переважно зростав, то в грошовому еквіваленті для даного сегменту були характерні різнопланові тенденції. При цьому доречно зауважити, що ситуація більше залежала від курсових коливань, ніж від обсягів виробництва в натуральному вираженні. Найбільш різкі зміни курсу валют були зафіксовані в 2009 та з 2014 роках.

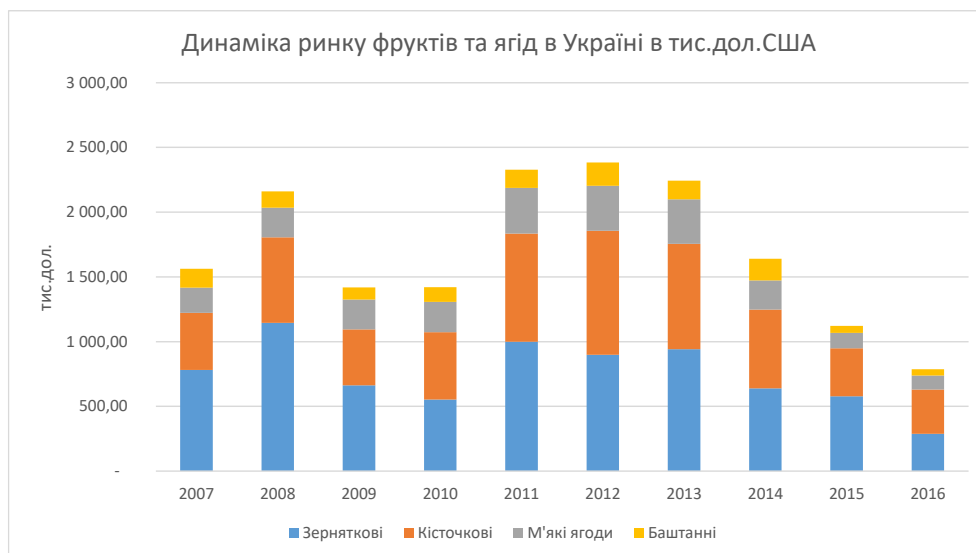

Рис.2.1. Динаміка ринку фруктів, ягід та баштанних за останні 10 років.

Таким чином, за останні 10 років через стрімку девальвацію гривні ринок плодів та ягід в грошовому еквіваленті зменшився майже вдвічі, з 1,6 млн.долл.США до 0,8 млн.долл. США, навіть незважаючи на доволі різке збільшення ринку у 2011 році за рахунок суттєвого подорожчання яблук. Слід зазначити, що саме яблука в першій половині аналізованого періоду найбільше впливали на загальний розвиток сектору плодів та ягід, а на їх долю припадало близько 50% всього ринку.

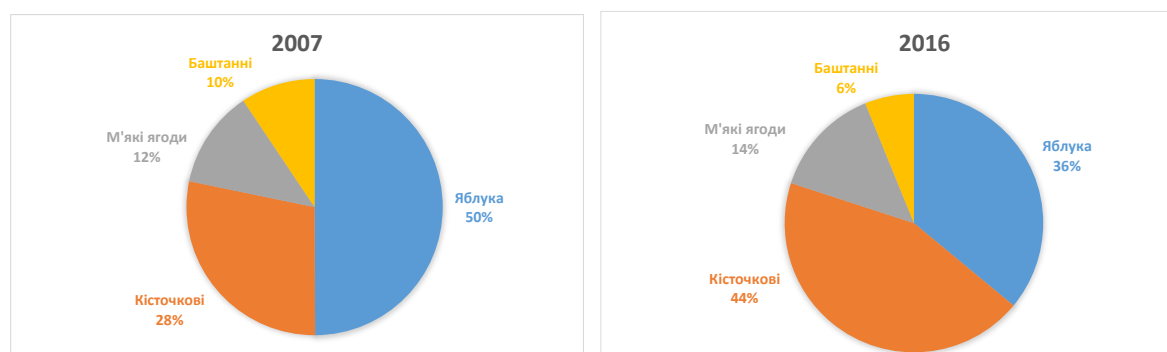

Рис.2.2. та 2.3. Структура ринку фруктів, ягід та баштанних у 2007 та 2016 роках.

Однак, після дворазової девальвації української валюти ситуація суттєво змінилася, в першу чергу, через зниження ціни на яблуко майже в чотири рази (з 2007 до 2016 року). В той же час, кісточкові суттєво подорожчали через брак продукції на ринку. Як результат, якщо на долю кісточкових ще десять років тому припадало не більше 28% ринку, то вже в 2016 році ці фрукти займали майже половину ринку.

Розглянемо тенденції в сегменті кісточкових більш докладно.

Рис.2.4. Динаміка ринку кісточкових за останні 10 років.

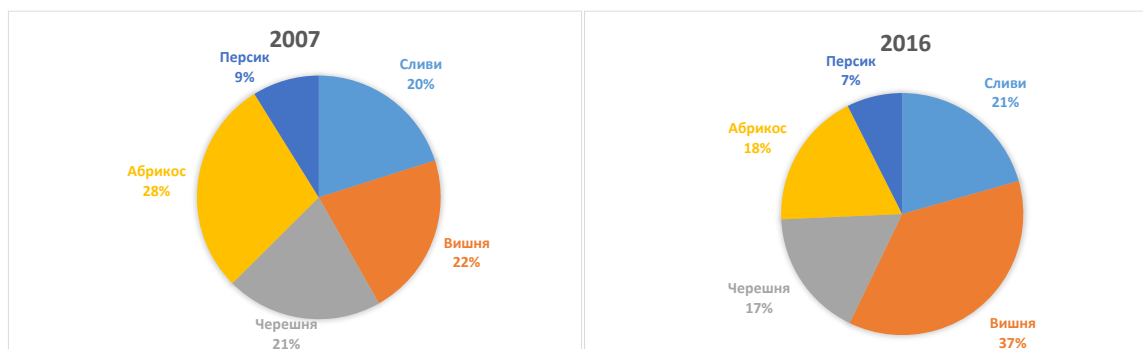

Рис.2.5. та 2.6. Структура ринку кісточкових в 2007 та 2016 роках.

За останні роки найбільше змінилася ситуація з вишнею. Професійні садівники все частіше відмовляюся від вирощування цих фруктів, через що майже все виробництво зосереджено в господарствах населення. Тим часом, попит з боку переробників з кожним роком росте, оскільки далеко не кожне підприємство має власні потужності виробництва сировини. В таких умовах переробні компанії вимушені підвищувати закупівельні ціни на вишню. Слід зазначити, що такі тенденції спостерігались як до девальвації в 2014 році, так і після неї.

В сегменті персиків та абрикосів останні 5 років спостерігається тенденція до зменшення обсягу ринку. Перш за все, це пов'язано з падінням цін на дані фрукти, в той час як обсяг ринку в натуральному вираженні більш-менш стабільний.

Розвиток сегменту черешні здебільшого залежить від виробництва, аніж від ситуації на міжнародному ринку. Так, останнім часом насадження черешні майже щороку потерпають від несприятливих погодних умов навесні, що має першочерговий вплив на ціни. Таким чином, в ті роки, коли ми спостерігали суттєве зниження виробництва, більш високі ціни частково компенсували падіння ринку в грошовому вираженні. Винятком став лише 2014 рік, коли при одному з найменших врожаїв черешні за останні п'ять років ціни в іноземній валюті також суттєво знизилась.

Структура ринку м'яких ягід за аналізований період залишається практично однаковою. При цьому його більшу частину займає суниця (полуниця).

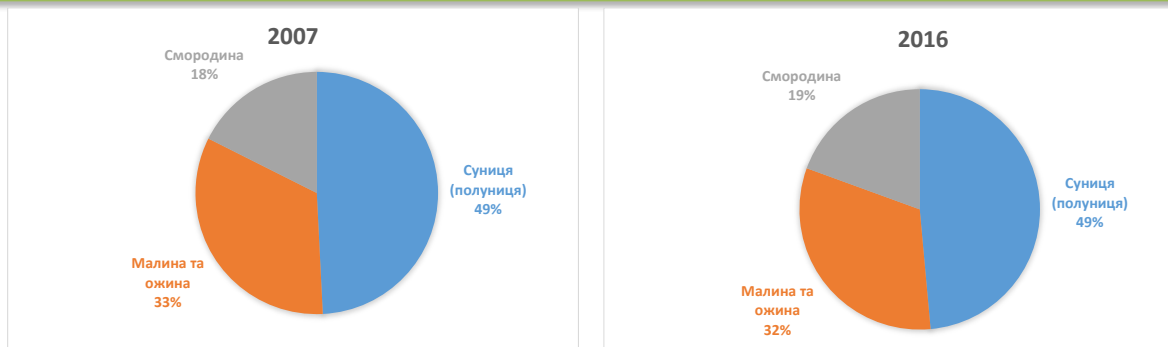

Рис.2.7. та 2.8. Структура ринку м'яких ягід в 2007 та 2016 роках.

Втім слід зазначити, що в цілому, як і у випадку з фруктами, для сегменту ягід властиве поступове скорочення ринку у грошовому еквіваленті.

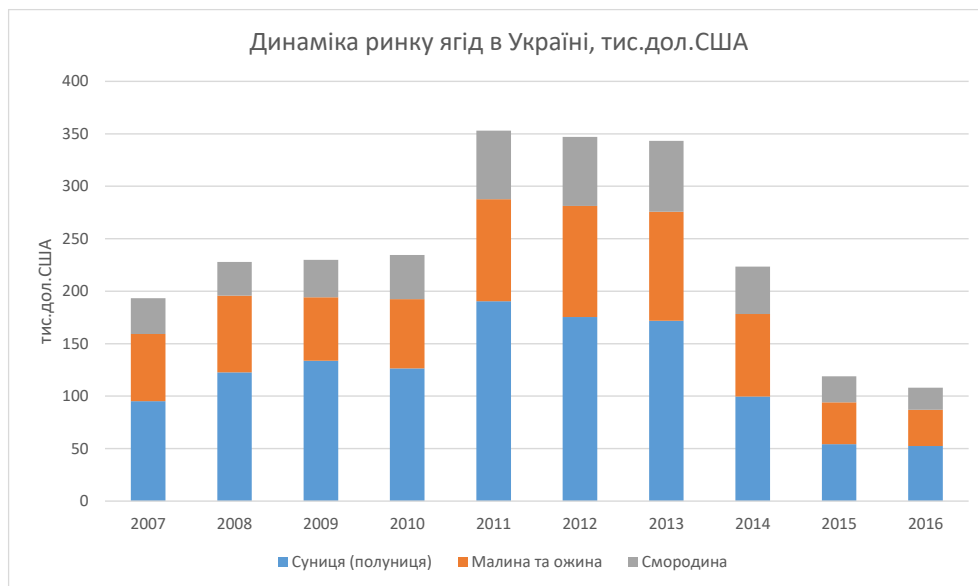

Рис.2.9. Динаміка ринку м'яких ягід за останні 10 років.

Як бачимо з графіку вище, після доволі стабільного ринку в 2011-2013 роках, падіння курсу гривні в 2014 році суттєво відобразилося на ситуації в цьому сегменті. Крім того, значної шкоди завдало зменшення обсягів закупівлі з боку переробних підприємств, що орієнтувались на російський ринок. Це призвело як до збільшення пропозиції на свіжому ринку в 2014 році, так і до зменшення площ під цими культурами в подальші роки.

Баштанні - єдині однолітні культури з всього асортименту плодів та ягід і розвиток саме цього сегменту залежить від найбільшої кількості факторів. По-перше, площі щорічно корегувалися з огляду на те, як виробники «спрацювали» рік тому, і після невдалого сезону в плані продажів можна було гарантовано очікувати зниження виробництва. Крім того, майже щорічно баштанні страждали від погодних умов влітку (чи то посуха, чи затяжні зливи), що також мало відображення на ринковій ситуації. По-третє, важливим фактором в цьому сегменті є активність з боку експортерів. Так, якщо в період з 2010 по 2012 роки експорт кавунів та динь доволі активно зменшувався, то пропозиція на внутрішньому ринку пропорційно зростала, що навіть в умовах невисоких цін мало великий вплив на ринок в грошовому еквіваленті в цілому.

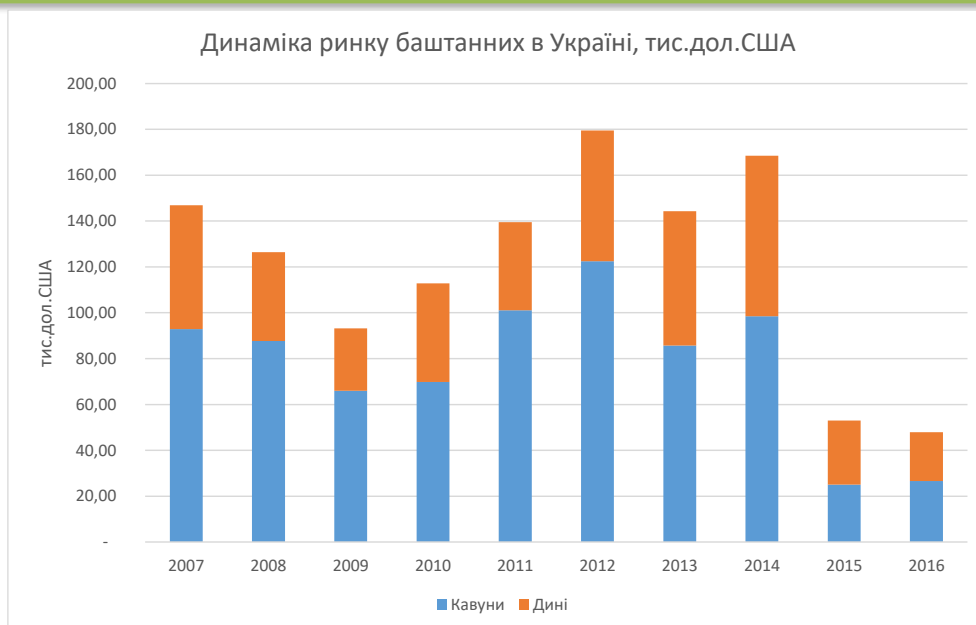

Рис.2.10. Динаміка ринку бащтанних за останні 10 років.

Ринок картоплі та овочів

Якщо на розвиток галузі плодів та ягід найбільший вплив мають погодні умови та курс валют, то у випадку овочів борщового набору та картоплі чималу роль відіграє ще один чинник, а саме – настрої виробників. Як показує практика, за прибутковим сезоном одразу слідує сезон з досить суттєвим збільшенням виробництва. Іншими словами, після року з високими цінами на певну культуру чимало виробників починають вважати її перспективною та прибутковою. Більш того, до спроби вирощувати цю культуру вдаються також ті фермери, які не займаються плодоовочевим бізнесом постійно та професійно, а тільки випробовують свою вдачу. Як результат, після року з обмеженою пропозицією та високими цінами ми маємо сезон з надвиробництвом і стійкою динамікою цинового зниження.

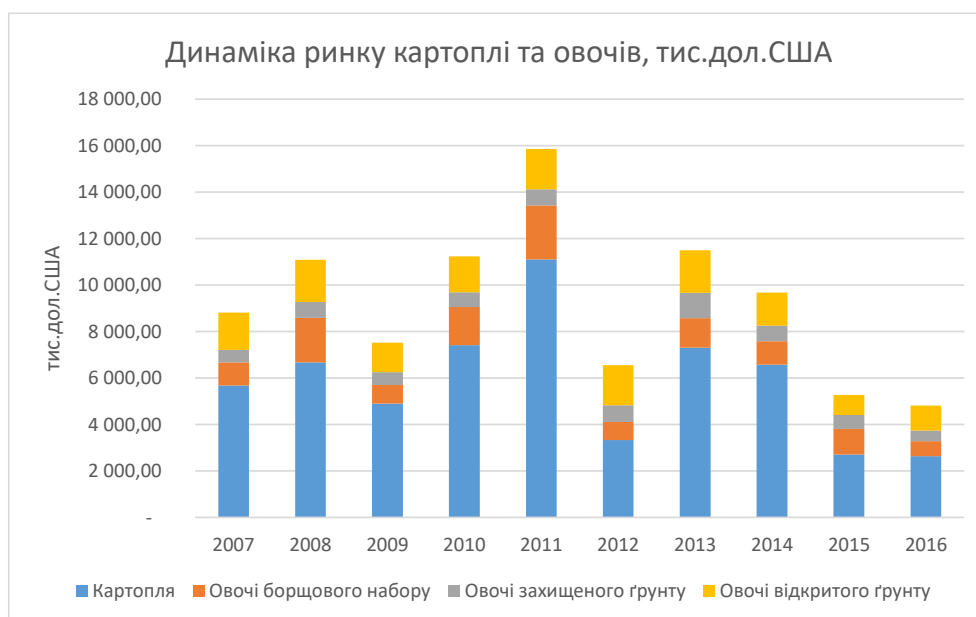

Рис.2.11. Динаміка ринку картоплі та овочів за останні 10 років.

Яскравим прикладом того є сезони-2010/11 та 2011/12. Так, в 2010 році виробництво овочів та картоплі в Україні досить суттєво впало (див. рис. 1.3-1.4). Причиною цьому були, перш за все, несприятливі погодні умови влітку. В результаті, вже навесні 2011 року ціни на овочі

борщового набору та картоплю зростали дуже стрімко та сягали рекордних показників за всю історію незалежності країни.

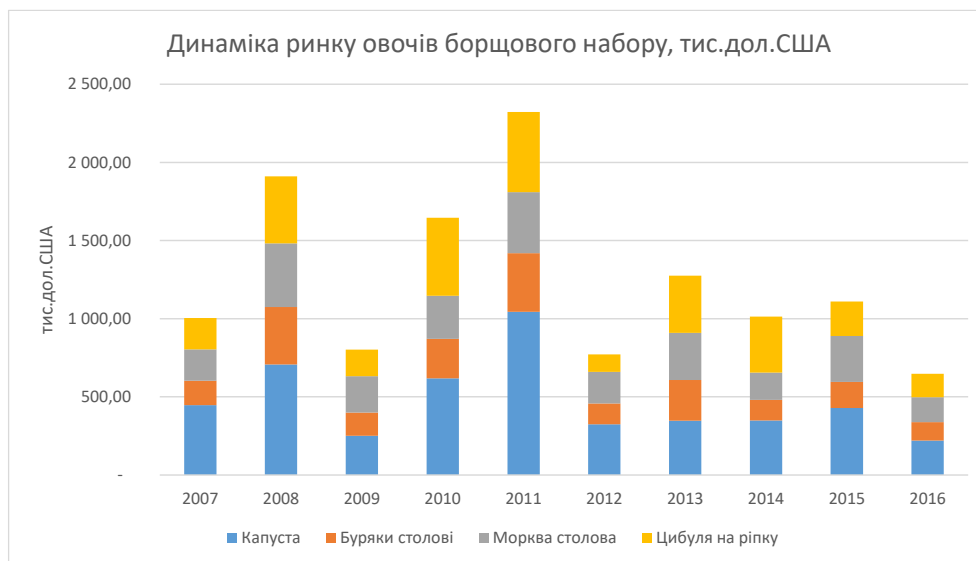

Рис.2.12. Динаміка ринку овочів борщового набору за останні 10 років.

Такі тенденції призвели до того, що вже наступного сезону площі під цими культурами значно розширились, виробництво збільшилось до небувалих обсягів, що мало вкрай негативний вплив на ціни.

Наступне різке зниження ринку в грошовому еквіваленті спостерігалось вже в сезоні-2014/15. Але, цього разу основною причиною виступала стрімка девальвація української гривні.

У той же час ринок овочів закритого ґрунту розвивався по зовсім іншому сценарію. Найбільший вплив на його устаткування мали кардинальні геополітичні зміни та, знову ж таки, ситуація з курсом валюти. Так, згідно с офіційними даними, виробництво тепличних огірків та томатів біло відносно стабільним аж до 2013 року. Нагадаємо, що у 2013 році офіційна статистика фіксує досить значне збільшення валового збору цієї продукції, причому в першу чергу за рахунок господарств населення (див.мал. 1.7.).

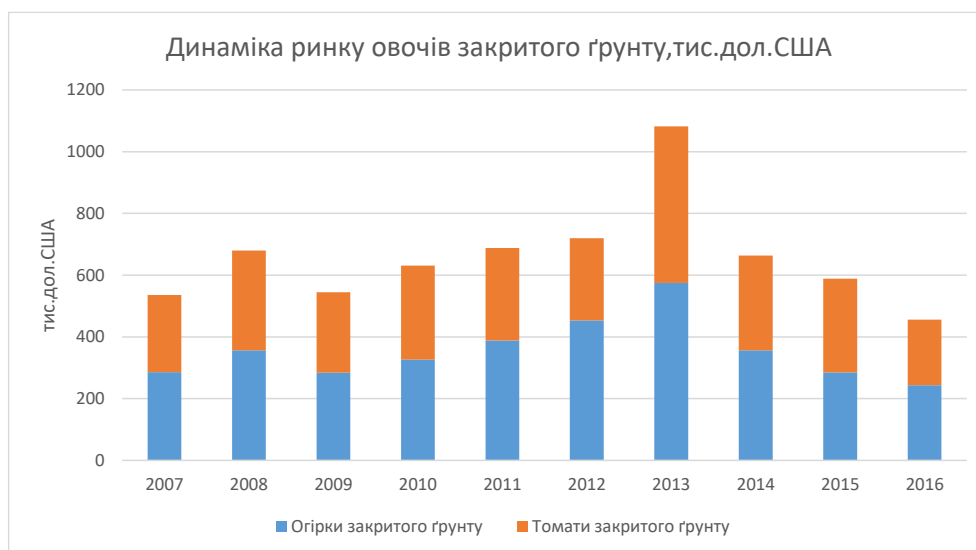

Рис.2.13. Динаміка ринку овочів закритого ґрунту за останні 10 років.

Схожі тенденції спостерігалися і в сегменті сезонних овочів: відносно стабільне виробництво аж до 2013 року, потім значне збільшення показників, а слідом – два роки падіння. Крім вже згаданих причин, ці два роки негативної динаміки були зумовлені тим, що переробні

підприємства, які традиційно є основним каналом збуту сезонних овочів, суттєво знизили свої плани по виробництву та зменшили обсяги закупівлі через втрату російського ринку.

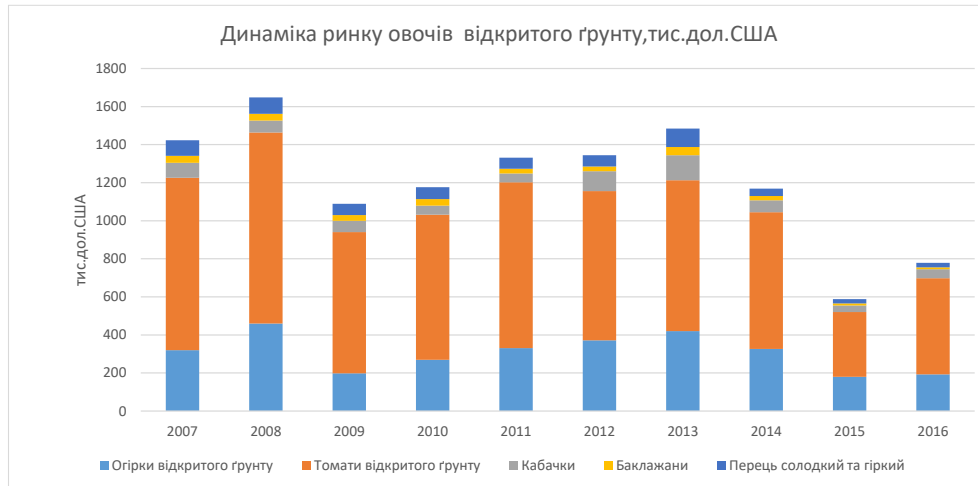

Рис.2.14. Динаміка ринку овочів відкритого ґрунту за останні 10 років.

Міжнародна торгівля овочами і фруктами в Україні

У даному розділі проводиться аналіз трендів зовнішньої торгівлі основними видами плодоовочевої продукції в Україні, при цьому акцент ставиться на обсяги торгівлі у грошовому еквіваленті.

Аналіз проводиться на основі офіційних статистичних даних міжнародної торгівлі плодоовочевою продукцією, наданих організацією International Trade Center. У зв'язку з цим він обмежений показниками імпорту та експорту 2015 року, оскільки результати наступного року, представлені організацією, некоректно відображають ситуацію з українською зовнішньою торгівлею, адже показують лише дзеркальні дані (mirror data) надані лише деякими торгівельними партнерами України.

Загальний імпорт та експорт овочів і фруктів в Україні в 2011-2015 рр.

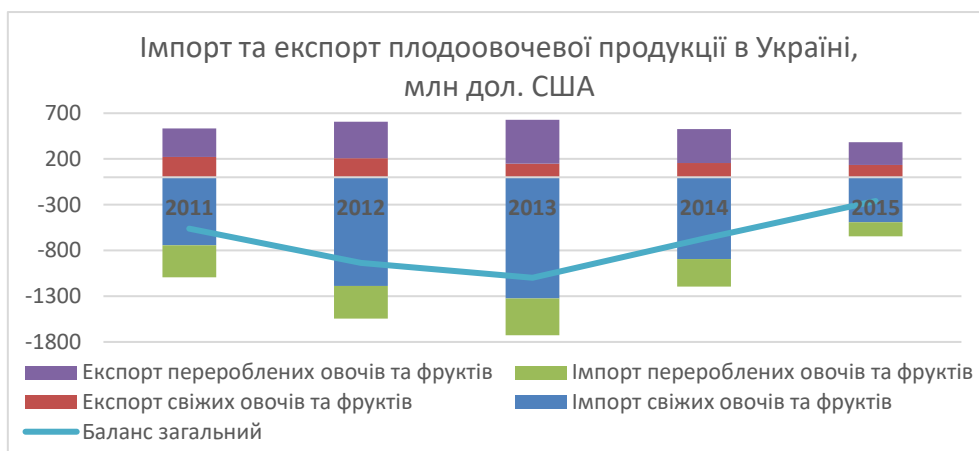

Рис. 3.1. Зовнішня торгівля овочами та фруктами в Україні в 2011-2015 рр.

За останні п'ять років об'єми зовнішньої торгівлі усіма видами плодоовочевої продукції в Україні досягли свого піку в 2013 році, коли загальний обсяг експорту та імпорту майже сягнув 2,4 млрд дол. США. При цьому об'єм імпорту майже втричі перевищував обсяг експорту. В наступні два роки обсяги міжнародної торгівлі овочами та фруктами знижувався досяг свого мінімуму в 1 млрд дол. США. При цьому слід зазначити, що основне падіння обсягів торгівлі плодоовочевою продукцією прийшлося на імпорт, який знизився на 63% за останні два роки з причини девальвації української валюти, яка призвела до стрімкого падіння попиту на імпортовану продукцію. В той же час скорочення експорту склало лише 39%, і його основна причина (як буде у деталях показано далі) полягала у втраті основного експортного ринку збуту для української плодоовочевої продукції - Росії. Таким чином зовнішньоторговельний баланс в 2015 році демонстрував найвищий показник за останні п'ять років, коли імпорт перевищував експорт лише на 40%.

Щодо структури експорту та імпорту овочів і фруктів в Україні, слід зазначити, що в статті імпорту у грошовому вираженні завжди переважала свіжа продукція, у той час як перероблені овочі та фрукти були основною статтею українського експорту.

Табл. 3.1. Динаміка імпорту та експорту свіжих і перероблених овочів та фруктів в Україні

	тренд 2011-2015	тренд 2013-2015
Експорт перероблених овочів та фруктів	-20%	-48%
Експорт свіжих овочів та фруктів	-39%	-9%
Загальний експорт овочів та фруктів	-28%	-39%
Імпорт перероблених овочів та фруктів	-57%	-62%
Імпорт свіжих овочів та фруктів	-34%	-63%
Загальний імпорт овочів та фруктів	-41%	-63%
ЗАГАЛЬНИЙ ОБ'ЄМ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ СВІЖИМИ ТА ПЕРЕРОБЛЕНИМИ ОВОЧАМИ І ФРУКТАМИ	-37%	-56%

Імпорт та експорт свіжої плодоовочевої продукції в Україні в 2011-2015 рр.

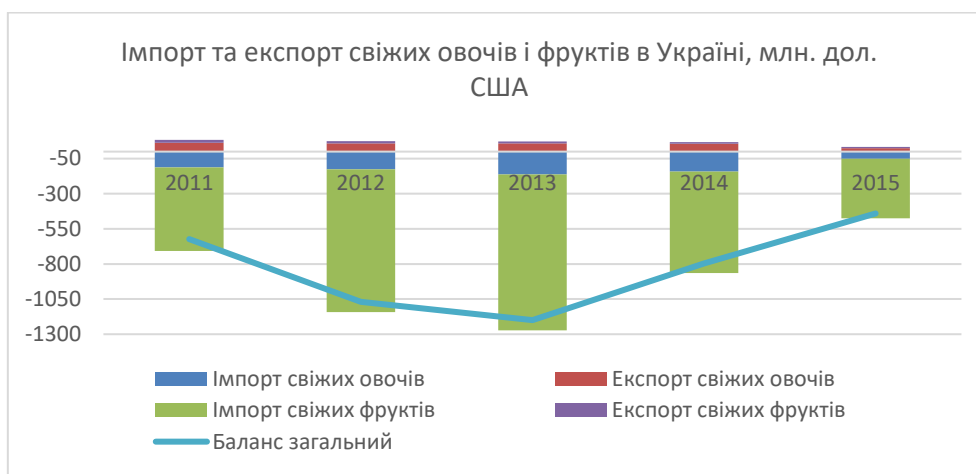

Рис. 3.2. Зовнішня торгівля свіжими овочами та фруктами в Україні в 2011-2015 рр.

Загальна структура зовнішньої торгівлі свіжими овочами та фруктами в Україні повністю залежить від ситуації з імпортом останніх, тому негативні тенденції на валютному ринку країни в 2014-2015 рр. мали значний вплив як на обсяги імпорту, так і на загальні обсяги зовнішньої торгівлі свіжою плодоовочевою продукцією.

Що стосується експорту свіжих овочів і фруктів, його частка в загальних зовнішньоторговельних обсягах є незначною, і більшість валютної виручки приносять експортери свіжих овочів.

Табл. 3.2. Динаміка імпорту та експорту свіжих овочів та фруктів в Україні

	тренд 2011-2015	тренд 2013-2015
Експорт свіжих фруктів	-59%	-37%
Експорт свіжих овочів	-61%	-58%
Загальний експорт свіжих овочів і фруктів	-39%	-9%
Імпорт свіжих фруктів	-29%	-62%
Імпорт свіжих овочів	-55%	-69%
Загальний імпорт свіжих овочів і фруктів	-34%	-63%
ЗАГАЛЬНИЙ ОБ'ЄМ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ СВІЖИМИ ОВОЧАМИ І ФРУКТАМИ	-36%	-62%

Імпорт та експорт свіжих овочів в Україні в 2011-2015 рр.

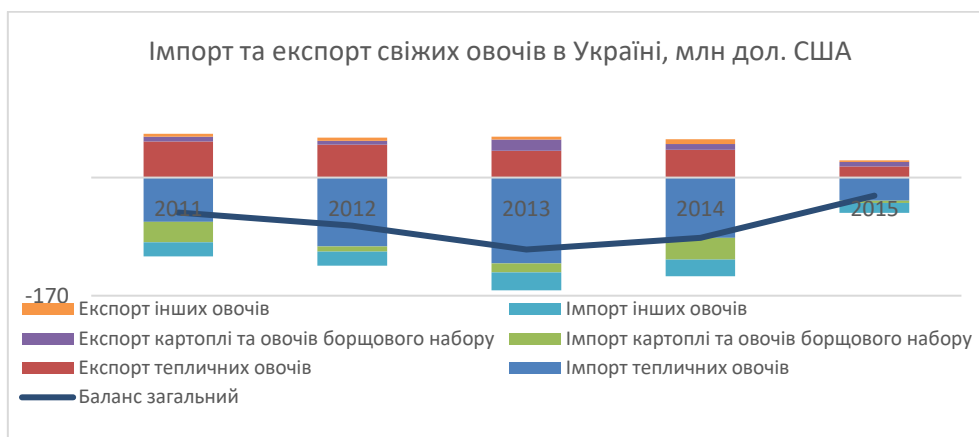

Рис. 3.3. Зовнішня торгівля свіжими овочами в Україні в 2011-2015 рр.

Імпорт свіжих овочів в Україну також досяг свого піку в 2013 році (як і у більшості випадків з іншими категоріями), сягнувши загального результату в 162 млн дол. США і знову ж таки обвалився в 2015 році до мінімуму в 51 млн дол. США. В структурі імпорту завжди переважали сезонні та тепличні овочі, а піки імпорту картоплі та овочів борщового набору були зареєстровані в 2011 та 2014 роках, тоді як в інші періоди він значної ролі не відігравав.

Що стосується тенденцій експорту свіжих овочів, то його пік, навпаки, прийшовся на 2011 рік (63 млн дол. США), проте значне падіння також було зареєстровано в 2015 році, коли експорт склав лише 25 млн дол. США. Як і у випадку з імпортом, тепличні овочі відіграють найзначнішу роль в структурі свіжого плодоовочевого експорту з України, а пік експорту картоплі та овочів борщового набору прийшовся на 2013 рік.

Табл. 3.3. Динаміка імпорту та експорту свіжих овочів в Україні

	тренд 2011-2015	тренд 2013-2015
Експорт тепличних овочів	-69%	-58%
Експорт картоплі та овочів борщового набору	-4%	-59%
Експорт інших овочів	-48%	-46%
Загальний експорт свіжих овочів	-61%	-58%
Імпорт тепличних овочів	-48%	-73%
Імпорт картоплі та овочів борщового набору	-89%	-75%
Імпорт інших овочів	-29%	-45%
Загальний імпорт свіжих овочів	-55%	-69%
ЗАГАЛЬНИЙ ОБ'ЄМ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ СВІЖИМИ ОВОЧАМИ	-57%	-66%

Імпорт та експорт тепличних овочів в Україні

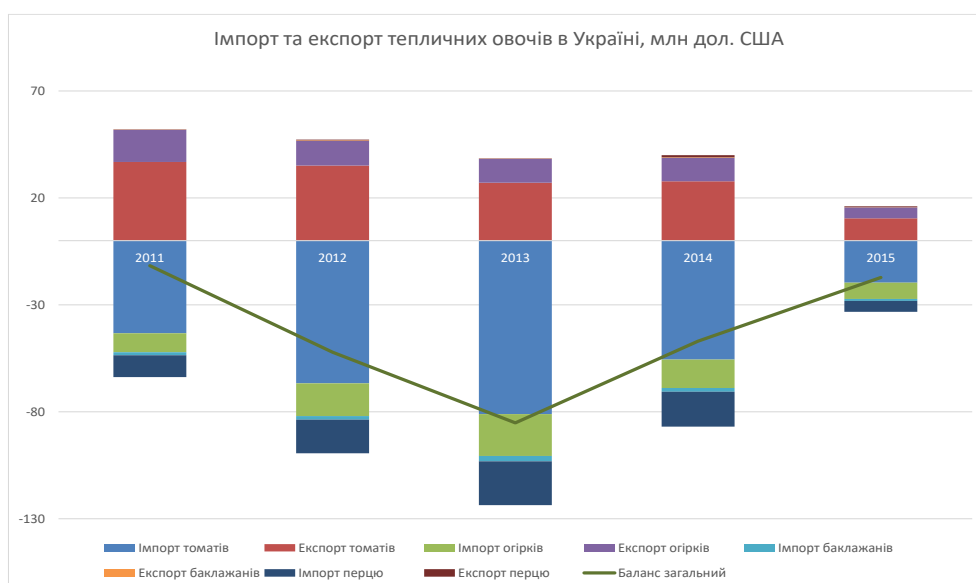

Рис. 3.4. Зовнішня торгівля тепличними овочами в Україні в 2011-2015 рр.

Огірки та помідори складають основну частину експорту та імпорту даної категорії овочів в Україні. Частка перцю є значною лише по відношенню до імпорту. Тим не менш, саме перець був єдиним представником даної категорії, який показав зростання експорту в грошовому вираженні за останні п'ять років.

Причина негативної динаміки імпорту не відрізняється від тих, що були вказані раніше, а зниження експорту було пов'язано як із заборонаю на імпорт, введеною Росією, так і з загальним зниженням виробництва тепличних овочів в професійних підприємствах в 2016 р. з цілої низки причин, у число яких входило зниження купівельної спроможності населення, зростання витрат на обігрів теплиць і т.д.

Табл. 3.4. Динаміка імпорту та експорту тепличних овочів в Україні

	тренд 2011-2015	тренд 2013-2015
Експорт томатів	-72%	-61%
Експорт огірків	-66%	-54%
Експорт баклажанів	-48%	-36%
Експорт перцю	+194%	+133%
Загальний експорт тепличних овочів	-69%	-58%
Імпорт томатів	-55%	-76%
Імпорт огірків	-14%	-61%
Імпорт баклажанів	-34%	-64%
Імпорт перцю	-50%	-75%
Загальний імпорт тепличних овочів	-48%	-73%
ЗАГАЛЬНИЙ ОБ'ЄМ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ТЕПЛИЧНИМИ ОВОЧАМИ	-57%	-70%

Туреччина та Іспанія є головними постачальниками тепличних овочів в Україну. Частка Нідерландів стрімко знижувалась в останні п'ять років через те, що ця продукція зазвичай пропонується по вищим цінам у порівнянні з іншими конкурентами. Ізраїль та Польща також, починаючи з 2013 р., показували негативну динаміку експорту тепличних овочів в Україну, і їх частки в структурі українського імпорту не відігравали практично жодної ролі в 2015 р.

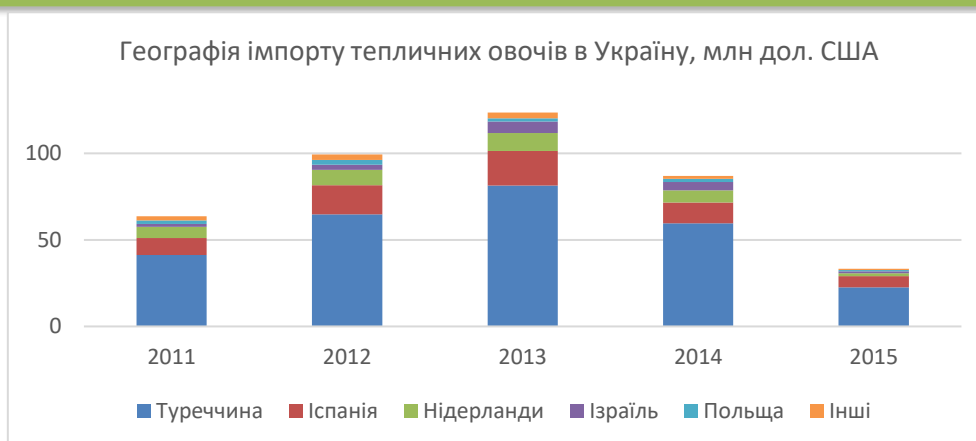

Рис. 3.5. Географічна структура імпорту тепличних овочів в Україну в 2011-2015 рр.

Рис. 3.6. Географічна структура експорту тепличних овочів з України в 2011-2015 рр.

Як і у випадку з більшістю інших категорій плодоовочевої продукції, Російська Федерація була основною країною-імпортером тепличних овочів з України. При цьому Білорусь займала друге місце в структурі українського експорту. Тільки в 2015 р. українські експортери почали більше приділяти уваги іншим потенційним ринкам збуту тепличної продукції (Польща та Прибалтика), проте їх частка була незначною і не змогла компенсувати втрату російського ринку.

Рис. 3.7. Географічна структура експорту тепличних овочів з України (за викл. РФ та Білорусі) в 2011-2015 рр.

Імпорт та експорт овочів борщового набору в Україні

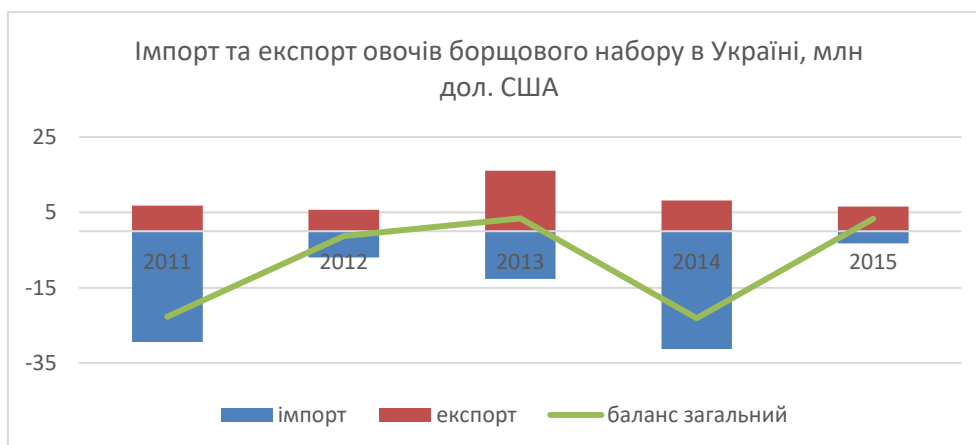

Рис. 3.8. Зовнішня торгівля овочами борщового набору в Україні в 2011-2015 рр.

Україна двічі демонструвала позитивний зовнішньоторговельний баланс по картоплі та овочам борщового набору за останні п'ять років: це відбувалось в 2013 р. (рік рекордно високого експорту в грошовому еквіваленті) та в 2015 р. (рік рекордно низького імпорту в дол. США).

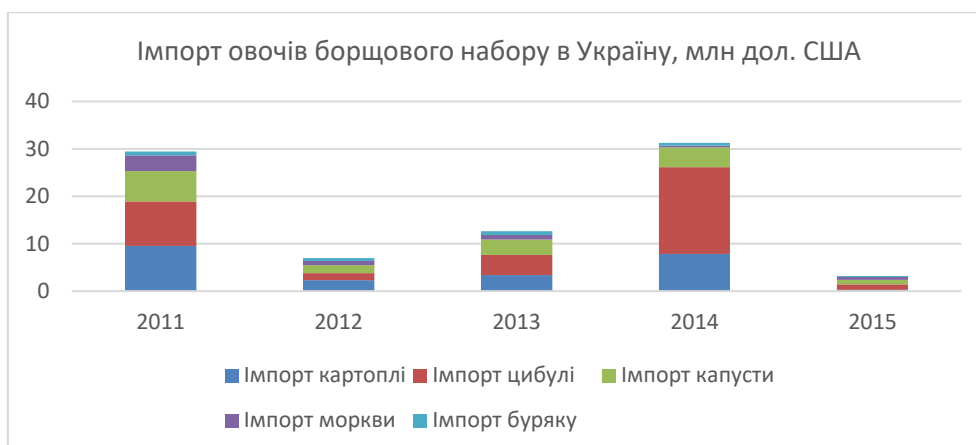

Рис. 3.9. Імпорт картоплі та овочів борщового набору в Україну в 2011-2015 рр.

Картопля та цибуля були головними категоріями імпорту в даному сегменті за останні п'ять років. При цьому в 2014 р. частка цибулі в загальному імпорті овочів борщового набору в грошовому вираженні складала майже 60% через низьке виробництво за один рік до того.

Що стосується інших категорій імпорту в цьому сегменті, то їх частка була відносно незначною, і пік імпорту капусти, моркви і буряку був зареєстрований в 2011 р.

Рис. 3.10. Географічна структура імпорту картоплі та овочів борщового набору в Україну в 2011-2015 рр.

В грошовому вираженні головним експортером картоплі та овочів борщового набору в Україну були Нідерланди, за виключенням ситуації в 2014 р., коли на перше місце серед постачальників вийшла Польща через значний дефіцит цибулі на ринку на українському ринку. Окрім Нідерландів та Польщі, дефіцит даної продукції також покривався поставками з Єгипту та Туреччини. Македонія в останні чотири роки була головним постачальником капусти до України. Що стосується моркви, то її головним постачальником в 2015 р. стала Білорусь, тоді як у попередні роки провідними експортерами були Польща, Ізраїль та Нідерланди.

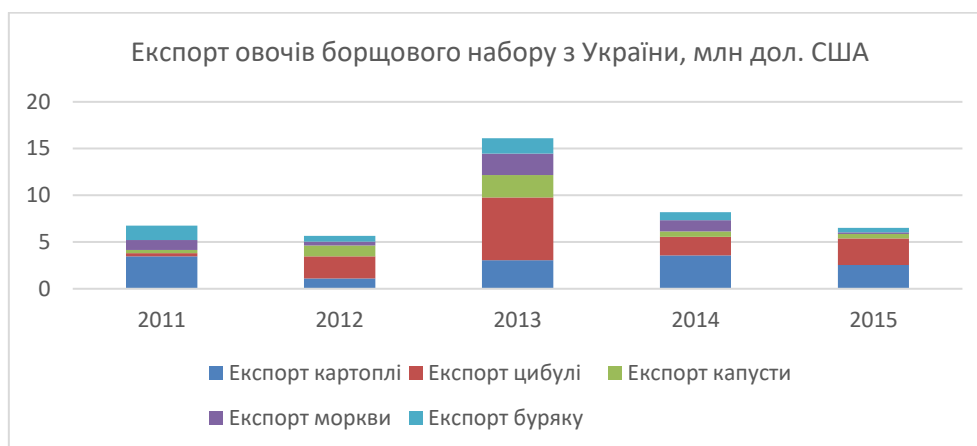

Рис. 3.11. Експорт картоплі та овочів борщового набору з України в 2011-2015 рр.

Знову ж таки картопля та цибуля були головними драйверами зростання експорту овочів борщового набору з України у грошовому еквіваленті, особливо в 2013 р., коли їх сукупна частка в загальному експорті овочів даної категорії склала 61%.

Пік експорту інших категорій овочів борщового набору також був зареєстрований в 2013 р. через значне зростання попиту на цю продукцію в Російській Федерації в першій половині року.

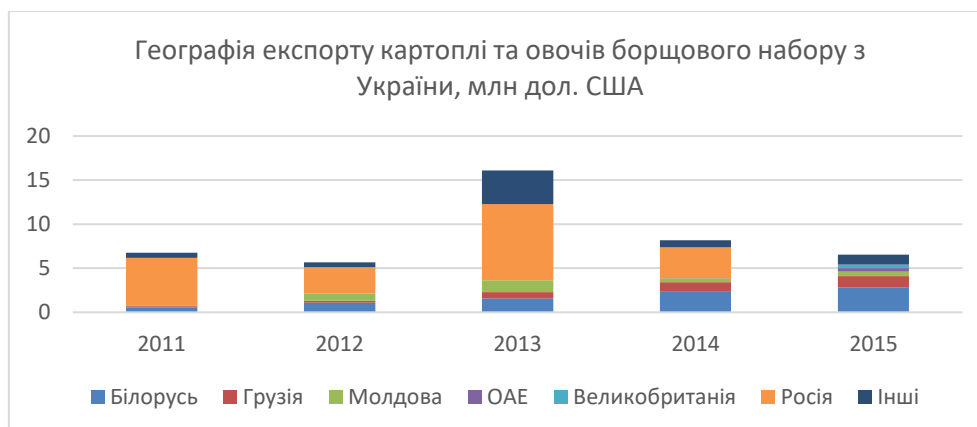

Рис. 3.10. Географічна структура експорту картоплі та овочів борщового набору з України в 2011-2015 рр.

До жовтня 2014 р. Російська Федерація залишалась головним імпортером картоплі та овочів борщового набору з України, проте після введення російського ембарго українські експортери змушені були шукати нові ринки збуту. Так, значно збільшилися поставки цієї продукції до Білорусі та Грузії. Більш того, саме в 2015 р. українські постачальники відкрили для себе ринки ОАЕ та Великобританії. Щодо останньої слід відмітити, що головною категорією імпорту з України у цьому напрямку була цибуля на ринку після передпродажної доробки (чищена).

Табл. 3.5. Динаміка імпорту та експорту овочів борщового набору та картоплі в Україні

	тренд 2011-2015	тренд 2013-2015
Експорт картоплі	-27%	-17%
Експорт цибулі	+698%	-57%
Експорт капусти	+44%	-80%
Експорт моркви	-84%	-93%
Експорт буряку	-68%	-70%
Загальний експорт овочів борщового набору	-4%	-59%
Імпорт картоплі	-97%	-91%
Імпорт цибулі	-88%	-74%
Імпорт капусти	-86%	-71%
Імпорт моркви	-80%	-35%
Імпорт буряку	-75%	-76%
Загальний імпорт овочів борщового набору	-89%	-75%
ЗАГАЛЬНИЙ ОБ'ЄМ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ	-73%	-66%

Імпорт та експорт горіхів в Україні в 2011-2015 рр.

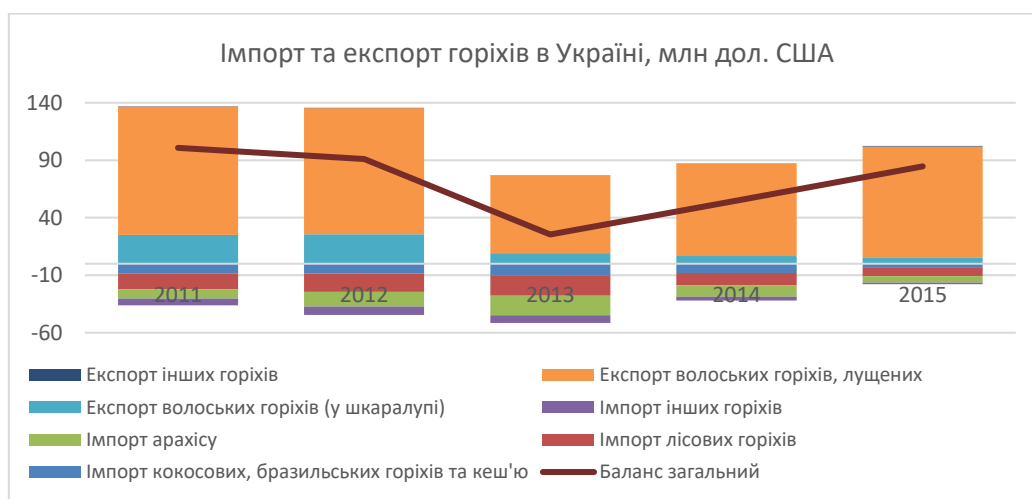

Рис. 3.13. Зовнішня торгівля горіхами в Україні в 2011-2015 рр.

Навіть беручи до уваги показники імпорту тих горіхів, які не вирощуються в Україні, динаміка зовнішньоторговельного балансу країни завжди залишалась позитивною, навіть у часи стрімкого падіння експорту в 2013 р. через падіння попиту на українську продукцію в основних країнах-імпортерах (більш детально географія експорту горіхів розкрита у подальших розділах).

Що стосується структури експорту горіхів з України, то абсолютна першість в даному випадку належить волоським горіхам. Тут також слід відзначити тренд зниження показників експорту та частки більш дешевих волоських горіхів у шкаралупі, які поступаються місцем більш дорогим лущеним горіхам.

Табл. 3.6. Динаміка імпорту та експорту горіхів в Україні в 2011-2015 рр.

	тренд 2011-2015	тренд 2013-2015
Експорт волоських горіхів (у шкаралупі)	-78%	-41%
Експорт волоських горіхів, лущених	-14%	+43%
Експорт інших горіхів	+272%	+148%
Загальний експорт горіхів	-25%	+33%
Імпорт кокосових, бразильських горіхів, кеш'ю	-55%	-65%
Імпорт лісових горіхів	-49%	-59%
Імпорт арахісу	-31%	-68%
Імпорт інших горіхів	-74%	-77%
Загальний імпорт горіхів	-51%	-65%
ЗАГАЛЬНИЙ ОБ'ЄМ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ГОРІХАМИ	-31%	-6%

Імпорт екзотичних фруктів в Україну в 2011-2015 рр.

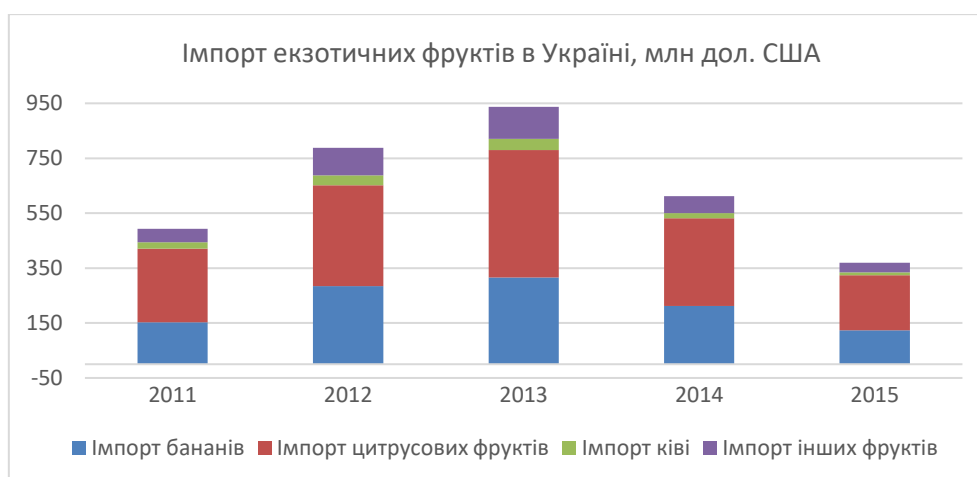

Рис. 3.14. Імпорт екзотичних фруктів в Україну в 2011-2015 рр.

Імпорт екзотичних фруктів досягнув найвищих показників в 2013 р., після чого почалося його стрімке зниження через девальвацію української гривні. Як результат, вже у 2015 році він склав всього лише 370 млн дол. США.

Табл. 3.7. Динаміка імпорту екзотичних фруктів в Україну в 2011-2015 рр.

	тренд 2011-2015	тренд 2013-2015
Імпорт бананів	-19%	-61%
Імпорт цитрусових фруктів	-25%	-57%
Імпорт ківі	-54%	-74%
Імпорт інших фруктів	-28%	-70%
Загальний імпорт екзотичних фруктів	-25%	-61%

Імпорт та експорт неекзотичних фруктів в Україні в 2011-2015 рр.

Зовнішньоторговельний баланс України по неекзотичним фруктам показує тенденцію до зростання. Тим не менш, даний тренд є можливим лише завдяки тому, що темпи падіння імпорту значно переважають темпи зниження експорту в грошовому еквіваленті.

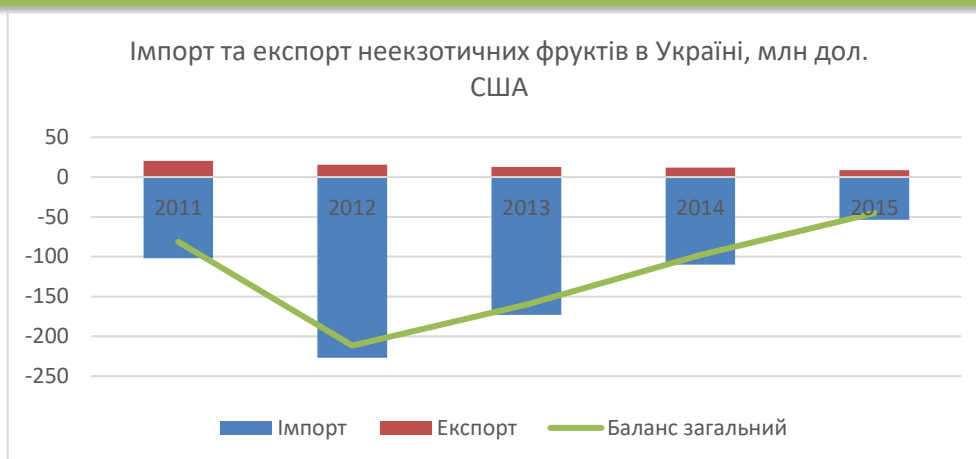

Рис. 3.15. Імпорт та експорт неекзотичних фруктів в Україні в 2011-2015 рр.

Кісточкові та зерняткові плоди є головними категоріями імпорту неекзотичних фруктів в Україну. До 2015 р. значну роль також відігравав виноград. При цьому об'єми імпорту ягідних та баштанних культур були і залишаються відносно незначними у структурі плодово-ягідного імпорту України.

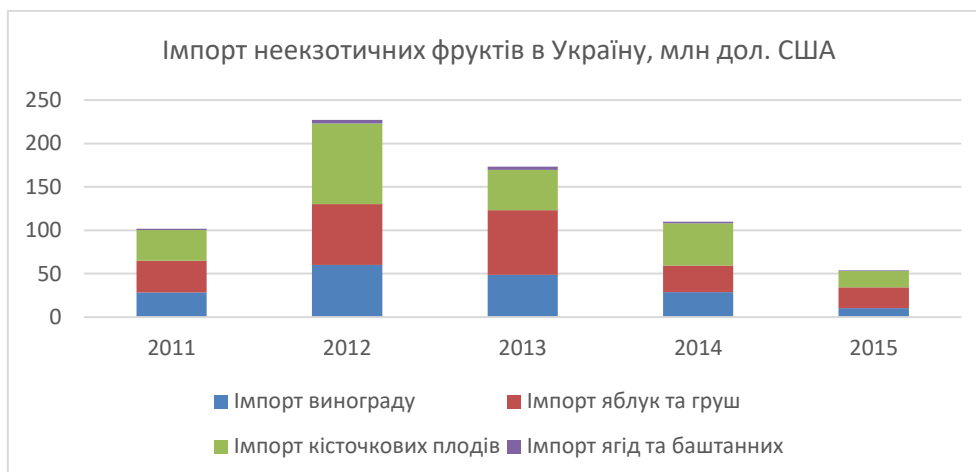

Рис. 3.16. Структура імпорту неекзотичних фруктів в Україну в 2011-2015 рр.

Водночас, зерняткові та кісточкові плоди до 2013 р. були і основними категоріями плодово-ягідного експорту України. Але потім ситуація змінилася: стрімке зростання ролі баштанних та ягідних культур допомогло їм завоювати першість в структурі експорту свіжої плодової продукції з України в 2015 р і в сукупності зайняти частку в понад 80% від загального об'єму закордонних поставок.

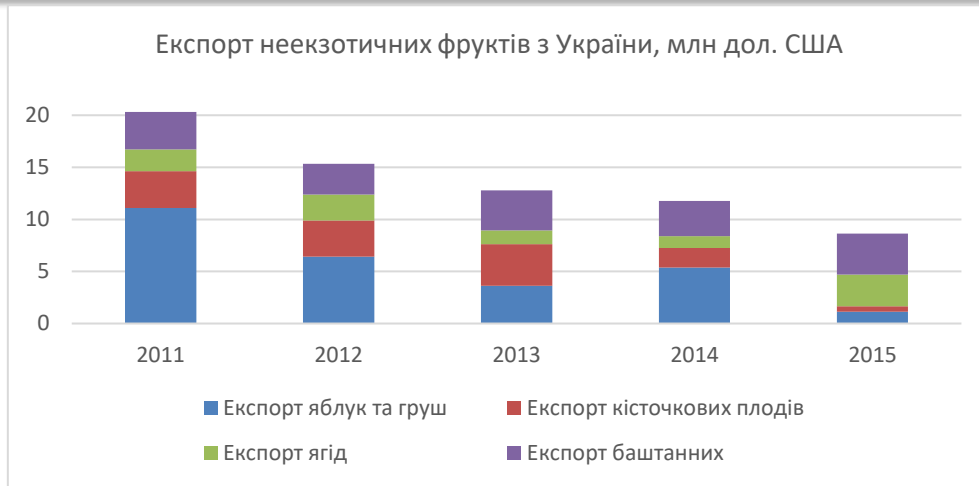

Рис. 3.17. Структура експорту неекзотичних фруктів з України в 2011-2015 рр.

Експорт українських яблук у грошовому вираженні стрімко знижувався протягом останніх п'яти років (за виключенням незначного зростання в 2014 р.). У свою чергу імпорт досягнув максимальних показників в 2013 р. (майже 70 млн дол. США) і обвалився до 22 млн дол. США у 2015 р.

Що стосується зовнішньої торгівлі грушами, то їх обсяги завжди були незначними (у порівнянні з яблуками), особливо у випадку експортних об'ємів, що були майже відсутніми.

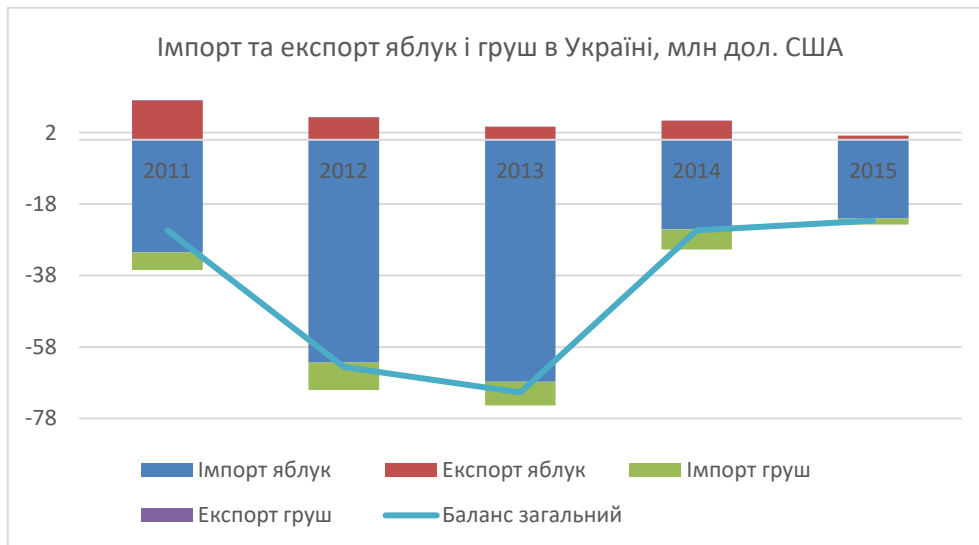

Рис. 3.18. Імпорт та експорт яблук і груш в Україні в 2011-2015 рр.

Рис. 3.19. Географічна структура імпорту яблук та груш в Україні в 2011-2015 рр.

Польща протягом останніх п'яти років залишалась основним постачальником яблук та груш в Україну. Її частка досягла свого максимуму в 2015 р., коли імпорт цих фруктів з інших країн був рекордно низьким.

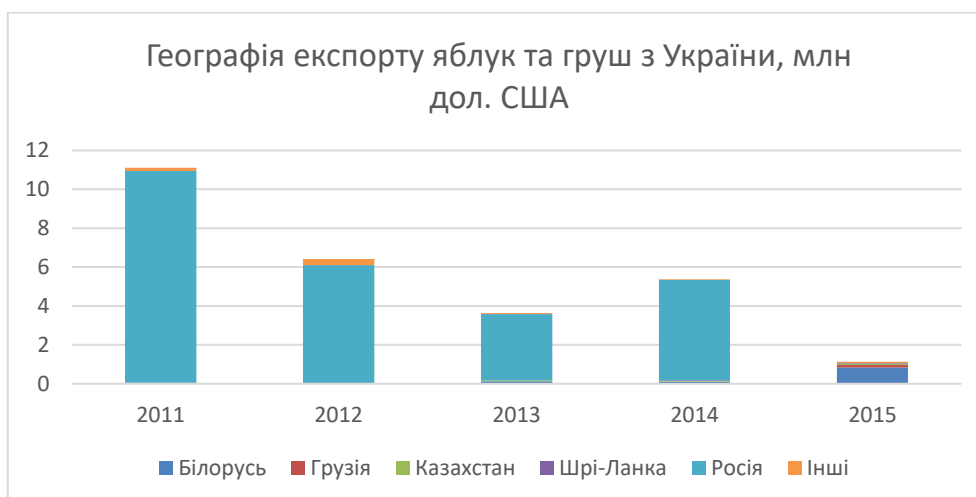

Рис. 3.20. Географічна структура експорту яблук та груш з України в 2011-2015 рр.

Російська Федерація була практично єдиним імпортером яблук та груш з України в 2011-2014 рр., а поставки в інші країну були нерегулярними і несистемними. Тому заборона на імпорт української плодоовочевої продукції до РФ була тяжким ударом для українських постачальників, які в 2015 р. змогли відшукати лише декілька альтернативних ринків збуту. Проте, вони не були спроможними хоча б частково компенсувати втрату російського ринку.

Рис. 3.21. Географічна структура експорту яблук та груш з України (за викл. РФ та Білорусі) в 2011-2015 рр.

Що стосується кісточкових плодів, персики були і залишаються абсолютним лідером у структурі їх імпорту в Україну. Імпорт інших категорій сягнув свого максимуму лише в 2012 р. через зниження виробництва цих фруктів у професійних господарствах країни.

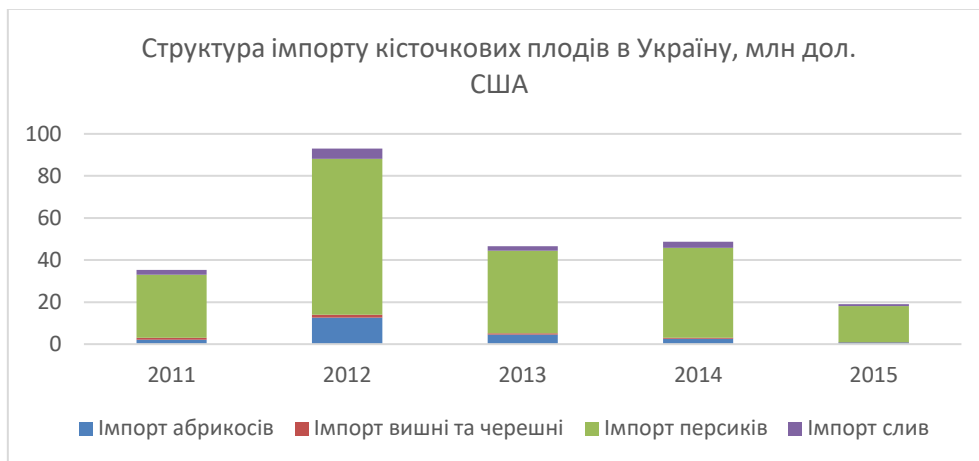

Рис. 3.22. Імпорт кісточкових плодів в Україну в 2011-2015 рр.

Іспанія та Греція були основними постачальниками кісточкових плодів в Україну в 2011-2015 рр., і їх скупна частка сягнула свого максимуму в 2015 р. Частки та обсяги поставок цих фруктів з інших країн поступово знижувались.

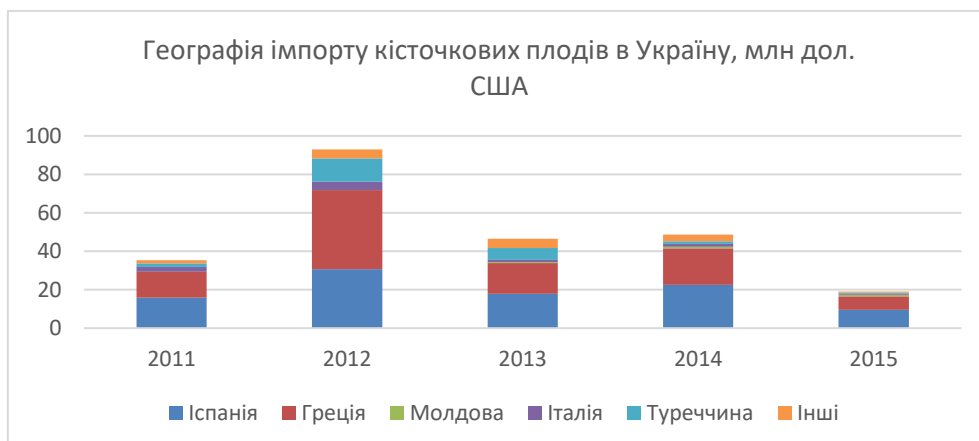

Рис. 3.23. Географічна структура імпорту кісточкових плодів в Україну в 2011-2015 рр.

На противагу до імпорту, експорт кісточкових плодів практично повністю представлений категорією «вишня та черешня», а експортні поставки інших категорій є нерегулярними. Більш того, загальний обсяг відвантажень на зовнішні ринки є незначним у порівнянні з імпортом, і Україна залишається нетто-імпортером даної продукції.

Рис. 3.24. Експорт кісточкових плодів з України в 2011-2015 рр.

При цьому, у порівнянні з експортом яблук та груш, частка Російської Федерації в експорті кісточкових плодів була ще більшою і практично складала 100% протягом п'яти попередніх років.

Тому в 2015 р. єдиною альтернативою для експорту цих фруктів з України виявилася Білорусь, головний ре-експортер забороненої продукції в РФ.

Рис. 3.25 Географічна структура експорту кісточкових плодів з України в 2011-2015 рр.

На відміну до попередніх двох категорій, зовнішньоторговельний баланс України по баштанним культурам є позитивним.

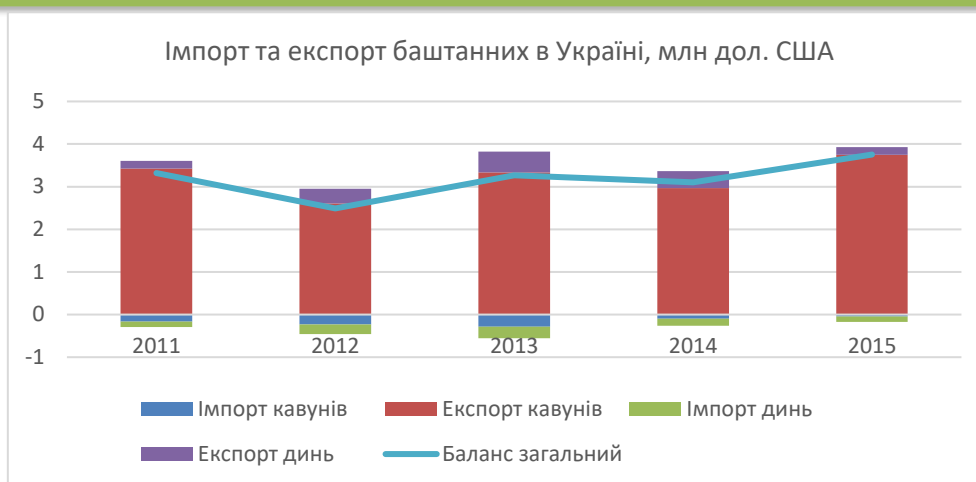

Рис. 3.26. Імпорт та експорт баштанних в Україні в 2011-2015 рр.

Обсяги імпорту баштанних завжди були незначними і лише один раз перевищили 500 тис. дол. США. Це відбулося в 2013 р. через рекордно високі об'єми імпорту кавунів та динь з Бразилії, Іспанії й Туреччини в грошовому вираженні.

Що стосується експорту баштанних, то, беручи до уваги факт його незначної залежності від поставок до РФ, заборона на імпорт, введена цією країною по відношенню до українських овочів та фруктів, практично не мала впливу на обсяги експорту баштанних з України, який навіть виріс в грошовому вираженні в 2015 р. Наразі головним зовнішнім ринком збуту українських кавунів та динь є ЄС (Польща, Прибалтика) або СНД (Білорусь, Молдова).

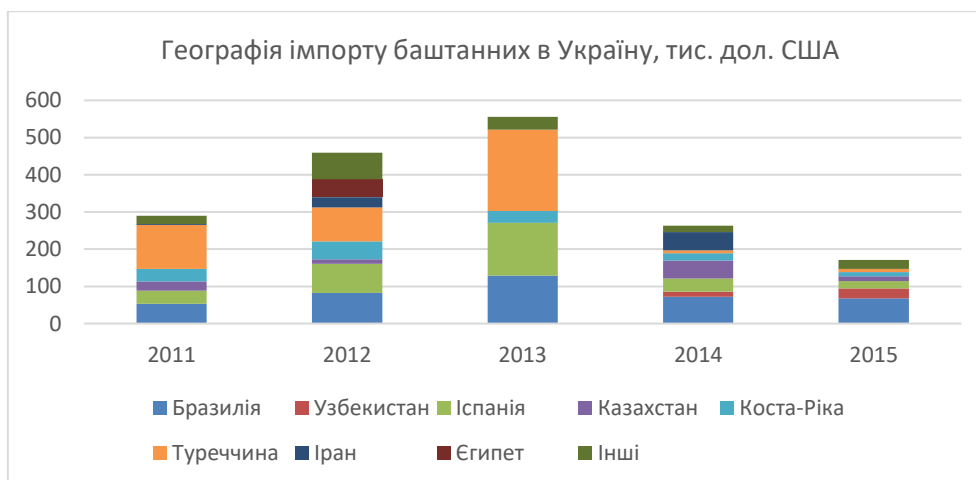

Рис. 3.27. Географічна структура імпорту баштанних в Україну в 2011-2015 рр.

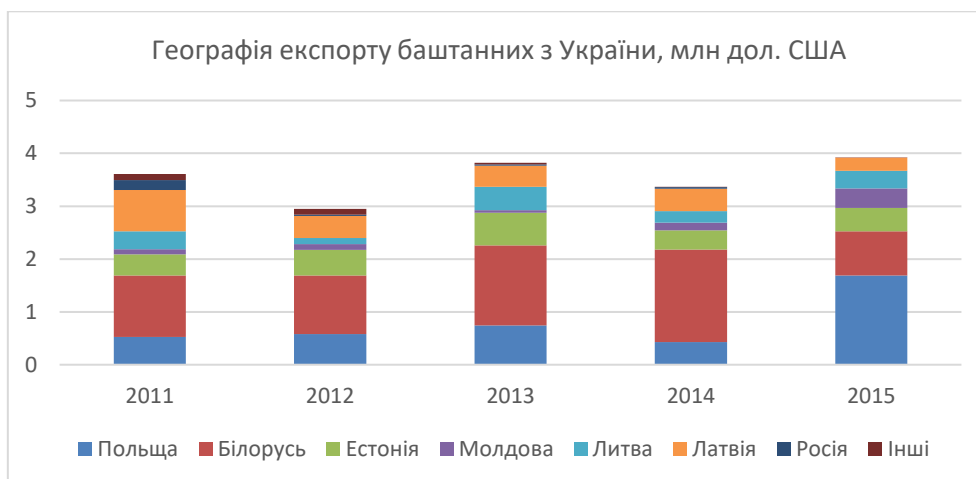

Рис. 3.28. Географічна структура експорту баштанних з України в 2011-2015 рр.

Як і у випадку з баштанними, Україна є нетто-експортером ягідних культур. При цьому слід зазначити стрімке зростання експорту та позитивний зовнішньоторговельний баланс країни в 2015 р. завдяки активному збільшенню експортних поставок продукції категорій «чорниця та лохина», а також «малина та ожина» (категорії з акцентом на експорт до країн ЄС). Це змогло компенсувати падіння експорту суниці садової, для якої основним імпортером була Російська Федерація.

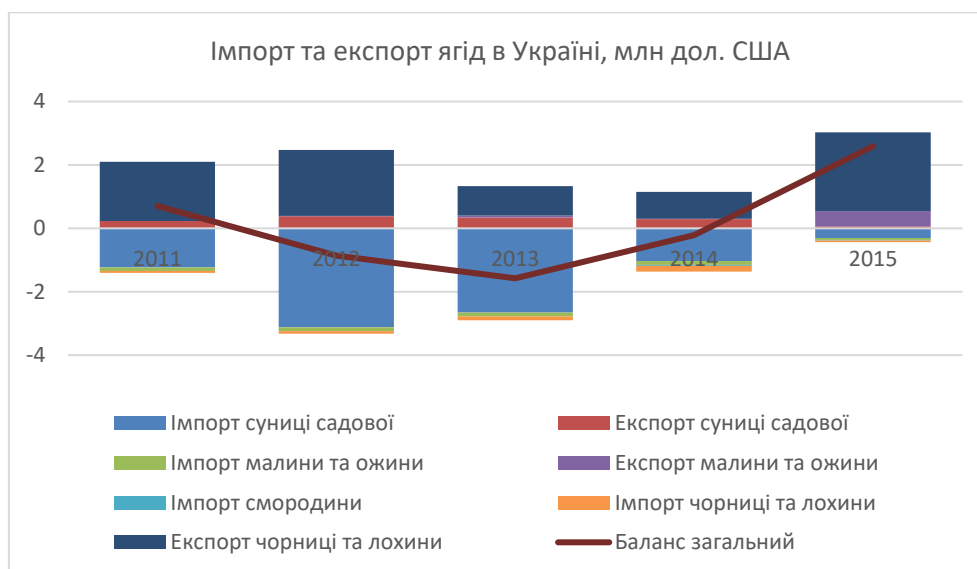

Рис. 3.29. Імпорт та експорт ягід в Україні в 2011-2015 рр.

Через переважання суниці садової в структурі ягідного імпорту України, основними постачальниками ягід в 2011-2015 рр. були Греція, Іспанія і Туреччина, які мають можливість експортувати ягоду в Україну до початку сезону вітчизняної продукції. При цьому Греція завжди залишалась лідером в експорті ягід в Україну в грошовому вираженні.

Рис. 3.30. Географічна структура імпорту ягід в Україну в 2011-2015 рр.

Частка РФ в структурі експорту українських ягід завжди була незначною, за виключенням ситуації в 2014 р., тому заборона на імпорт плодоовочевої продукції, що була введена Росією, не мала такого впливу на експортерів ягід (які завжди ставили акцент на поставки до країн ЄС), як у випадку інших продуктів.

Рис. 3.31. Географічна структура експорту ягід з України в 2011-2015 рр.

Табл. 3.8. Динаміка імпорту та експорту свіжих неекзотичних фруктів в Україні в 2011-2015 рр.

	тренд 2011-2015	тренд 2013-2015
Експорт яблук	-90%	-70%
Експорт груш	-62%	-6%
Експорт яблук та груш	-90%	-69%
Експорт абрикосів	-100%	-100%
Експорт вишні та черешні	-81%	-86%
Експорт слив	-92%	-20%
Експорт кісточкових плодів	-84%	-86%
Експорт суниці садової	-74%	-83%
Експорт малини та ожини	+9560%	+733%
Експорт чорниці та лохини	+33%	+169%
Експорт ягід	+44%	+128%
Експорт динь	-2%	-64%
Експорт кавунів	+9%	+12%
Експорт баштанних	+9%	+3%
Загальний експорт неекзотичних фруктів	-58%	-32%
Імпорт винограду	-63%	-79%
Імпорт яблук	-30%	-67%
Імпорт груш	-65%	-74%
Імпорт яблук та груш	-35%	-68%
Імпорт абрикосів	-57%	-80%
Імпорт вишні та черешні	-99%	-98%
Імпорт персиків	-43%	-56%
Імпорт слив	-61%	-59%
Імпорт кісточкових плодів	-46%	-59%
Імпорт суниці садової	-75%	-88%
Імпорт малини та ожини	-49%	-51%
Імпорт чорниці та лохини	-7%	-59%
Імпорт ягід	-70%	-86%
Імпорт динь	0%	-55%
Імпорт кавунів	-72%	-83%
Імпорт баштанних	-41%	-69%
Загальний імпорт неекзотичних фруктів	-47%	-69%

*"Покращення доступу українського агробізнесу до експортних ринків"
Дослідження проведене в рамках проекту ФАО/ЄБРР*

ЗАГАЛЬНИЙ ОБ'ЄМ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ	-49%	-66%
--	-------------	-------------

Табл. 3.9. Рейтинг категорій експорту свіжих овочів, фруктів та горіхів по об'єму в грошовому вираженні

№ п/п	категорія експорту	об'єм експорту в 2015 р., млн дол. США
1	Волоські горіхи, лущені	96,277
2	Томати	10,451
3	Волоські горіхи, у шкаралупі	5,508
4	Огірки	5,141
5	Кавуни	3,748
6	Цибуля	2,858
7	Картопля	2,527
8	Чорниця та лохина	2,487
9	Яблука	1,079
10	Вишня та черешня	0,533
11	Буряк	0,495
12	Малина та ожина	0,483
13	Капуста	0,477
14	Перець солодкий	0,406
15	Диня	0,177
16	Морква	0,169
17	Суниця садова	0,059
18	Баклажани	0,058
19	Груші	0,046
20	Сливи	0,012

Табл. 3.10. Рейтинг категорій експорту свіжих овочів, фруктів та горіхів по зростанню об'єму в грошовому вираженні

№ п/п	категорія експорту	зростання експорту в 2013-2015 р., млн дол. США
1	Експорт малини та ожини	733%
2	Експорт чорниці та лохини	169%
3	Експорт інших горіхів	148%
4	Експорт перцю	133%
5	Експорт волоських горіхів, лущених	43%
6	Експорт кавунів	12%
7	Експорт груш	-6%
8	Експорт картоплі	-17%
9	Експорт слив	-20%
10	Експорт баклажанів	-36%
11	Експорт волоських горіхів (у шкаралупі)	-41%
12	Експорт огірків	-54%
13	Експорт цибулі	-57%
14	Експорт томатів	-61%
15	Експорт динь	-64%
16	Експорт яблук	-70%
17	Експорт буряку	-70%
18	Експорт капусти	-80%
19	Експорт суниці садової	-83%
20	Експорт вишні та черешні	-86%

Імпорт та експорт перероблених овочів та фруктів в 2011-2015 рр.

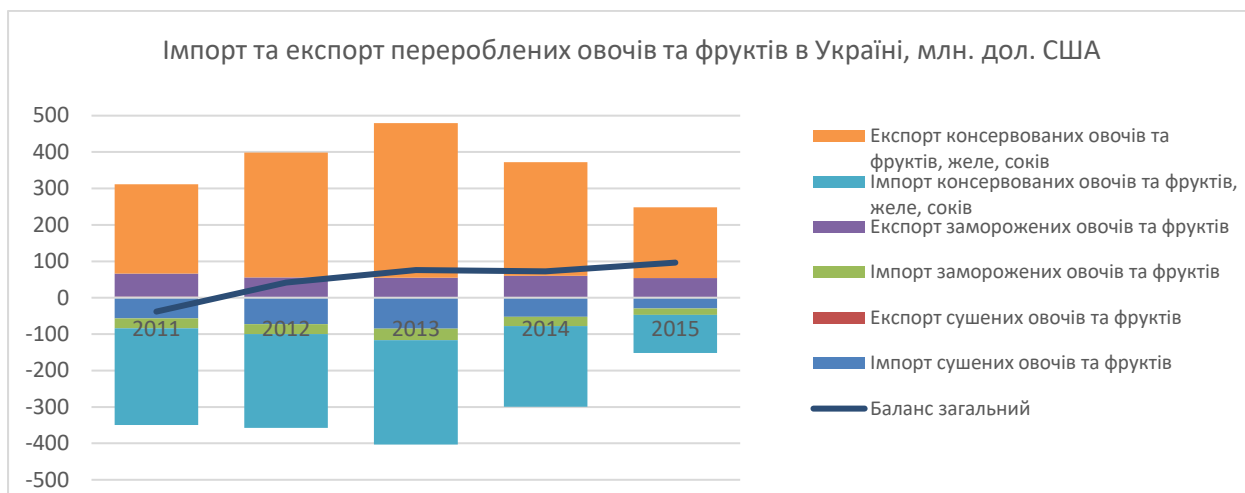

Рис. 3.32. Імпорт та експорт перероблених овочів та фруктів в Україні в 2011-2015 рр.

На відміну від свіжої продукції, зовнішньоторговельний баланс України по переробленим овочам та фруктам у грошовому еквіваленті був позитивним з 2012 р, а вже у 2013 році обсяги торгівлі досягли свого піку в 403 млн дол. США імпорту та 479 млн долл. США експорту. Тим не менш, за період 2013-2015 обсяги імпорту скоротились на 62%, а експорту – на 48%.

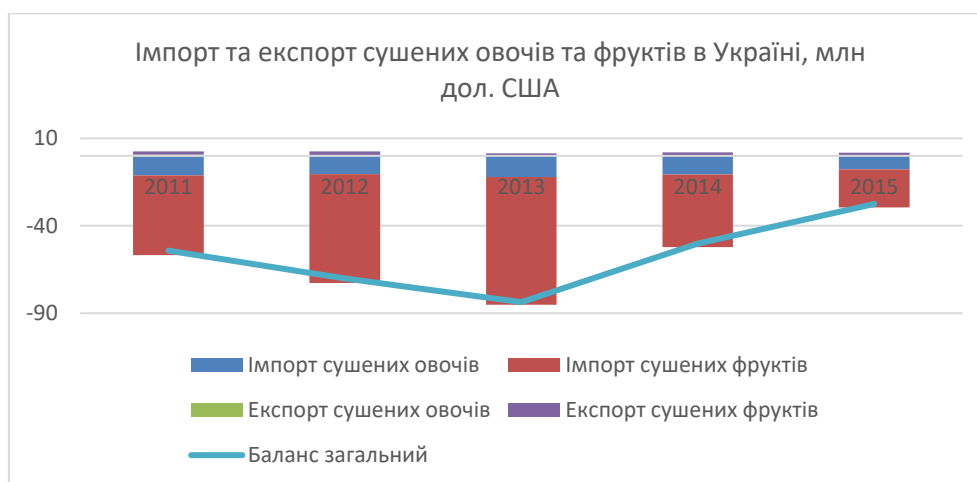

Рис. 3.33. Імпорт та експорт сушених овочів та фруктів в Україні в 2011-2015 рр.

Що стосується сушених овочів та фруктів, Україна завжди була їх нетто-імпортером. При цьому об'єми зовнішньої торгівлі сушеними фруктами традиційно були в рази більшими за імпорт-експорт сушених овочів.

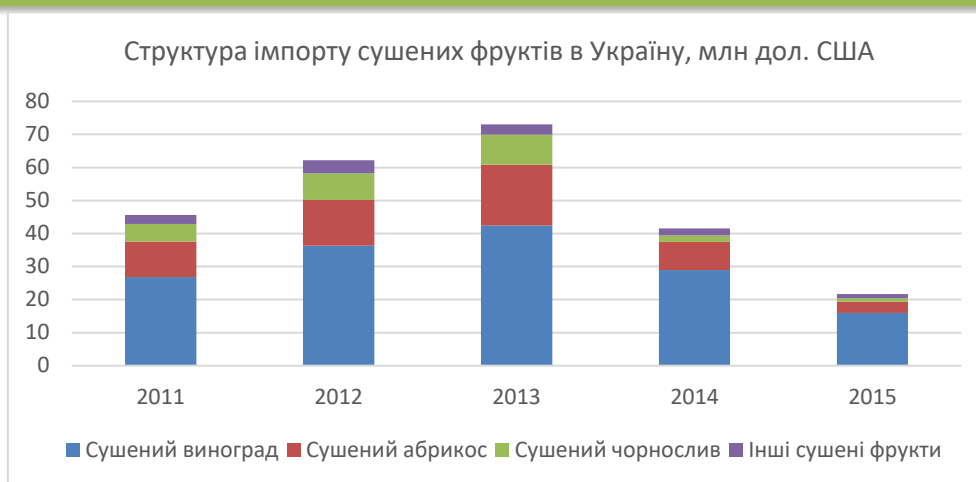

Рис. 3.34. Імпорт сушених фруктів в Україну в 2011-2015 рр.

Сушені виноград, абрикос та чорнослив разом складають абсолютну більшість імпорту сушених фруктів в Україну. При цьому Іран, Туреччина та Узбекистан є трьома найголовнішими постачальниками даної категорії продукції в Україну.

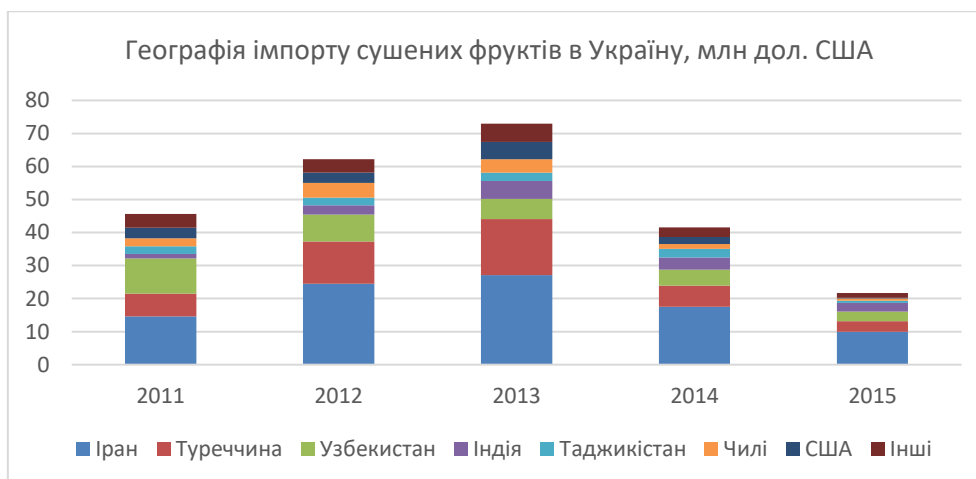

Рис. 3.35. Географічна структура імпорту сушених фруктів в Україну в 2011-2015 рр.

Що стосується сушених овочів, то доля цибулі у загальному імпорті цієї категорії в Україну варіювалася між 24% та 31% у період 2011-2015 рр. Тим не менш, абсолютним лідером у даному випадку виступали мікси сушених овочів.

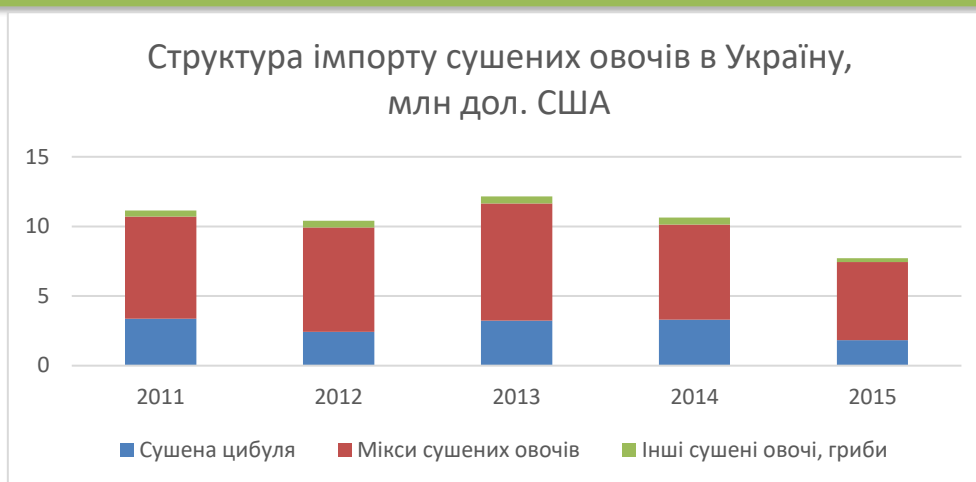

Рис. 3.36. Імпорт сушених овочів в Україну в 2011-2015 рр.

Китай залишався незмінним лідером з експорту сушених овочів в Україну в період з 2011 р. по 2014 р. включно. Тим не менш, показники імпорту з Індії практично зрівнялися з обсягами китайського експорту в Україну в 2015 р.

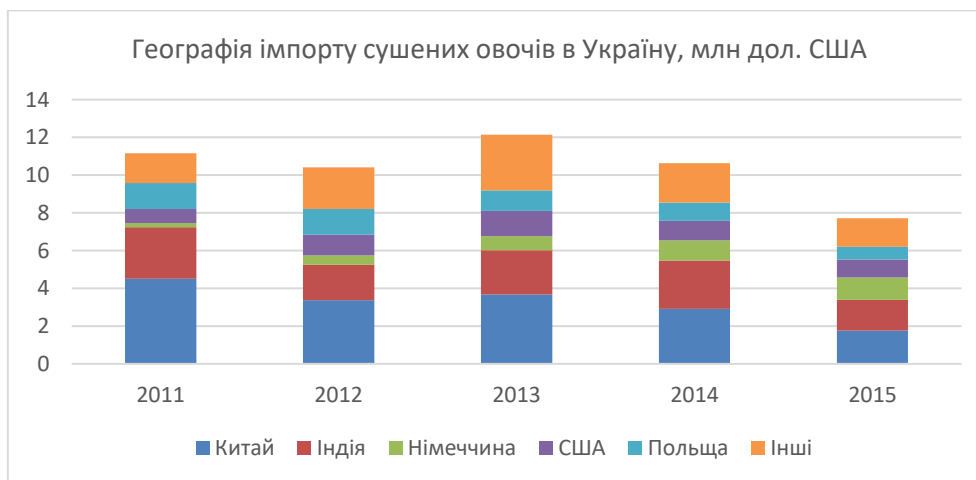

Рис. 3.37. Географічна структура імпорту сушених овочів в Україну в 2011-2015 рр.

Експорт сушених овочів та фруктів завжди відігравав незначну роль у зовнішній торгівлі плодоовочевою продукцією в Україні, загалом ледве перевищуючи 2,5 млн. дол. США у 2011 році.

Рис. 3.38. Експорт сушених овочів і фруктів з України в 2011-2015 рр

Росія була головним імпортером сушених овочів з України в 2011-2013 рр., а вже в 2014 р. перше місце в рейтингу посіла Польща, а за рік після цього – Німеччина. При цьому слід зазначити, що частка РФ в структурі українського імпорту продовжувала знижуватись.

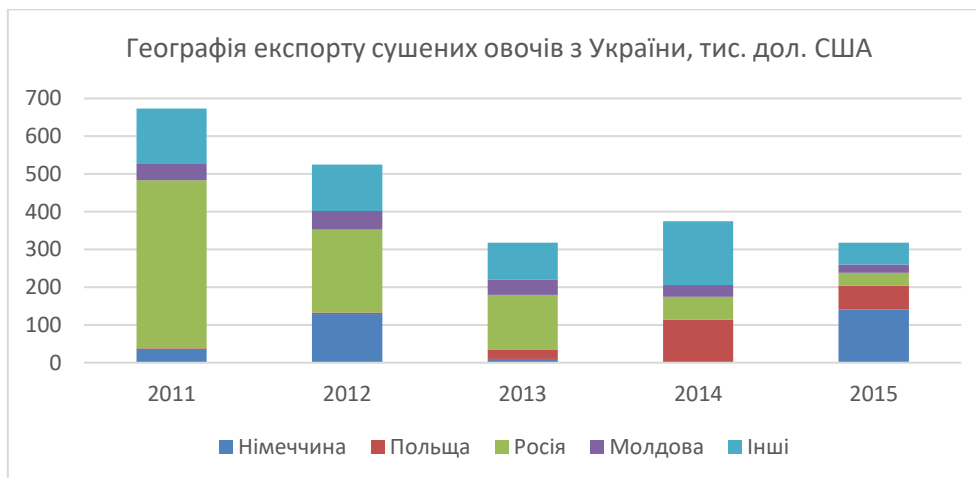

Рис. 3.39. Географічна структура експорту сушених овочів з України в 2011-2015 рр.

Схожа ситуація спостерігалася й у випадку з експортом сушених фруктів з України: їх експортні поставки до РФ впали практично до нуля в 2015 р., тоді як серед лідерів-імпортерів з'явилися Італія, Білорусь, Німеччина, Польща та Латвія.

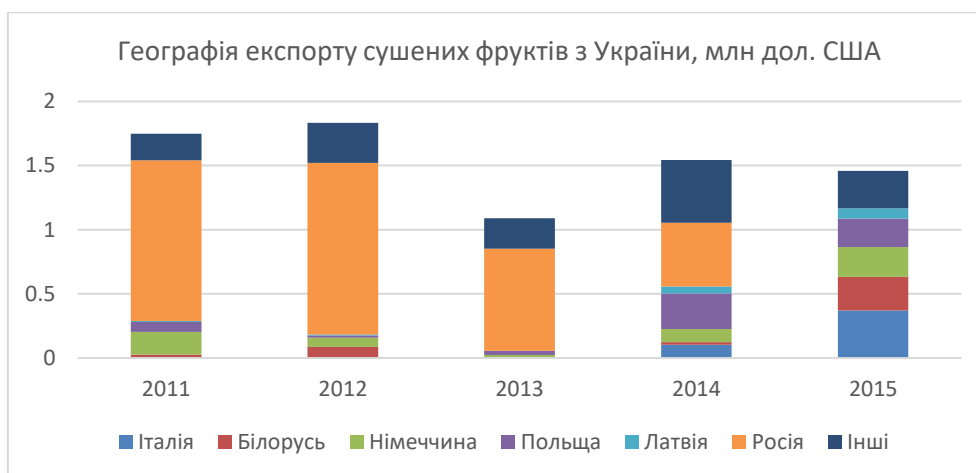

Рис. 3.40. Географічна структура експорту сушених фруктів з України в 2011-2015 рр.

Імпорт та експорт заморожених овочів та фруктів в Україні в 2011-2015 рр.

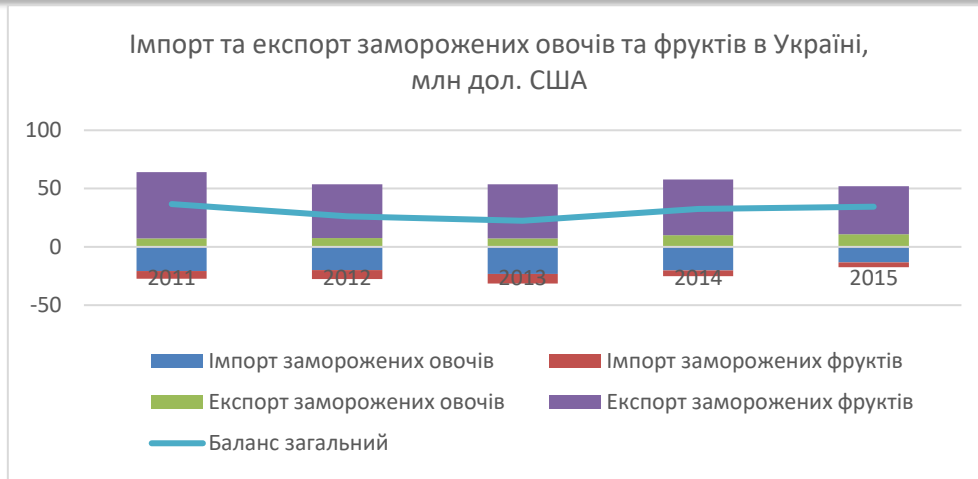

Рис. 3.41. Імпорт та експорт заморожених фруктів і овочів в Україні в 2011-2015 рр.

Зовнішньоторговельний баланс України по замороженим овочам та фруктам був позитивним протягом останніх п'яти років. При цьому головним драйвером розвитку експорту виступають заморожені фрукти (79-89% від загальних обсягів експорту), тоді як в структурі імпорту переважають заморожені овочі (73-80% від загальних об'ємів імпорту).

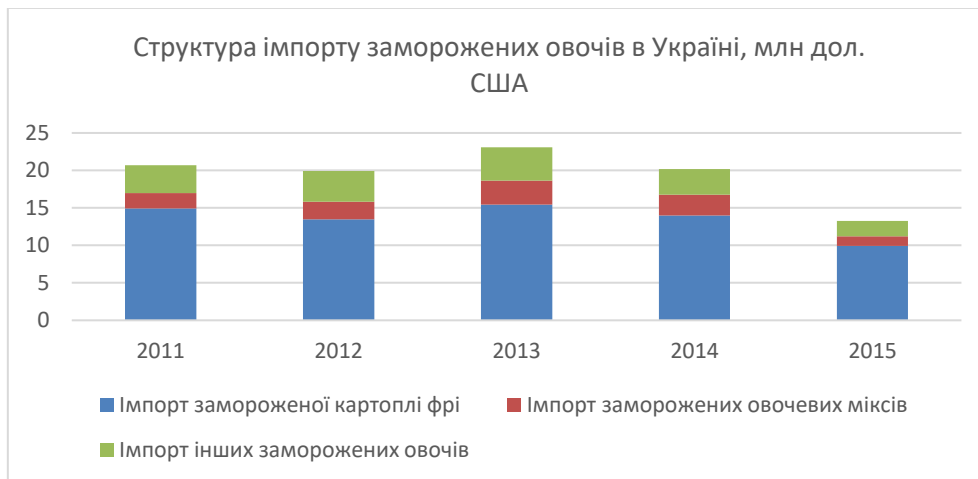

Рис. 3.42. Імпорт заморожених овочів в Україну в 2011-2015 рр.

У структурі імпорту заморожених овочів в Україну першість належить замороженій картоплі фрі. Слід відмітити, що загальний імпорт заморожених овочів показував негативну динаміку починаючи з 2013 р. Польща є основним постачальником заморожених овочів та картоплі фрі в Україну. Нідерланди стабільно займають другу позицію в рейтингу.

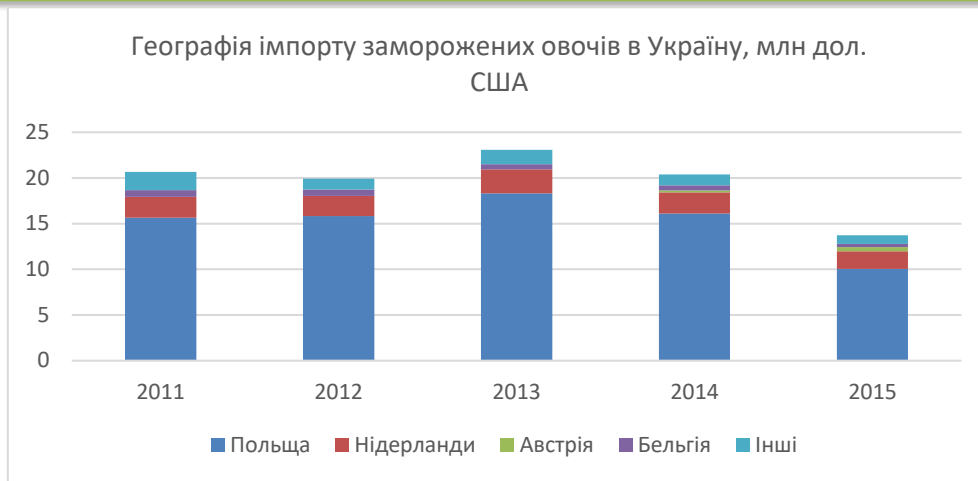

Рис. 2.43. Географічна структура імпорту заморожених овочів в Україну в 2011-2015 рр.

Що стосується експорту заморожених овочів з України, то його загальний об'єм був відносно стабільним до 2013 р., після чого продемонстрував різке зростання у наступних роках (+54% у період 2013-2015 рр.).

Заморожений горошок та заморожена кукурудза – дві основні позиції експорту заморожених овочів з України. При цьому слід відмітити зростаючий експорт першого, тоді як обсяги поставок замороженої кукурудзи залишалися відносно стабільними (за виключенням пікового показнику в 2012 р.).

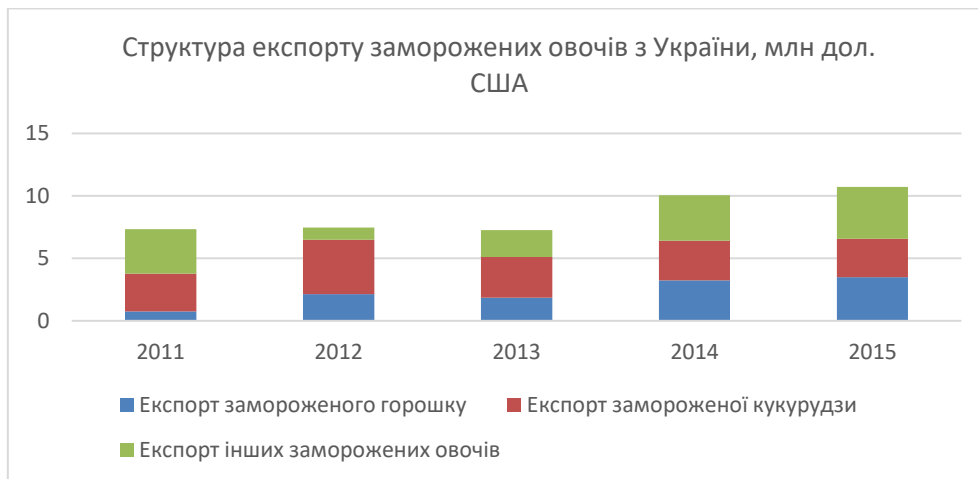

Рис. 3.44. Експорт заморожених овочів з України в 2011-2015 рр.

Російська Федерація до 2015 р. включно залишалась головним експортним напрямком для українських заморожених овочів з часткою від 75% до 84% від загального обсягу експорту з України.

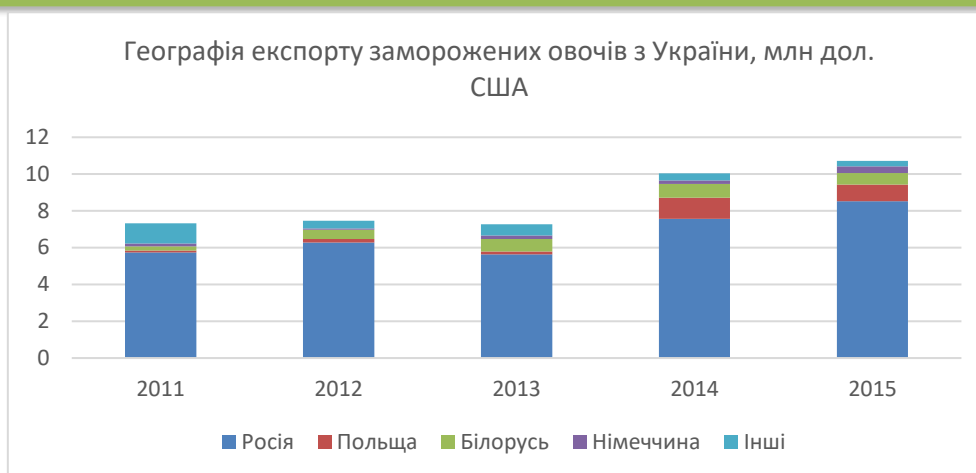

Рис. 3.45. Географічна структура експорту заморожених овочів з України

Польща є головним торговельним партнером України в її зовнішньоторговельних відносинах щодо замороженої плодово-ягідної продукції. При цьому український експорт у Польщу в рази переважає обсяги імпорту польських заморожених плодів і ягід в Україну. Італія традиційно є другим найбільшим імпортером.

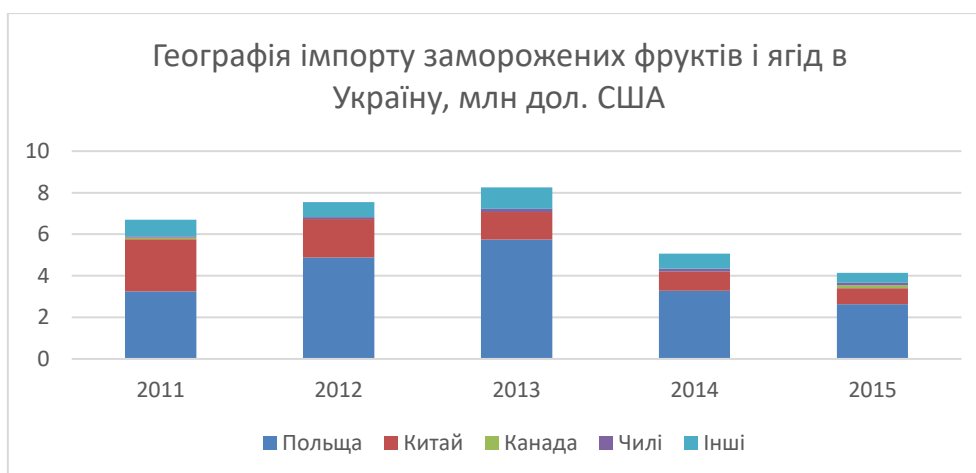

Рис. 3.46. Географічна структура імпорту заморожених фруктів і ягід в Україну в 2011-2015

рр.

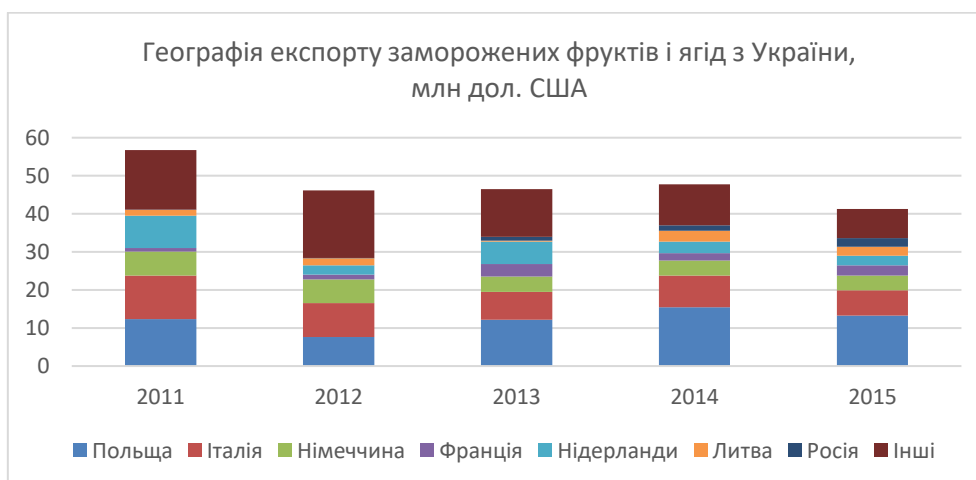

Рис. 3.47. Географічна структура експорту заморожених фруктів і ягід з України в 2011-2015

рр.

Імпорт та експорт окремих категорій консервованих овочів та фруктів, а також іншої переробленої плодоовочевої продукції в 2011-2015 рр.

Консервовані огірки

Незважаючи на значне зниження обсягів зовнішньої торгівлі консервованими огірками в період 2013-2015 рр., Україна залишилась їх нетто-експортером з об'ємом експорту в 2,2 млн дол. США та об'ємом імпорту усього лише в 226 тис. дол. США.

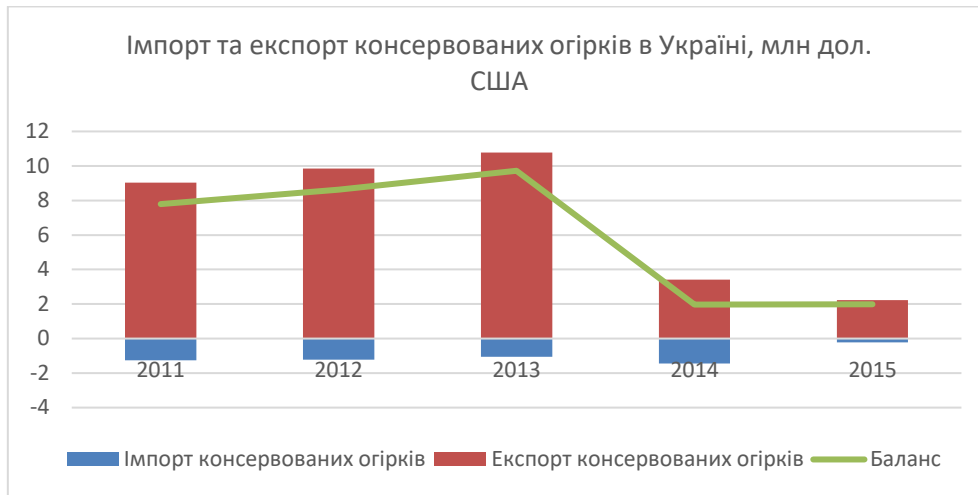

Рис. 3.48. Імпорт та експорт консервованих огірків в Україні в 2011-2015 рр.

Індія та В'єтнам залишалися головними постачальниками консервованих огірків в Україну. При цьому частка інших країн-експортерів була незначною.

Рис. 3.49. Географічна структура імпорту консервованих огірків в Україну в 2011-2015 рр.

Росія до введення заборони на імпорт плодоовочевої продукції з України була основним покупцем консервованих огірків з України, тому обсяги українського експорту значно впали вже в 2014 р.

Рис. 3.50. Географічна структура експорту консервованих огірків з України в 2011-2015 рр.

Томатна паста

Що стосується зовнішньої торгівлі томатною пастою, то його показники в грошовому вираженні були нестабільними протягом останніх п'яти років. Проте слід відзначити, що зовнішньоторговельний баланс лише один раз демонстрував показник нижче нуля, тоді як у період 2012-2015 рр. експорт томатної паста все ж таки перевищував її імпорт.

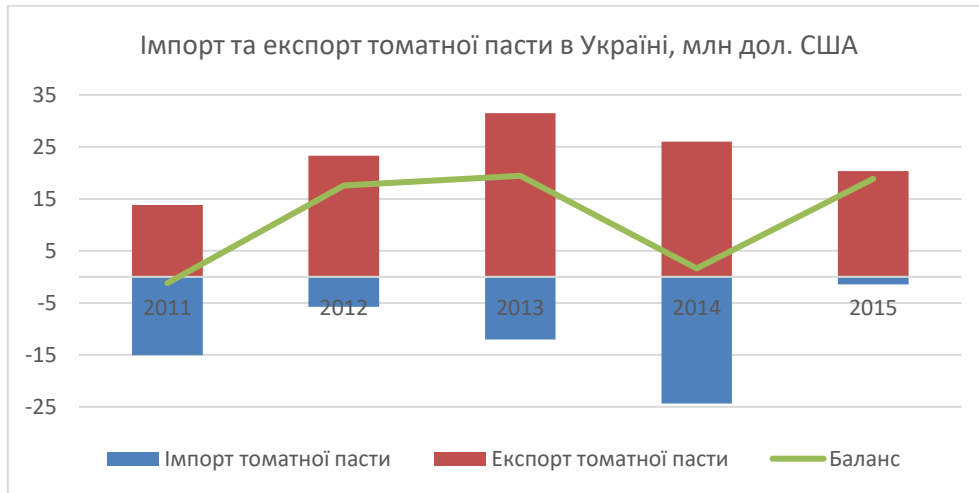

Рис. 3.51. Імпорт та експорт томатної паста в Україні в 2011-2015 рр.

Китай був головним постачальником томатної паста в Україну. Після падіння імпорту в 2012 р. Україна знову була вимушена його нарощувати в наступні два роки через зниження власного виробництва томатів відкритого ґрунту. В 2015 р. імпорт томатної паста знову впав до свого нового мінімуму.

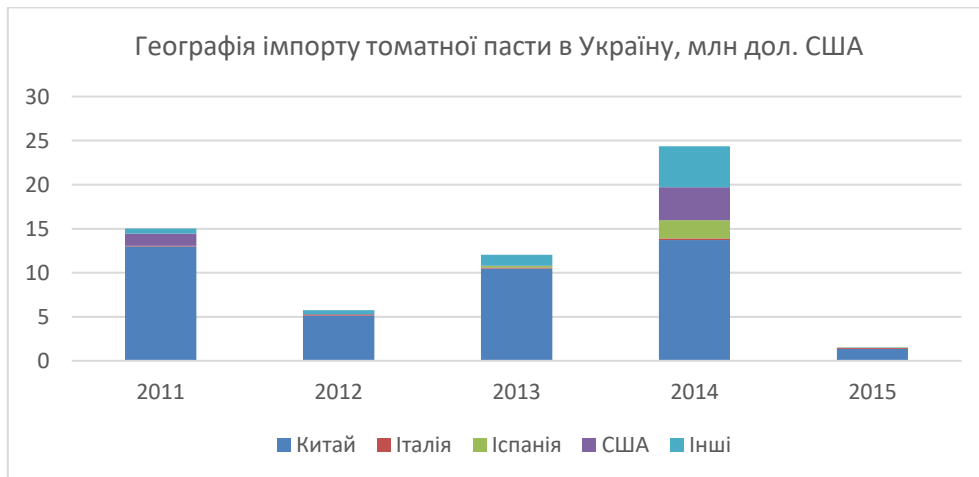

Рис. 3.52. Географічна структура імпорту томатної паста в Україну в 2011-2015 рр.

Ситуація з географією експорту томатної паста схожа на ситуацію з експортом консервованих огірків, адже до 2014 р. основним імпортером української томатної паста була Російська Федерація. Проте експортери цієї продукції змогли швидко переорієнтувати напрямки своїх поставок на альтернативні ринки збуту, у чому свою певну роль відігравали і квоти на імпорт томатної паста в ЄС. Тому падіння експорту (пов'язане з закриттям ринку РФ) не було настільки значним, як в інших випадках.

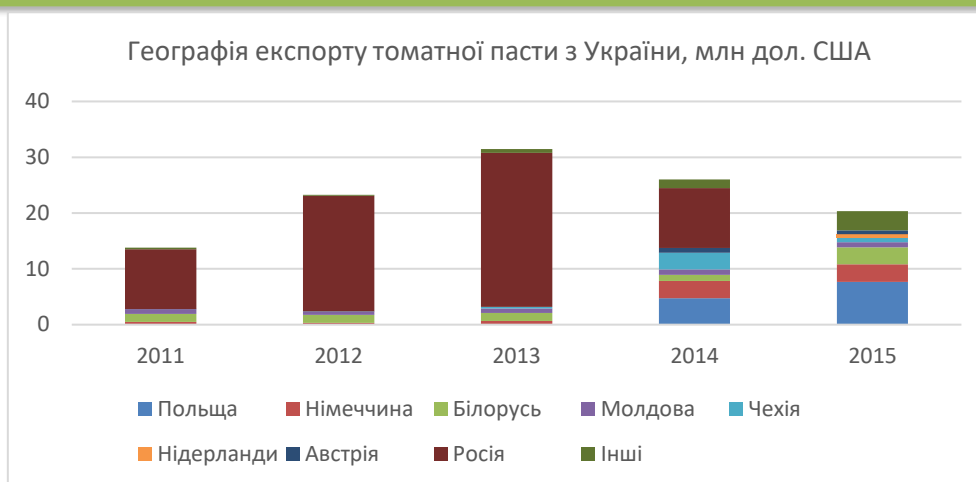

Рис. 3.53. Географічна структура експорту томатної пасту з України в 2011-2015 рр.

Джеми, желе, мармелади

Зовнішньоторговельний баланс України по джемам, желе та мармеладам – негативний, при цьому як експорт, так і імпорт значно знизились за останні п'ять років: експорт скоротився майже втричі, а імпорт впав у 2,5 рази за період 2011-2015 рр.

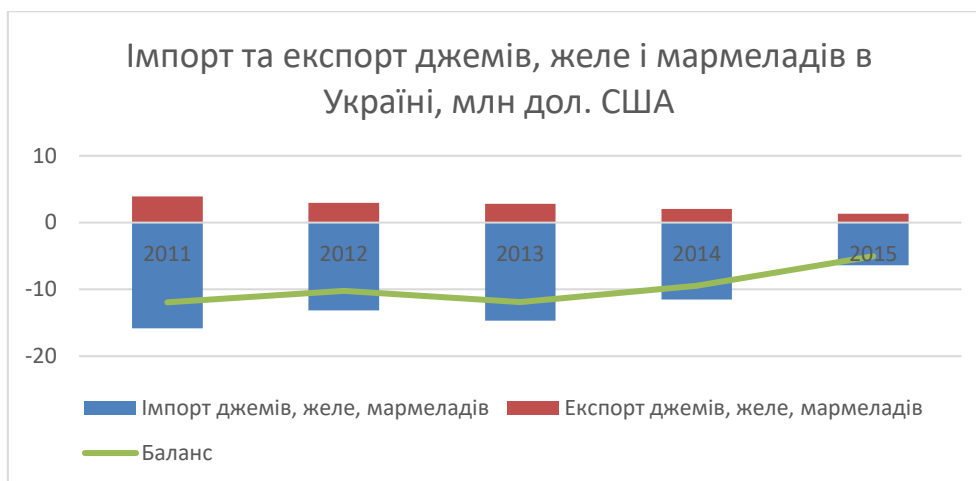

Рис. 3.54. Імпорт та експорт джемів, желе і мармеладів в Україні в 2011-2015 рр.

П'ятирічна динаміка в географії імпорту джемів, желе і мармеладів була негативною по відношенню до більшості постачальників цієї продукції в Україну. Так, практично тільки Іспанія і Туреччина змогли збільшити одночасно і обсяги експорту, і свою частку в загальному імпорті джемів, желе і мармеладів в Україні.

Табл. 3.11. Географічна структура імпорту джемів, желе, мармеладів в Україну

2011 р.			2015 р.		
країна	експорт, млн дол.	частка	країна	експорт, млн дол.	частка
Чилі	4,158	26%	Іспанія	1,183	19%
Греція	1,945	12%	Індія	745	12%
Росія	1,468	9%	Туреччина	666	10%
Польща	1,384	9%	Польща	572	9%
Еквадор	1,220	8%	Німеччина	471	7%
Індія	984	6%	Греція	320	5%
Угорщина	810	5%	Південна Африка	299	5%
Китай	489	3%	Молдова	285	4%
Туреччина	413	3%	Чилі	262	4%
Німеччина	326	2%	Угорщина	255	4%

Що стосується географії експорту даної продукції, то українські експортери желе, джемів і мармеладів практично повністю ставили акцент на поставках до країн СНД.

Рис. 3.55. Географічна структура експорту желе, джемів і мармеладів з України в 2011-2015

рр.

Плодоовочеві соки

За виключенням ситуації в 2011 р., зовнішньоторговельний баланс України по плодовоовочевим сокам був позитивним. При цьому апельсиновий та яблучний соки були головними категоріями імпорту та експорту соків в Україні відповідно. Частка першого в імпорті варіювалась в межах 28% та 43%, а другого в експорті – поміж 79% та 91% в 2011-2015 рр.

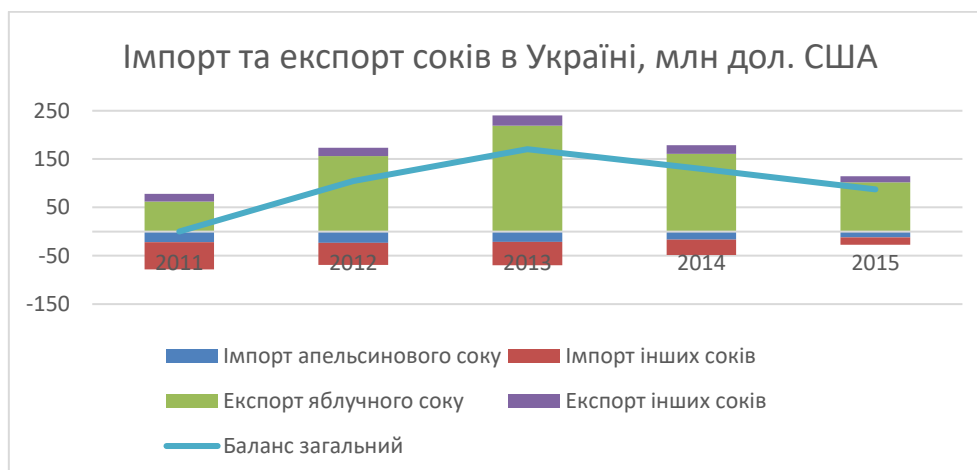

Рис. 3.56. Імпорт та експорт соків в Україні в 2011-2015 рр.

Слід також зазначити, що імпорт апельсинового соку в Україну поступово знижувався починаючи з 2012 р., тоді як експорт яблучного соку у грошовому вираженні зростав до 2013 р. і впав у період 2013-2015 рр.

Тим не менш, п'ятирічна тенденція по експорту яблучного соку у грошовому еквіваленті – позитивна, і показник 2015 р. на 64% перевищував результат, що продемонстрували українські експортери за п'ять років до того.

Що стосується імпорту яблучного соку у грошовому еквіваленті, то його характеризувала виключно негативна динаміка. Дана категорія практично повністю втратила свою роль на українському ринку в 2015 р., коли імпорт яблучного соку досягнув лише 958 тис. дол. США, тоді як експорт склав 102 млн дол. США.

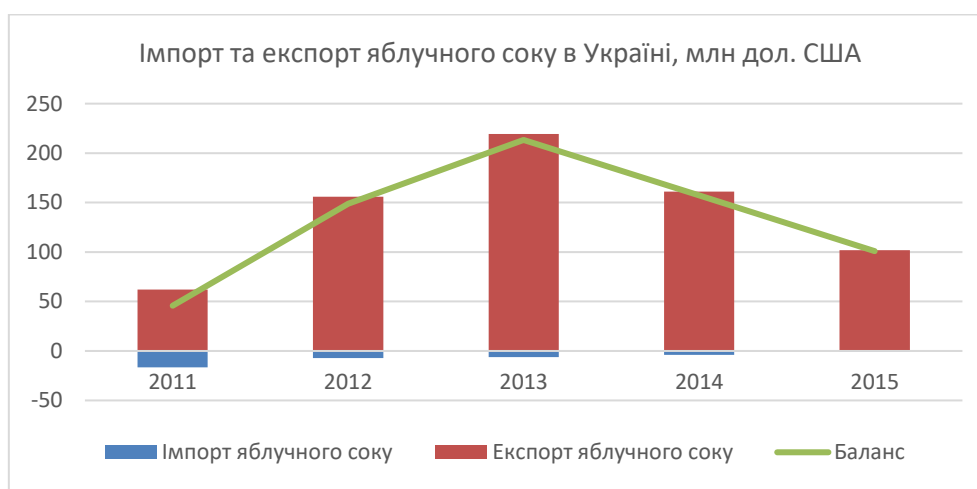

Рис. 3.57. Імпорт та експорт яблучного соку в Україні в 2011-2015 рр.

Китай, Росія і Молдова склали трійку лідерів по поставкам яблучного соку в Україну в 2011-2015 рр.

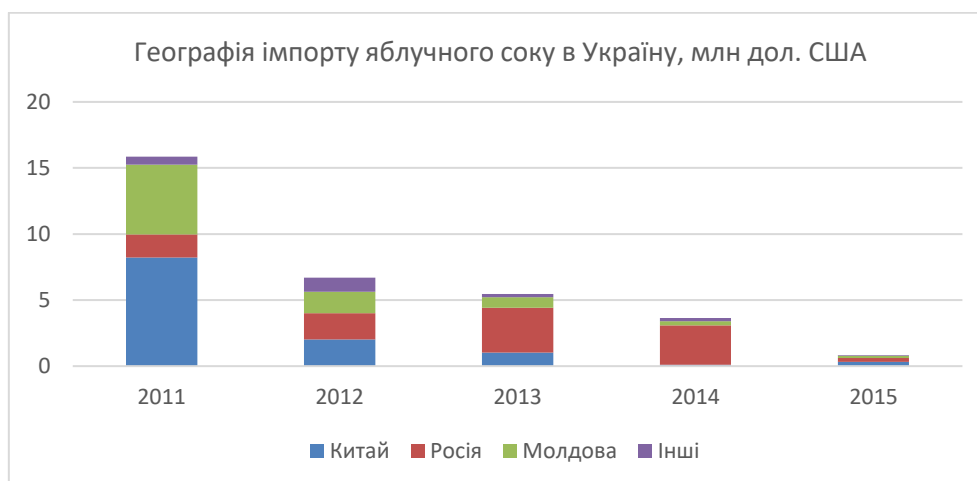

Рис. 3.58. Географічна структура імпорту яблучного соку в Україну в 2011-2015 рр.

Географія експорту яблучного соку з України представляла набагато більше країн-партнерів, серед яких РФ домінувала в 2011-2012 рр., після чого на перше місце вийшла Польща.

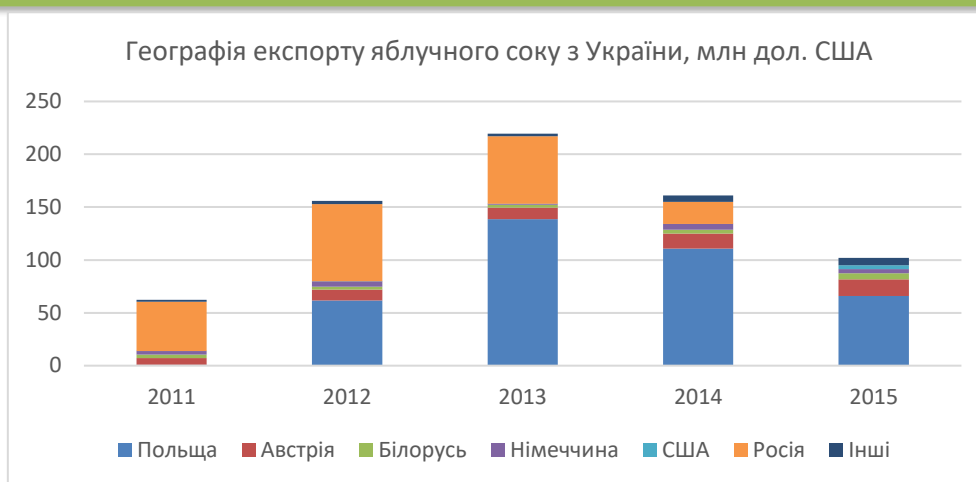

Рис. 3.59. Географічна структура експорту яблучного соку з України в 2011-2015 рр.

Кетчупи та соуси томатні

Кетчупи та інші томатні соуси були ще однією категорією зовнішньої торгівлі переробленими овочами та фруктами України, де демонструвався позитивний зовнішньоторговельний баланс у період 2011-2015 рр., незважаючи на падіння імпорту та зниження експорту за останні два роки.

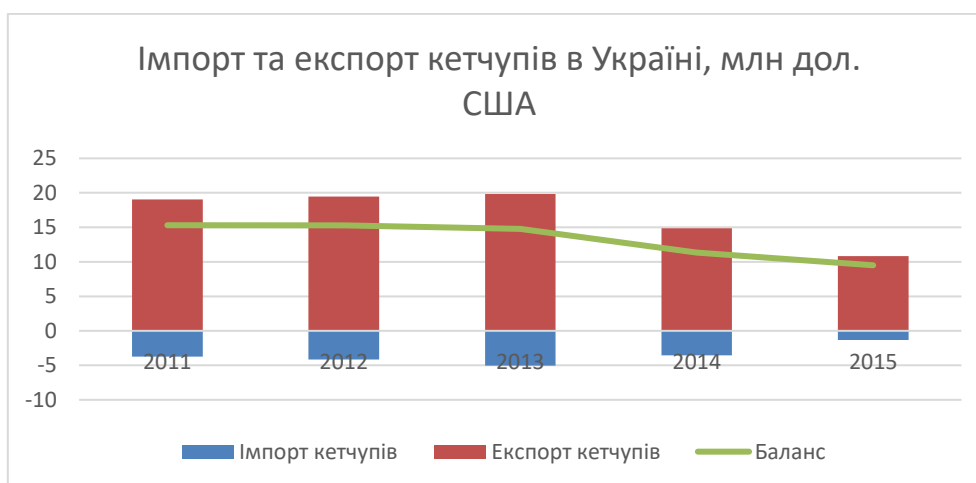

Рис. 3.60. Імпорт та експорт кетчупів в Україні в 2011-2015 рр.

Російська Федерація була основним експортером кетчупів та інших томатних соусів до України в 2011-2014 рр., проте в 2015 р. її частка практично зрівнялася з обсягами імпорту з Польщі.

Рис. 3.61. Географічна структура імпорту кетчупів в Україну в 2011-2015 рр.

Що стосується експорту кетчупів та інших томатних соусів, акцент ставиться на ринки країн СНД і Прибалтики.

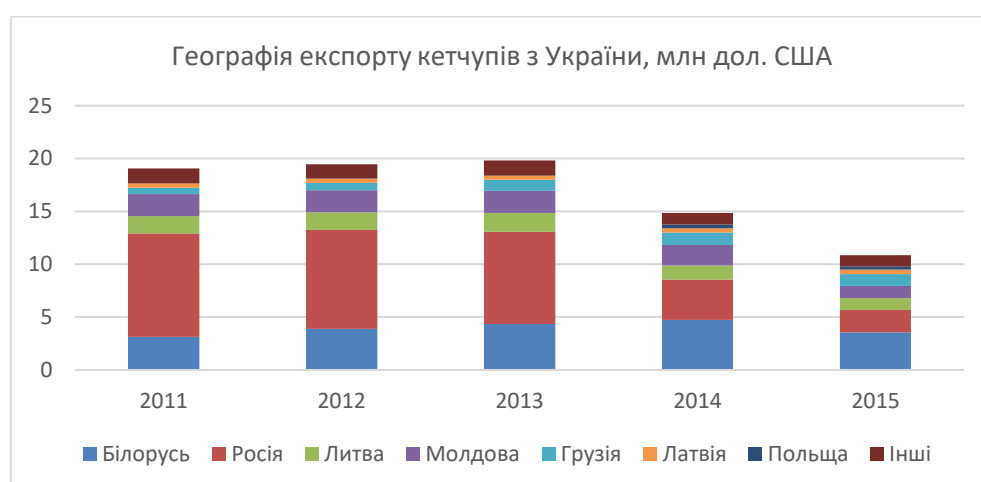

Рис. 3.62. Географічна структура експорту кетчупів з України в 2011-2015 рр.

Детальний аналіз експорту ТОП-10 категорій свіжих овочів, фруктів та горіхів в 2011-2015 рр. (по об'єму та динаміці)

Експорт волоських горіхів, лущених

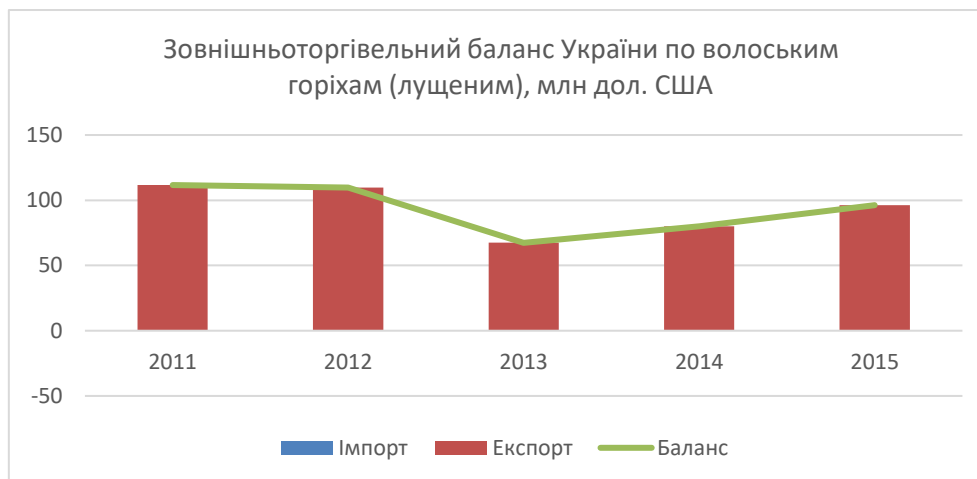

Рис. 3.63. Зовнішньоторгівельний баланс України по волоським горіхам (лущеним) в 2011-2015 рр.

Протягом останніх п'яти років Україна залишалася нетто-експортером волоських горіхів, як лущених, так і в шкаралупі.

Що стосується перших, то їх експорт з України в грошовому еквіваленті був відносно стабільним у 2011-2012 рр., потім впав в 2013 р. і поступово зростав до 2015 р. Однак, результат 2015 р. був на 14% меншим за рекордний показник 2011 р., коли експорт майже досягнув 112 млн дол. США.

Рис. 3.64. Експорт волоських горіхів (лущених) з України в 2011-2015 рр.

Схожу динаміку демонстрував і експорт даної категорії у натуральному вираженні, за виключенням зниження у 2015 р. Таким чином, показник експорту в 2015 р. (майже 24 тис. тонн) виявився на 12% меншим за рекордний результат 2011 р.

Табл. 3.12. Динаміка експорту волоського горіху (лущеного) до країн, що входили в ТОП-10 імпортерів в 2015 р. та РФ, млн дол. США

№ п/п	країна	2011	2012	2013	2014	2015	2011-2015	2013-2015	частка в 2011	частка в 2013	частка в 2015
	Всього	111,71	109,70	67,40	80,15	96,28	-14%	43%	100%	100%	100%
1	Іран	22,59	6,54	5,28	12,51	14,18	-37%	168%	20%	8%	15%
2	Франція	11,12	9,51	12,75	13,53	11,64	5%	-9%	10%	19%	12%
3	Ірак	8,25	19,28	5,59	7,05	11,24	36%	101%	7%	8%	12%
4	Угорщина	4,70	4,07	1,77	4,87	7,83	67%	342%	4%	3%	8%
5	Азербайджан	2,40	5,35	2,06	3,38	6,79	183%	230%	2%	3%	7%
6	Греція	2,49	3,18	3,28	3,84	5,48	121%	67%	2%	5%	6%
7	Ліван	4,98	4,78	3,53	3,25	5,12	3%	45%	4%	5%	5%
8	Молдова	2,05	0,36	2,32	1,03	5,09	148%	120%	2%	3%	5%
9	Румунія	0,27	1,77	6,49	9,17	3,77	1306%	-42%	0%	10%	4%
10	Туреччина	3,47	12,11	3,96	4,19	2,60	-25%	-34%	3%	6%	3%
	Росія	10,98	13,84	3,07	1,41	0,00	-100%	-100%	10%	5%	0%

Іран, Франція та Ірак були трьома найбільшими імпортерами волоського горіху (лущеного) з України в 2015 р. При цьому перші дві країни знизили свою частку в українському експорті в період 2011-2015 рр.

Слід зазначити, що заборона на поставки української продукції в Росію не мала значного впливу на експорт лущених волоських горіхів з України, адже частка Росії в українському експорті не перевищувала 10%.

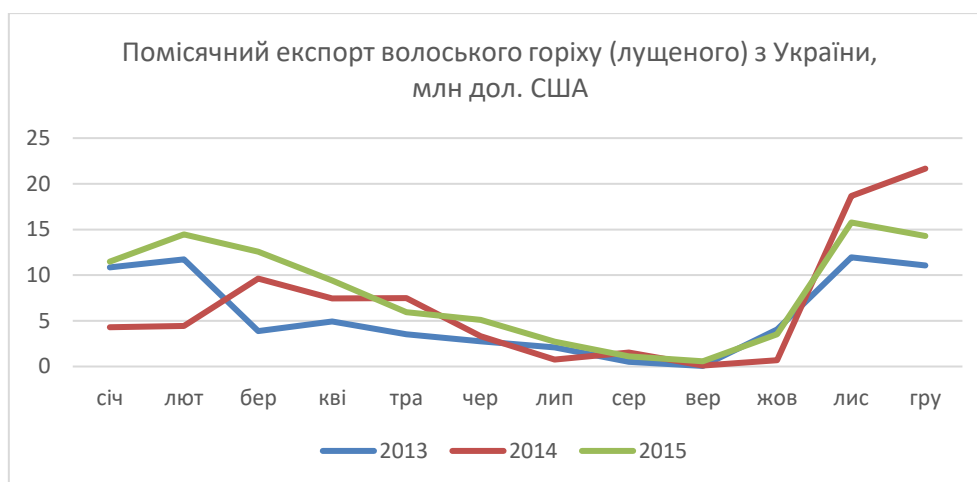

Рис. 3.65. Помісячний експорт волоського горіху (лущеного) з України в 2013-2015 рр.

Експорт волоських горіхів (лущених) в грошовому вираженні досягає свого піку в листопаді-грудні, а потім поступово знижується до мінімуму улітку.

Оскільки сектор експорту завжди відігравав значну роль у сегменті волоських горіхів, ситуація на валютному ринку України була одним із головних факторів впливу на динаміку експортних цін. Даний фактор мав особливо сильний вплив на ціноутворення в 2014 р., коли середньомісячні ціни коливалися від 1122 дол. США за тону в лютому до 7259 дол. США за тону в жовтні.

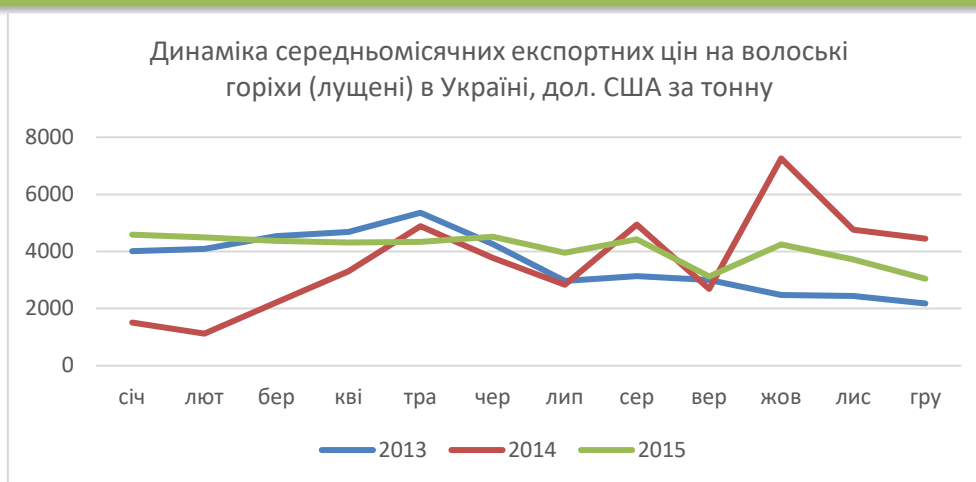

Рис. 3.66. Динаміка середньомісячних експортних цін на волоські горіхи (лущені) в Україні в 2013-2015 рр.

Іран та Ірак були головними імпортерами волоських горіхів (лущених) з України у листопаді-грудні 2015 р. У свою чергу, Франція відігравала значну роль на початку року. Пік експорту до Азербайджану прийшовся на лютий, а до Угорщини - на лютий-березень 2015 р.

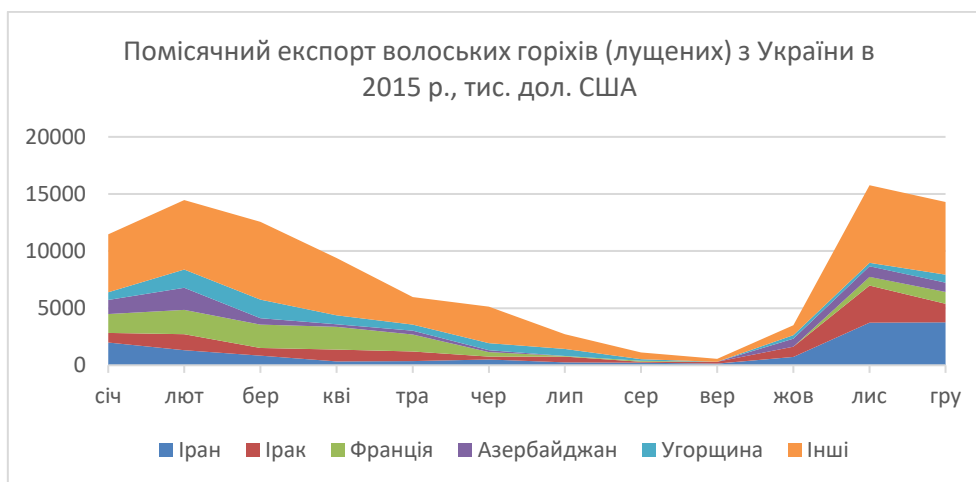

Рис. 3.67. Географія експорту волоських горіхів (лущених) з України в 2015 р.

Експорт волоських горіхів (у шкаралупі)

Як і у випадку з лущеними волоськими горіхами, зовнішньоторговельний баланс України по даній продукції у шкаралупі був позитивним. Тим не менш, п'ятирічна динаміка поставок виявилася негативною, і експорт нелущених волоських горіхів досяг мінімуму в 4,6 тис. тонн в натуральному вираженні та 5,5 млн дол. США в грошовому еквіваленті в 2015 р.

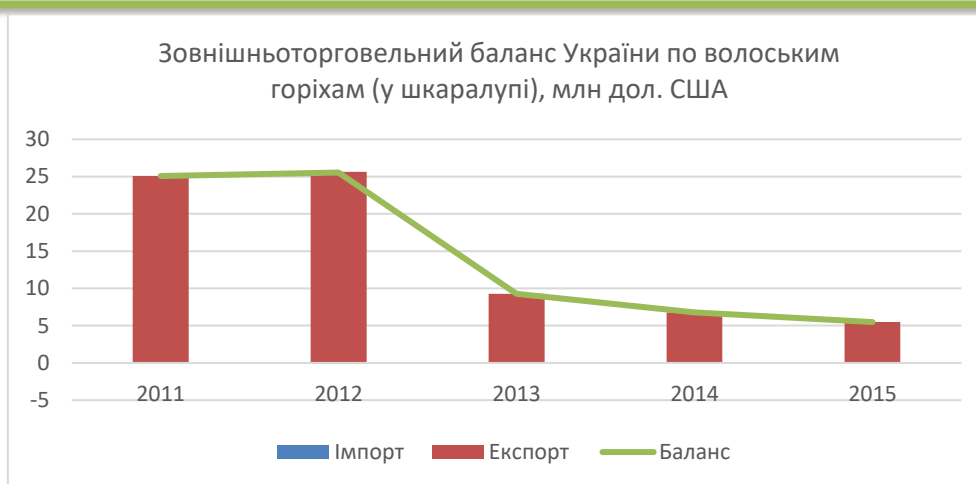

Рис. 3.68. Зовнішньоторговельний баланс України по волоським горіхам (у шкаралупі) в 2011-2015 рр.

Рис. 3.69. Експорт волоських горіхів (у шкаралупі) з України в 2011-2015 рр.

Туреччина та Ірак були двома головними країнами-імпортерами волоських горіхів у шкаралупі з України в грошовому вираженні в період з 2011 по 2015 роки, і їх загальна частка коливалась поміж 78% в 2012 р. та 54% в 2014 р.

Табл. 3.13 Динаміка експорту волоського горіху (у шкаралупі) до країн, що входили в ТОП-10 імпортерів в 2015 р. та РФ, млн дол. США

№ п/п	країна	2011	2012	2013	2014	2015	2011-2015	2013-2015	частка в 2011	частка в 2013	частка в 2015
	Всього	25,08	25,65	9,26	6,77	5,51	-78%	-41%	100%	100%	100%
1	Туреччина	5,44	10,40	2,22	2,31	3,17	-42%	43%	22%	24%	58%
2	Ірак	10,41	9,66	3,22	1,35	0,80	-92%	-75%	42%	35%	15%
3	Румунія	0,13	0,57	1,10	1,67	0,38	203%	-66%	0%	12%	7%
4	Туркменістан	0,00	0,00	0,00	0,00	0,24			0%	0%	4%
5	Болгарія	0,20	0,00	0,01	0,32	0,22	9%	3029%	1%	0%	4%
6	Іран	0,87	0,02	0,18	0,10	0,14	-84%	-24%	3%	2%	3%
7	Алжир	0,35	0,24	0,00	0,00	0,08	-78%		1%	0%	1%
8	Азербайджан	1,47	1,33	0,97	0,16	0,08	-95%	-92%	6%	10%	1%
9	Албанія	0,02	0,03	0,04	0,03	0,07	350%	100%	0%	0%	1%
10	Молдова	0,16	0,00	0,23	0,00	0,06	-63%	-73%	1%	2%	1%
	Росія	0,71	0,77	0,09	0,04	0,00	-100%	-100%	3%	1%	0%

За виключенням січня-лютого 2013 р. експорт українських волоських горіхів у шкаралупі був відносно стабільним з початку року аж до жовтня, після чого розпочиналося його стрімке зростання.

Рис. 3.70. Помісячний експорт волоських горіхів (у шкаралупі) з України в 2012-2015 рр.

Що стосується експортних цін, то їх мінімум реєструвався влітку, а динаміка в інші періоди року не була такою значною.

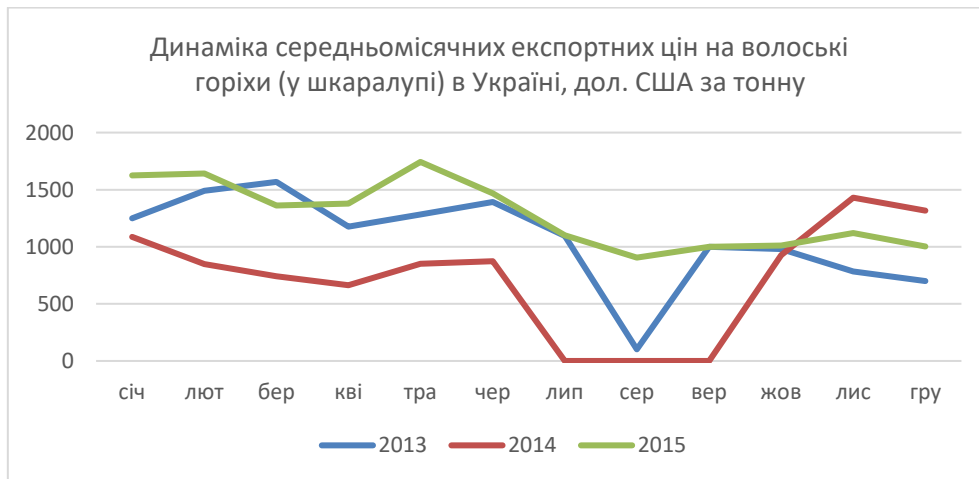

Рис. 3.71. Динаміка середньомісячних експортних цін на волоські горіхи (у шкаралупі) в Україні в 2013-2015 рр.

Туреччина була головним імпортером волоських горіхів у шкаралупі з України практично кожного місяця 2015 р., а пік експорту до інших країн, що входили у ТОП-5 імпортерів фіксувався в листопаді-грудні.

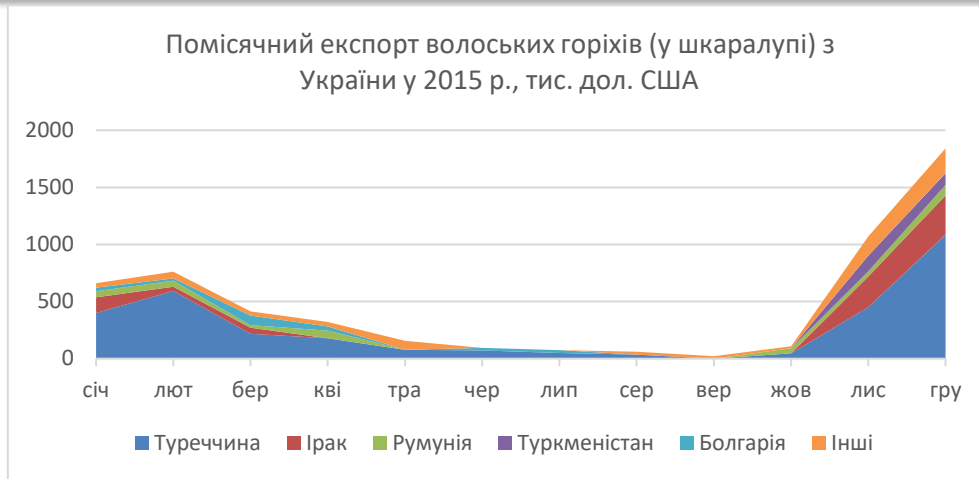

Рис. 3.72. Географія експорту волоських горіхів (у шкаралупі) з України в 2015 р.

Експорт томатів

У грошовому еквіваленті Україна залишалася нетто-імпортером томатів в період 2011-2015 рр.

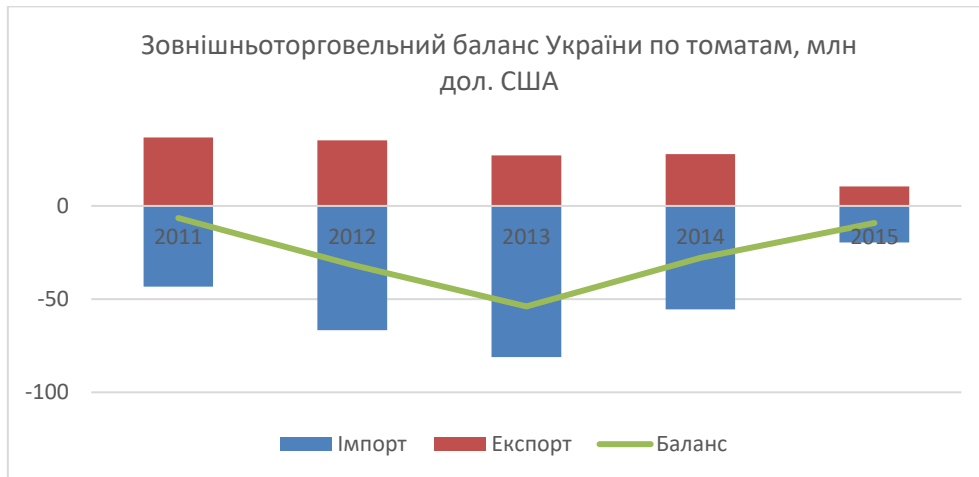

Рис. 3.73. Зовнішньоторговельний баланс України по томатам в 2011-2015 рр.

Експорт томатів як у дол. США, так і в натуральному вираженні демонстрував негативну динаміку в останні п'ять років, і особливо відчутне зниження відбулось у 2015 р. Таким чином, експорт українських томатів в 2015 р. був на 72% нижчим в дол. США та на 69% в тоннах за результат 2011 р.

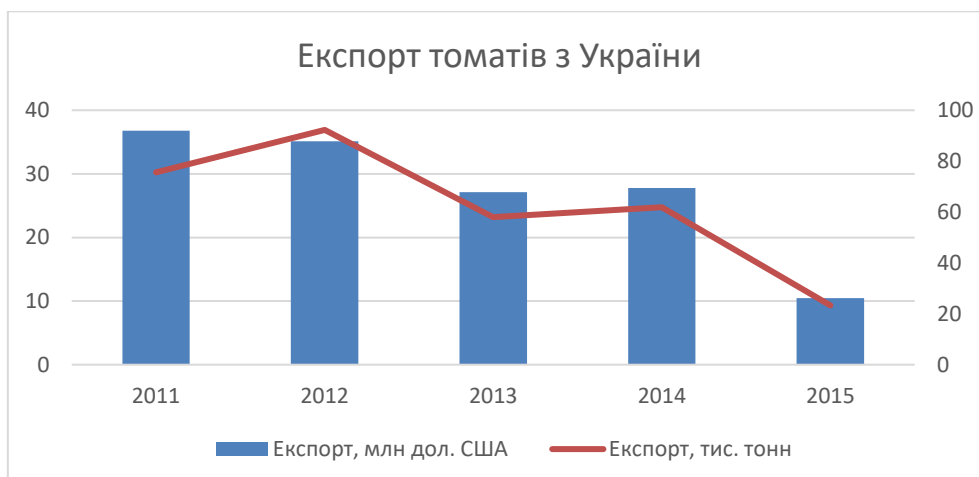

Рис. 3.74. Експорт томатів з України в 2011-2015 рр.

Табл. 3.14. Динаміка експорту томатів до країн, що входили в ТОП-7 імпортерів в 2015 р. та РФ, млн дол. США

№ п/п	країна	2011	2012	2013	2014	2015	2011-2015	2013-2015	частка в 2011	частка в 2013	частка в 2015
	Всього	36,79	35,12	27,13	27,76	10,45	-72%	-61%	100%	100%	100%
1	Білорусь	1,63	3,72	4,09	8,65	7,74	374%	90%	4%	15%	74%
2	Польща	0,00	0,00	0,00	0,00	1,85			0%	0%	18%
3	Латвія	0,00	0,00	0,00	0,02	0,45			0%	0%	4%
4	Естонія	0,00	0,00	0,00	0,00	0,15			0%	0%	1%
5	Литва	0,00	0,00	0,00	0,03	0,12			0%	0%	1%
6	Молдова	0,00	0,04	0,01	0,02	0,10		1533%	0%	0%	1%
7	Болгарія	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02	1800%		0%	0%	0%
	Росія	35,13	31,33	23,02	18,96	0,00	-100%	-100%	95%	85%	0%

Білорусь, Польща та Латвія були головними імпортерами томатів з України в 2015 р. (після введення російського ембарго). При цьому частка першої досягала 74% у загальному експорті українських томатів у грошовому вираженні.

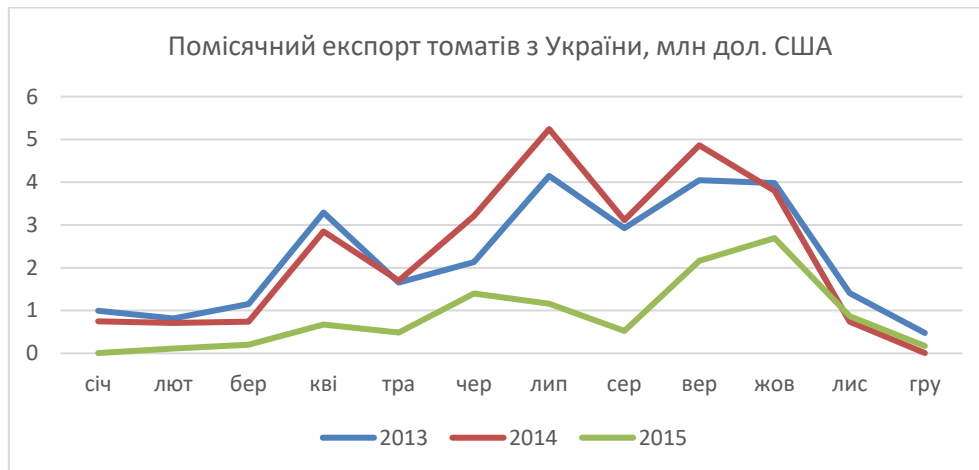

Рис. 3.75. Помісячний експорт томатів з України в 2013-2015 рр.

В 2013-2014 рр. було декілька піків експорту українських томатів, коли обсяги у грошовому вираженні досягали максимуму – квітень, липень та вересень-жовтень. Ситуація в 2015 р. була схожою, проте об'єми експорту були значно нижчими за попередні роки, за виключенням листопада-грудня.

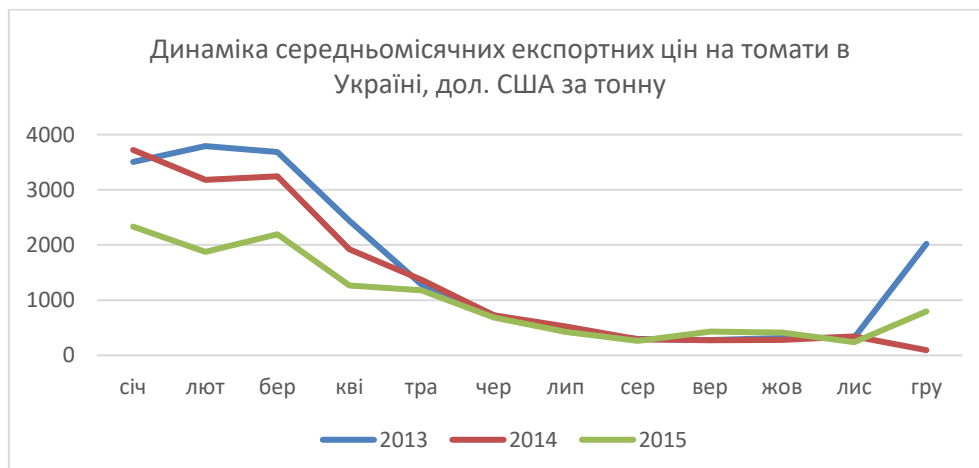

Рис. 3.76. Динаміка середньомісячних експортних цін на томати в Україні в 2013-2015 рр.

Що стосується середньомісячних експортних цін на томати, Україна завжди розпочинала рік з їх найбільших показників в січні-березні. Потім ціни поступово знижувались до свого мінімуму у кінці літа і починали зростати лише в грудні.

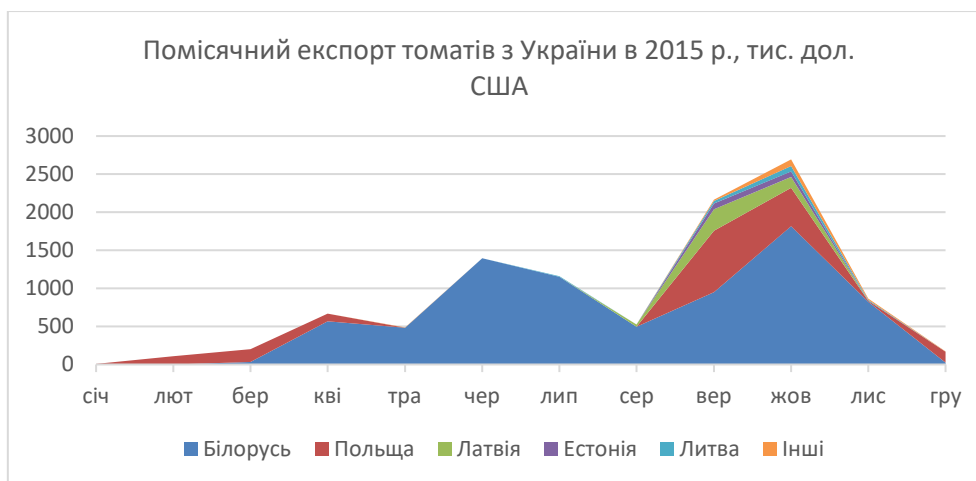

Рис. 3.77. Географія експорту томатів з України в 2015 р.

Білорусь була головним імпортером томатів з України протягом усього 2015 р., коли український експорт демонстрував найвищі показники в грошовому вираженні. Експорт до Польщі, Латвії та Естонії сягав максимуму у вересні-жовтні через дефіцит продукції місцевого виробництва на цих ринках.

Експорт огірків

За виключенням ситуації в 2011 р., Україна завжди демонструвала негативний зовнішньоторговельний баланс по свіжим огіркам. У свою чергу, експорт даної продукції у грошовому еквіваленті постійно знижувався і досяг свого мінімуму в 2015 р.

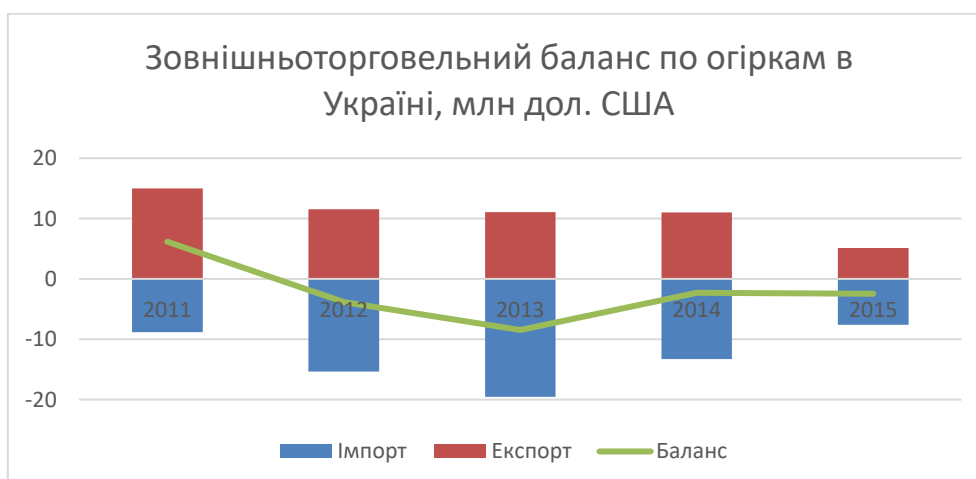

Рис. 3.78. Зовнішньоторговельний баланс по огіркам в Україні в 2011-2015 рр.

Ситуація з експортом огірків у натуральному вираженні була схожою, за виключенням 2014 р., коли тоннаж експорту майже досяг показника 2011 р. Тим не менш, через заборону імпорту, введеною Росією, експортні поставки обвалилися в 2015 р. і становили лише 5,5 тис. тонн вартістю 5,1 млн дол. США.

Рис. 3.79. Експорт огірків з України в 2011-2015 рр.

Табл. 3.15. Динаміка експорту огірків до країн, що входили в ТОП-6 імпортерів в 2015 р. та РФ, тис. дол. США

№ п/п	країна	2011	2012	2013	2014	2015	2011-2015	2013-2015	частка в 2011	частка в 2013	частка в 2015
	Всього	15006	11534	11083	10995	5141	-66%	-54%	100%	100%	100%
1	Білорусь	140	203	171	967	4052	2794%	2270%	1%	2%	79%
2	Польща	0	0	0	0	816			0%	0%	16%
3	Литва	0	0	0	0	177			0%	0%	3%
4	Чехія	0	0	0	113	37			0%	0%	1%
5	Естонія	0	0	0	0	25			0%	0%	0%
6	Латвія	0	0	0	0	16			0%	0%	0%
	Росія	14852	11317	10896	9904	0	-100%	-100%	99%	98%	0%

Після 2014 р. Білорусь стала головним зовнішнім ринком збуту для українських огірків з часткою в 79% від загального експорт з України у грошовому вираженні. В 2015 р. Україна вперше експортувала огірки до Польщі, Литви, Естонії та Латвії, проте ці об'єми були нездатними компенсувати втрату ринку Російської Федерації.

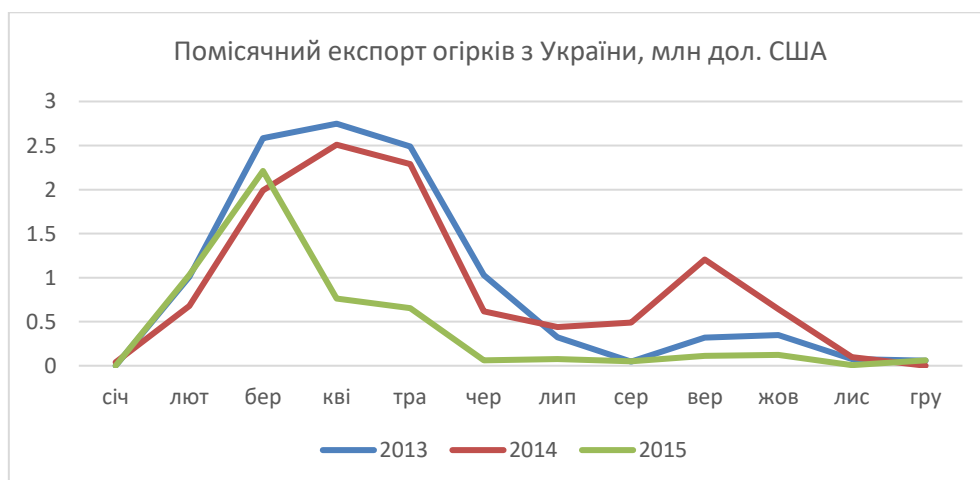

Рис. 3.80. Помісячний експорт огірків з України в 2013-2015 рр.

Зазвичай експорт огірків з України в грошовому вираженні розпочинав своє зростання на початку року і досягав піку в березні-травні. Починаючи з червня експорт огірків у дол. США був відносно стабільним, за виключенням стрімкого зростання у вересні 2014 р, через активний

попит на російському ринку (нагадаємо, що заборона на імпорт плодоовочевої продукції з України до РФ була введена в дію наприкінці жовтня 2014 року).

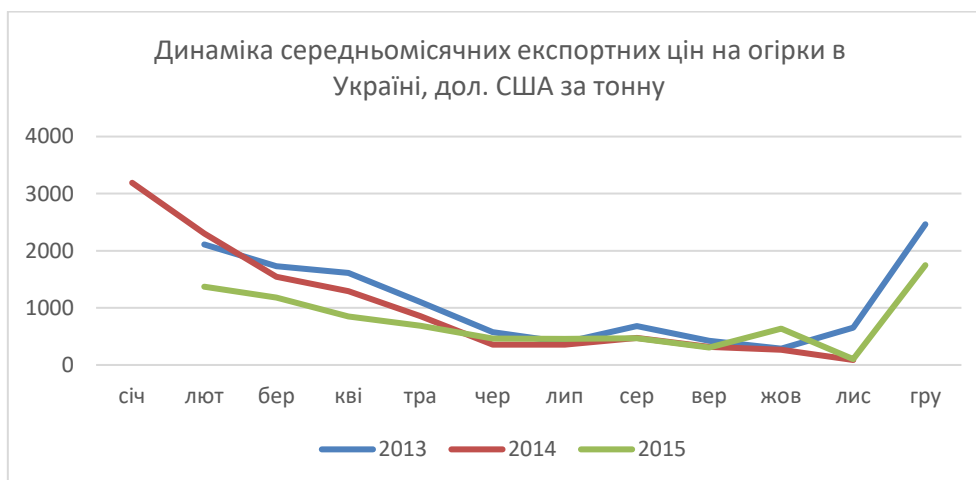

Рис. 3.81. Динаміка середньомісячних експортних цін на огірки в Україні в 2013-2015 рр.

Що стосується експортних цін на огірки в Україні, їх мінімум також фіксувався в середині року, а максимальних показників вони досягали взимку і навесні.

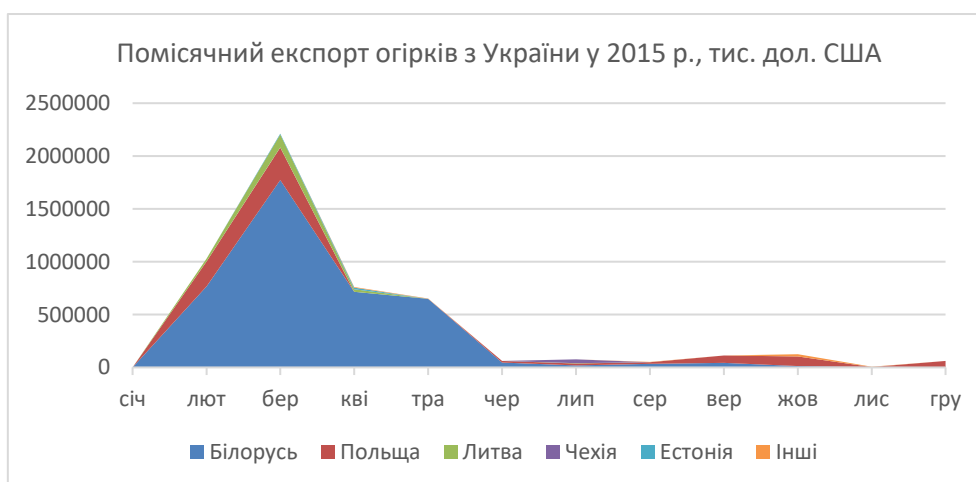

Рис. 3.82. Географія експорту огірків з України в 2015 р.

Білорусь була головним імпортером огірків з України у всі місяці пікового експорту даної продукції в 2015 р. Експорт до Польщі та Литви досягав максимуму в березні, а частка Чехії була найбільшою в липні.

Експорт кавунів

Рис. 3.83. Зовнішньоторговельний баланс України по кавунам в 2011-2015 рр.

В період 2011-2015 рр. Україна мала позитивний зовнішньоторговельний баланс по кавунам, і імпорт практично не відігравав значної ролі в даному плані, досягши свого мінімуму в 2015 р.

Рис. 3.84. Експорт кавунів з України в 2011-2015 рр.

Незважаючи на дещо нестабільну динаміку розвитку експорту кавунів, його п'ятирічний показник – позитивний, і результат 2015 р. виявився рекордними як у грошовому, так і в натуральному вираженні.

Табл. 3. 16. Динаміка експорту кавунів до країн, що входили в ТОП-7 імпортерів в 2015 р. та РФ, тис. дол. США

№ п/п	країна	2011	2012	2013	2014	2015	2011-2015	2013-2015	частка в 2011	частка в 2013	частка в 2015
	Всього	3427	2605	3333	2966	3748	9%	-3%	100%	100%	100%
1	Польща	406	364	463	247	1555	283%	14%	12%	14%	41%
2	Білорусь	1134	987	1314	1564	794	-30%	16%	33%	39%	21%
3	Естонія	399	486	614	365	443	11%	54%	12%	18%	12%
4	Молдова	98	108	53	145	371	279%	-46%	3%	2%	10%
5	Литва	337	116	441	219	333	-1%	31%	10%	13%	9%
6	Латвія	783	417	397	424	244	-69%	-49%	23%	12%	7%
7	Росія	158	24	23	1	0	-100%	-85%	5%	1%	0%

	Усього	3427	2605	3333	2966	3748	9%	-3%	100%	100%	100%
--	--------	------	------	------	------	------	----	-----	------	------	------

Оскільки доля Росії в експорті кавунів з України у грошовому вираженні не перевищувала 5% в 2011 р., то заборона на імпорту української продукції не мала значного впливу на експорт кавунів. При цьому слід зазначити зростаючу частку Польщі у структурі експорту кавунів з України і майже чотирикратне збільшення даного експорту в грошовому еквіваленті за останні п'ять років.

Рис. 3.85. Помісячний експорт кавунів з України в 2013-2015 рр.

Пік експорту кавунів з України фіксується в липні-серпні, коли середні експортні ціни поступово знижуються.

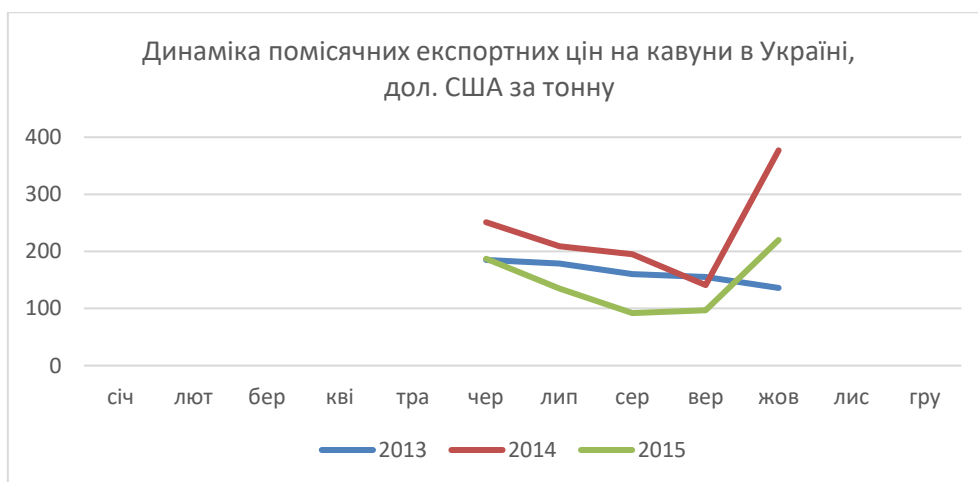

Рис. 3.86. Динаміка помісячних експортних цін на кавуни в Україні

Польща, Білорусь та Естонія (топ-три імпортерів кавунів з України) демонструють найбільші показники імпорту в серпні, тоді як Молдова (четверта країна у рейтингу) – у вересні-жовтні, коли обсяги українського експорту в грошовому вираженні відносно невисокі.

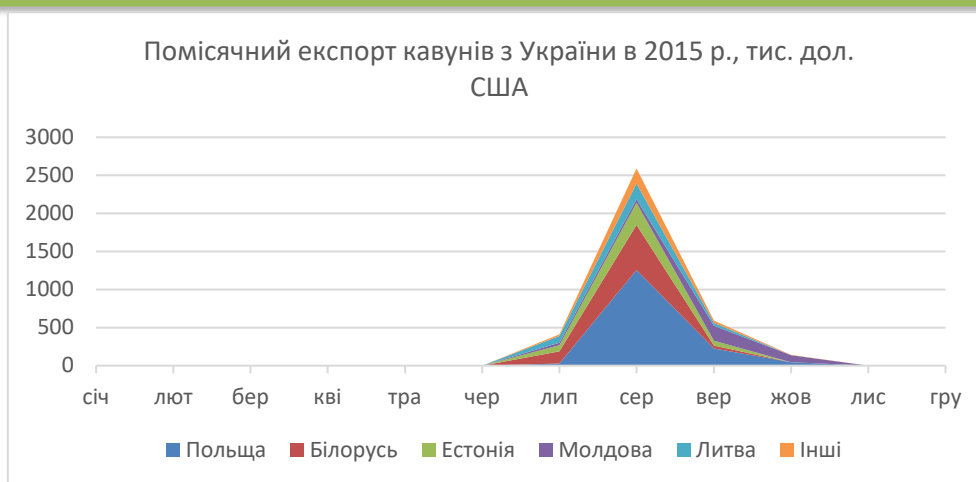

Рис. 3.87. Географія експорту кавунів з України в 2015 р.

Експорт цибулі на ріпку

Ситуація з зовнішньоторговельним балансом України по цибулі на ріпку була нестабільною за останні п'ять років. За цей період експорт тричі перевищував імпорт в грошовому вираженні. Проте в 2011 та 2014 рр. показники зовнішньоторговельного балансу були негативними через рекордні об'єми імпорту даної продукції, через зниження виробництва цибулі на ріпку в країні.

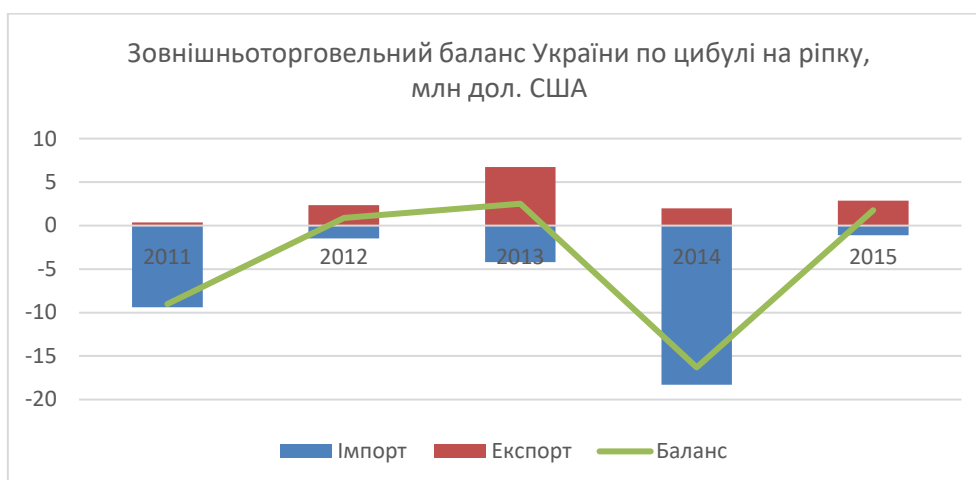

Рис. 3.88. Зовнішньоторговельний баланс України по цибулі на ріпку в 2011-2015 рр.

Не зважаючи на стрімке падіння експорту в 2014 р. (як у натуральному, так і у грошовому вираженні) після рекордних показників 2013 р., його п'ятирічна динаміка виявилася позитивною. При цьому показники 2015 р. майже у вісім разів перевищували показники 2011 р.

Рис. 3.89. Експорт цибулі на ринку з України в 2011-2015 рр.

Табл. 3.17. Динаміка експорту цибулі ріпчастої до країн, що входили в ТОП-7 імпортерів в 2015 р. та РФ, тис. дол. США

№ п/п	країна	2011	2012	2013	2014	2015	2011-2015	2013-2015	частка в 2011	частка в 2013	частка в 2015
	Всього	358	2369	6724	1988	2858	698%	-57%	100%	100%	100%
1	Грузія	4	122	718	360	866	21550%	21%	1%	11%	30%
2	Білорусь	26	434	251	389	699	2588%	178%	7%	4%	24%
3	Великобританія	0	0	0	1	377			0%	0%	13%
4	Ірак	0	54	1893	274	209		-89%	0%	28%	7%
5	Казахстан	0	0	0	0	192			0%	0%	7%
6	Молдова	58	357	198	5	189	226%	-5%	16%	3%	7%
7	Вірменія	0	11	60	103	153		155%	0%	1%	5%
	Росія	184	1092	2709	670	0	-100%	-100%	51%	40%	0%

Заборона на імпорт української продукції, що була введена Росією, повністю змінила мапу українського експорту цибулі ріпчастої в 2015 р. Так, значне зростання поставок відбулося в Грузію, Казахстан, Вірменію та Молдову. Україна також відкрила для себе ринок Великобританії. При цьому в даному випадку експортувалася саме цибуля із доданою вартістю – чищена.

Що стосується середньомісячних показників експорту цибулі на ринку та експортних цін на неї, то, оскільки експорт даної продукції був ситуативного характеру та повністю залежав від ситуації на внутрішньому ринку України, будь-яких системних трендів у їх динаміці відокремити неможливо.

Рис. 3.90. Помісячний експорт цибулі на ринку з України в 2013-2015 рр.

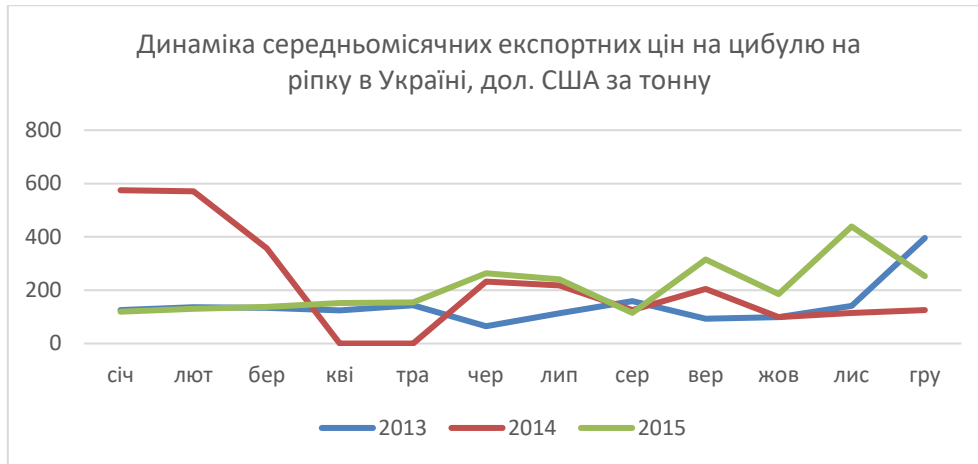

Рис. 3.91. Динаміка середньомісячних експортних цін на цибулю на ринку в Україні в 2013-2015 рр.

Грузія та Ірак були головними імпортерами цибулі на ринку з України на початку 2015 р. Ближче до квітня пальму першості перехопили Білорусь та Казахстан, і перша залишалася головним імпортером даної продукції до липня. Що стосується експорту до Великобританії, то він досягав максимальних позначок у вересні-грудні 2015 р.

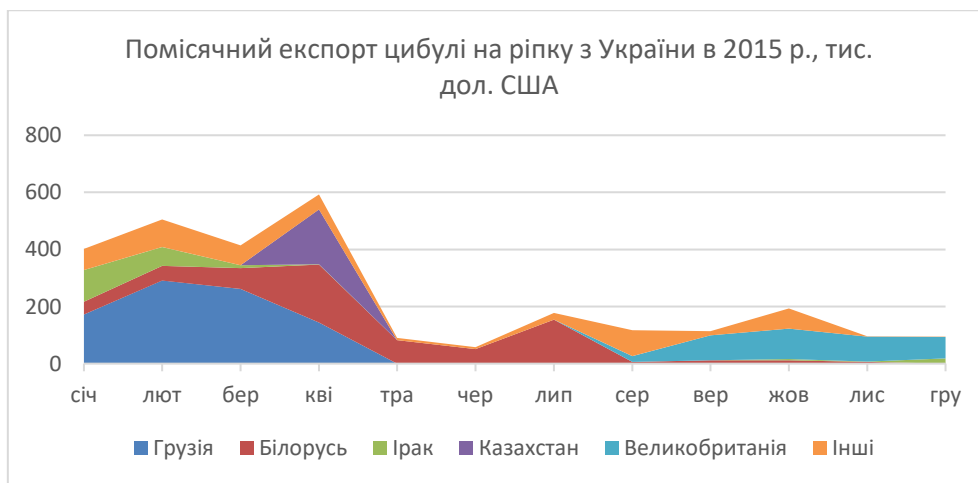

Рис. 3.92. Географія експорту цибулі на ринку з України в 2015 р.

Експорт картоплі

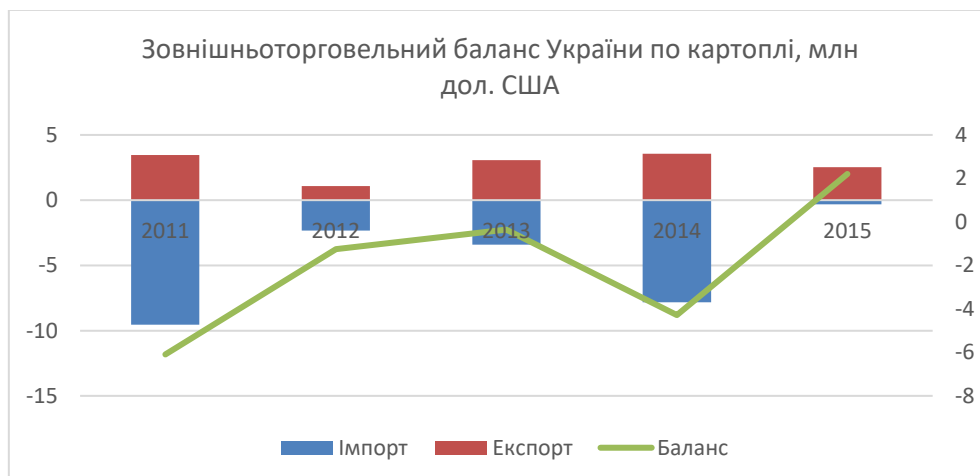

Рис. 3.93. Зовнішньоторговельний баланс України по картоплі в 2011-2015 рр.

За виключенням ситуації в 2015 р., коли імпорт картоплі в Україну досяг свого п'ятирічного мінімуму, зовнішньоторговельний баланс в грошовому вираженні був негативним, хоча і практично досягав нульової позначки в 2013 р.

Рис. 3.94. Експорт картоплі з України в 2011-2015 рр.

П'ятирічна динаміка експорту в дол. США – також негативна, хоча експорт в натуральному вираженні був відносно стабільним з 2013 р.

Табл. 3.18. Динаміка експорту картоплі до країн, що входили в ТОП-5 імпортерів в 2015 р. та РФ, тис. дол. США

№ п/п	країна	2011	2012	2013	2014	2015	2011-2015	2013-2015	частка в 2011	частка в 2013	частка в 2015
	Всього	3450	1090	3058	3559	2527	-27%	-17%	100%	100%	100%
1	Білорусь	6	214	531	1358	1238	20533%	133%	0%	17%	49%
2	Грузія	147	111	0	732	423	188%		4%	0%	17%
3	ОАЕ	8	0	0	0	420	5150%		0%	0%	17%
4	Азербайджан	214	8	0	130	227	6%		6%	0%	9%
5	Молдова	0	243	690	4	194		-72%	0%	23%	8%
	Росія	2842	399	1119	1296	1	-100%	-100%	82%	37%	0%

В 2015 р. Білорусь імпортувала приблизно половину усіх експортних об'ємів картоплі з України. Грузія та ОАЕ були другою та третьою країнами в даному рейтингу відповідно.

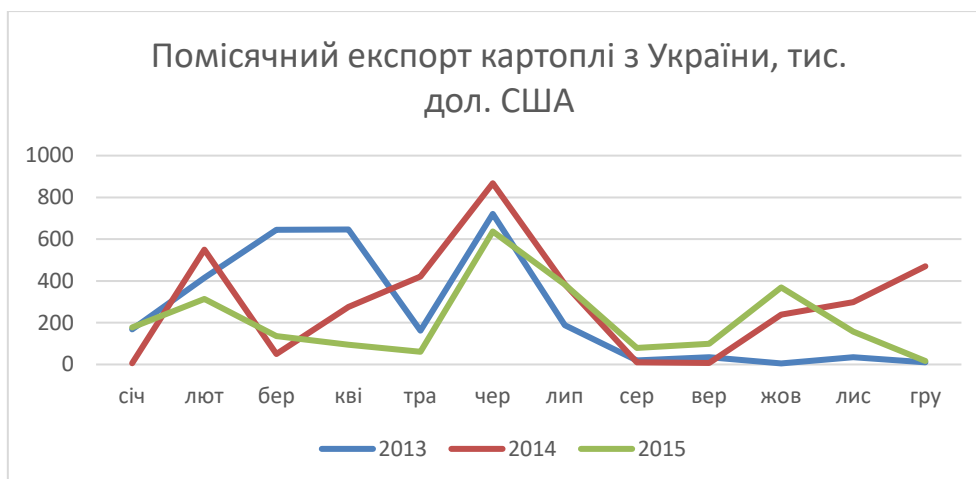

Рис. 3.95. Помісячний експорт картоплі з України в 2013-2015 рр.

Помісячна розбивка експорту картоплі з України в грошовому еквіваленті не виділяє певних сталих трендів (окрім піку експорту в червні і значного падіння в серпні-вересні). По-перше, ситуація з експортом частково залежала від курсу української гривні на валютному ринку, і, по-друге, експорт картоплі з України не характеризувався системністю і рішення щодо експортних поставок приймається виробниками з огляду саме на ситуацію на внутрішньому ринку.

Ці ж самі фактори відігравали головну роль у формуванні експортних цін на картоплю в Україні.

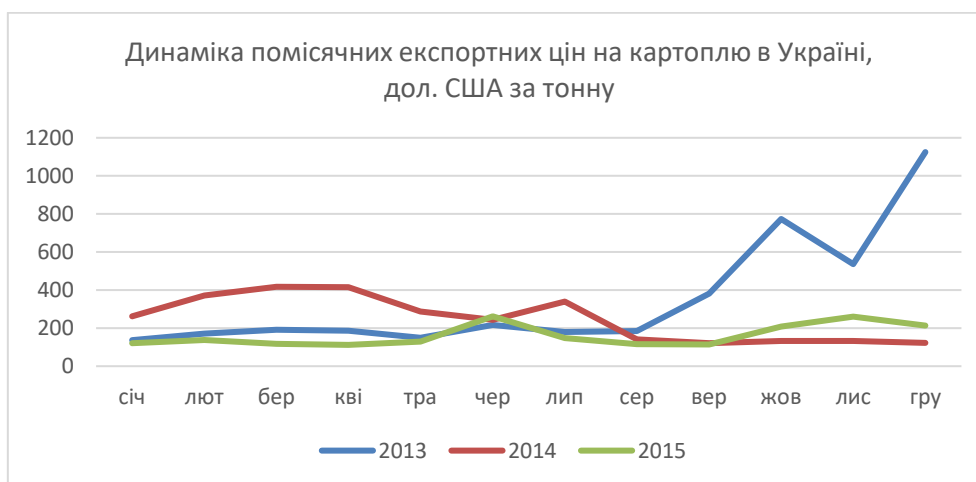

Рис. 3.96. Динаміка помісячних експортних цін на картоплю в Україні в 2013-2015 рр.

Три країни були головними драйверами розвитку експорту української картоплі в грошовому вираженні в 2015 р.: Грузія відіграла значну роль в січні-квітні, пік експорту до Білорусі прийшовся на червень-липень, а ОАЕ були головним імпортером в жовтні-грудні.

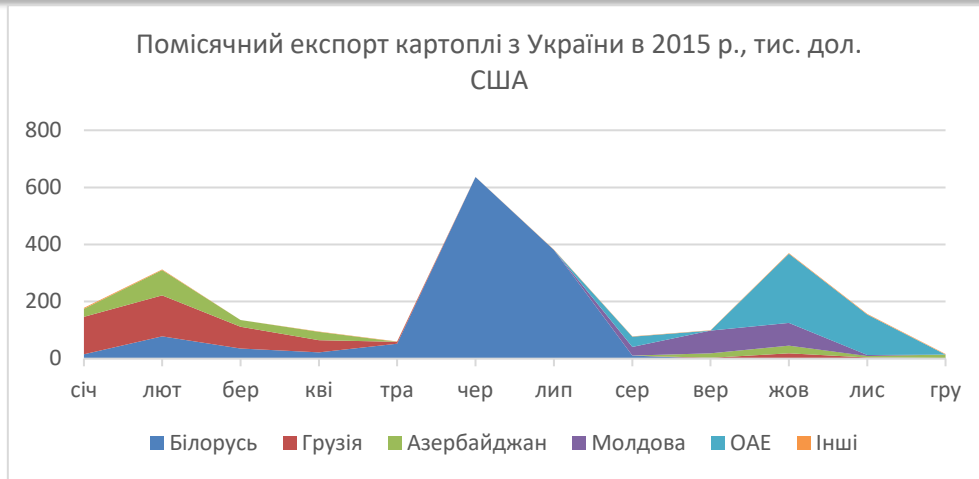

Рис. 3.97. Географія експорту картоплі з України в 2015 р.

Експорт малини та ожини

Завдяки зростанню експорту продукції категорії «малина та ожина» в рази в 2015 р. Україна вийшла на позитивні показники зовнішньоторговельного балансу по цим ягодам.

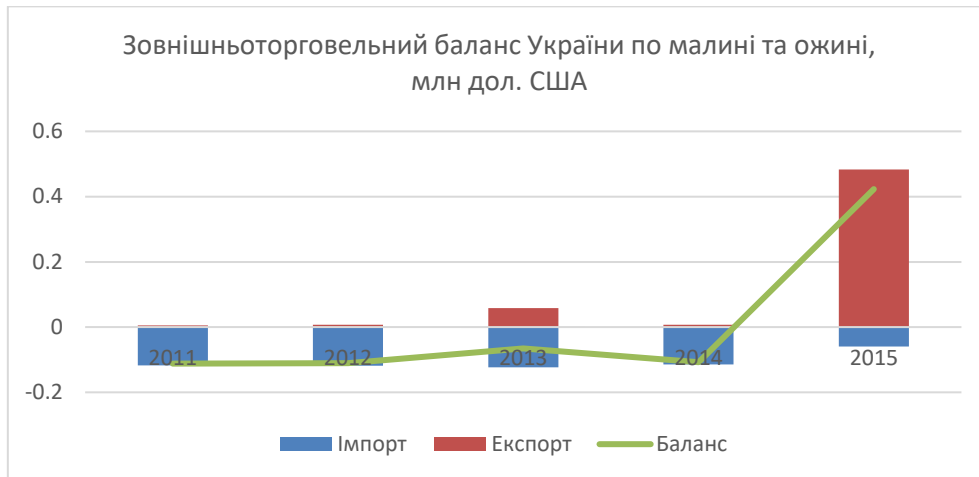

Рис. 3.98. Зовнішньоторговельний баланс України по малині та ожині в 2011-2015 рр.

Рис. 3.99. Експорт малини та ожини з України в 2011-2015 рр.

При цьому подібне зростання експорту відбулося виключно завдяки великому попиту на українському малину та ожину в Польщі.

Табл. 3.19. Динаміка експорту малини та ожини до країн-імпортерів, тис. дол. США

№ п/п	країна	2011	2012	2013	2014	2015	2011-2015	2013-2015	частка в 2011	частка в 2013	частка в 2015
	Всього	5	7	58	7	483	9560%	733%	100%	100%	100%
1	Польща	0	0	37	0	483		1205%	0%	64%	100%
	Білорусь	0	4	18	0	0		-100%	0%	31%	0%
	Росія	1	0	0	7	0	-100%		20%	0%	0%

Основним місяцем експорт цих ягід з України завжди був серпень. Проте в 2015 р. українські експортери змогли значно розширити сезон поставок малини та ожини на зовнішній ринок: він досягнув піку у вересні.

Рис. 3.100. Помісячний експорт малини та ожини з України в 2013-2015 рр.

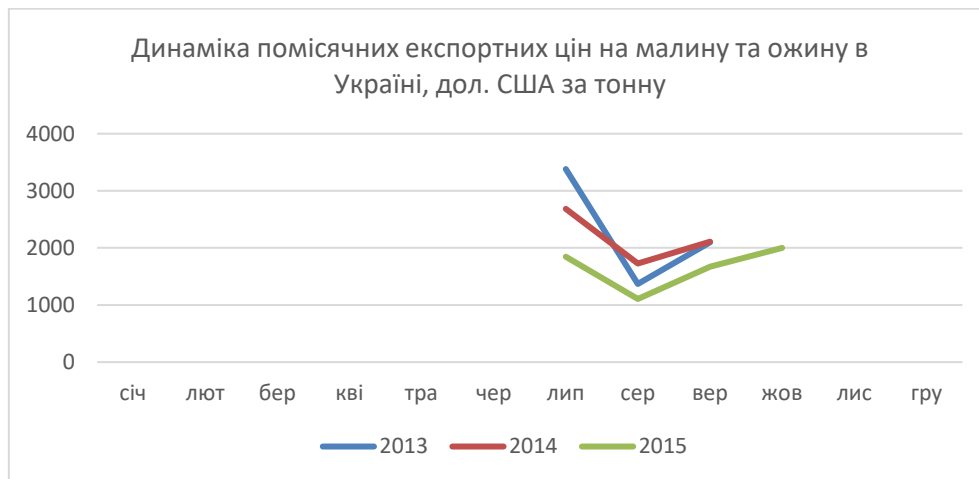

Рис. 3.101. Динаміка помісячних експортних цін на малину та ожину в Україні в 2013-2015 рр.

Рис. 3.102. Географія експорту малини та ожини з України в 2013-2015 рр.

Експорт чорниці та лохини

На відміну від малини та ожини, зовнішньоторговельний баланс України по категорії «чорниця та лохина», завжди був позитивним, і експорт сягнув свого максимуму як у грошовому, так і в натуральному вираженні в 2015р. після невдалого для експортерів періоду 2013-2014 рр.

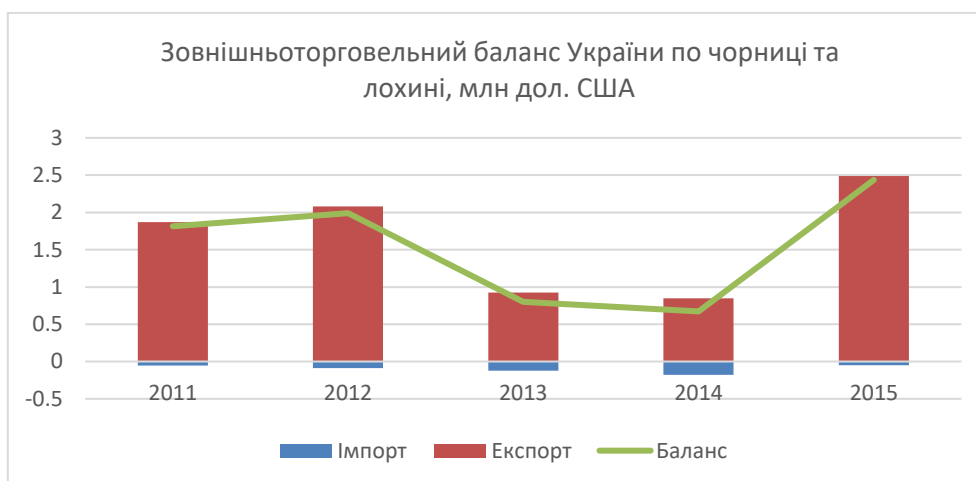

Рис. 3.103. Зовнішньоторговельний баланс України по чорниці та лохині в 2011-2015 рр.

Рис. 3.104. Експорт чорниці та лохини з України в 2011-2015 рр.

Слід зазначити, що доля країн ЄС в експорті даної продукції завжди була відносно високою, тому заборона на імпорт, що була введена Росією, не мала значного впливу на український експорт.

Табл. 3.20. Динаміка експорту чорниці та лохини до країн, що входили в ТОП-3 імпортерів в 2015 р. та РФ, тис. дол. США

№ п/п	країна	2011	2012	2013	2014	2015	2011-2015	2013-2015	частка в 2011	частка в 2013	частка в 2015
	Всього	1869	2080	924	849	2487	33%	169%	100%	100%	100%
1	Нідерланди	0	122	0	0	1348			0%	0%	54%
2	Польща	1825	1525	919	415	1035	-43%	13%	98%	99%	42%
3	Великобританія	0	0	0	0	72			0%	0%	3%
	Росія	0	0	0	286	0			0%	0%	0%
	Усього	1869	2080	924	849	2487	33%	169%	100%	100%	100%

Зазвичай експорт даних ягід з України досягав максимальних показників двічі на рік – у липні та вересні.

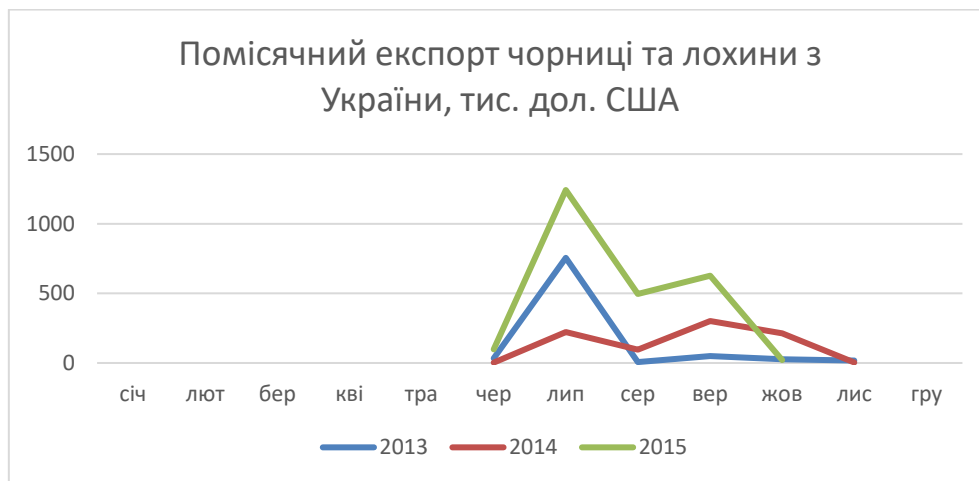

Рис. 3.105. Помісячний експорт чорниці та лохини з України в 2013-2015 рр.

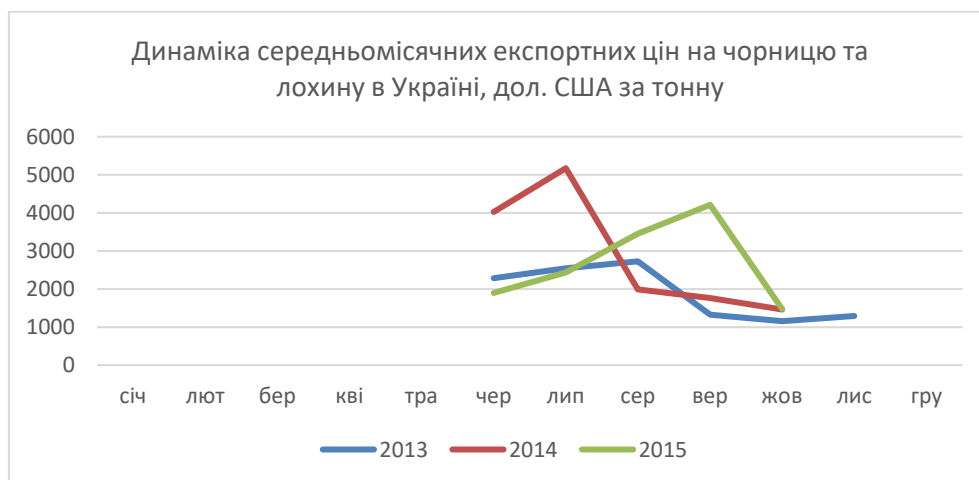

Рис. 3.106. Динаміка середньомісячних експортних цін на чорницю та лохину в Україні в 2013-2015 рр.

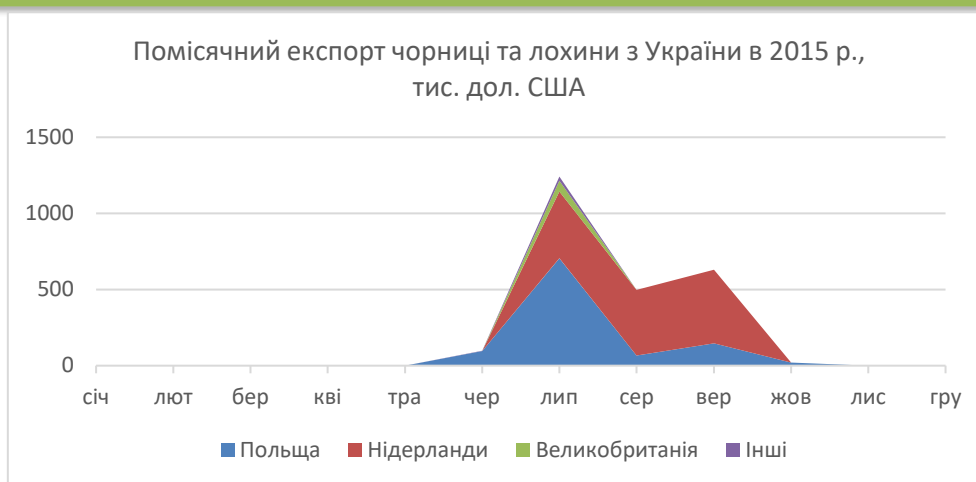

Рис. 3.107. Географія експорту чорниці та лохини з України в 2015 р.

Експорт перцю солодкого

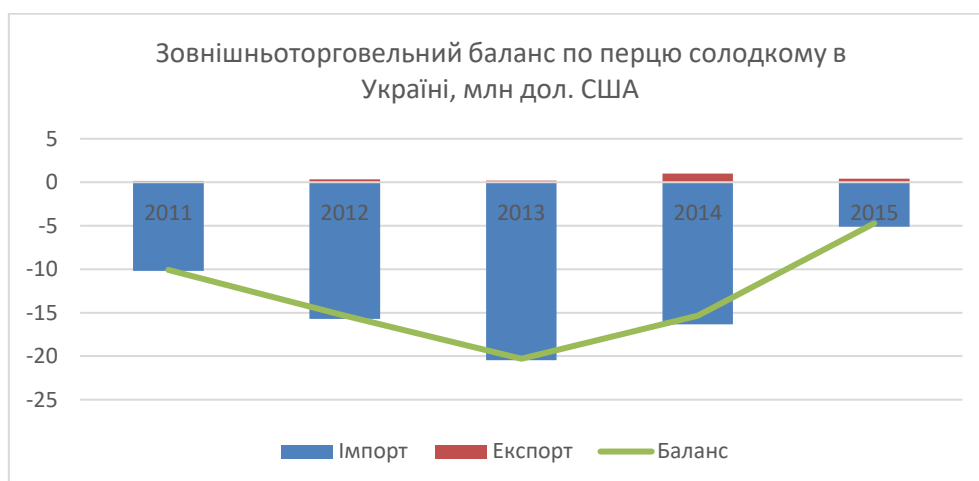

Рис. 3.108. Зовнішньоторговельний баланс по перцю солодкому в Україні в 2011-2015 рр.

Зовнішньоторговельний баланс України по солодкому перцю завжди був негативним, проте Україна за останні п'ять років продемонструвала значні темпи зростання експорту даної продукції, який досяг свого максимуму в 2014 р.

Рис. 3.109. Експорт перцю солодкого з України в 2011-2015 рр.

Росія та Білорусь завжди були основними імпортерами солодкого перцю з України.

Табл. 3.21. Динаміка експорту перцю солодкого до країн, що входили в ТОП-3 імпортерів в 2015 р. та РФ, тис. дол. США

№ п/п	країна	2011	2012	2013	2014	2015	2011-2015	2013-2015	частка в 2011	частка в 2013	частка в 2015
	Всього	138	340	174	991	406	194%	133%	100%	100%	100%
1	Білорусь	44	188	80	257	325	639%	306%	32%	46%	80%
2	Польща	11	9	2	0	50	355%	2400%	8%	1%	12%
3	Молдова	0	7	0	2	9			0%	0%	2%
	Росія	63	101	76	708	0	-100%	-100%	46%	44%	0%
	Усього	138	340	174	991	406	194%	133%	100%	100%	100%

Серпень, вересень і жовтень були основними місяцями експорту солодкого перцю з України в грошовому вираженні.

Рис. 3.110. Помісячний експорт перцю солодкого з України в 2013-2015 рр.

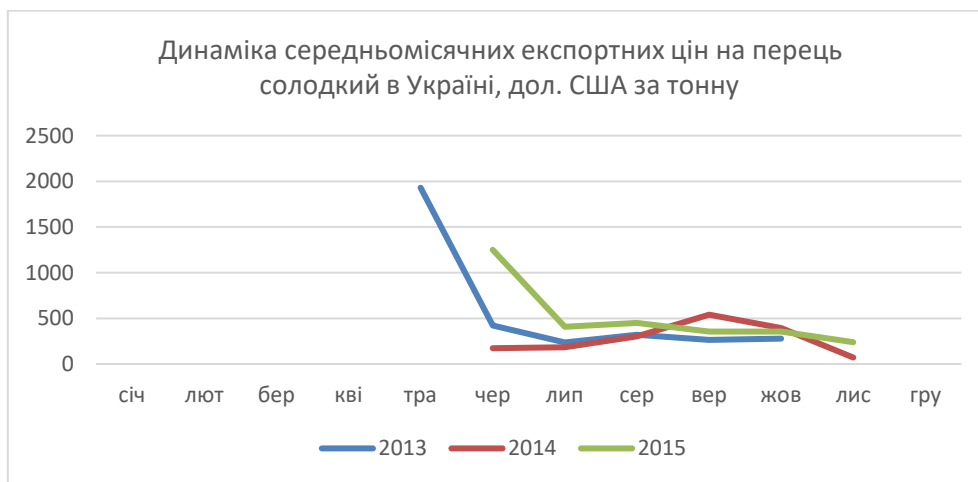

Рис. 3.111. Динаміка середньомісячних експортних цін на перець солодкий в Україні в 2013-2015 рр.

Слід також зазначити, що Білорусь відіграла головну роль в експорті солодкого перцю з України в 2015 р. окрім жовтня, коли основним імпортером виступила Польща.

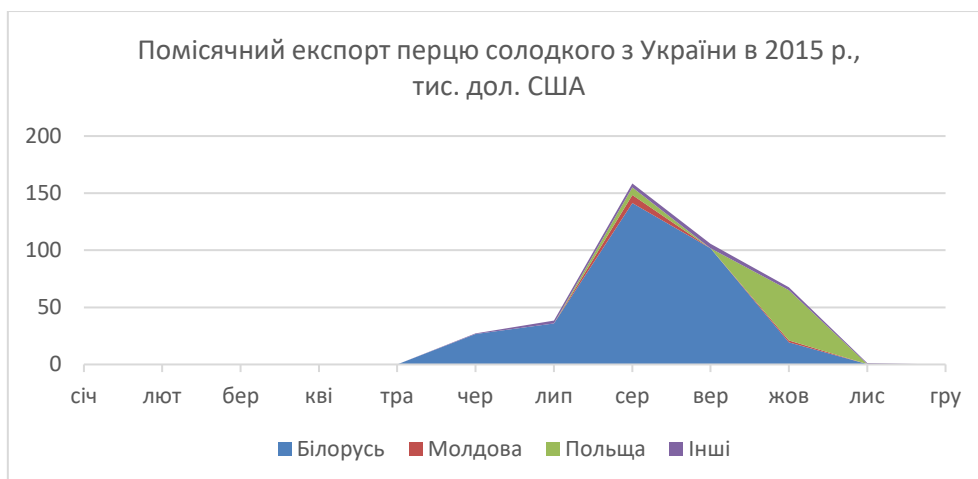

Рис. 3.112. Географія експорту перцю солодкого з України в 2015 р.

Рейтинг продуктів з найбільшим експортним потенціалом

Подальший хід дослідження мав на меті наступні задачі:

- ідентифікувати продукти з найбільшим потенціалом для експорту з України;
- ідентифікувати країни з найбільшим потенціалом для експорту продуктів з України, відібраних на першій стадії;
- проаналізувати ланцюжки доданої вартості при експорті продуктів з України, відібраних на першій стадії, до основних країн, відібраних на другій стадії.

Процес ідентифікації продуктів з найбільшим потенціалом для експорту з України проводився у ході рейтингової оцінки основних категорій овочів і фруктів, які можуть вирощуватися в умовах України. В рамках рейтингового аналізу кожна з категорій отримувала певну кількість балів за наступними критеріями:

- рівень технологій вирощування в Україні (порівняння врожайності в професійних господарствах України з врожайністю у країнах, які є світовими лідерами на ринку);
- кліматичні переваги;
- питома вага витрат на робочу силу (на основі опитування ключових учасників ринку);
- транспортабельність продукції;
- досвід експорту з України (на основі даних Митної служби України);
- зростання внутрішнього ринку (на основі ринкового аналізу галузі);
- відношення транспортних витрат до собівартості виробництва (на основі опитування ключових учасників ринку);
- зростання світового ринку та його ємність (на основі даних міжнародної ринкової статистики).

Наприкінці аналізу складався фінальний рейтинг категорій продукції згідно з остаточною суми балів, отриманих по кожній з вказаних вище критеріїв.

Процес ідентифікації країн з найбільшим потенціалом для експорту продуктів з України, відібраних на першій стадії, проводився за принципом рейтингової оцінки потенційних імпортерів.

На початку рейтингового аналізу по кожній з категорій продукції підбиралися 50 країн, що демонстрували або найбільші об'єми імпорту продукції в 2012-2016 рр., або найшвидші темпи їх зростання у той же період.

Далі кожна з відібраних 50 країн отримувала певну кількість балів по наступним критеріям:

- загальний імпорт у натуральному вираженні, 2012-2016 (на основі даних ІТС);
- динаміка імпорту у натуральному вираженні, 2012-2016 (на основі даних ІТС);
- середня імпортна ціна у країні-імпортері, 2012-2016 (на основі даних ІТС);
- загальний об'єм експорту з України до країни-імпортера, 2012-2016 (на основі даних ІТС);
- мито у країні-імпортері (на основі даних ІТС, остання наявна інформація);
- відстань до країни-імпортера (з урахуванням специфіки логістики кожної з категорій продукції та кожного з видів транспорту);
- кількість міського населення у країні-імпортері, 2015 (на основі даних ООН);
- середньорічний показник зростання населення у країні-імпортері, 2016-2020 (на основі даних ООН);
- ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016 (на основі даних МВФ);
- зростання ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016-2020 (на основі даних МВФ);

- показник Economic Freedom у країні-імпортері, 2018 (на основі даних The Heritage Foundation).

При цьому у деяких випадках фінальний рейтинг проходив через додаткове корегування для більш оптимального відображення ситуації. У випадку з часником відбувалося дві стадії корегування: по-перше, країни ЄС отримували негативний коефіцієнт через квотну систему імпорту цієї продукції з України; по-друге, фінальна кількість балів корегувалася в залежності від частки продукції з КНР на ринку країни-імпортера.

Слід також відзначити, що кількість балів, яку країна могла отримати по критеріям загального імпорту у натуральному вираженні, а також по останнім п'яти критеріям, була однаковою по усім категоріям продукції. По інших критеріях кількість балів корегувалася в залежності від категорії продукції.

Тим не менш, максимальна фінальна кількість балів по кожній з категорій продукції була однаковою, що дозволило скласти фінальний узагальнений рейтинг країн з найбільшим потенціалом експорту з України.

У ході фінальної частини дослідження проводився аналіз ланцюжку доданої вартості по кожній з категорій продукції, відібраних на першій стадії, до основних країн, відібраних на другій стадії. Для прорахунку ланцюжку доданої вартості було відібрано по дві країни з найбільшим потенціалом імпорту по кожній із категорій продукції, а також для порівняння проаналізований аналогічний ланцюжок при реалізації продукції на внутрішньому ринку.

*"Покращення доступу українського агробізнесу до експортних ринків"
Дослідження проведене в рамках проекту ФАО/ЄБРР*

	Рівень технологій вирощування в Україні	Кліматичні переваги	Питома вага витрат на робочу силу	Транспорбельність	Досвід експорту з України	Зростання внутрішнього ринку	Відношення транспортних витрат до собівартості	Зростання світового ринку та його ємність	Разом
Малина заморожена	8	6	9	9	7	4	9	6	58
Ожина заморожена	5	6	9	9	5	7	9	6	56
Волоський горіх лущений	8	6	3	9	9	5	8	7	55
Томати тепличні	8	6	8	7	8	6	8	4	55
Лохина	6	8	5	6	9	6	7	7	54
Волоський горіх нелущений	8	6	3	9	9	5	7	6	53
Суниця садова заморожена	6	5	9	9	3	4	7	7	50
Черешня	6	4	9	7	5	4	8	7	50
Огірки тепличні	7	5	7	5	7	5	8	5	49
Часник	4	8	4	8	5	7	8	5	49
Броколі заморожена	6	6	6	9	3	6	7	6	49
Цвітна капуста заморожена	6	6	6	9	3	6	7	6	49
Яблука	6	8	7	8	8	2	5	5	49
Ожина свіжа	5	6	9	3	4	7	8	6	48
Вишня заморожена	5	8	7	9	3	4	7	5	48
Малина	8	6	9	3	3	5	8	6	48
Дині	4	7	6	8	8	3	6	5	47
Кавуни	5	7	6	8	8	3	5	4	46
Спаржа	1	6	9	7	2	7	8	5	45
Суниця садова свіжа	6	5	9	4	3	4	7	7	45
Гарбуз	4	5	7	7	3	7	6	4	43
Порічка	6	6	9	5	3	4	7	3	43
Броколі	6	6	6	6	2	5	6	6	43
Цвітна капуста	6	6	6	6	2	5	6	6	43
Цибуля	9	5	2	8	8	3	3	5	43
Слива	7	5	7	5	2	6	6	4	42
Капуста рання	5	5	6	7	5	4	6	4	42
Груша	4	4	7	8	2	6	6	5	42
Перець тепличний	6	6	7	6	2	4	5	2	38
Вишня свіжа	5	8	7	4	2	4	6	1	37
Кабачок	5	5	7	6	2	6	4	2	37
Буряк	6	6	2	8	4	3	3	5	37
Морква	5	5	2	8	4	5	4	3	36
Капуста пізня	7	7	5	8	2	4	2	1	36
Баклажани	5	6	6	6	2	2	6	3	36
Абрикос	5	3	7	4	2	4	6	5	36
Батат	1	5	3	6	1	7	5	7	35
Картопля пізня	6	8	2	8	1	2	2	4	33
Картопля рання	6	4	2	8	2	2	5	3	32
Чорна смородина	4	7	4	5	3	2	6	1	32
Персик	5	3	6	4	2	2	6	4	32

Рейтинги потенційних імпортерів

Рейтинг потенційних імпортерів волоських горіхів (лущених або у шкаралупі) з України*

Країна-імпортер	Загальний імпорт у натуральному вираженні, 2012-2016, ІТС	Динаміка імпорту у натуральному вираженні, 2012-2016, ІТС	Середня імпортна ціна у країні-імпортері, 2012-2016, ІТС	Загальний об'єм експорту з України до країни-імпортера, 2012-2016, ІТС (Mirror data для 2016)	Мито у країні-імпортері (остання наявна інформація), ІТС	Відстань до країни-імпортера, помножена на коефіцієнти типу транспорту і складності логістики продукції	Кількість міського населення у країні-імпортері, 2015, ООН	Середньорічний показник зростання населення у країні-імпортері, 2016-2020, ООН	ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016, МВФ	Зростання ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016-2020, МВФ	Показник Economic Freedom у країні-імпортері, 2018, The Heritage Foundation	УСЬОГО
Germany	50	16	15	15	11	10	14	3	13	5	11	163
Netherlands	38	13	15	16	11	8	9	4	14	5	13	146
United Kingdom	39	15	19	4	11	7	14	5	12	2	15	143
Turkey	49	13	3	21	1	11	14	7	6	6	8	139
France	40	9	11	20	11	7	13	4	11	4	6	136
Italy	48	16	7	13	11	7	13	3	10	3	5	136
Spain	46	10	9	15	11	6	12	3	10	6	7	135
Canada	41	8	16	2	11	5	12	6	12	3	14	130
Hong Kong, China	47	3	5	14	11	3	6	5	15	5	16	130
Japan	44	13	21	0	8	2	15	2	11	3	10	129
United Arab Emirates	37	12	7	12	9	5	7	7	16	2	14	128
Korea, Republic of	43	9	21	0	2	2	13	4	11	6	11	122
Austria	32	11	14	11	11	10	4	4	12	2	10	121
Belgium	25	19	12	8	11	8	9	5	12	3	9	121
Switzerland	29	10	20	1	11	8	5	5	15	2	15	121
Israel	33	14	16	3	9	9	6	7	9	4	10	120
Saudi Arabia	17	19	9	20	9	6	11	8	15	1	4	119
Sweden	23	9	19	8	11	7	7	5	14	3	13	119
Australia	35	4	15	3	11	1	10	7	14	3	15	118
Viet Nam	36	17	5	18	7	3	12	6	2	8	3	117

Для ТОП-15 країн, більш докладно див. у додаток

Рейтинг потенційних імпортерів лохини з України*

Країна-імпортер	Загальний імпорт у натуральному вираженні, 2012-2016, ІТС	Динаміка імпорту у натуральному вираженні, 2012-2016, ІТС	Середня імпортна ціна у країні-імпортері, 2012-2016, ІТС	Загальний об'єм експорту з України до країни-імпортера, 2012-2016, ІТС (Mirror data для 2016)	Мито у країні-імпортері (остання наявна інформація), ІТС	Відстань до країни-імпортера, помножена на коефіцієнти типу транспорту і складності логістики продукції	Кількість міського населення у країні-імпортері, 2015, ООН	Середньорічний показник зростання населення у країні-імпортері, 2016-2020, ООН	ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016, МВФ	Зростання ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016-2020, МВФ	Показник Economic Freedom у країні-імпортері, 2018, The Heritage Foundation	УСЬОГО
Netherlands	47	9	11	14	11	16	10	4	13	5	12	152
United Kingdom	48	7	12	16	11	13	14	5	10	2	14	152
Germany	46	9	11	3	11	20	14	4	12	4	10	144
Poland	35	12	6	17	11	23	11	3	6	6	8	138
Switzerland	36	11	14	0	11	14	7	6	14	1	15	129
Hong Kong, China	42	10	10	0	11	6	8	6	14	5	16	128
France	43	8	8	7	11	13	13	5	10	4	4	126
Norway	41	6	16	0	11	13	5	6	15	2	11	126
United States of America	50	3	5	0	11	6	16	5	14	4	12	126
Spain	45	14	9	0	11	11	12	3	8	5	6	124
Lithuania	33	6	7	11	11	24	3	2	7	8	11	123
Canada	49	4	4	0	11	8	12	6	11	3	14	122
Austria	38	7	6	5	11	21	6	4	12	2	8	120
Belgium	39	8	13	0	11	15	10	5	10	2	7	120
Singapore	29	10	15	0	11	4	6	8	15	4	16	118
China	44	15	13	0	4	7	16	5	2	8	2	116
Denmark	34	4	12	0	11	16	6	5	12	3	13	116
Ireland	23	13	13	0	11	11	4	6	15	5	15	116
United Arab Emirates	28	13	6	0	11	9	9	8	15	1	14	114
Italy	40	5	8	7	11	12	13	3	9	3	3	114
Australia	31	6	16	0	11	1	11	7	12	3	15	113
Belarus	22	16	5	13	11	24	8	3	3	4	3	112

Для ТОП-15 країн, більш докладно див. у додаток

Рейтинг потенційних імпортерів малини та ожини (заморожених) з України*

Країна-імпортер	Загальний імпорту у натуральному вираженні, 2012-2016, ІТС	Динаміка імпорту у натуральному вираженні, 2012-2016, ІТС	Середня імпортна ціна у країні-імпортері, 2012-2016, ІТС	Загальний об'єм експорту з України до країни-імпортера, 2012-2016, ІТС (Mirror data для 2016)	Міго у країні-імпортері (остання наявна інформація), ІТС	Відстань до країни-імпортера, помножена на коефіцієнти типу транспорту і складності логістики продукції	Кількість міського населення у країні-імпортері, 2015, ООН	Середньорічний показник зростання населення у країні-імпортері, 2016-2020, ООН	ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016, МВФ	Зростання ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016-2020, МВФ	Показник Economic Freedom у країні-імпортері, 2018, The Heritage Foundation	УСЬОГО
Germany	50	4	5	19	11	13	15	4	14	4	11	150
Netherlands	46	11	4	16	11	10	10	4	15	5	13	145
Canada	43	12	16	10	11	6	11	6	12	3	14	144
Poland	39	14	7	20	11	15	11	3	7	7	8	142
France	49	5	13	15	11	8	14	5	12	4	5	141
Australia	41	12	15	9	11	2	11	7	14	3	15	140
United States of America	48	7	15	0	11	5	16	6	15	4	12	139
Austria	45	4	8	17	11	14	6	4	13	2	9	133
Switzerland	36	7	17	12	7	9	6	6	15	1	16	132
United Kingdom	44	8	12	0	11	8	14	5	12	2	15	131
Sweden	40	3	18	6	11	8	8	6	14	3	13	130
Belgium	47	6	7	13	11	9	9	5	12	2	8	129
Ireland	27	17	20	0	11	7	3	6	16	5	15	127
Italy	42	6	5	18	11	7	13	3	10	3	4	122
Belarus	38	19	2	14	11	16	7	3	4	4	3	121
Czech Republic	29	10	4	18	11	12	8	4	9	5	11	121

Для ТОП-15 країн, більш докладно див. у додаток

Рейтинг потенційних імпортерів малини та ожини (свіжих) з України*

Країна-імпортер	Загальний імпорту у натуральному вираженні, 2012-2016, ІТС	Динаміка імпорту у натуральному вираженні, 2012-2016, ІТС	Середня імпортна ціна у країні-імпортері, 2012-2016, ІТС	Загальний об'єм експорту з України до країни-імпортера, 2012-2016, ІТС (Mirror data для 2016)	Міто у країні-імпортері (остання наявна інформація), ІТС	Відстань до країни-імпортера, помножена на коефіцієнти типу транспорту і складності логістики продукції	Кількість міського населення у країні-імпортері, 2015, ООН	Середньорічний показник зростання населення у країні-імпортері, 2016-2020, ООН	ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016, МВФ	Зростання ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016-2020, МВФ	Показник Economic Freedom у країні-імпортері, 2018, The Heritage Foundation	УСЬОГО
Poland	35	16	4	17	11	23	13	3	6	7	8	143
Germany	48	8	6	0	11	20	15	4	11	5	11	139
United Kingdom	47	6	10	0	11	14	15	5	9	3	15	135
Netherlands	45	5	9	0	11	17	12	4	12	5	12	132
United Arab Emirates	39	13	13	1	11	9	9	7	14	1	14	131
Switzerland	40	10	15	0	4	15	8	6	14	2	15	129
France	46	10	8	0	11	14	14	5	9	4	6	127
Sweden	34	11	15	0	11	13	10	5	12	3	13	127
United States of America	50	3	7	0	10	7	16	5	13	4	12	127
Canada	49	2	9	0	11	8	13	6	10	3	14	125
Belgium	42	13	6	0	11	16	11	5	10	3	7	124
Ireland	36	4	12	0	11	13	5	5	15	6	15	122
Spain	41	16	5	0	11	12	14	3	8	6	6	122
Denmark	33	10	12	0	11	18	6	4	11	3	13	121
Czech Republic	27	15	11	0	11	19	9	3	8	6	11	120
Hong Kong, China	31	8	13	0	11	7	9	5	13	6	16	119
Norway	38	3	16	0	8	15	5	6	15	2	11	119
Austria	44	6	3	0	11	21	7	4	10	3	9	118
Lithuania	37	2	13	0	11	24	4	1	6	8	12	118
Singapore	26	8	16	0	11	4	7	7	15	5	16	115

Для ТОП-15 країн, більш докладно див. у додаток

Рейтинг потенційних імпортерів огірків (свіжих) з України*

Країна-імпортер	Загальний імпорт у натуральному вираженні, 2012-2016, ІТС	Динаміка імпорту у натуральному вираженні, 2012-2016, ІТС	Середня імпортна ціна у країні-імпортері, 2012-2016, ІТС	Загальний об'єм експорту з України до країни-імпортера, 2012-2016, ІТС (Mirror data для 2016)	Мито у країні-імпортері (остання наявна інформація), ІТС	Відстань до країни-імпортера, помножена на коефіцієнти типу транспорту і складності логістики продукції	Кількість міського населення у країні-імпортері, 2015, ООН	Середньорічний показник зростання населення у країні-імпортері, 2016-2020, ООН	ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016, МВФ	Зростання ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016-2020, МВФ	Показник Economic Freedom у країні-імпортері, 2018, The Heritage Foundation	УСЬОГО
Poland	41	11	13	15	11	19	13	2	8	6	9	148
Germany	49	3	14	0	11	17	15	4	12	4	12	141
United Kingdom	48	7	16	0	11	11	15	5	11	2	15	141
Netherlands	47	3	13	0	11	13	12	4	13	5	14	135
Austria	40	13	14	1	11	17	9	4	12	2	11	134
Belarus	25	15	15	19	11	20	10	3	6	4	3	131
Belgium	46	12	11	0	11	12	12	5	11	3	8	131
Czech Republic	44	4	8	8	11	16	11	3	9	5	12	131
Sweden	39	6	17	0	11	10	11	5	13	3	14	129
France	45	5	14	0	11	11	15	5	11	4	6	127
Denmark	37	2	16	0	11	14	8	4	12	3	15	122
Romania	27	16	12	0	11	19	12	2	6	7	10	122
Lithuania	32	2	15	5	11	20	3	1	8	8	13	118
Switzerland	33	5	17	0	4	12	9	5	14	2	16	117
Italy	34	12	13	0	11	10	15	3	10	3	5	116
Slovakia	30	9	10	0	11	18	6	3	9	7	8	111
Finland	26	4	15	0	11	16	7	4	10	5	12	110
Hungary	29	8	8	0	11	18	10	2	7	6	8	107
Bulgaria	31	11	5	0	11	17	8	1	6	7	9	106

Для ТОП-15 країн, більш докладно див. у додаток

Рейтинг потенційних імпортерів суниці (замороженої) з України*

Країна-імпортер	Загальний імпорт у натуральному вираженні, 2012-2016, ІТС	Динаміка імпорту у натуральному вираженні, 2012-2016, ІТС	Середня імпортна ціна у країні-імпортері, 2012-2016, ІТС	Загальний об'єм експорту з України до країни-імпортера, 2012-2016, ІТС (Migror data для 2016)	Міто у країні-імпортері (остання наявна інформація), ІТС	Відстань до країни-імпортера, помножена на коефіцієнти типу транспорту і складності логістики продукції	Кількість міського населення у країні-імпортері, 2015, ООН	Середньорічний показник зростання населення у країні-імпортері, 2016-2020, ООН	ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016, МВФ	Зростання ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016-2020, МВФ	Показник Economic Freedom у країні-імпортері, 2018, The Heritage Foundation	УСЬОГО
Germany	49	9	6	16	11	14	14	3	13	5	11	151
Netherlands	47	14	6	13	11	11	9	4	14	5	13	147
France	48	7	10	17	11	9	13	4	11	4	5	139
United States of America	50	12	8	0	11	6	16	5	15	4	12	139
Canada	44	9	16	0	11	6	12	6	12	3	14	133
Austria	39	6	12	19	11	14	5	3	12	2	9	132
United Kingdom	42	4	13	0	11	9	14	5	12	2	15	127
Sweden	35	9	18	0	11	8	8	5	14	3	13	124
Poland	32	1	9	20	11	15	11	2	7	6	9	123
Italy	40	8	10	12	11	8	12	3	10	3	4	121
Belgium	46	2	5	8	11	11	9	5	12	2	8	119
Japan	45	5	18	0	8	2	15	2	11	3	9	118
Denmark	38	3	14	0	11	11	5	4	13	3	13	115
Switzerland	29	6	16	0	6	10	6	6	15	2	16	112
Ireland	23	2	20	0	11	8	3	5	16	5	15	108
Saudi Arabia	41	10	3	0	9	7	11	8	15	1	3	108
Finland	28	2	19	0	11	13	4	4	11	5	10	107

Для ТОП-15 країн, більш докладно див. у додаток

Рейтинг потенційних імпортерів томатів (свіжих) з України*

Країна-імпортер	Загальний імпорту у натуральному вираженні, 2012-2016, ІТС	Динаміка імпорту у натуральному вираженні, 2012-2016, ІТС	Середня імпортна ціна у країні-імпортері, 2012-2016, ІТС	Загальний об'єм експорту з України до країни-імпортера, 2012-2016, ІТС (Mirror data для 2016)	Мито у країні-імпортері (остання наявна інформація), ІТС	Відстань до країни-імпортера, помножена на коефіцієнти типу транспорту і складності логістики продукції	Кількість міського населення у країні-імпортері, 2015, ООН	Середньорічний показник зростання населення у країні-імпортері, 2016-2020, ООН	ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016, МВФ	Зростання ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016-2020, МВФ	Показник Economic Freedom у країні-імпортері, 2018, The Heritage Foundation	УСЬОГО
Poland	40	12	13	17	11	19	13	3	7	7	9	151
Germany	49	5	16	0	11	17	15	4	12	5	12	146
Belarus	37	17	10	19	11	20	9	3	5	4	4	139
United Kingdom	47	4	15	2	11	11	15	5	11	3	15	139
Romania	29	15	10	14	11	19	12	2	6	8	10	136
Netherlands	45	3	14	0	11	13	13	4	13	5	13	134
Spain	39	14	8	5	11	8	14	3	9	6	8	125
Sweden	32	6	16	3	11	11	11	5	13	3	14	125
France	48	3	11	0	11	11	15	4	10	4	7	124
Lithuania	34	2	12	12	11	20	3	1	8	8	12	123
United Arab Emirates	42	11	7	0	11	5	10	6	15	2	14	123
Czech Republic	35	8	12	0	11	16	10	3	9	6	12	122
Belgium	33	6	15	0	11	13	12	5	11	3	9	118
Austria	28	8	15	1	11	17	8	4	12	3	10	117
Bulgaria	26	16	7	6	11	16	7	1	6	7	9	112
Italy	38	2	11	0	11	10	15	3	10	4	6	110
Saudi Arabia	43	4	4	0	11	6	14	7	14	2	4	109
Estonia	8	9	13	16	11	17	2	2	8	7	15	108

Для ТОП-15 країн, більш докладно див. у додаток

Рейтинг потенційних імпортерів цвітної капусти і брокколи (заморожених) з України*

Країна-імпортер	Загальний імпорту у натуральному вираженні, 2012-2016, ІТС	Динаміка імпорту у натуральному вираженні, 2012-2016, ІТС	Середня імпортна ціна у країні-імпортері, 2012-2016, ІТС	Загальний об'єм експорту з України до країни-імпортера, 2012-2016, ІТС (Mirror data для 2016)	Мито у країні-імпортері (остання наявна інформація), ІТС	Відстань до країни-імпортера, помножена на коефіцієнти типу транспорту і складності логістики продукції	Кількість міського населення у країні-імпортері, 2015, ООН	Середньорічний показник зростання населення у країні-імпортері, 2016-2020, ООН	ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016, МВФ	Зростання ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016-2020, МВФ	Показник Economic Freedom у країні-імпортері, 2018, The Heritage Foundation	УСЬОГО
Germany	48	4	6	18	11	14	15	3	12	4	11	146
Poland	40	13	7	19	11	15	12	2	6	6	8	139
France	46	11	6	12	11	9	15	5	9	4	6	134
Netherlands	45	2	5	16	11	11	11	4	12	5	12	134
United States of America	41	13	11	3	11	5	16	5	13	4	12	134
Belgium	43	12	6	13	11	11	11	5	10	3	8	133
Lithuania	35	5	16	17	11	16	3	1	7	8	12	131
Canada	49	7	11	1	11	5	13	6	10	3	14	130
United Kingdom	50	3	8	0	11	9	15	5	9	3	15	128
Singapore	37	11	14	0	11	4	7	7	15	4	16	126
Malaysia	47	8	9	0	11	5	12	7	6	7	11	123
Romania	17	17	14	13	11	15	11	1	5	7	9	120
Italy	36	3	17	9	11	9	14	3	8	4	5	119
Czech Republic	42	4	3	7	11	13	9	3	8	6	10	116
United Arab Emirates	39	1	12	1	10	7	9	7	14	2	14	116
Belarus	23	19	3	20	11	16	9	3	4	4	3	115
Sweden	26	9	16	0	11	9	10	5	12	3	13	114
Qatar	30	14	15	0	10	6	3	8	16	2	9	113

Для ТОП-15 країн, більш докладно див. у додаток

Рейтинг потенційних імпортерів часнику (свіжого) з України*

Країна-імпортер	Загальний імпорту натуральному вираженні, 2012-2016, ІТС	Динаміка імпорту у натуральному вираженні, 2012-2016, ІТС	Середня імпортна ціна у країні-імпортері, 2012-2016, ІТС	Загальний об'єм експорту з України до країни-імпортера, 2012-2016, ІТС (Mirror data для 2016)	Мито у країні-імпортері (остання наявна інформація), ІТС	Відстань до країни-імпортера, помножена на коефіцієнти типу транспорту і складності доставки продукції	Кількість міського населення у країні-імпортері, 2015, ООН	Середньорічний показник зростання населення у країні-імпортері, 2016-2020, ООН	ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016, МВФ	Зростання ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016-2020, МВФ	Показник Economic Freedom у країні-імпортері, 2018, The Heritage Foundation	Коректировка рейтингу для ЄС через квотну систему	Коректировка рейтингу в залежності від частки Китаю в імпорті	УСЬОГО
United States of America	47	17	16	0	11	6	16	3	15	4	14		-8	141
Canada	30	5	18	21	11	7	11	4	13	3	15		-8	130
United Kingdom	36	17	17	0	11	11	14	3	12	3	15	-4	-5	130
Germany	33	7	20	0	11	13	14	2	14	5	13	-4	-5	123
France	39	7	19	0	11	11	13	3	12	4	9	-4	-3	121
Malaysia	48	12	9	0	11	5	10	5	10	7	13		-12	118
Pakistan	44	16	10	0	10	9	15	7	4	7	4		-11	115
United Arab Emirates	45	13	11	0	11	8	6	5	15	2	15		-19	112
Netherlands	37	3	15	1	11	12	8	2	14	5	14	-4	-7	111
Italy	38	3	18	0	11	10	12	2	11	3	8	-4	-3	109
Mexico	28	10	18	0	8	3	15	5	9	4	9		0	109
Belgium	13	14	20	0	11	12	7	3	13	3	11	-4	-2	101
Brazil	49	4	12	0	5	5	16	3	8	2	3		-6	101
Taipei, Chinese	17	20	10	0	7	3	9	2	13	5	15		0	101
Saudi Arabia	43	8	7	0	11	9	10	7	15	1	7		-18	100

Для ТОП-15 країн, більш докладно див. у додаток

Рейтинг потенційних імпортерів черешні (свіжої) з України*

Країна-імпортер	Загальний імпорт у натуральному вираженні, 2012-2016, ІТС	Динаміка імпорту у натуральному вираженні, 2012-2016, ІТС	Середня імпортна ціна у країні-імпортері, 2012-2016, ІТС	Загальний об'єм експорту з України до країни-імпортера, 2012-2016, ІТС (Mirror data для 2016)	Мито у країні-імпортері (остання наявна інформація), ІТС	Відстань до країни-імпортера, помножена на коефіцієнти типу транспорту і складності логістики продукції	Кількість міського населення у країні-імпортері, 2015, ООН	Середньорічний показник зростання населення у країні-імпортері, 2016-2020, ООН	ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016, МВФ	Зростання ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016-2020, МВФ	Показник Economic Freedom у країні-імпортері, 2018, The Heritage Foundation	УСЬОГО
Germany	48	8	9	0	11	19	15	4	13	5	11	143
Hong Kong, China	49	13	15	0	11	5	7	6	15	5	16	142
United States of America	43	11	14	0	11	5	16	5	14	4	12	135
Belarus	42	15	3	18	11	22	7	3	5	4	3	133
Austria	46	10	12	0	11	19	6	4	12	3	9	132
Netherlands	39	9	10	0	11	15	10	4	14	5	13	130
United Kingdom	45	4	11	0	11	12	14	5	11	2	15	130
Canada	47	3	13	0	11	7	12	6	12	3	15	129
China	50	13	17	0	7	6	16	5	3	8	3	128
Taipei, Chinese	36	17	17	0	8	4	10	4	12	5	14	127
Korea, Republic of	41	10	18	0	3	6	14	4	10	6	10	122
Sweden	28	16	13	0	11	12	8	5	13	3	13	122
France	38	4	10	0	11	13	14	5	11	4	6	116
Kazakhstan	44	15	4	0	11	8	9	6	6	4	9	116

Для ТОП-15 країн, більш докладно див. у додаток

Рейтинг потенційних імпортерів яблук (свіжих) з України*

Країна-імпортер	Загальний імпорт у натуральному вираженні, 2012-2016, ІТС	Динаміка імпорту у натуральному вираженні, 2012-2016, ІТС	Середня імпортна ціна у країні-імпортері, 2012-2016, ІТС	Загальний об'єм експорту з України до країни-імпортера, 2012-2016, ІТС (Mirror data для 2016)	Мито у країні-імпортері (остання наявна інформація), ІТС	Відстань до країни-імпортера, помножена на коефіцієнти типу транспорту і складності логістики продукції	Кількість міського населення у країні-імпортері, 2015, ООН	Середньорічний показник зростання населення у країні-імпортері, 2016-2020, ООН	ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016, МВФ	Зростання ВВП (ППС) на душу населення у країні-імпортері, 2016-2020, МВФ	Показник Economic Freedom у країні-імпортері, 2018, The Heritage Foundation	УСЬОГО
Belarus	48	19	6	19	11	18	5	2	8	4	5	145
United States of America	42	16	16	0	11	7	15	4	15	4	13	143
United Kingdom	49	3	15	6	11	12	13	4	12	2	15	142
Germany	50	5	10	0	11	16	14	3	14	4	12	139
Spain	45	8	9	8	11	10	12	2	11	5	9	130
Canada	43	9	13	0	11	7	10	5	13	3	15	129
Netherlands	47	2	11	0	11	13	8	3	14	5	14	128
Egypt	44	14	17	0	3	15	12	7	5	6	3	126
United Arab Emirates	41	6	13	1	11	9	6	6	15	2	15	125
Hong Kong, China	33	12	15	1	11	3	5	5	15	5	16	121
Lithuania	35	10	6	8	11	18	2	1	10	7	13	121
Indonesia	31	2	18	14	10	5	15	5	5	7	8	120
Taipei, Chinese	37	10	19	0	7	2	9	3	13	4	14	118
Austria	28	6	4	17	11	16	4	3	13	3	12	117
Romania	22	17	5	8	11	17	8	1	9	7	12	117

Для ТОП-15 країн, більш докладно див. у додаток

Загальний рейтинг країн-імпортерів

	Вол горіх	Лохина	Мал та ож зам	Мал та ож св	Огірки	Суниця зам	Томати	Цв кап і бр зам	Часник	Черешня	Яблука	Усього
Germany	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11
Netherlands	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11
United Kingdom	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11
Belgium	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		10
France	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		10
Austria	1	1	1	1	1	1	1			1	1	9
Canada	1	1	1	1		1		1	1	1	1	9
Italy	1	1	1		1	1	1	1	1	1		9
Sweden	1		1	1	1	1	1	1		1	1	9
Poland		1	1	1	1	1	1	1	1			8
United Arab Emirates	1	1		1			1	1	1	1	1	8
United States of America		1	1	1		1		1	1	1	1	8
Belarus		1	1		1		1	1		1	1	7
Lithuania		1		1	1		1	1		1	1	7
Switzerland	1	1	1	1	1	1				1		7

Сукупний рейтинг по зайнятим місцям

	Вол горіх	Лохина	Мал та ож зам	Мал та ож св	Огірки	Суниця зам	Томати	Цв кап і бр зам	Часник	Черешня	Яблука	Усього
Germany	1	2	1	2	2	1	2	1	3	1	4	20
Netherlands	2	1	2	4	3	2	5	3	8	6	7	43
United Kingdom	3	1	10	3	2	6	3	7	2	6	3	46
France	5	6	5	7	7	3	7	3	4	11	16	74
United States of America	20	6	7	7	20	3	23	3	1	3	2	95
Canada	7	9	3	8	21	4	25	6	2	7	6	98
Belgium	11	10	12	9	5	10	10	4	10	14	19	114
Poland	18	3	4	1	1	8	1	2	15	21	40	114
Austria	11	10	8	14	4	5	11	20	37	5	13	138
Sweden	13	16	11	7	6	7	6	14	37	10	14	141
Italy	5	13	14	19	11	9	13	11	9	15	26	145
United Arab Emirates	9	13	28	5	37	19	8	12	7	13	9	160
Belarus	36	15	15	20	5	16	3	13	37	4	1	165
Spain	6	7	19	10	19	18	6	23	37	19	5	169
Lithuania	27	8	16	14	9	27	8	5	37	12	10	173
Switzerland	11	4	9	6	10	13	18	17	37	11	40	176

Детальний аналіз ланцюжків доданої вартості для ТОП-продуктів

Експорт більшості продукції, що потрапила до нашого списку, має приблизно однаковий набір ланок в ланцюгу «з поля до полки супермаркету». Але все ж таки у кожному випадку є свої особливості, які пропонуємо розглянути нижче.

При цьому слід зауважити, що по кожному з видів продукції ми прорахували декілька ймовірних сценаріїв розвідку подій та показали, як в залежності від потенційної країни-споживача може відрізнятись ціна на продукцію у господарстві.

Свіжі ягоди

Першими з переліку найперспективнішої продукції для експорту виділимо лохину та малину. Ці ягоди потрапили до даного рейтингу не випадково, оскільки споживання такої продукції в світі зростає, а в Україні доволі сприятливі умови для її виробництва. Одним з доказів зростання попиту на ці ягоди може служити стрімке збільшення обсягів світового імпорту. Так, закупівлі малини на світовому ринку, за даними ІТС, тільки за останні три роки збільшились на 23%, а лохини – на 29%.

На нашу думку, Україна має всі шанси доволі успішно заявити про себе на зовнішньому ринку, але для вдалого експорту українським компаніям необхідно дотримуватися низки умов.

По-перше, одразу після збирання ягода повинна бути відсортована за калібром та якісними характеристиками, та пройти первинне пакування у палетки по 0,5-1кг. Після цього продукція проходить обов'язкове охолодження, що сприяє подовженню строку життя ягоди як під час подальшого транспортування, так і на полиці супермаркету.

Невід'ємною частиною підготовки продукції до експорту є якісне пакування для транспортування на дальні відстані. В даному випадку пінетки по 10 штук фасуються у короби з гофрокартону. При цьому слід зауважити, що у випадку з малиною, враховуючи делікатність ягоди, пакування має бути більш щільним, ніж для перевезення лохини.

Крім того, слід враховувати, що при перевезенні ягоди автотранспортом, наприклад до країн Євросоюзу, існують обмеження по вазі. Адже, враховуючи делікатність ягоди, одноразово не бажано завантажувати більше 10 тонн, що також впливає на витрати на доставку.

Лохина

Україна вже не перший рік доволі успішно експортує цю ягоду до країн ЄС, зокрема до Великобританії. На нашу думку, ця країна і надалі буде виступати одним з найбільш пріоритетних зовнішніх ринків збуту лохини. Крім того, доволі привабливим для українських виробників може стати й ринок США.

Ланцюжок експорту лохини до Великобританії

1. Станом на середину липня 2017 року лохина у Великобританії в роздріб пропонувалась у пінетках по 150 грамів по 2,67€ за упаковку. Таким чином, вартість одного кілограму складає 17,8€/кг.

2. За даними СВІ, частка націнки супермаркетів у кінцевій ціні на свіжу ягоду становить 45%, враховуючи витрати на перепакування та брендуння ягоди (така практика була відмічена у мережі супермаркетів Tesco, де вже протягом двох років на полицях представлена українська лохина). Таким чином, вхідна ціна у мережу складає 9,79 €/кг. Оскільки більшість мереж самі імпортують основну частку фруктів та овочів, будемо вважати, що саме представники мереж виступають приймаючою стороною без залучення посередників.

3. При отриманні вантажу, приймаюча сторона має сплатити податок на додану вартість у розмірі 7%. Таким чином, вхідна ціна у Великобританію становитиме 9,15 €/кг.

4. Витрати на транспортування з України до Великобританії становлять 0,4€/кг. При цьому слід зазначити, що продукція повинна перевозитись у спеціально обладнаній автівці, а максимальна вага не має перевищувати 10 тонн. За словами профільних фахівців, таке

обмеження по вазі в першу чергу зумовлене делікатністю продукції, оскільки при завантаженні більшої кількості ягоди різко зростає відсоток браку.

5. Таким чином, ціна на лохину в Україні на кордоні складає 8,75€/кг. Однак, перед відвантаженням продукції на експорт виробник повинен підготувати пакет супроводжувальних документів (або сам, або звернувшись за допомогою до фахівця). У випадку залучення брокера до оформлення відвантаження, витрати складатимуть 150 €/машина, або 0,02 € на кожний кілограм ягоди.

6. Вторинне пакування перед транспортуванням. Лохину у пінетках складають у гофроящик, розрахований на 10 пінеток. При розрахунку, що виробник використовує брендovanі ящики з картону високої якості, вартість такого пакування на кожному кілограмі становить 0,04 €/кг.

7. Основною умовою при транспортуванні є охолодження. На сьогоднішній день практично усі професійні виробники охолоджують лохину безпосередньо на полі у мобільних холодильних камерах. Витрати при цьому складають 0,03€/кг.

8. Первинне пакування ягоди. Як правило, лохину фасують у пінетки по 1 кг. Фінансові витрати в такому випадку дорівнюють 0,04€/кг з урахуванням як ціни пінетки, так і оплати робочої сили.

9. Сортування є першим етапом доробки ягоди після збору, який виступає основним фактором подальшого ціноутворення на продукцію. Так на експорт, як правило, пропонується ягода калібром 12+. Ціна на таку продукцію завжди вище середньої на внутрішньому ринку на 10%. Витрати на робочу силу в перерахунку на кілограм ягоди складають 0,05 €/кг.

10. Збір лохини в Україні проводиться здебільшого вручну, при цьому витрати складають 0,20 €/кг. Слід зазначити, що економія на робочій силі в даному випадку є недоцільною, тому що при меншій заробітній платі різко зменшується якість збору (у такому випадку виробник отримує доволі великий відсоток недозрілої ягоди, або пошкодженої при збиранні).

11. Слід зазначити, що як експортер, виробник має право на відшкодування ПДВ. Згідно з законодавством України, при реалізації продукції закордон, ПДВ складає 0%, завдяки чому виробник отримує 100% відшкодування накопиченого ПДВ за звітний період.

12. Так, згідно з розрахунками експерта ягідного ринку Олега Босого, за умови виходу ягідника на повну потужність виробництва (на шостий сезон врожайність лохини в середньому становить 12 т/га), витрати на вирощування в сезон складають 0,33 €/кг. Таким чином, відшкодування ПДВ становитиме 0,07 €/кг.

13. Таким чином, чиста ціна лохини в полі складає 8,64 €/кг з урахуванням збору ягоди та відшкодуванням ПДВ.

Також розглянемо ймовірність експорту лохини до США.

1. Станом на середину липня, лохина в Сполучених штатах пропонувалась по 25,86€/кг, та була розфасована у пінетки по 170 гр.

2. Враховуючи частку націнки супермаркетів у 35% у загальній вартості продукції на полиці, отримуємо ціну на вході до мережі на рівні 16,81 €/кг. Як і у випадку з Великобританією, будемо вважати, що прямим покупцем лохини виступає саме мережа.

3. В США податок на продажі в залежності від штату відрізняється, та коливається в межах від 0% до 13%. Для розрахунку ми обрали штат Нью-Йорк, де цей податок складає 7%. Отже, вхідна ціна на ягоду в країні дорівнює 15,71 €/кг.

4. Враховуючи велику відстань між країнами, продукція транспортується тільки авіатранспортом, з дотриманням температурного режиму. Вартість такої доставки складає 3,50€/кг.

5. Таким чином, на кордоні в Україні ціна на ягоду становить 12,21€/кг. Витрати на підготовку супроводжувальних документів, як і у випадку з Великобританією, складають 0,02 €/кг.

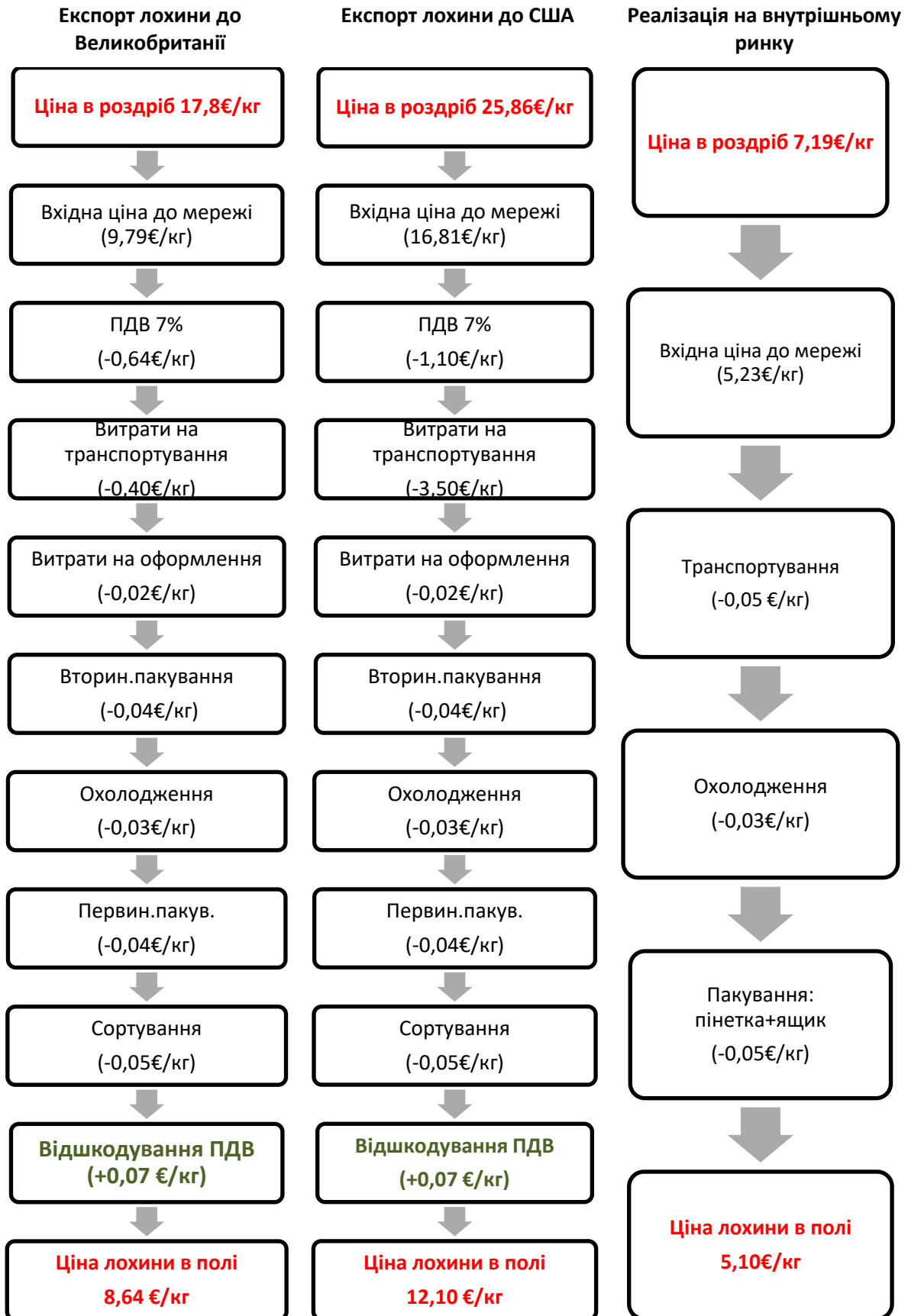
6-10. Загальні витрати на пакування, сортування та охолодження складають 0,16 €/кг, а відшкодування ПДВ – 0,07 €/кг.

11. У підсумку, загальна вартість лохини в полі при експорті до США сягає 12,10€/кг.

Схематично весь процес виглядає наступним чином:

Малина

У 2017 році Україна здійснила справжній прорив у експорті малини. Так, якщо ще декілька років тому українські виробники майже не реалізовували цю ягоду на зовнішньому ринку, то вже цього літа експорт малини склав 1,2 тис. тонн. Це й стало одним з доказів того, що Україна спроможна заявити про себе, як про одного з перспективних гравців на світовому ринку малини.

В якості потенційних країн-споживачів ми вибрали Францію та Сполучені Штати Америки.

Ланцюжок експорту малини до Франції

6. Станом на середину липня 2017 року малина у супермаркетах Франції пропонувалась по 20,75€/кг, та була розфасована у пінетки по 125-150 гр.

7. Враховуючи, що частка націнки європейських мереж супермаркетів у підсумковій ціні на ягоду, за даними СБІ, становить 45%, то вхідна ціна до мережі дорівнювала 11,41€/кг.

8. Компанія-постачальник при ввезенні свіжої ягоди на територію Франції має сплатити ПДВ у розмірі 5,5%. Таким чином, на кордоні ціна малини становила 10,81€/кг.

9. Транспортування малини з України до Франції складає 0,35€/кг. При цьому слід мати на увазі, що враховуючи делікатність ягоди, одночасно до машини не можна завантажувати більше 10 тонн продукції. Крім того, як і у випадку з лохиною, транспортний засіб повинен мати охолоджувальне обладнання (рекомендований температурний режим у машині +2..+5°C).

10. Як наслідок, ціна на малину на кордоні з Україною складає 10,46€/кг. Послуги брокера для оформлення пакета супроводжувальних документів коштують 150 €/машина, або 0,02 € на кожний кілограм ягоди.

11. Перед експортом малину фасують у гофроящик по 10 пінеток. Як вже зазначалося вище, максимальна вага партії не має перевищувати 10 тонн. При розрахунку, що виробник використовує ящик з картону високої якості, вартість такого пакування у перерахунку на один кілограм ягоди становить 0,15€/кг.

12. Після збору ягоди та перед фінальним пакуванням, малину обов'язково охолоджують. Здебільшого цей процес відбувається безпосередньо у полі за допомогою мобільних охолоджувальних установок. Витрати в цьому випадку сягають 0,03€/кг.

13. Безпосередньо у полі ягода фасується у пінетки по 0,5 кг. Витрати на робочу силу та саму тару складають 0,07€/кг.

14. Сортування є необов'язковою, але бажаною ланкою цього ланцюгу. Даний процес дозволяє отримати більш однорідну за калібром партію ягоди, та зменшує відсоток недозрілих чи пошкоджених ягід. Оскільки сортування у більшості випадків відбувається в ручному режимі, то єдиною статтею витрат виступає робоча сила (0,03€ на кожному кілограмі).

15. Виробник при експорті має право на відшкодування накопиченого ПДВ. Так, оскільки за підрахунками експерта ягідного ринку О.Ярещенка, вартість вирощування 1 кг малини в рік складає 0,28€, то виробник має право на відшкодування 0,06€/кг.

16. Збір малини в Україні для свіжого ринку відбувається виключно вручну. При цьому, враховуючи делікатність ягоди, витрати на робочу силу складають 0,25€/кг. Таким чином, вартість ягоди у полі, враховуючи оплату збору та відшкодування ПДВ, становить 10,22€/кг.

Ланцюжок експорту малини до США

Процес експорту малини до США доволі схожий на ланцюжок поставок цієї продукції до Франції. Проте, все ж таки є певні відмінності, які більш детально розглянемо нижче.

1. В середині липня 2017 року ціна на малину в США становила 18,95 €/кг, а ягода здебільшого пропонувалась у пінетках по 170 гр.

2. Часта націнки мереж супермаркетів в загальному формуванні кінцевої ціни складає 35%. Таким чином, вхідна ціна до мережі складала 12,32€/кг.

3. Цільовим штатом, як і у випадку з лохиною, було обрано Нью-Йорк. Таким чином, при розмитненні постачальник повинен сплатити ПДВ у розмірі 7% від вартості товару, або 0,86€/кг.

4. Враховуючи відстань від України до США, малина доставляється лише авіатранспортом. При цьому, як і у випадку з перевезенням автотранспортом, необхідно дотримуватись

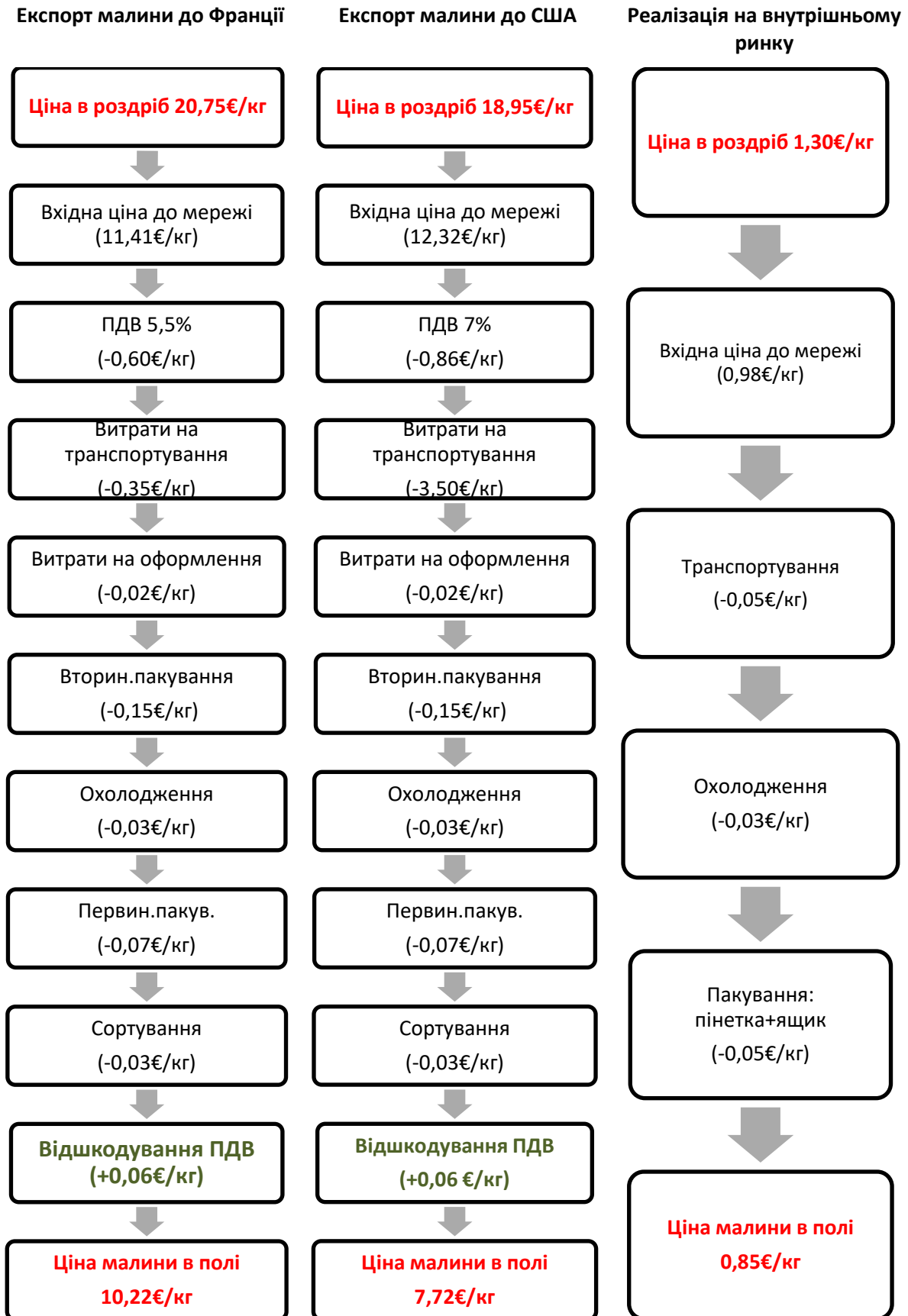
температурного режиму (рекомендована температура середовища +2..+5°C). Загалом, вартість такого перевезення складає 3,50€/кг.

5. Ціна на малини на кордоні сягає 7,96€/кг. Сума сплати послуг брокера є сталою, та дорівнює 150 €/партия, або 0,02 € на кожний кілограм ягоди (з розрахунку, що одночасне завантаження не перевищує 10 тонн).

6-10. Загальні витрати на пакування, сортування та охолодження складають 0,23 €/кг, а відшкодування ПДВ – 0,06€/кг.

11. Підрахувавши всі витрати на шляху від поля до полиці супермаркету, та враховуючи відшкодування ПДВ, можна зробити висновок, що ціна на малину в полі, при умові експорту до США, становить 7,72€/кг (з врахуванням збору).

Схематично весь процес виглядає наступним чином:

Заморожені ягоди

Експорт не тільки свіжої, але й замороженої ягоди з України набирає обертів. Так, в останні роки помітно зріс попит на заморожену малину з боку країн ЄС, і Україна має реальні шанси увійти у ТОП-5 світових експортерів цієї продукції. Крім того, непогані перспективи є і у сегменті замороженої суниці.

Таким чином, саме заморожені малина та суниця потрапили до нашого переліку найбільш перспективної продукції для подальшого розвитку експорту. В той же час, потенційно цікавими ринками збуту для замороженої малини може стати Німеччина та Сінгапур, а для замороженої суниці – Німеччина та США.

При цьому слід зауважити, що, якщо експорт свіжої продукції має чітко виражений сезонний характер, то реалізація замороженої ягоди може відбуватися протягом цілого року: від врожаю - до врожаю.

Заморожена малина

Ланцюжок експорту замороженої малини до Німеччини

1. Станом на початок грудня 2017 року, ціна на заморожену малину в німецьких мережах супермаркетів складала 5,99€ за упаковку вагою 1 кг.
2. Оскільки частка націнки мережі на заморожену ягоди в загальній вартості дорівнює 30%, то на вході до супермаркету отримуємо 4,19€/кг.
3. Як і у випадку зі свіжими ягодами, при ввезенні до Німеччини продукції компанія-імпортер повинна сплатити ПДВ у розмірі 7%, або 0,28€/кг на кожному кілограмі замороженої ягоди.
4. Оскільки однією з основних умов при зберіганні та транспортуванні замороженої ягоди є дотриманням температурного режиму, то слід передбачити той факт, що така продукція повинна транспортуватись у рефрижераторі, а температура всередині не має перевищувати -18°C. Вартість такого перевезення дорівнює 0,40€/кг. В той же час слід зазначити, що, на відміну від свіжої продукції, об'єм однієї партії може досягати 20 тонн.
5. Таким чином, ціна замороженої малини на кордоні становить 3,51€/кг. Враховуючи, що послуги митного брокера коштують 150€/машина, то при обсягу партії 20 тонн, на кожний кг замороженої ягоди «лягає» 0,01€ за оформлення супровідних документів.
6. Оскільки заморожена малина є тією продукцією, яку можна зберігати протягом року при дотриманні певних умов, в ланцюжку слід враховувати і витрати на зберігання у розмірі 0,05€/кг.
7. Після заморожування малина фасується спочатку у пакети по 1 кг, а потім у картонні коробки по 10 пакетів в кожній. Будемо вважати, що виробник використовує високоякісний картон та брендovanі пакети. Таким чином, загальна вартість упаковки для одного кілограма замороженої ягоди становить 0,10€/кг.
8. Деякі садоводи вже мають власні потужності для заморожування фруктів та ягід. Втім, у наших розрахунках будемо вважати, що виробник співпрацює із заводами на умовах давальницької сировини, за якими послуга заморожування одного кілограму ягоди коштує 0,20€/кг.
9. Після збору ягода фасується у гофроящики по 3 кг, та саме у такому вигляді продукція відвантажується на подальшу переробку. Слід зазначити, що, на відміну від ягоди для свіжого ринку, малина для переробки не сортується, оскільки цей процес відбувається вже безпосередньо на заводі перед заморозкою. Вартість тари, при перерахунку на 1 кг продукції – 0,03€/кг.
10. Оскільки витрати на вирощування та заморожуванню становлять 0,5€/кг, виробник має право на відшкодування ПДВ у розмірі 0,10€/кг.
11. Таким чином, враховуючи всі вищезазначені чинники, ціна малини в полі складає 3,22€/кг.

Ланцюжок експорту замороженої малини до Сінгапуру

1. В грудні 2017 року ціна на заморожену малину в супермаркетах Сінгапуру становила 31,29€/кг та ягода була розфасована у пакети по 1 кг.

2. При розрахунку, що доля націнки мережевих магазинів у кінцевій ціні становить 35%, вхідна ціна до супермаркету становила 20,34€/кг.

3. Сінгапур є тією країною, де ставка ПДВ є однією з найвищих, і становить 17%. Таким чином, ціна на заморожену ягоду до сплати ПДВ дорівнювала 17,38€/кг.

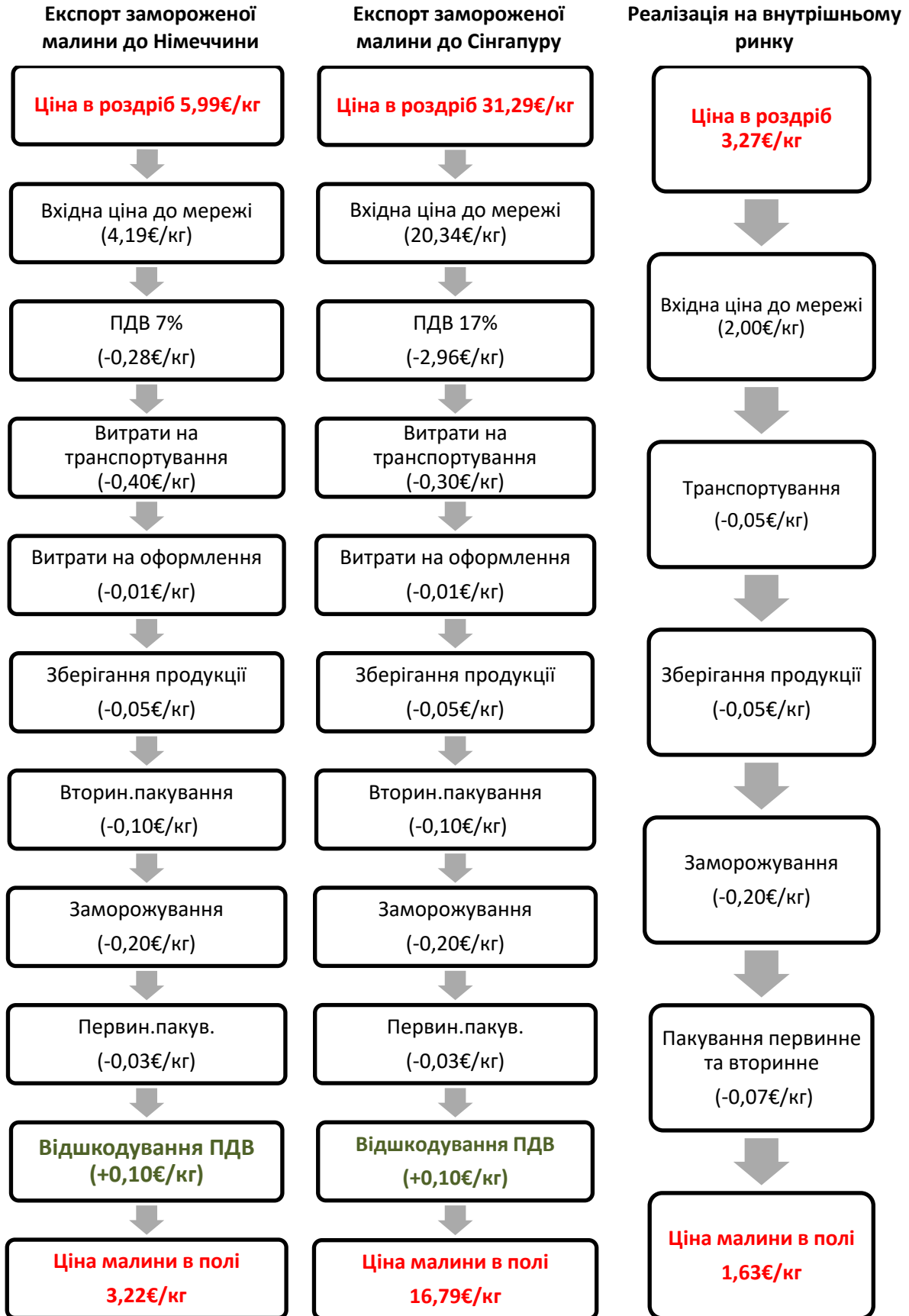
4. Транспортування замороженої продукції має свою специфіку, тим більше на такі відстані, як між Україною та Сінгапуром. Враховуючи, що продукція при дотриманні певних умов може транспортуватися доволі довгий час, для розрахунків будемо використовувати доставку водним шляхом, вартість якої становитиме 0,30€/кг.

5. Як наслідок, ціна замороженої малини на кордоні складає 17,08€/кг. Витрати на оформлення супровідних документів – 0,01€/кг, або 150€/машина.

6-10. Процес пакування, зберігання та заморожування ідентичний відповідним ланкам ланцюжка експорту до Німеччини, та загальні витрати становлять 0,38€/кг.

11. У підсумку можемо сказати, що за умови дотримання всіх етапів експорту, що наведені вище, та з урахуванням відшкодування ПДВ, малина в полі з урахуванням збору коштує 16,79€/кг.

Схематично весь процес виглядає наступним чином:

Заморожена суниця

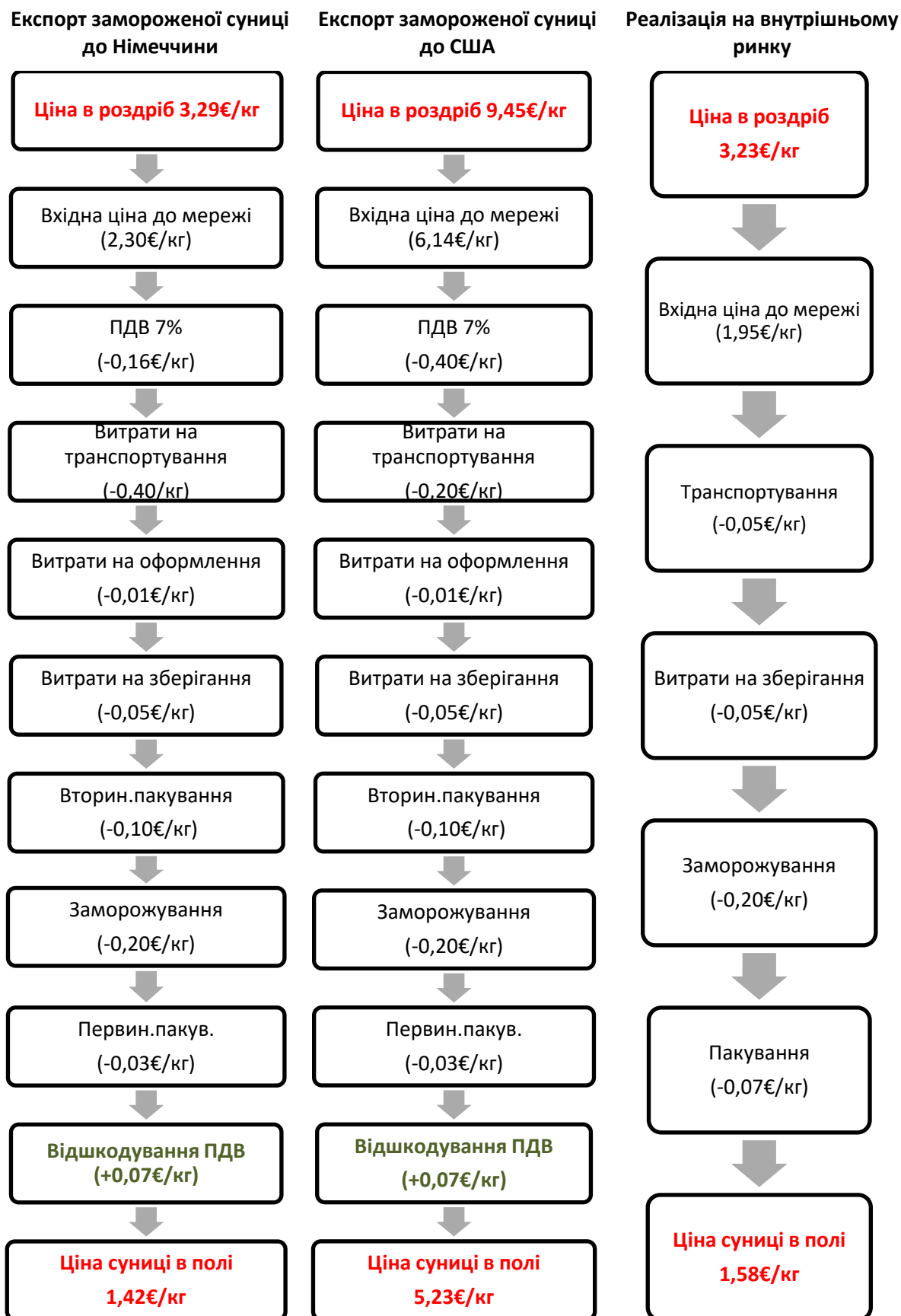
Ланцюжок експорту замороженої суниці до Німеччини

1. На початку грудня 2017 року заморожена суниця на полицях німецьких супермаркетів коштувала 3,29€/кг.
2. Оскільки доля націнки мережі на заморожену ягоду дорівнює 30%, то на вході до мережі отримуємо 2,30€/кг.
3. Ставка ПДВ при ввезенні замороженої ягоди до Німеччини складає 7%. Враховуючи ціну на цю продукцію на вході до мережі, можемо зробити висновки, що в такому випадку ПДВ становив 0,16€/кг.
4. Однією з найбільш витратних статей є транспортування замороженої суниці. В першу чергу слід звернути увагу на те, що таку продукцію треба перевозити виключно в спеціально обладнаній автівці, у якій підтримується температура нижче -18°C. Таким чином, вартість такого перевезення складає 0,40€/кг, за умови загального обсягу партії в 20 тонн.
5. Спираючись на попередні розрахунки, можна зробити висновки, що на кордоні з Україною ціна замороженої суниці дорівнює 1,64€/кг. Перед безпосередньо експортом, виробник повинен надати пакет супроводжувальних документів. При підготовці таких паперів, більш доцільно скористатися послугами брокера, вартість яких становить 150€/кг, або 0,01€/кг.
6. Заморожена суниця є тією продукцією, яку, при дотриманні певних умов, можна зберігати протягом року. Витрати на зберігання складають 0,05€/кг.
7. Пакування готової продукції. Зазвичай після заморозки ягода спочатку фасується у брендovanі пакети по 1 кг, а потім у коробки з гофрокартону по 10 пакетів в кожній. Витрати на таку упаковку дорівнюють 0,10€/кг.
8. При розрахунку витрат на замороження суниці будемо вважати, що виробник не має власних потужностей та змушений співпрацювати з заводами на умовах давальницької сировини, за якими послуга заморожування одного кілограму ягоди коштує 0,20€/кг.
9. Поставки свіжої суниці на заводи відбуваються у гофроящиках по 3 кг, вартість яких у перерахунку на кілограм суниці становить 0,03€/кг. Перед відвантаженням на переробку ягода спеціально не сортується, оскільки цей процес включено до послуг заводу.
10. Виробник, як платник ПДВ, при експорті має право на відшкодування накопиченого ПДВ у розмірі 0,07€/кг.
11. Підводячи підсумки, з огляду на розрахунки наданні вище, ціна суниці складає 1,42€/кг, з урахуванням витрат на збір та відшкодуванням ПДВ.

Ланцюжок експорту замороженої суниці до США

1. На початку грудня 2017 року у супермаркетах Нью-Йорка заморожена суниця пропонувалась у пакетах по 0,5 кг за ціною 4,73€ за упаковку, або 9,45€/кг.
2. Враховуючи, що націнка супермаркетів в загальній вартості продукції складає 35%, то ціна на заморожену суницю на вході до мережі складала 6,14€/кг.
3. В США ставка ПДВ варіюється в залежності від штату. Оскільки для розрахунку було обрано Нью-Йорк, то ставка ПДВ дорівнює 7%, або 0,40€/кг.
4. Поставки замороженої суниці з України до США можливі як літаком, так і водними видами транспорту. Для розрахунку витрат на транспортування будемо вважати, що виробник здійснює доставку по воді, оскільки в даному випадку це є найдешевшим варіантом. Таким чином, вартість доставки замороженої суниці до США становить 0,20€/кг.
5. Як наслідок, ціна замороженої суниці на кордоні складає 5,54€/кг. Витрати на оформлення супровідних документів – 0,01€/кг, або 150€/машина.
- 6-10. Процес пакування, зберігання та заморожування ідентичний відповідним ланкам ланцюжка експорту до Німеччини, та загальні витрати становлять 0,37€/кг, а відшкодування ПДВ – 0,07€/кг.
11. Таким чином, за умови виконання всіх процесів, зазначених вище, вартість свіжої суниці становить 5,23€/кг.

Схематично весь процес виглядає наступним чином:

Свіжі помідори

Ринок тепличних помідорів в Україні доволі активно розвивається в тому числі й за рахунок експортних поставок. Після припинення експорту до Росії, виробники почали шукати нові зовнішні ринки збуту і вже останні три сезони українські помідори можна знайти на полицях європейських супермаркетів.

Оскільки наші тепличні комбінати вже мають певний досвід експорту помідорів до країн ЄС, як найбільш перспективні напрямки ми обрали Німеччину та Великобританію.

Ланцюжок експорту тепличних помідорів до Німеччини

1. У вересні 2017 року помідори в мережах супермаркетів Німеччини коштували 2,30€/кг. При цьому слід зазначити, що німецькі споживачі віддають перевагу помідорам на гілці, незважаючи на те, що ціна на таку продукцію, зазвичай, вища, ніж на помідори не на гілці.

2. При формуванні загальної ціни на помідори, доля націнки супермаркету становить 30%. Таким чином, вхідна ціна помідорів до мережі була на рівні 1,61€/кг.

3. При ввезенні будь-якої продукції до Німеччини імпортер мусить сплатити ПДВ у розмірі 7%. У випадку ввезення до країни помідорів, сума до сплати становитиме 0,11€/кг.

4. При перевезенні помідорів на далекі відстані, бажано використовувати рефрижератори задля подовження строку придатності. Крім того, розмір однієї партії може досягати 20 тонн, що також зменшує витрати у перерахунку на один кілограм продукції до 0,21€/кг.

5. При експорті помідорів, виробник повинен підготувати пакет супровідних документів, при цьому доцільно звернутися до брокера. Вартість послуг фахівця складають 150€/машина, або 0,01€/кг.

6. Як правило, для більш надійного транспортування, при поставках продукції на значній відстані застосовується метод палетування. Фінансові витрати можуть при цьому становити 0,01€/кг.

7. В основному теплична продукція фасується у картонні коробки по 6,5 кг. При цьому вартість даної упаковки може суттєво відрізнятись, в залежності від якості. Будемо вважати, що виробник використовує брендovanі коробки з якісного картону підвищеної щільності. Витрати на таку тару та робочу силу у підсумку становлять 0,05€/кг.

8. Витрати на виробництво помідорів на гілці, за даними представників тепличних комбінатів, становлять 0,49€/кг. Таким чином, виробник при експорті має право на відшкодування ПДВ у розмірі 0,10€/кг.

9. Оскільки ми розглядаємо експорт помідорів на гілці, спеціального окремого сортування не відбувається, і основні операції виконуються ще на етапі збору.

10. Таким чином, з урахуванням витрат на збір, ціна помідорів на гілці в тепличних комбінатах дорівнює 1,32€/кг.

Ланцюжок експорту тепличних помідорів до Великобританії

1. В першій декаді вересня 2017 року ціна на помідори на гілці на полицях роздрібних мереж Великобританії становила 3,40€/кг.

2. Враховуючи частку націнки у кінцевій ціні у 30%, вхідна ціна на помідори до супермаркетів складала 2,38€/кг.

3. Ставка ПДВ у Великобританії на продукти харчування дорівнює 7%. Таким чином, при ввезенні продукції на територію Великобританії продавець повинен сплатити 0,16€/кг.

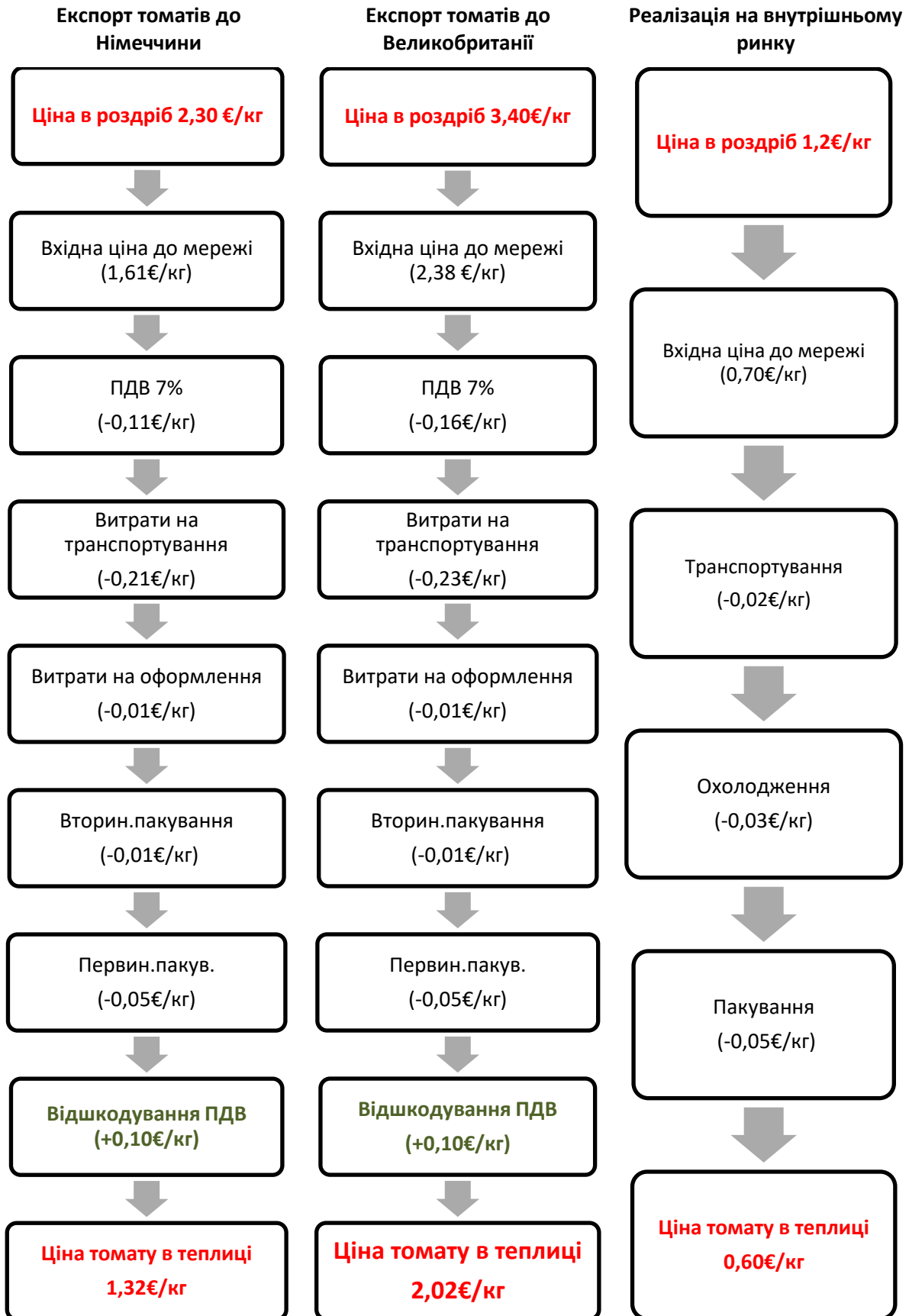
4. Витрати на транспортування будуть дещо більшими, ніж до Німеччини, через більшу відстань, а саме - 0,23€/кг. Крім того, необхідно також дотримуватись рекомендацій щодо умов при перевезенні (необхідність використання автівок з рефрижераторами, максимальний об'єм партії - 20 тонн).

5-9. Етапи 5-9 ідентичні процесам при експорті до Німеччини. Таким чином, загальні витрати на цих етапах становили 0,07€/кг, а відшкодування ПДВ – 0,10€/кг.

В результаті всіх розрахунків, які були наведені вище, можемо зробити висновок, що за умови експорту помідорів на гілці до роздрібних мереж супермаркетів Великобританії, ціна на таку продукцію в українських тепличних комбінатах може дорівнювати 2,02€/кг.

Схематично весь процес виглядає наступним чином:

Волоські горіхи

Тільки за офіційною статистикою щорічно Україна експортує близько 30 тис. тонн волоських горіхів, при цьому кількість країн-споживачів кожного року поступово зростає. На нашу думку, найбільш перспективними напрямками для подальшого розвитку експорту можуть стати Канада та Німеччина.

Ланцюжок експорту волоських горіхів до Німеччини

1. На початку листопада 2017 року лушений волоський горіх $\frac{1}{2}$ ядра в супермаркетах Німеччини коштував 24,64€/кг, при цьому пропонувався у пакетах по 250 гр.

2. Націнка мережі на волоський горіх у кінцевій ціні складає 45%, при цьому на долю супермаркету припадають витрати по фасуванню та брендуванню продукції. Таким чином, на вході до мережі ціна на таку продукцію становить 13,55€/кг.

3. При ввезенні продуктів харчування до Німеччини постачальник має сплатити 7% ПДВ, або 0,89€/кг.

4. Перевезення горіхів не потребує особливих умов, тому для транспортування може використовуватись фура загальною місткістю 20 тонн. Враховуючи відстань між країнами, витрати на кожному кілограмі становитимуть 0,20€.

5. При експорті постачальник мусить підготувати пакет супровідних документів. При цьому слід зазначити, що більш доцільно скористатися послугами брокера, які коштують 150€/машина, або 0,01€/кг.

6. Лушені волоські горіхи фасуються спочатку в поліетиленові пакети по 20 кг, а потім у коробки з цупкого картону, при цьому вартість становить 1€/коробка, або 0,05€/кг.

7. Оскільки горіхи можна реалізовувати ще певний час після збирання, слід також враховувати й витрати на зберігання у розмірі 0,02€/кг.

8. Доробка є найбільш витратним пунктом при експорті горіхів. Продукція має найвищу ціну, якщо її продавати лушеною у форматі $\frac{1}{2}$ ядра. При цьому слід зауважити, що при більш дрібній фракції ціна на продукцію може бути в рази нижчою. Загальні витрати на доробку становлять 1,38€/кг.

9. Відшкодування ПДВ, враховуючи витрати на вирощування та доробку, складають 0,29€/кг.

10. Таким чином, за умови що вага лушеного горіху складає 60% ваги нелушеного, можна зробити висновки, що початкова ціна нелушеного горіху у господарстві складає 6,80€/кг.

Ланцюжок експорту волоських горіхів до Канади

1. В перших числах листопада ціни на лушений волоський горіх в роздрібних мережах Канади дорівнювали 22€/кг.

2. При умові, що доля націнки мережі у загальній вартості продукції складає 45%, ціна на вході до супермаркету дорівнює 12,10€/кг.

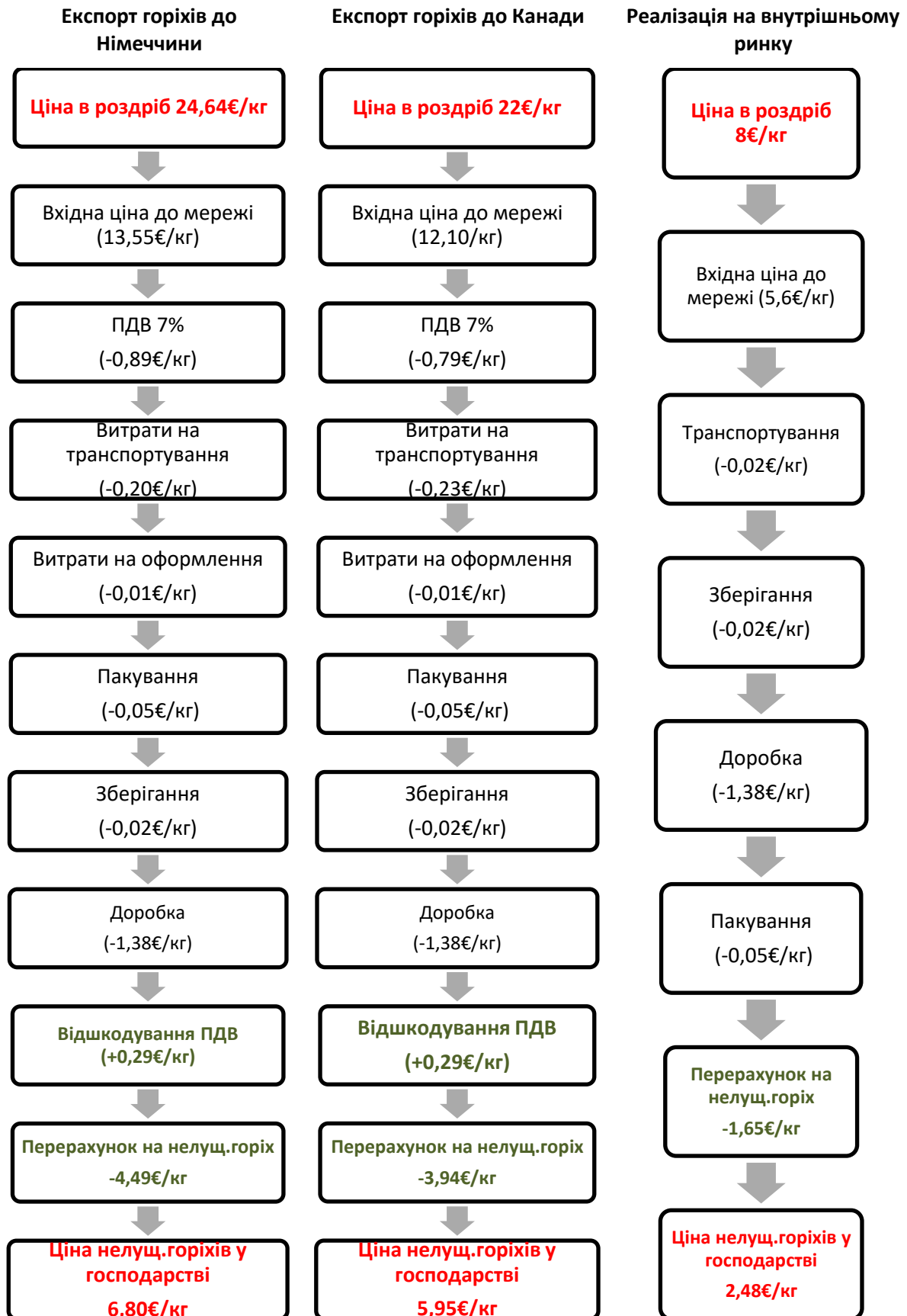
3. ПДВ при ввезенні продуктів харчування до Канади становить 7%, або 0,79€/кг.

4. Витрати на транспортування, з урахуванням того, що горіх може транспортуватися по воді, становлять 0,23€/кг.

5-9. Етапи 5-9 повністю повторюють відповідні процеси при експорті до Німеччини.

10. Таким чином, враховуючи всі вище наведені розрахунки, ціна нелушеного горіху у господарстві при експорті до Канади дорівнює 5,95€/кг.

Схематично весь процес виглядає наступним чином:

Аналіз слабких місць в експорті та виробництві більших обсягів овочів та фруктів в Україні

Перш ніж аналізувати ті фактори, що заважають Україні нарощувати врожай плодоовочевої продукції, варто вирішити питання, а чи доцільно нашій країні робити акцент саме на збільшенні обсягів виробництва овочів та фруктів, особливо в сьгоднішніх реаліях сектору. Адже, теоретично, Україна може в повній мірі самостійно задовольнити потреби внутрішнього ринку за рахунок власної продукції навіть у другій половині сезону, та суттєво наростити експортні поставки по низці позицій. Фактично ж, по більшості видів сезонних овочів та деяким фруктам та ягодам Україна так і залишається нетто-імпортером, а потреби ринку після нового року по більшій мірі задовольняються за рахунок імпорту. У чому ж полягає причина такої ситуації?

1. Така картина в галузі пояснюється доволі невисокою якістю української продукції. По факту, наразі в країні більше 80% виробництва овочів, фруктів та ягід зосереджено, в господарствах населення, чи в дрібних господарствах. Як результат, ці обсяги не враховують статистичні дані і подекуди реальний валовий збір може в рази перевищувати ті показники, що фіксує Укрстат.

	2016			Доля ком. вир-ків	Експорт, тис.т	Доля експорту
	Ком.вир-во, тис.т	Гос-ва нас-ня, тис.т	Разом			
Картопля	468,16	21 282,13	21 750,29	2%	6,70	1%
Капуста	153,90	1 528,94	1 682,84	9%	2,80	2%
Огірки відкритого ґрунту	8,70	664,78	673,48	1%	-	0%
Огірки закритого ґрунту	36,53	238,89	275,42	13%	3,10	8%
Томати відкритого ґрунту	612,42	1 375,95	1 988,37	31%	-	0%
Томати закритого ґрунту	49,61	191,71	241,32	21%	35,50	72%
Буряки столові	61,76	780,18	841,94	7%	0,60	1%
Морква столова	113,64	763,28	876,92	13%	2,00	2%
Цибуля на ріпку	174,28	840,36	1 014,64	17%	18,30	11%
Часник	0,96	187,00	187,96	1%	0,20	21%
Зелений горошок	13,75	8,05	21,80	63%	-	0%
Гарбузи столові	6,85	606,90	613,75	1%	0,20	3%
Кабачки	9,41	586,65	596,06	2%	0,50	5%
Баклажани	8,10	76,10	84,20	10%	0,60	7%
Перець солодкий та гіркий	15,96	160,90	176,86	9%	2,50	16%
Кавуни	47,43	420,58	468,01	10%	21,20	45%
Дині	2,85	112,56	115,41	2%	0,01	0%
Горіхи	1,16	106,84	108,00	1%	40,00	3448%
Яблука	337,65	761,59	1 099,24	31%	13,70	4%
Груші	4,10	151,90	156,00	3%	0,60	15%
Сливи	3,29	175,03	178,32	2%	-	0%
Вишня	3,28	153,17	156,45	2%	0,30	9%
Черешня	2,75	60,55	63,30	4%	1,50	55%
Абрикос	1,13	80,16	81,29	1%	-	0%
Персик	4,38	13,68	18,06	24%	-	0%
Суніці (полуниці)	6,71	55,22	61,93	11%	2,30	34%
Малина та ожина	2,35	29,57	31,92	7%	0,70	30%
Смородина	1,95	22,55	24,50	8%	0,10	5%

2. У таких господарствах продукція здебільшого вирощується без особливого дотримання фітосанітарних норм, що унеможливує експорт виробленої ними продукції. Крім того, строк реалізації в даному випадку досить обмежений, враховуючи невисоку якість овочів та фруктів, а також той факт, що господарства населення та дрібні фермери зазвичай не мають обладнаних сховищ для довгострокового зберігання. Як результат, вони вимушені реалізовувати весь врожай в першій половині сезону, а більшість з них навіть збувають основні

обсяги безпосередньо з поля за ціною, яка зазвичай нижче ніж в середньому на ринку. Тож, такі продажі неможливо назвати системними, що має досить негативний вплив на розвиток ринку в цілому.

3. Навіть якщо брати до уваги лише ті данні, що наводить Укрстат, доля експорту у більшості випадків залишається досить несуттєвою, що знову ж таки пояснюється недостатньо розвинутими технологіями виробництва навіть у комерційних господарствах, що вкрай негативно впливає на якісні характеристики продукції. Як результат, список потенційних країн-імпортерів, на ринку яких би українська продукція була конкурентною в плані якості, доволі обмежений, та включає в себе здебільшого країни колишнього Радянського Союзу.

4. Більш суттєво розширити географію експорту по більшості видів плодоовочевої продукції Україна поки що, на жаль, не в змозі. Більш того, тенденцій до покращення ситуації поки що не спостерігається, адже значна частина крупних гравців ринку не прагнуть здобувати нових знань з провідних технологій вирощування, передпродажної доробки, пакування тощо.

5. Крім того, вони не прагнуть вивчати потенційні зовнішні ринки збуту та змінювати структуру виробництва відповідно до них (переглядати сортову структуру виробництва, змінювати культуру та таке інше). Про це свідчить і той факт, що наразі в Україні лічені господарства вже отримали сертифікати на кшталт GLOBALG.A.P. Так, ці сертифікати по факту не є обов'язковими задля експорту, наприклад в країни ЄС. В той же час вони є невід'ємною вимогою більшості європейських роздрібних мереж та оптових компаній.

6. Ще один фактор, що гальмує розвиток українського експорту, є практично повна відсутність необхідної інфраструктури для успішної міжнародної торгівлі плодоовочевою продукцією, а також небажання виробників робити певні кроки у цьому напрямку.

7. Крім того, значна частина плодоовочевого бізнесу наразі так і залишається «в тіні». Яскравим прикладом цього може слугувати ситуація з волоським горіхом. Так, згідно з офіційними даними, у 2016 році Україна експортувала лущеного та нелущеного волоського горіху майже у 40 разів більше, ніж було зібрано у комерційних господарствах.

Тож, поточний стан плодоовочевої галузі наявно свідчить про те, що Україна не нарощує свою присутність на міжнародній арені в тому числі через те, що більшість українських виробників поки що не готові до експорту. Як показує практика, вони не прагнуть заключати довгострокові контракти з іноземними партнерами, оскільки бояться втратити можливість продати за вищою ціною на внутрішньому ринку, віддаючи перевагу одноразовому прибутку. Фермери не готові кооперуватися задля того, щоб гарантувати стабільні обсяги експорту продовж певного періоду, тоді як більшість господарств самотужки не здатні відвантажити такі обсяги.

Отже, питання, чи варто Україні вирощувати більше овочів та фруктів поки що можна вважати риторичним. Тоді як для задля реалізації експортного потенціалу країни виробникам потрібно ще зробити чималу роботу.

Сертифікація

Хоча сертифікація безпечності свіжих овочів та фруктів і продуктів їх переробки не є обов'язковою згідно із законодавством більшості розвинених країн, абсолютна більшість імпортерів і ритейлерів буде вимагати її від своїх постачальників.

Що стосується свіжих овочів і фруктів, імпортери найчастіше вимагають сертифікацію згідно із стандартами [GLOBALG.A.P.](#), які регулюють усі процеси виробництва – від посадки до моменту продажу свіжої продукції.

Інші стандарти, які регулюють питання безпечності харчової продукції, містяться в одній з програм, що визнаються [GFSI](#) (Global Food Safety Initiative – Глобальна ініціатива безпечності харчових продуктів):

[BRC](#) (British Retail Consortium Global Standard for Food Safety – Світовий стандарт безпечності харчових продуктів консорціуму британських ритейлерів);

[FSSC 22000](#) (Food Safety System Certification – Сертифікація системи безпечності харчових продуктів);

[IFS](#) (International Featured Standard – Спеціальний міжнародний стандарт);

[SQF](#) (Safe Quality Food Program – Програма безпечності та якості харчових продуктів).

Цей список не є повним, адже системи сертифікацій безпечності харчових продуктів постійно розвиваються. Більшість з них базуються на існуючих стандартах ISO, таких як [ISO 22000](#), який, в свою чергу співвідноситься з системою [HACCP](#) (Hazard Analysis and Critical Control Points – Аналіз ризиків і критичні контрольні пункти).

Окремо потрібно відзначити системи сертифікації соціальної відповідальності бізнесу, які наразі набувають все більшої популярності серед імпортерів з розвинених країн і поступово інтегруються з вимогами до якості та безпечності продукції. Поняття соціальної відповідальності бізнесу включає в себе три елемента, а саме - соціальний, екологічний та етичний, які дотримуються в рамках усього ланцюжка поставки харчових продуктів – від вирощування до кінцевого споживача.

Ці елементи є складовими таких систем менеджменту, як ISO14001 (екологічний менеджмент), OHSAS 18001 (системи менеджменту промислової безпеки та охорони праці), ISO 26000 (настанова з соціальної відповідальності), SA 8000 (соціальна відповідальність).

З систем сертифікації соціальної відповідальності можна виділити дві найбільш популярні, які вже встигли створити окремі сегменти світового продовольчого ринку. Вони включають у себе сертифікації [Organic](#) (органічне ведення сільського господарства) та [Fair Trade](#) (етична торгівля).

У той же час, питання соціальної відповідальності бізнесу піднімаються і компаніями, які не відносяться до вказаних вище сегментів. Такі ініціативи включають, наприклад, сертифікації [UTZ](#) (кава, какао, чай, фундук), [Rainforest Alliance](#), а також сертифікати, які безпосередньо відносяться до торгівельних практик: [SMETA](#) (Аудит етичності торгівлі членів SEDEX – Організації з обміну даними постачальників, які впровадили етичні норми торгівлі), [BSCI](#) (Ініціатива соціальної відповідальності бізнесу), [ETI](#) (Ethical Trading Initiative – Ініціатива з етичної торгівлі).

Окрім етичних стандартів торгівлі, окремої уваги заслуговує сегмент органічної продукції, який наразі демонструє доволі швидкі темпи зростання в розвинених країнах. У 2015 р., згідно з даними СБІ (Центр з просування імпорту), об'єм ринку органіки тільки у ЄС виріс на 13%, досягнувши 30 млрд. євро. У 2016 р. об'єм ринку органічної продукції в Німеччині (найбільша країна-споживач у ЄС) виріс на 10% до 9,5 млн. євро. Також високі показники споживання органічної продукції на душу населення демонструють Швейцарія, Данія та Швеція.

Продажі органічної продукції регулюються законодавством країн-імпортерів. Потужності з її вирощування та переробки мають бути сертифіковані акредитованим органом,

який надає дозвіл на розміщення логотипу «Органік» на продукції, а також логотипу власника стандарту (наприклад, [Soil Association](#) у Великобританії або [Naturland](#) у Німеччині).

Перспективним нішевим напрямком може бути і можливість сертифікації продукції згідно з правилами окремих етнічних груп населення у країнах-імпортерах. Найчастіше ці питання регулюються ісламськими (халяль) або іудейськими (кошер) правилами виробництва харчової продукції. У ЄС сертифікацію халяль надає [Halal Food Council of Europe](#), а кошер – організація [OU Kosher](#).

Стандарти якості в ЄС

Питання якості плодоовочевої продукції у ЄС регулюються стандартами CODEX ([Codex Alimentarius](#) – Кодекс Аліментаріус), який прийнятий Міжнародною Комісією ФАО/ВОЗ, [UNECE](#) (United Nations Economic Commission for Europe – Європейська економічна комісія ООН), [OECD](#) (Organisation for Economic Co-operation and Development – Організація Економічного Співробітництва та Розвитку), а також постановами Єврокомісії.

Загальні маркетингові практики для плодоовочевої продукції, яка імпортується до ЄС, регулюються [Постановою Єврокомісії № 543/2011 від 07.06.2011 р.](#)

Додаткові вимоги

Загальні вимоги до безпечності харчових продуктів:

[Постанова Єврокомісії № 178/2002](#) щодо загальних положень, принципів, обов'язків та вимог до безпечності усіх продуктів харчування, які продаються на ринку ЄС.

Гігієнічні вимоги:

[Постанова Єврокомісії № 852/2004](#) щодо усіх аспектів гігієни в ланцюжку поставки продовольчих продуктів.

Учасники ланцюжку поставки продуктів харчування мають забезпечити відповідність продукції загальним гігієнічним вимогам, мікробіологічним критеріям, температурному режиму тощо. Вони також мають забезпечити виконання певних правил, які ґрунтуються на принципах НАССР (Hazard Analysis & Critical Control Points) у тій її частині, що стосується гігієни.

[Інструктивний документ Єврокомісії щодо певних ключових питань з вимог до імпорту та правил ЄС по відношенню до продовольчої гігієни та офіційному контролю за продуктами харчування.](#)

Матеріали, що контактують з продуктами харчування:

Матеріали, що контактують з продуктами харчування, зокрема упаковки, мають бути виготовлені таким чином, щоб вони не становили небезпеку для здоров'я людини.

[Постанова Єврокомісії №1935/2004](#) щодо матеріалів і предметів, які контактують з продуктами харчування.

Забруднюючі речовини:

ЄС встановив порогові значення для певних речовин, які можуть знаходитися у продуктах харчування (мікробіологічне зараження, забруднення, залишки пестицидів).

[Постанова Єврокомісії № 315/93](#) щодо забруднюючих речовин у продуктах харчування.

[Постанова Єврокомісії № 1881/2006](#) щодо максимальних рівнів певних забруднюючих речовин у продуктах харчування.

[Каталог забруднюючих речовин](#), складений Єврокомісією.

[RASFF](#) (Rapid Alert System for Food and Feed – Європейська служба швидкового сповіщення щодо забрудненості харчових продуктів і кормів для тварин).

Органічне законодавство

[Постанова Єврокомісії № 834/2007](#) щодо органічного виробництва і маркування органічних продуктів.

Відстежування походження товару

Європейське законодавство вимагає можливості відстежування походження будь-якого харчового продукту на всіх стадіях виробництва, переробки та дистрибуції.

[Постанова Єврокомісії № 178/2002](#) щодо безпечності харчових продуктів.

Стандарти в інших країнах світу

США

[Добірка стандартів США щодо фруктів](#)

[Добірка стандартів США щодо овочів](#)

[Добірка стандартів США щодо горіхів](#)

[Добірка стандартів США щодо органічної продукції](#)

[Добірка стандартів США щодо спецпродуктів](#)

[Добірка офіційних документів FDA](#) (Food & Drug Administration – Управління з санітарного нагляду за якістю харчових продуктів і медикаментів США) щодо хімічних забруднювачів, металів, натуральних токсинів і пестицидів у продуктах харчування

[Добірка офіційних документів FDA](#) (Food & Drug Administration – Управління з санітарного нагляду за якістю харчових продуктів і медикаментів США) щодо маркування продуктів харчування

[Добірка офіційних документів FDA](#) (Food & Drug Administration – Управління з санітарного нагляду за якістю харчових продуктів і медикаментів США) щодо процесу імпорту продуктів харчування

Канада

[Добірка загальних вимог до плодоовочевої продукції](#), яка продається у Канаді

Гонконг

[Добірка загальних вимог до продовольчої продукції](#), що імпортується до Гонконгу

Сингапур

[Добірка загальних вимог щодо продовольчої продукції](#), яка імпортується до Сингапуру

ОАЕ

[Добірка загальних вимог щодо безпеки продовольчої продукції](#), яка імпортується до ОАЕ

Контакти

Контакти виробників плодоовочевої продукції

ТОП виробників тепличних овочів в Україні*

№ з/п	Назва	Область	Тел.	E-mail
1	Комбінат Тепличний ПАТ	Київська	+380459479111	teplichny@brovary.kiev.ua
2	Альянс ПАТ	Харківська	+380577753139	baranova@acmgrogroup.org
3	Уманський тепличний комбінат ПОСП	Черкаська	+380474422152	greenhouse@utk.org.ua
4	Тепличний комбінат "Дніпровський" ТОВ	Дніпропетровська	+380569291621	dnepro@tk-dnipro.dp.ua
5	Украфлора-Вінниця ТОВ	Вінницька	+380432581921	
6	Тепличний комбінат ПрАТ	Сумська	+380544642958	
7	Херсонський тепличний комбінат ТОВ	Херсонська	+380507666906	htk_1980@mail.ru
8	Агроконцерн ТОВ	Рівненська	+380362279347	
9	Енергодарський теплично-овочевий комбінат	Запорізька	+380504845962	
10	Долинський теплично-овочевий комбінат ПОСП	Івано-Франківська	+380347792229	

*Рейтинг за площею насаджень в 2016 р., згідно з даними проекту "АПК-Інформ: овочі та фрукти"

ТОП виробників овочів відкритого ґрунту в Україні*

№ з/п	Назва	Область	Тел.	E-mail
1	Інтегровані агросистеми ФГ	Миколаївська	+380512587901	l.nazarova@inagro.ua
2	С-Росток ТОВ	Миколаївська	+380512510069	sales@s-rostok.com
3	ВПК-Агро ТОВ	Дніпропетровська	+380563702083	vpkagro@i.ua
4	Агрофірма Весна ТОВ	Дніпропетровська	+380563425263	vesna1@i.ua
5	Таврія-Скіф ФГ	Запорізька	+380613228008	skift@yandex.ru
6	Юг ФГ	Херсонська	+380553620121	fh-ug@i.ua
7	Агрофірма «Еврика» ТОВ	Одеська	+380482304781	eurika@ukr.net
8	Екофілд ТОВ	Дніпропетровська	+380563425194	ekofild@gmail.com
9	Агро Макс ТОВ	Миколаївська	+380512472011	tov.agromaks@yandex.ua
10	Вікторія СФГ	Одеська	+380484463516	smak_stepu@ukr.net

*Рейтинг за площею насаджень в 2016 р., згідно з даними проекту "АПК-Інформ: овочі та фрукти"

ТОП виробників картоплі в Україні*

№ з/п	Назва	Область	Тел.	E-mail
1	Мрія Агрохолдинг ТОВ	Тернопільська	+380355727076	info@mriya.ua
2	Агромарк Юкей ТОВ	Львівська	+380322318022	office@agromark.com.ua
3	Агро-Овен ТОВ	Дніпропетровська	+380562334590	infomanager@agrooven.com.ua
4	Імпак ПП	Житомирська	+380413621491	mail@impak.biz.ua
5	Александр А. Синенко ПП	Херсонська	+380553943588	office@adelaidaua.com
6	Аделаїда ФГ	Херсонська	+380553943535	office@adelaidaua.com
7	Агротех-Гарантія ТОВ	Полтавська	+380535546742	at-g@ukr.net
8	Воля СТОВ	Черкаська	+380473763335	ctovvola@ukr.net
9	Коваль СФНВГ	Тернопільська	+380355722174	sfnvk.koval@gmail.com
10	АгроБізнес ТСК ТОВ	Сумська	+380545558941	7939918@ukr.net
<i>*Рейтинг за площею насаджень в 2016 р., згідно з даними проекту "АПК-Інформ: овочі та фрукти"</i>				

ТОП виробників ягід в Україні*

№ з/п	Назва	Область	Тел.	E-mail
1	ФруктЕксПол ПП	Волинська	+380337421215	Fruktekspol@ukrpost.ua
2	Бетек ТОВ	Житомирська	+380444943191	betek@i.ua
3	Аграна Фрут Лука ТОВ	Вінницька	+380432525589	vitaly.yurchenko@agrana.com
4	Україна-Голд Сад ТОВ	Волинська	+380503446561	director_goldсад@ukr.net
5	АМІ ПП	Одеська	+380482341030	info@stepka.com.ua
6	Аграрна компанія 2004 ПП	Хмельницька	+380384535421	office@vitagro.com.ua
7	Качунь Ю.Б. СПД	Тернопільська	+380675274306	termosad@gmail.com
8	Дари Волині ФГ	Волинська	+380938420537	eleva@ukr.net
9	Українська ягода ТОВ	Житомирська	+380444993240	ukrainian.berry@gmail.com
10	Гренвіс ТОВ	Вінницька	+380433162274	vadim.grebenjuk@gmail.com
11	Агрофірма "Весна-2011" ТОВ	Київська	+380443838381	asustent@agrovesna.com.ua
<i>*Рейтинг за площею насаджень в 2016 р., згідно з даними проекту "АПК-Інформ: овочі та фрукти"</i>				

ТОП виробників яблук в Україні*

№ з/п	Назва	Область	Тел.	E-mail
1	Гадз ФГ	Тернопільська	+380354429189	fg.gadz@gmail.com
2	Агро-Еталон ТОВ	Вінницька	+380435521241	leila_shaphieva@mail.ru
3	Поділля СТОВ	Вінницька	+380435524533	stovpodillya@gmail.com
4	Комарівці ТОВ	Вінницька	+380434133336	
5	Дружба-ВМ ПАТ	Вінницька	+380433544792	drujba@vrc.vn.ua
6	Міжлісся ТОВ	Вінницька	+380434134656	mizhlissja@mail.ua
7	Жорнище ПАТ	Вінницька	+380434527180	bogdan_b@inbox.ru
8	Зоря Інгула ЗАСТ	Миколаївська	+380515823467	info@zaryaingula.com.ua
9	Буковинський сад ТОВ	Чернівецька	+380373941051	havryshev@svarog-agro.com
10	Гренвіс ТОВ	Вінницька	+380433162274	vadim.grebenjuk@gmail.com
<i>*Рейтинг за площею насаджень в 2016 р., згідно з даними проекту "АПК-Інформ: овочі та фрукти"</i>				

ТОП виробників фруктів в Україні*

№ з/п	Назва	Область	Тел.	E-mail
1	Гадз ФГ	Тернопільська	+380354429189	fg.gadz@gmail.com
2	Агро-Еталон ТОВ	Вінницька	+380435521241	leila_shaphieva@mail.ru
3	Поділля СТОВ	Вінницька	+380435524533	stovpodillya@gmail.com
4	Комарівці ТОВ	Вінницька	+380434133336	
5	Дружба-ВМ ПАТ	Вінницька	+380433544792	drujba@vrc.vn.ua
6	Гренвіс ТОВ	Вінницька	+380433162274	vadim.grebenjuk@gmail.com
7	Міжлісся ТОВ	Вінницька	+380434134656	mizhlissja@mail.ua
8	Жорнище ПАТ	Вінницька	+380434527180	bogdan_b@inbox.ru
9	Зоря Інгула ЗАСТ	Миколаївська	+380515823467	info@zaryaingula.com.ua
10	Буковинський сад ТОВ	Чернівецька	+380373941051	havryshev@svarog-agro.com
<i>*Рейтинг за площею насаджень в 2016 р., згідно з даними проекту "АПК-Інформ: овочі та фрукти"</i>				

Провідні виробники горіхів в Україні

№ з/п	Назва	Область	Тел.	E-mail
1	Агропромислова компанія "Маїс" ТОВ	Черкаська	+380472661789	real@mais.com.ua
2	Василівське ТДВ	Київська	+380674028884	tdvvasuliv@ukr.net
3	Золотий Горішок, Подільська асоціація виробників горіхів і саджанців фундука	Хмельницька	+380678640554	info@golden-nuts.com.ua
4	Імпак ПП	Житомирська	+380413621491	mail@impak.biz.ua
5	Ковчег Еко-ферма	Дніпропетровська	+380675659646	kovchegfarm@gmail.com
6	Орекс Юкрейн	Харківська	+380957372919	hello@orex.biz
7	Тимірязівське ТОВ	Одеська	+380487406020	stan-oreh@mail.ru
8	Українська горіхова Асоціація ВГО	Дніпропетровська	+380505686462	ukr-nuts@ukr.net
9	Центр промислового горіхівництва	Херсонська	+380504861582	nutscentre@gmail.com

Контакти переробників плодоовочевої продукції

ТОП переробників-експортерів сокових концентратів та фруктових паст в Україні*

№з/п	Назва	Область	Тел.	E-mail
1	Аграна Джус Україна ТОВ	Вінницька	+380432553601	miroslava.tatomyr@agrana.com
2	Дінтер Україна Скала ДП	Тернопільська	+380354151822	dinterzagot@ukr.net
3	Консервний завод "Поповецький" ТОВ	Вінницька	+380434132240	popoveck@mail.ru
4	Колосок МПП	Закарпатська	+380313134197	pp_kolosok@mail.ru
5	Пфаннер Бар ТОВ	Вінницька	+380434121800	pfanner@pfanner.com.ua
6	Росконцентрат Україна ТОВ	Вінницька	+380432692993	
7	Гетьман НВП ТОВ	Львівська	+380322407505	hetman@hetman.ua
8	Вінницький завод фруктових концентратів та вин ПрАТ	Вінницька	+380432550772	vzfk@vzfk.com.ua
9	Еко-Сфера ТОВ	Вінницька	+380442876223	vitaliy.butryn@ecosphere.com.ua
10	Роял Фрут Гарден Іст ДП	Черкаська	+380473756426	royalzolo@ukr.net

*Рейтинг за об'ємами експорту в натуральному вираженні в сезоні-2016/17, згідно в даними митної статистики України

ТОП переробників-експортерів заморожених овочів та фруктів в Україні*

№з/п	Назва	Область	Тел.	E-mail
1	Біопол ТОВ	Волинська	+380673326106	
2	Рівнехолод ТДВ	Рівненська	+380362633818	rivneholod@mail.rv.ua
3	Бос Беррієс ЛТД ТОВ	Хмельницька	+380384041810	yulia-panchuk@mail.ru
4	Фрау Марта ПрАТ	Черкаська	+380472634553	fraumarta@fraumarta.ua
5	Примед ТОВ	Київська	+380442302359	primed@primed.com.ua
6	Аграна Фрут Україна ТОВ	Вінницька	+380432553590	Alexey.Starynets@agrana.com
7	Карпати-Еко ТОВ	Львівська	+380324536789	mail@karpatyeko.com.ua
8	Галфрост ТОВ	Львівська	+380325262075	info@galfrost.com.ua
9	Пфаннер Бар ТОВ	Вінницька	+380434121800	pfanner@pfanner.com.ua
10	Агрофрукт ЛТД ТОВ	Волинська	+380335259650	polko@polko.com.pl

*Рейтинг за об'ємами експорту в натуральному вираженні в сезоні-2016/17, згідно з даними митної статистики України

Контакти компаній-експортерів

ТОП експортерів тепличних овочів в Україні*

№з/п	Назва	Область	Тел.	E-mail
1	Веста ТОВ	Харківська	+380577835065	vesta@ukrpost.net
2	Уманський тепличний комбінат ПОСП	Черкаська	+380474422152	greenhouse@utk.org.ua
3	Українсько-Російська овочева компанія ТОВ	Київська	+380444562436	latug_ltd@ukr.net
4	Нова хвиля ПВП	Чернігівська	+380667363262	
5	Ан-Фрут ТОВ	Чернігівська	+380982004364	
6	Укрінтеркомпані ПП	Чернігівська	+380504654878	
7	Гепард ПП	Чернігівська	+380462174898	
8	Альянс ПАТ	Харківська	+380577753139	baranova@acmgroup.org
9	Ваніка ТОВ	Чернігівська	+380936190808	
10	Стрийський міжгосподарський тепличний комбінат	Львівська	+380324555771	striiteplitsya@gmail.com

*Рейтинг за об'ємами експорту в натуральному вираженні в сезоні-2016/17, згідно з даними митної статистики України

ТОП експортерів овочів відкритого ґрунту в Україні*

№з/п	Назва	Область	Тел.	E-mail
1	Грін Тім ТОВ	Херсонська	+380552448989	office@greenteam.ua
2	Юагрофорс ДП	Херсонська	+380554951700	office@ugagroforce.com.ua
3	С-Росток ТОВ	Миколаївська	+380512510069	sales@s-rostok.com
4	Веста ТОВ	Харківська	+380577835065	vesta@ukrpost.net
5	Нова хвиля ПВП	Чернігівська	+380667363262	
6	Зовнішня торгівля та переробка ТОВ	Херсонська	+380508321129	
7	Західний рітейл ТОВ	Волинська	+380332783494	export@zakarpapproduct.com
8	Антоніна ФГВС	Херсонська	+380554441382	FGVS@bigmir.net
9	Гепарт ХХІ ПП	Чернігівська	+380462174898	
10	Імпак ПП	Житомирська	+380413621491	mail@impak.biz.ua

*Рейтинг за об'ємами експорту в натуральному вираженні в сезоні-2016/17, згідно з даними митної статистики України

ТОП експортерів картоплі в Україні*

№з/п	Назва	Область	Тел.	E-mail
1	Аделаїда ФГ	Херсонська	+380553943535	office@adelaidaua.com
2	Александр А. Синенко ПП	Херсонська	+380553943588	office@aleksandrsinenko.com
3	Імпак ПП	Житомирська	+380413621491	mail@impak.biz.ua
4	КСТ Груп Україна ТОВ	Київська	+380443039197	info@kst.com.ua
5	Нова хвиля ПВП	Чернігівська	+380667363262	
6	Ан-Фрут ТОВ	Чернігівська	+380982004364	
7	Судноплавна компанія "Укрферрі" ТОВ	Одеська	+380482344059	ukf@ukrferry.com
8	Солана Україна ТОВ	Київська	+380444955950	info@solana.com.ua
9	Укрінтеркомпані ПП	Чернігівська	+380504654878	
10	Західний рітейл ТОВ	Волинська	+380332783494	export@zakarpato.com

*Рейтинг за об'ємами експорту в натуральному вираженні в сезоні-2016/17, згідно з даними митної статистики України

ТОП експортерів ягід в Україні*

№з/п	Назва	Область	Тел.	E-mail
1	Славутич ТОВ	Київська	+380442068100	ved@slavtech.com.ua
2	Наші крила ТОВ	Вінницька	+380961355550	
3	Рал ТОВ	Рівненська	+380363425125	
4	Продхолод-М ТОВ	Волинська	+380334444379	info@prodhodolod-m.com.ua
5	Верес ПП	Рівненська	+380363521650	
6	Веста ТОВ	Харківська	+380577835065	vesta@ukrpost.net
7	Аграна Фрут Лука ТОВ	Вінницька	+380432525589	vitaly.yurchenko@agrana.com
8	Макарді ТОВ	Вінницька	+380433824981	makbiz@i.ua
9	Мелітопольська черешня ВКФ ТОВ	Запорізька	+380619440799	info@melcherry.com
10	Нова хвиля ПВП	Чернігівська	+380667363262	

*Рейтинг за об'ємами експорту в натуральному вираженні в сезоні-2016/17, згідно з даними митної статистики України

ТОП експортерів яблук в Україні*

№з/п	Назва	Область	Тел.	E-mail
1	Пфаннер Бар ТОВ	Вінницька	+380434121800	pfanner@pfanner.com.ua
2	Господар СТ	Вінницька	+380433726545	
3	Агрокомплекс ТОВ	Вінницька	+380435523261	
4	Наші крила ТОВ	Вінницька	+380961355550	
5	Таліон-Стрім ПП	Чернігівська	+380667363262	
6	Гадз ФГ	Тернопільська	+380354429189	fg.gadz@gmail.com
7	Веста ТОВ	Харківська	+380577835065	vesta@ukrpost.net
8	Маїс АПК ТОВ	Черкаська	+380472661789	real@mais.com.ua
9	Аграна Фрут Лука ТОВ	Вінницька	+380432525589	vitaly.yurchenko@agrana.com
10	Агро-Адмірал ПП	Одеська	+380482379353	agroa2000@hotmail.com

*Рейтинг за об'ємами експорту в натуральному вираженні в сезоні-2016/17, згідно з даними митної статистики України

ТОП експортерів фруктів в Україні*

№з/п	Назва	Область	Тел.	E-mail
1	Наші крила ТОВ	Вінницька	+380961355550	
2	Господар СТ	Вінницька	+380433726545	
3	Пфаннер Бар ТОВ	Вінницька	+380434121800	pfanner@pfanner.com.ua
4	Славутич ТОВ	Київська	+380442068100	ved@slavtech.com.ua
5	Мелітопольська черешня ВКФ ТОВ	Запорізька	+380619440799	info@melcherry.com
6	Агрокомплекс ТОВ	Вінницька	+380435523261	
7	Веста ТОВ	Харківська	+380577835065	vesta@ukrpost.net
8	Таліон-Стрім ПП	Чернігівська	+380667363262	
9	Гадз ФГ	Тернопільська	+380354429189	fg.gadz@gmail.com
10	Рал ТОВ	Рівненська	+380363425125	

*Рейтинг за об'ємами експорту в натуральному вираженні в сезоні-2016/17, згідно з даними митної статистики України

ТОП експортерів волоських горіхів в Україні*

№з/п	Назва	Область	Тел.	E-mail
1	Еліт-Партнер ПП	Одеська	+380487842901	
2	Примед ТОВ	Київська	+380442302359	primed@primed.com.ua
3	Натсі ТОВ	Закарпатська	+380312619612	
4	Торро ТОВ	Івано- Франківська	+380342734082	
5	Маллаті ПП	Одеська	+380482328259	
6	Даяна ЛТД ТОВ	Закарпатська	+380313421376	

*Рейтинг за об'ємами експорту в натуральному вираженні в сезоні-2016/17, згідно з даними митної статистики України

Контакти компаній, що надають сертифікаційні послуги в Україні

Назва компанії	Сертифікація	Телефон	E-mail	Веб-сайт
ТОВ "ІСА Серт Україна"	GLOBALG.A.P., IFS Food, BRC, FSSC 22000, ISO 9001, ISO 22000, HACCP	+380442296617	info@isacert.com.ua	www.isacert.com.ua
ТОВ "Системи менеджменту"	ISO 9001, HACCP, ISO 22000, GLOBALG.A.P., BRC, ISF, ISO 14001:2015, ISO 27001:2015	+380445393376	v.nikolaev@i.ua	www.msys.kiev.ua
ІП "СЖС Україна"	GLOBALG.A.P., ISO 22000, ISO 9001	+380487869600	sgs.ukraine@sgs.com	www.sgsgroup.com.ua
ТОВ "Фортіус Кваліті Груп"	GLOBALG.A.P., ISO 9001, ISO 22000, ISO 14001	+380444820355	info@fqg.kiev.ua	www.fqg.kiev.ua
ТОВ "Тім Супрема Україна"	GLOBALG.A.P., ISO 9001, ISO 22000, ISO 14001	+380462611317	office@teamsuprema.com	www.teamprevent.com.ua
Центр сертифікації Халяль	Halal	+380444651877	halal@halal.ua	www.halal.ua

Контакти продуктивних ритейлерів в Україні*

№з/п	Назва	Товарообіг (2016, млрд.грн)	Тел.	E-Mail	Бренди	Формат	Кількість магазинів	Географія покриття
1	АТБ-Маркет ТОВ	58,5	+380567320493	com@atbmarket.dp.ua	АТБ	дискаунтер	>800	17 областей
2	Група компаній Fozzy Group	55,2	+380444963200	offer@fozzy.ua	Fozzy Cash & Carry	гіпермаркет	10	Київ, Одеса, Харків, Рівне, Кременчук, Дніпро
					Сільпо	супермаркет	296	вся територія України
					LeSilpo	делікатес-маркет	3	Дніпро, Київ, Харків
					Фора	магазин біля дому	239	Київ, Черкаси, Хмельницький, Полтава, Чернігів, Житомир, Вінниця, Суми
					thrash!	дискаунтер	39	14 областей
3	МЕТРО Кеш Енд Кері Україна ТОВ	11,9	+380444921000	office@metro.ua	Metro	гіпермаркет	31	17 областей
4	Ашан Україна Гіпермаркет ТОВ	11,5	+380445859939	zakupki@auchan.ua	Auchan	гіпермаркет	11	5 областей
5	Рітейл Груп ПАТ	7,5	+380442067080	serikov_aa@welcash.kiev.ua	Велика Кишеня	супермаркет	23	5 областей
					Велмарт	дисконтний гіпермаркет	25	14 областей
					ВК Експрес	магазин біля дому	14	Київ

*"Покращення доступу українського агробізнесу до експортних ринків"
Дослідження проведене в рамках проекту ФАО/ЄБРР*

№з/п	Назва	Товарообіг (2016, млрд.грн)	Тел.	E-Mail	Бренди	Формат	Кількість магазинів	Географія покриття
					BK Select	деликатес-маркет	1	Київ
6	Таврія-В ТОВ	7,4	+380482307373	info@tavriav.com.ua	Таврія В	торговий центр	14	5 областей
						супермаркет	30	3 області
						магазин біля дому	26	4 області
					Космос	делікатес-маркет	4	Київ, Одеса
7	Омега ТОВ	6,4	+380567873305	m.scherbakov@varus.ua	Varus	супермаркет	60	4 області
8	ЕКО ТОВ	6,2	+380443939400	info@eko.com.ua	Еко-Маркет	супермаркет	114	12 областей
9	Новус Україна ТОВ	6,1	+380445854170	Fruits@novus.com.ua	Novus	супермаркет	37	6 областей
<i>*Рейтинг за об'ємами товарообігу в грошовому вираженні в 2015/16 фінансовому році, згідно з даними Асоціації ритейлерів України</i>								

